

Svart økonomi 2005

Rapport fra en undersøkelse gjennomført

for
Skattedirektoratet
Mars 2005

av

Sentio AS

Bakgrunn

Målsettingen for undersøkelsen var å gi Skattedirektoratet og Samarbeidsforum mot svart økonomi kunnskap om motivasjonsfaktorer og holdninger til svart økonomi i utvalgte bransjer, herunder utviklingstrekk i perioden 2002-2005.

Det ble gjennomført en tilsvarende undersøkelse i 2002 av Research International Feedback. 2005-undersøkelsen er gjennomført av Sentio AS.

Vi har lagt sterk vekt på å sikre at resultatene kan sammenlignes med den tidligere undersøkelsen.

Tekniske kommentarer og gjennomføring

Målgruppe

- Daglig leder, økonomiansvarlig eller annen ansvarlig leder i norske virksomheter i utvalgte bransjer: Bygg- og anlegg, restaurant, fiske og alternative helsetjenester
- Utvalget er et sannsynlighetsutvalg trukket fra komplette lister fra Brønnøysundregistrene, supplert med informasjon om telefonnummer fra andre offentlige kilder. Utvalgets sammensetning er i samsvar med den faktiske sammensetningen av bedriftene i de aktuelle bransjene med hensyn til antall ansatte og omsetning

Datainnsamling

- Telefonundersøkelse blant et utvalg norske bedrifter i de aktuelle bransjene. Utvalgstrekkingen er gjennomført fra en samlet oversikt over virksomheter i Enhetsregisteret førjuls vinteren 2004

Antall intervjuer

- Det er gjennomført i alt 1626 intervjuer. Planlagt antall intervju var 1950, men det oppsto problem med å fylle den ønskede kvoten intervju i restaurantbransjen i Vest-Agder, Telemark og Vestfold

Tidsperiode

- Feltarbeidet ble gjennomført i perioden medio januar til medio februar 2005

Prosjektkonsulenter i Sentio

- Kathrine Moen Bratteng (prosjektleder), Hege Govasmark og Dirk Lungwitz

Sammenligning med tidligere undersøkelser

- Det er foretatt noen mindre endringer i spørreskjemaet siden forrige gjennomføring (2002)
- Noen spørsmål er helt nye. Dette gjelder blant annet spørsmål som går på kjennskap til reglene i forhold til utenlandsk arbeidskraft
- Ved utarbeiding av denne rapporten har Sentio benyttet tallmateriale fra den forrige undersøkelsen. Vi har gjennomført signifikanstesting av endringer fra 2002 til 2005. Dette gjør at vi kan trekke konklusjoner med en større grad av sikkerhet

Om utvalget

Fylke	Bygg/ Anlegg	Restaurant	Fiskerinæring	Alternative Helsetjenester	Sum intervju
Akershus	100			51	151
Aust-Agder	50				50
Buskerud	50				50
Finmark			50		50
Hedmark		50			50
Hordaland	50				50
Møre og Romsdal			50	50	100
Nordland			50		50
Nord-Trøndelag	50				50
Oppland	50				50
Oslo		50			50
Rogaland	200			50	250
Sogn og Fjordane	50				50
Sør-Trøndelag	50	50		50	150
Telemark		65			65
Troms			50		50
Vest-Agder		48			48
Vestfold		62			62
Østfold	200			50	250
Nettoutvalg	850	325	200	251	1626

Tema i undersøkelsen

- Kunnskap om unndragelsesmuligheter
- Motivasjonsfaktorer for unndragelser
- Barrierer mot unndragelser
- Kunnskap om skattemyndighetenes kontrollmetoder
- Erfaringer fra egen virksomhet
- Holdninger og atferd i egen virksomhet
- Råd til skattemyndighetene
- Kjennskap til skatte- og avgiftsregler og oppholds- og arbeidstillatelse ved bruk av utenlandsk arbeidskraft
- Bakgrunnsspørsmål

Hovedfunn

1. Motivasjon til unndragelser er helt klart til stede i bransjene, men bedriftene er i mindre grad fristet til unndragelser, og opplever større barrierer mot unndragelser i dag enn i 2002
2. Det er en økning i virksomhetenes kjennskap til skattemyndighetenes kontrollmetoder sammenlignet med 2002
3. Lederne er i større grad bevisst på at de kan bli kontrollert av skattemyndighetene
4. Bedriftslederne tror ikke unndragelser skjer sjeldnere i dag enn for 3-5 år siden, men at det er omtrent like vanlig som tidligere: 6 av 10 ledere tror unndragelser forekommer i minst 1 av 10 virksomheter i egen bransje
5. Bedriftslederne mener at det er mer bruk av uregistrert arbeidskraft (svart arbeid) enn tidligere
6. Lederne har i begrenset grad lagt merke til brosjyrer, kampanjer og annen informasjon om svart økonomi
7. Lederne har meget liten kjennskap til skatte- og avgiftsreglene og reglene for oppholds- og arbeidstillatelse som gjelder bruk av utenlandsk arbeidskraft

Hovedfunn

Kunnskap om unndragelsesmuligheter

- "Bruk av uregistrert arbeidskraft" er den formen for unndragelse av skatter og avgifter flest tror forekommer innenfor deres bransje. Vi finner en signifikant økning sammenlignet med 2002
- Ellers er det "la være å oppgi inntekt" og "kontant oppgjør uten kvittering" som i størst grad blir nevnt som unndragelsesformer
- Bedriftslederne tror ikke unndragelser skjer sjeldnere i dag enn for 3-5 år siden, men at det er omtrent like vanlig som tidligere
- De fleste bedriftslederne i de 4 bransjene tror unndragelser forekommer uavhengig av virksomhetens størrelse (44%) eller i små bedrifter (42%). Det er bare 14% som tror unndragelser skjer i mellomstore og store virksomheter
- Nesten 6 av 10 ledere tror unndragelser skjer uavhengig av virksomhetsform

Hovedfunn

Motivasjonsfaktorer for unndragelser

- Virksomhetene er i mindre grad fristet til unndragelser nå sammenlignet med 2002
- De fristelsene respondentene i størst grad sa seg enig i var de samme som i 2002:
 - ”Det finnes unndragelsesmuligheter som er vanskelig å oppdage...”
 - ”Regelverket oppleves som urimelig eller urettferdig”.

Barrierer mot unndragelser

- Barrierene oppleves som mer relevant i dag enn i 2002. Sett i sammenheng med resultatene om motivasjonsfaktorer for unndragelse kan vi påstå at terskelen for skatte- og avgiftsunndragelser er høyere nå sammenlignet med 2002
- De viktigste barrierene mot unndragelse er de samme som i 2002:
 - ”Virksomheten har en våken regnskapsfører/ revisor...”
 - ”Vi har en aktiv bransjeforening som har tatt et klart standpunkt mot unndragelse av skatter og avgifter ”
 - ”Forskjellige myndigheter samarbeider og utveksler opplysninger”

Hovedfunn

Kunnskap om skattemyndighetenes kontrollmetoder

- Generelt kan vi si at er det en økning i kjennskapen til de ulike kontrollmetodene til skattemyndighetene sammenlignet med 2002
- Totalt sett er det fortsatt "bokettersyn" som er den kontrollmetoden størst andel har kjennskap til
- Vi finner en signifikant økning i andelen som nevner "oppmøte på byggeplasser/ restauranter/ virksomheten/ båt" som kontrollmetode
- 46% mener skattemyndighetene fører en effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelser
- 64% mener varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte

Hovedfunn

Erfaringer med skattemyndighetenes kontroll av egen virksomhet

- 44% av lederne sier skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i virksomheten deres de siste 3-5 årene
- Av de som har hatt slik kontroll ble det i 88% av virksomhetene ikke funnet feil eller mangler som gjorde at virksomheten ble ilagt straffeskatt
- Flere tror de kan bli kontrollert det nærmeste året: Vi finner en signifikant nedgang i andelen som mener sjansen er liten for at skattemyndighetene vil kontrollere virksomheten i løpet av det nærmeste året

Holdninger og atferd i egen virksomhet

- 83% er ganske sikker på at det ikke har forekommet unndragelser av skatter eller avgifter i den virksomheten de leder
- Av de som mente det kunne ha forekommet unndragelser innenfor virksomheten, er det "lønnsomt" som i størst grad blir fremhevet som årsak

Hovedfunn

Råd til skattemyndighetene

- Respondentenes råd til skattemyndighetene om hva som bør gjøres for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter, er først og fremst ”oftere kontroller”. Her finner vi den største økningen sammenlignet med 2002
- I tillegg er ”sette ned skatter og avgifter” og ”utvikle mer effektive kontrollrutiner” nevnt som relevante tiltak mot unndragelser
- ”Lage enklere regler” ble i mindre grad nevnt som råd sammenlignet med 2002

Kunnskap om unndragelsesmuligheter og unndragelser innen bransjen

- På spørsmål om "hvilke former for unndragelse av skatter og avgifter de tror forekommer innenfor deres bransje", er det "bruk av uregistrert arbeidskraft" som størst andel nevner. Det har vært en signifikant økning fra 31% i 2002 til 45% i 2005 som nevner dette
- I tillegg er det "la være å oppgi inntekt" (32%) og "kontant oppgjør uten kvittering" (19%) som utmerker seg. Når det gjelder "kontant oppgjør uten kvittering" finner vi en signifikant nedgang i andelen som mener det forekommer innenfor bransjen i forhold til 2002 (37%)

Kunnskap om unndragelsesmuligheter og unndragelser innen bransjen

- Innenfor Bygg- og anleggsbransjen finner vi en signifikant økning i andelen som tror ”bruk av uregistrert arbeidskraft” forekommer (fra 38% i 2002 til 59% i 2005)
- Vi finner en signifikant nedgang når det gjelder ”kontant oppgjør uten kvittering” (fra 39% i 2002 til 17% i 2005) og ”la være å oppgi inntekt” (fra 33% i 2002 til 21% i 2005) innenfor denne bransjen
- I Restaurantbransjen er det ”la være å oppgi inntekt” som størst andel mener forekommer (38%). ”Bruk av uregistrert arbeidskraft” blir nevnt av 34%
- Vi finner en signifikant nedgang når det gjelder ”salg av smuglervarer” fra 27% i 2002 til 14% i 2005
- I Fiskeribransjen finner vi at det er ”la være å oppgi inntekter” som er den formen for unndragelse størst andel mener forekommer innenfor bransjen
- Innenfor denne bransjen finner vi også en signifikant nedgang fra 43% i 2002 til 20% i 2005 når det gjelder ”kontant oppgjør uten kvittering”
- Vi finner ellers en signifikant økning fra 6% i 2002 til 21% i 2005 når det gjelder ”salg av svart fisk”. Dette kan derimot skyldes en noe annen koding av svar i forhold til 2002. Da var det en kategori for ”omsetning av svart fisk” og en for ”selger svart”. Dette er i år er kodet under samme kategori; ”salg av svart fisk”
- Innenfor bransjen Alternative helsetjenester er det ”la være å oppgi inntekt” som er den formen for unndragelser størst andel mener forekommer (53%). ”Kontantoppgjør uten kvittering” blir nevnt av 28%

Kunnskap om unndragelsesmuligheter og unndragelser innen bransjen

- Alt i alt har virksomhetene **mindre tro på at det forekommer skatte- og avgiftsunndragelser innenfor deres bransje nå, sammenlignet med 2002**. Endringene er derimot små.
 - Det er innenfor restaurantbransjen de i størst grad mener det forekommer skatteunndragelser innenfor bransjen. I forhold til 2002 er det en liten nedgang her, men endringene er alt i alt små
 - Det er minst tro på skatteunndragelser innenfor fiskerinæringen og alternative helsetjenester
 - Blant respondentene fra mellomstore og store bedrifter (over 1 mill. omsetning) er det størst andel som tror at skatte- og avgiftsunndragelser skjer i minst 1 av 10 bedrifter i sin bransje. Respondenter fra småbedrifter tror at unndragelser skjer heller sjelden i sin bransje
 - Blant respondentene som har lagt merke til kampanjen om svart økonomi finner vi en oppfatning om at unndragelser skjer i 1 av 10 bedrifter, mens respondenter som ikke har lagt merke til kampanjen mener at unndragelser skjer sjeldnere enn dette

Kunnskap om unndragelsesmuligheter og unndragelser innen bransjen

- Alt i alt er det en signifikant nedgang i andelen virksomheter som mener unndragelser av skatter og avgifter er mer vanlig i dag enn for 3 -5 år siden (fra 11% i 2002 til 6% i 2005)
 - Innenfor restaurant- og serveringsbransjen finner vi størst andel som mener det er mer vanlig med unndragelse av skatter og avgifter nå enn for 3-5 år siden. I år er det derimot bare 10% som svarer det, mot hele 20% i 2002. Dette er en signifikant forandring som påvirker den totale nedgangen vi fant for alle bransjer samlet
 - Av respondentene som sier at unndragelse av skatter og avgifter er like vanlig som for 3-5 år siden er det innenfor bransjen Alternative Helsetjenester vi finner størst andel (54%)
 - Av respondentene fra aksjeselskap finner vi at størst andel mener unndragelser av skatter og avgifter har blitt mindre vanlig, mens personlig næringsdrivende mener det er like vanlig med unndragelser nå som før 3-5 år siden

Kunnskap om unndragelsesmuligheter og unndragelser innen bransjen

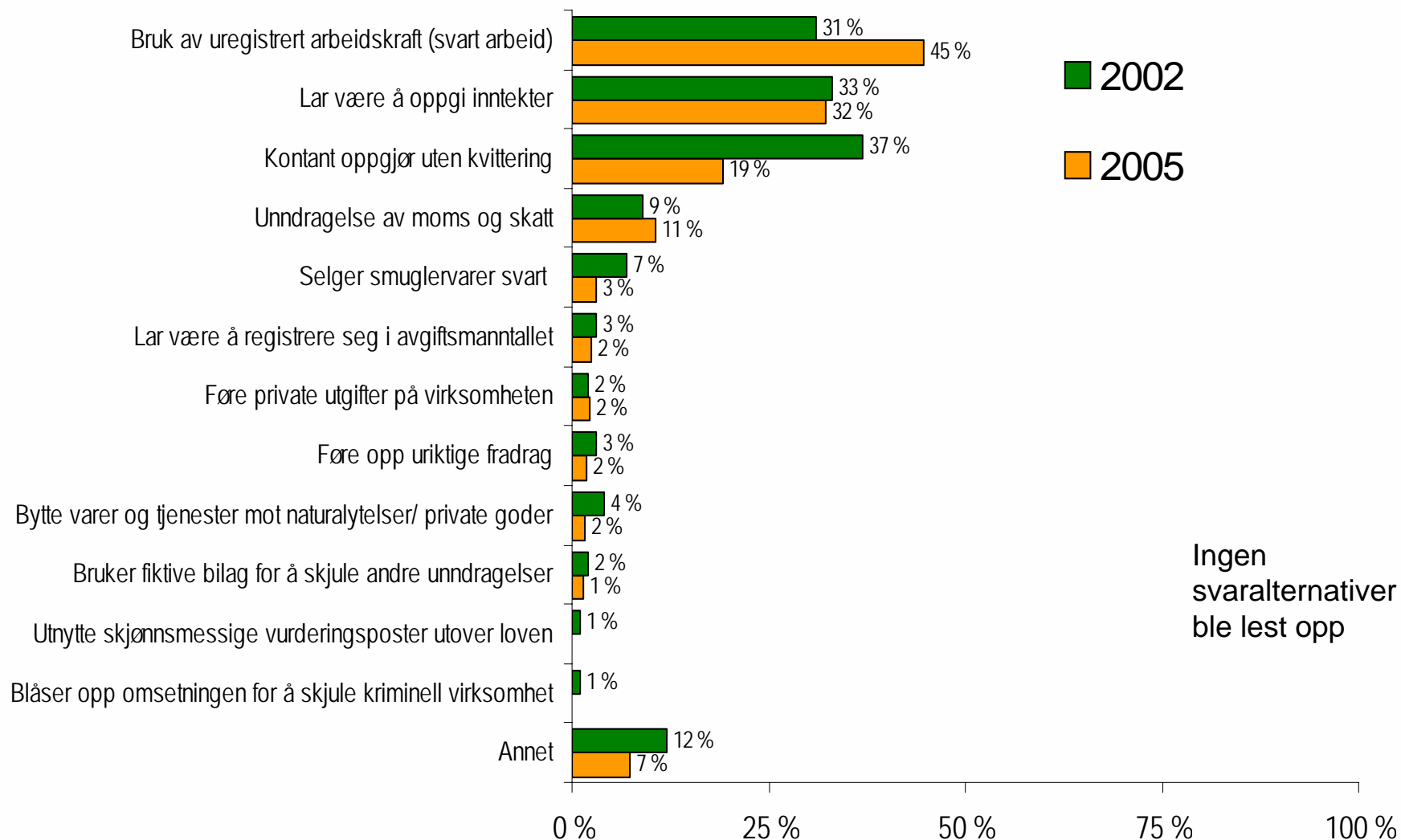
- Blant de som tror unndragelser forekommer i bransjen har vi en økende tendens til at man mener unndragelser skjer uavhengig av virksomhetens størrelse. Totalt sett mener 44% at unndragelser forekommer uavhengig av virksomhetens størrelse. Dette er en signifikant økning fra 38% i 2002.
- 42% mener unndragelser oftest forekommer i små virksomheter.
 - Innenfor alle bransjer, bortsett fra bygg- og anleggsbransjen, mener størst andel at unndragelser skjer uavhengig av virksomhetens størrelse. I bygg- og anleggsbransjen mener størst andel det forekommer oftest innenfor små virksomheter (47%).
 - Det er kun innenfor fiskerinæringen at det er en større andel som mener unndragelse oftest forekommer i store virksomheter (28%) sammenlignet med små (21%).
 - Av respondentene fra aksjeselskap er det størst andel som mener unndragelser oftest skjer i de små virksomhetene, mens personlig næringsdrivende mener unndragelser skjer uavhengig av virksomhetens størrelse.

Kunnskap om unndragelsesmuligheter og unndragelser innen bransjen

- Generelt (totalt for alle bransjer) mener virksomhetene at det skjer mindre unndragelser hos personlig næringsdrivende enn de mente ved undersøkelsen i 2002. Vi finner en signifikant nedgang fra 45% i 2002 til 36% i 2005
 - Denne utviklingen baserer seg først og fremst på forandringer innenfor restaurantbransjen (fra 46% i 2002 til 33% i 2005) og til dels innenfor bygg- og anlegg (fra 48% i 2002 til 40% i 2005)
- Det er en signifikant økning i andelen som mener unndragelser forekommer uavhengig av eierform
 - Dette gjelder alle bransjer bortsett fra fiskerinæringen hvor det har vært en nedgang fra 68% til 59%
 - Respondenter fra aksjeselskaper er veldig sikker på at unndragelser forekommer minst i aksjeselskaper, mens personlig næringsdrivende mener unndragelser forekommer uavhengig av virksomhetens eierform

Hvilke ulike former for unndragelse av skatter og avgifter tror du forekommer innenfor din bransje?

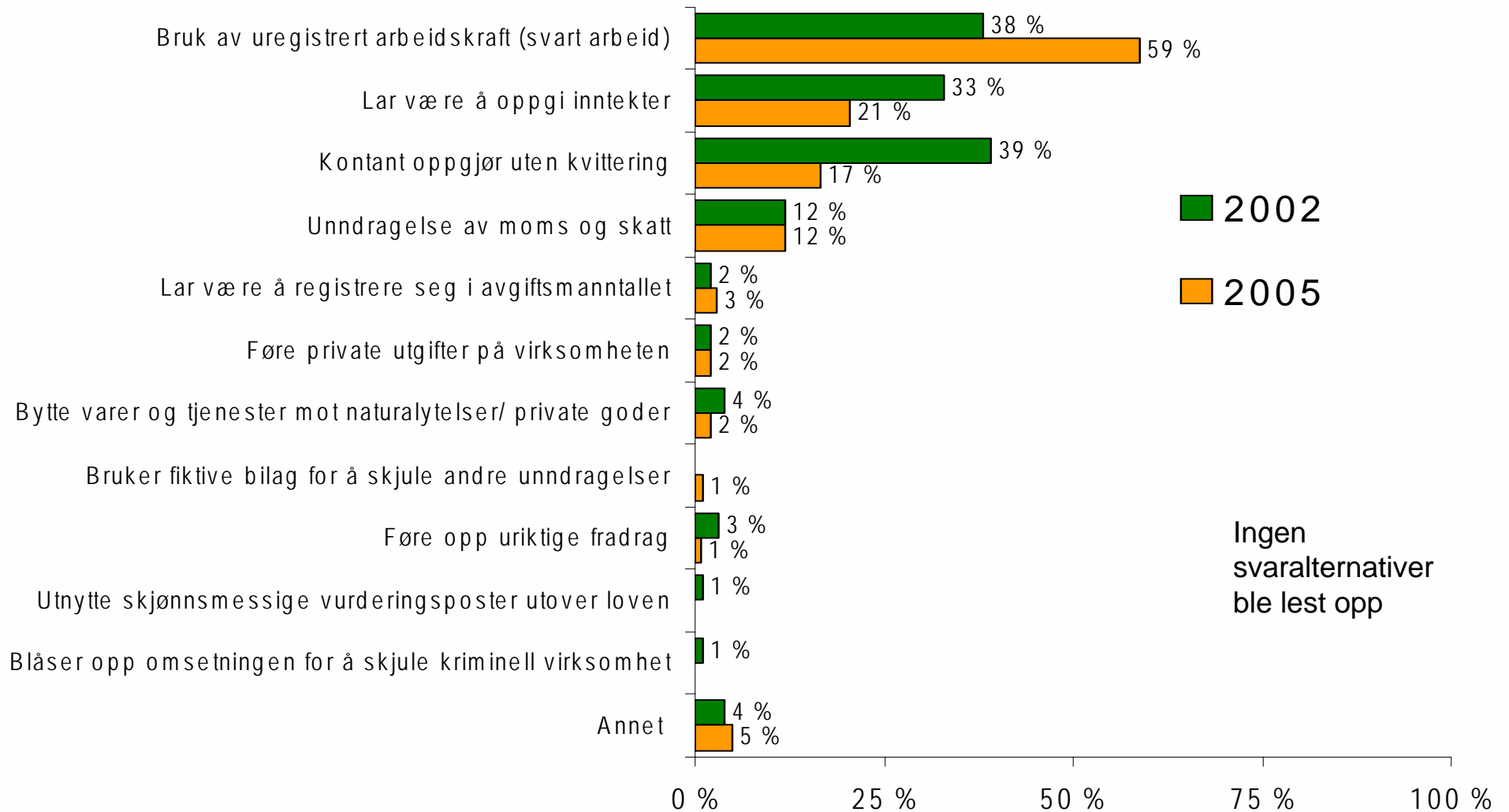
Totalt

Ingen svaralternativer ble lest opp

Hvilke ulike former for unndragelse av skatter og avgifter tror du forekommer innenfor din bransje?

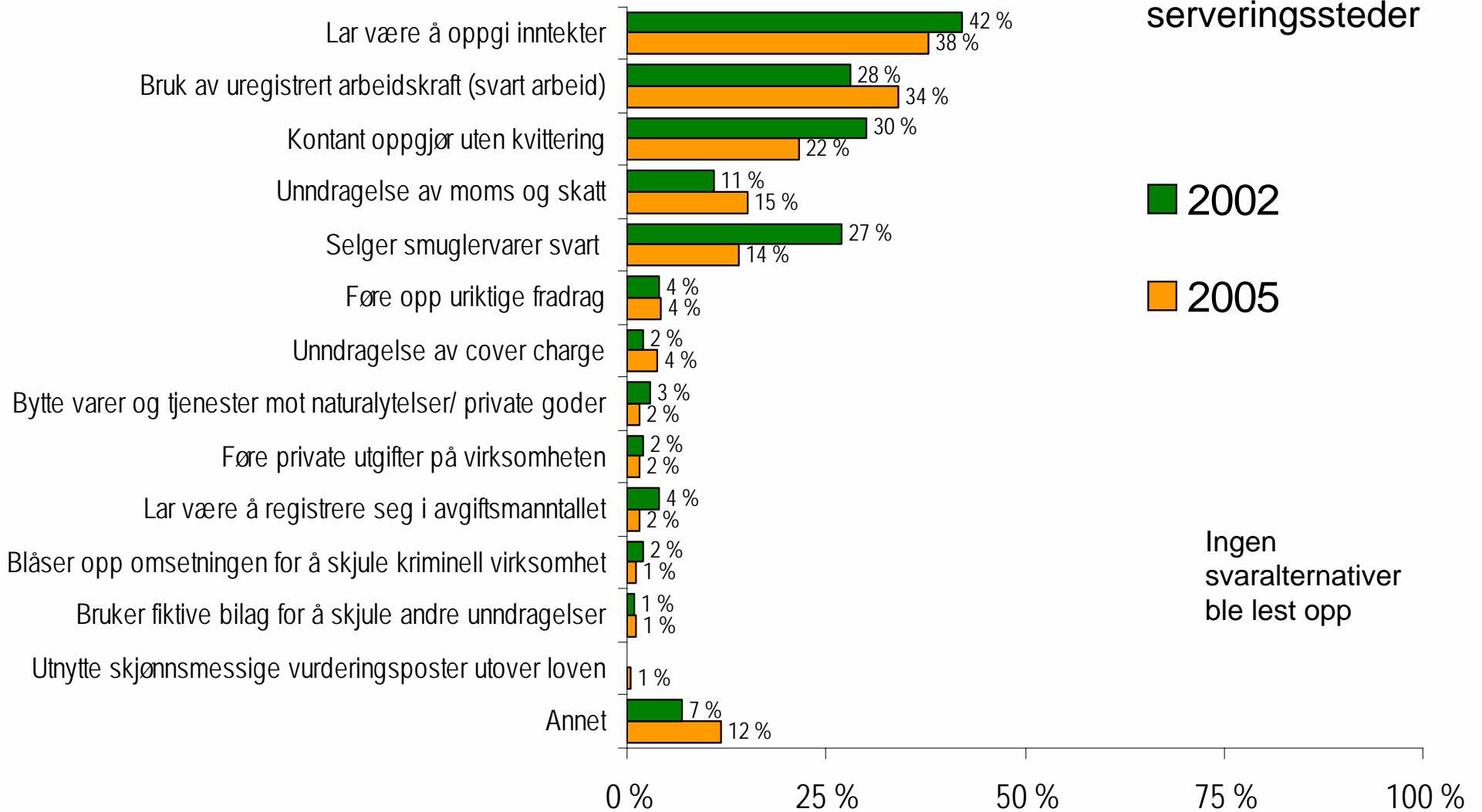
Bygg og anlegg

Hvilke ulike former for unndragelse av skatter og avgifter tror du forekommer innenfor din bransje?

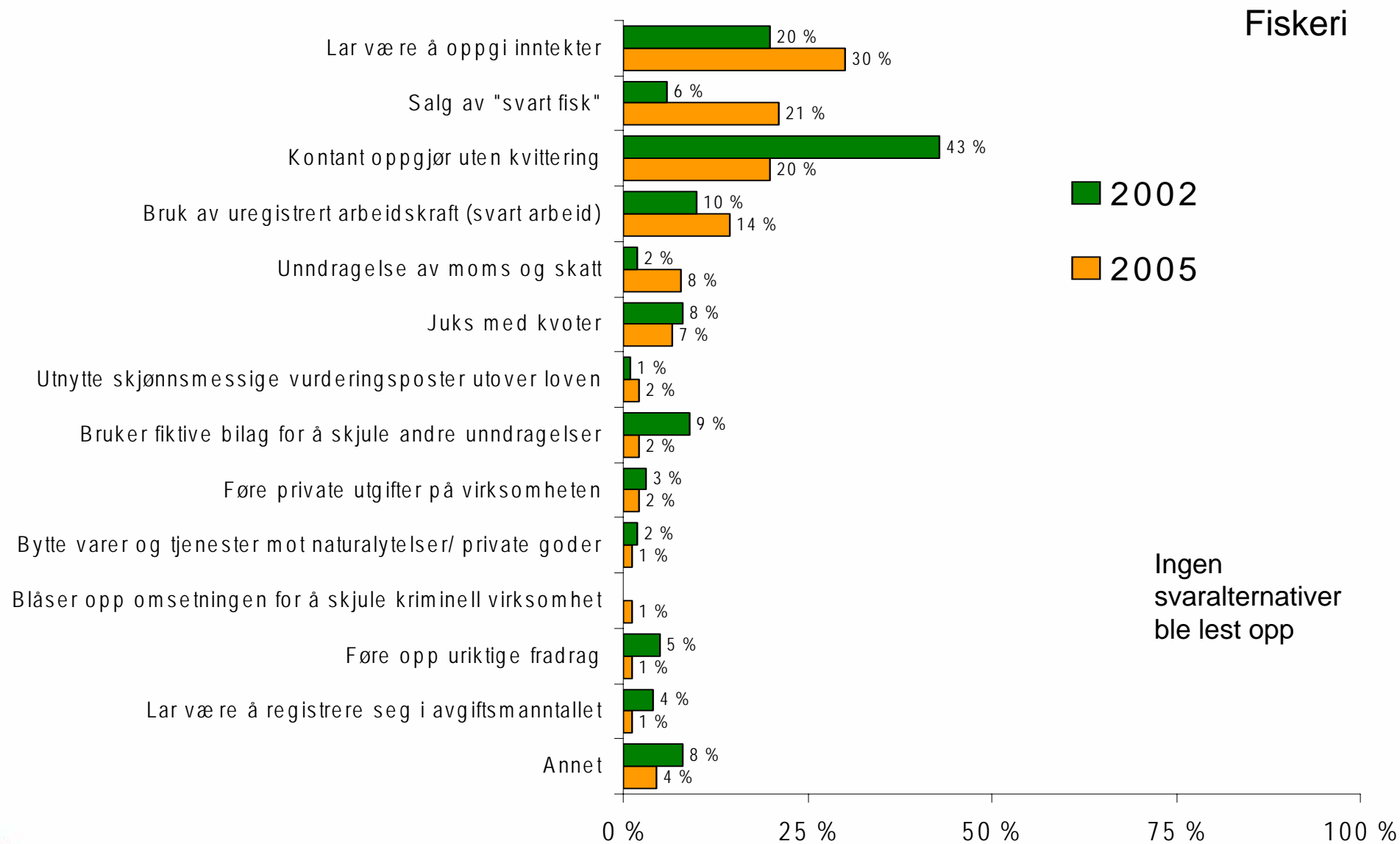
Restaurant og serveringssteder

■ 2002
■ 2005

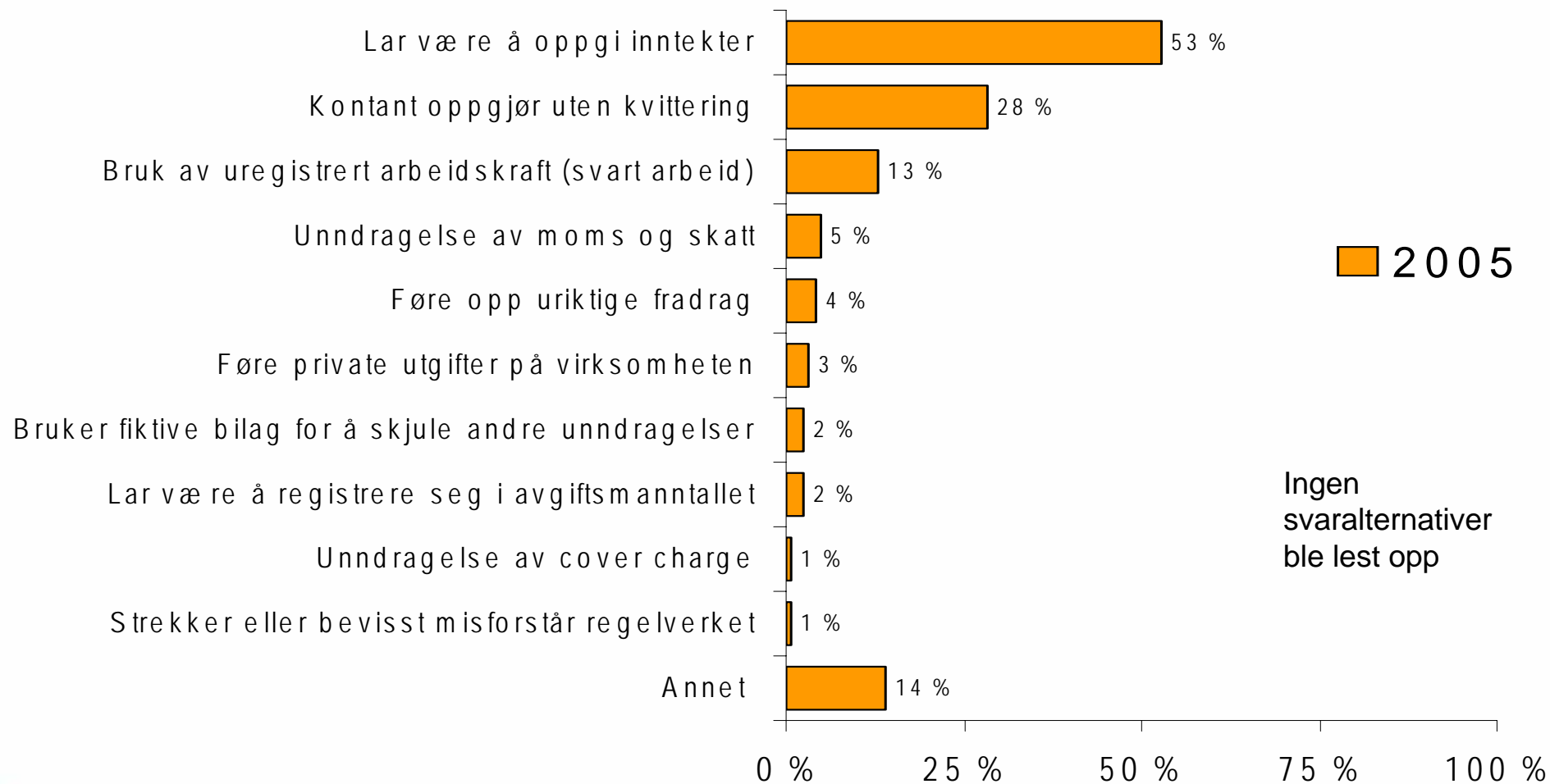
Ingen svaralternativer ble lest opp

Hvilke ulike former for unndragelse av skatter og avgifter tror du forekommer innenfor din bransje?

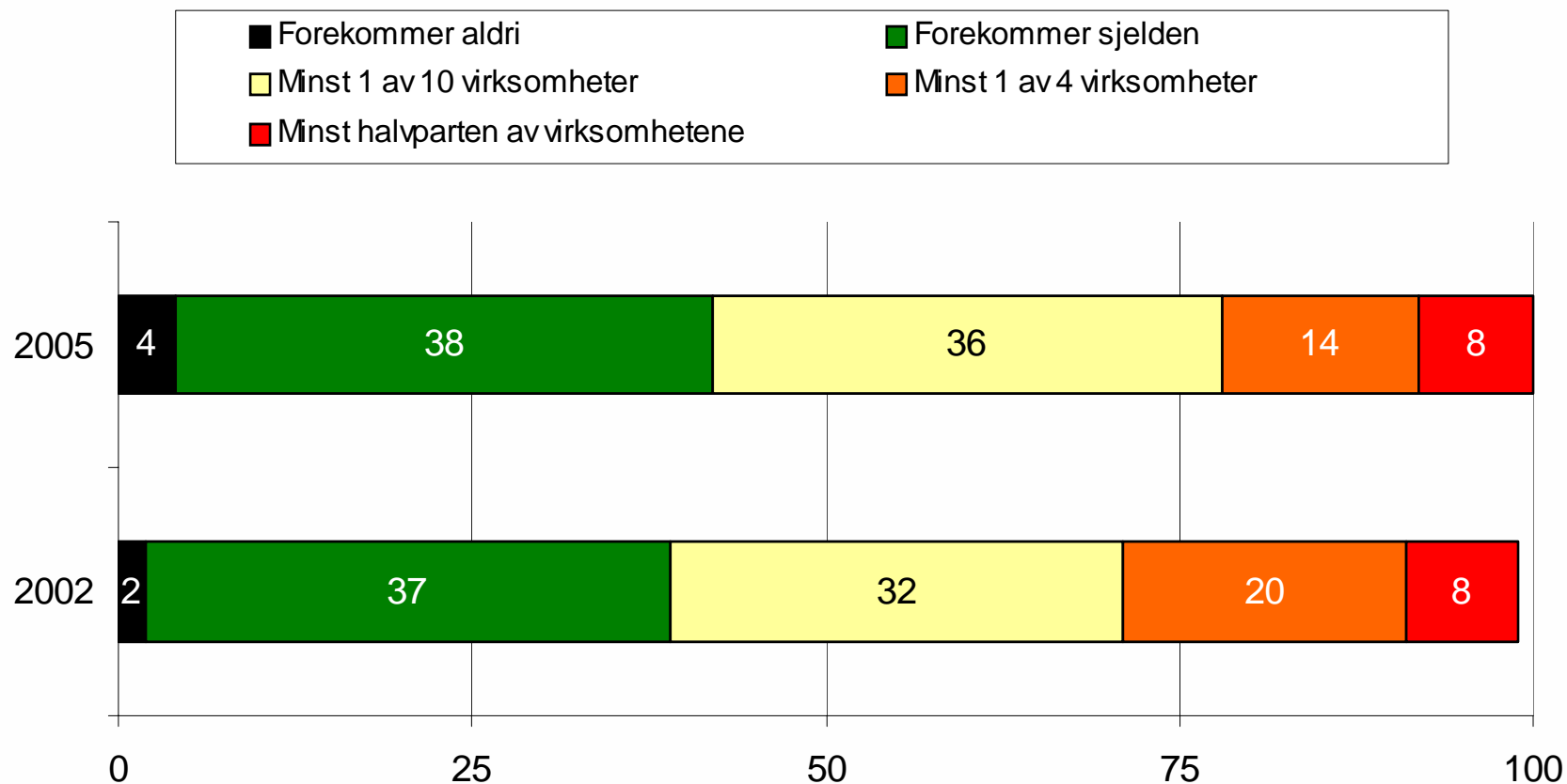
Hvilke ulike former for unndragelse av skatter og avgifter tror du forekommer innenfor din bransje?

Alternative
helsetjenester

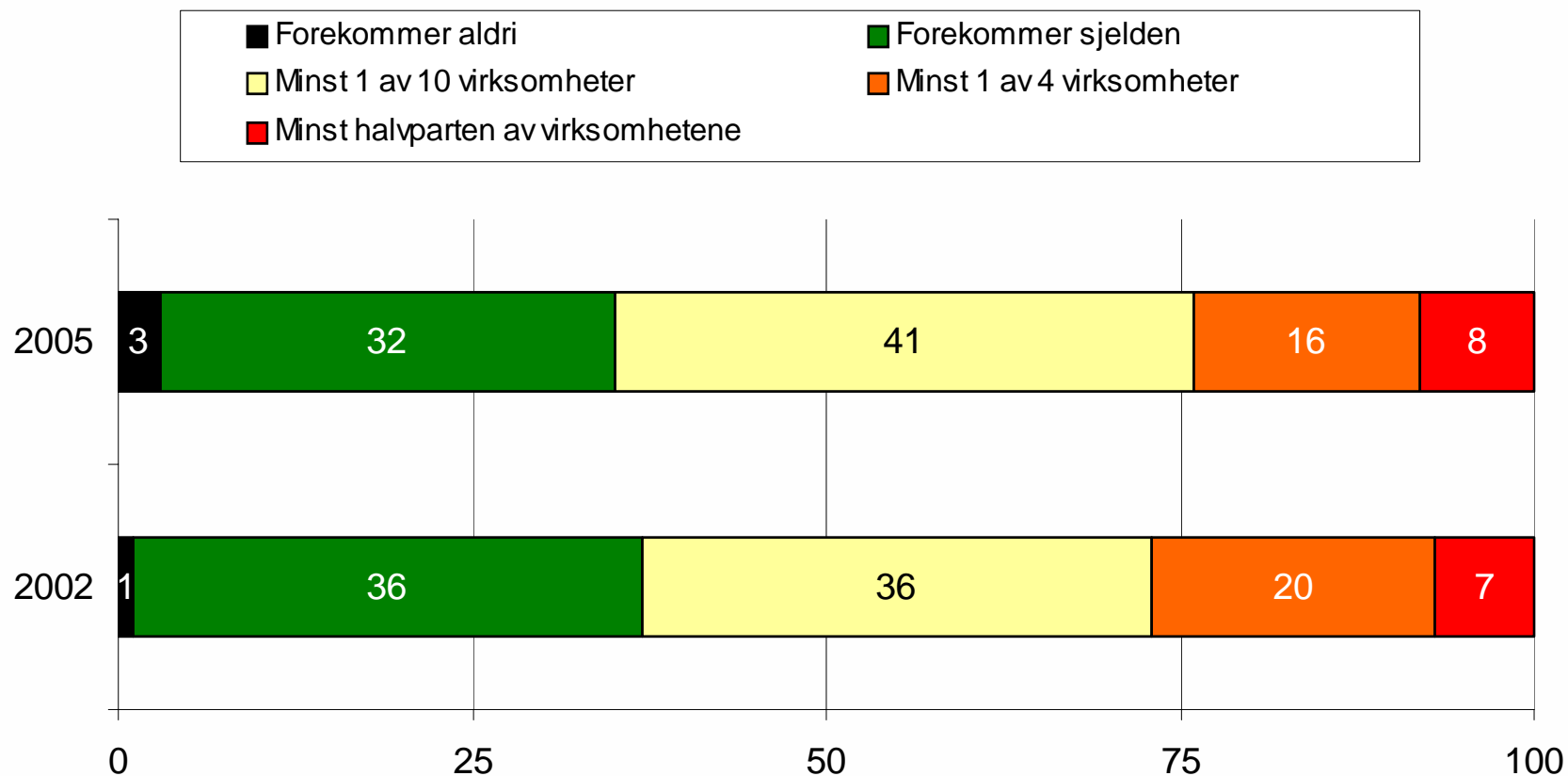
Hvor utbredt tror du skatte- og avgiftsunndragelser er innenfor din bransje?

Totalt

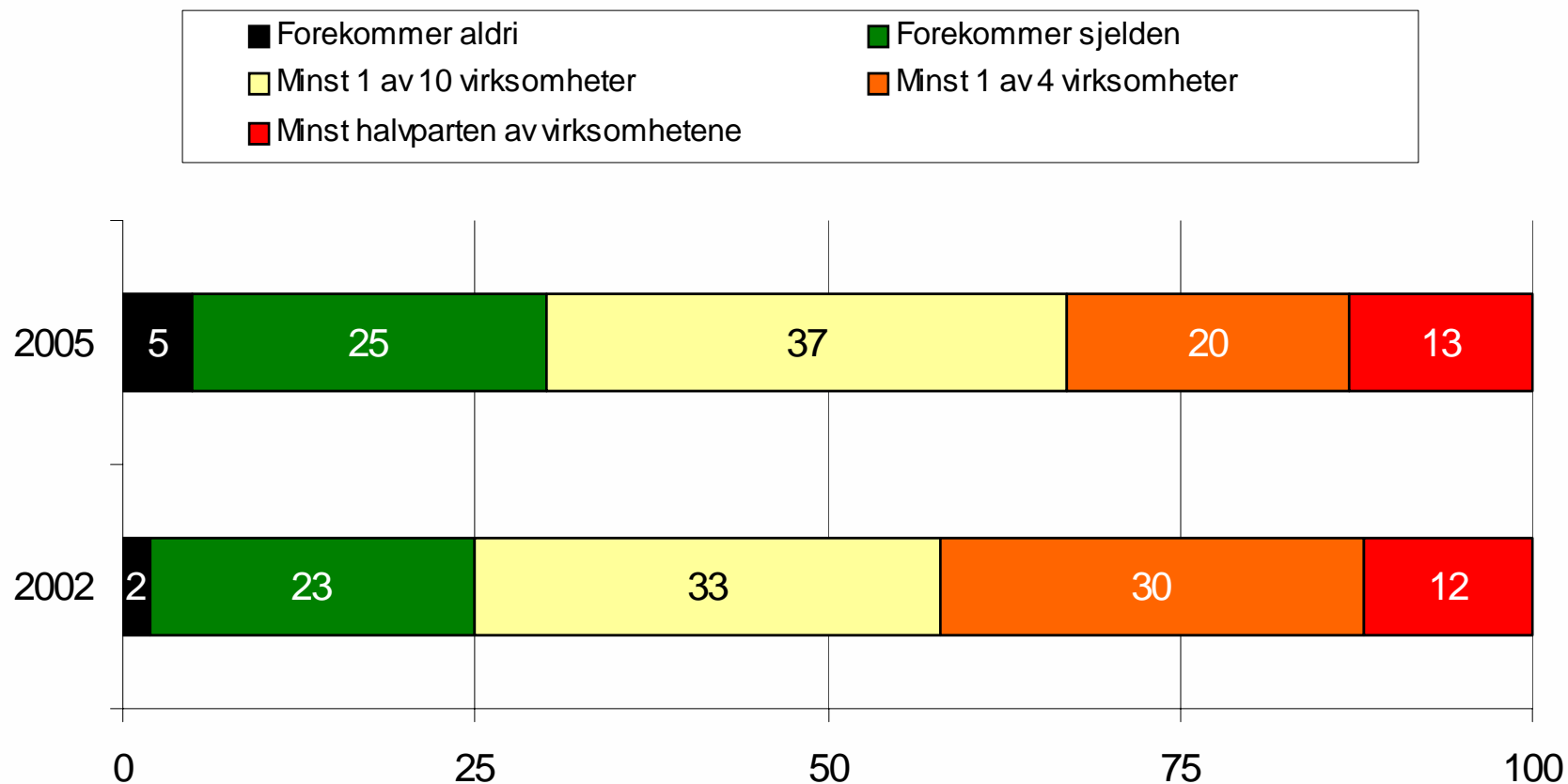
Hvor utbredt tror du skatte- og avgiftsunndragelser er innenfor din bransje?

Bygg og anlegg

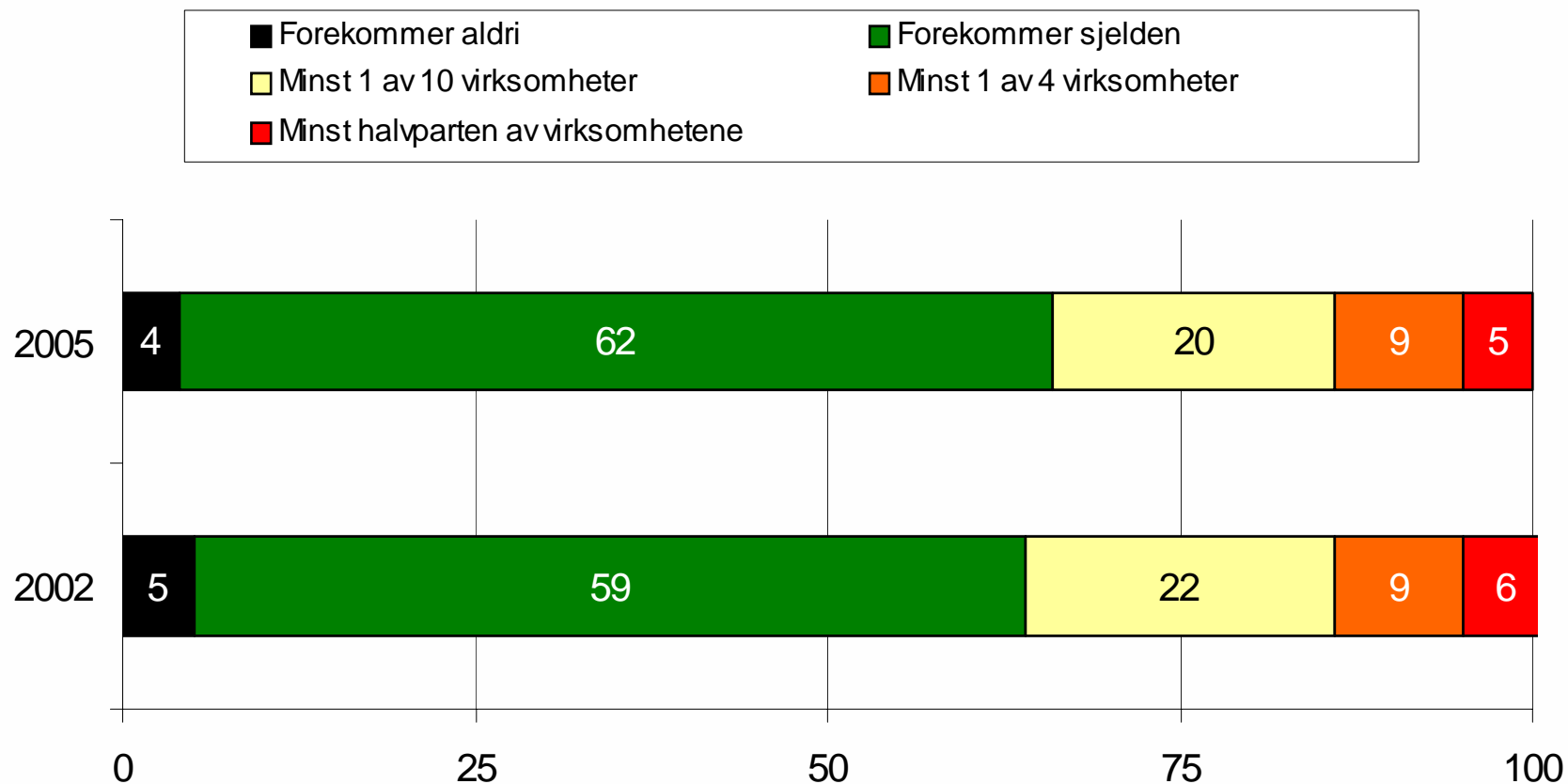
Hvor utbredt tror du skatte- og avgiftsunndragelser er innenfor din bransje?

Restaurant og serveringssteder

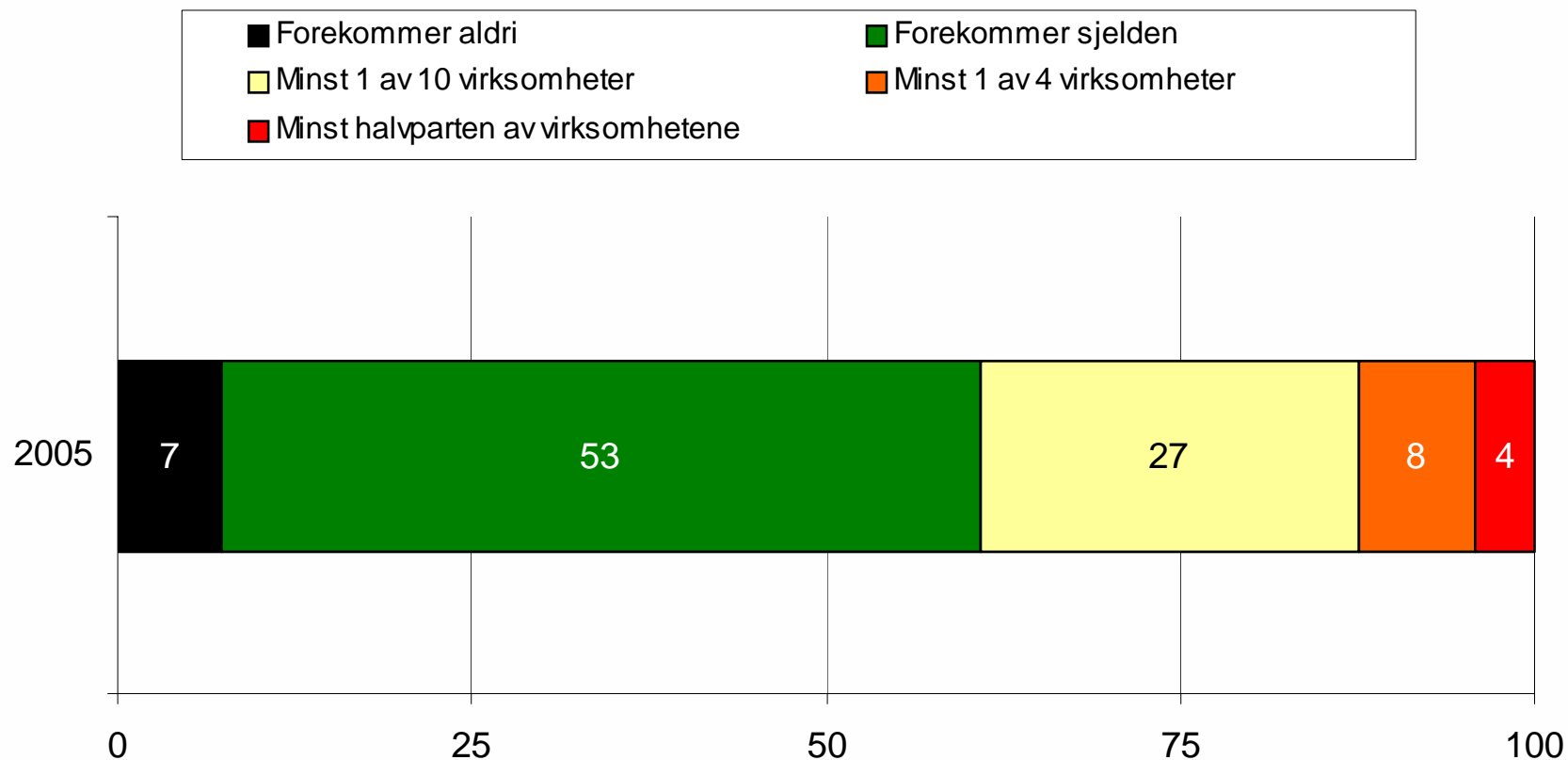
Hvor utbredt tror du skatte- og avgiftsunndragelser er innenfor din bransje?

Fiskeri

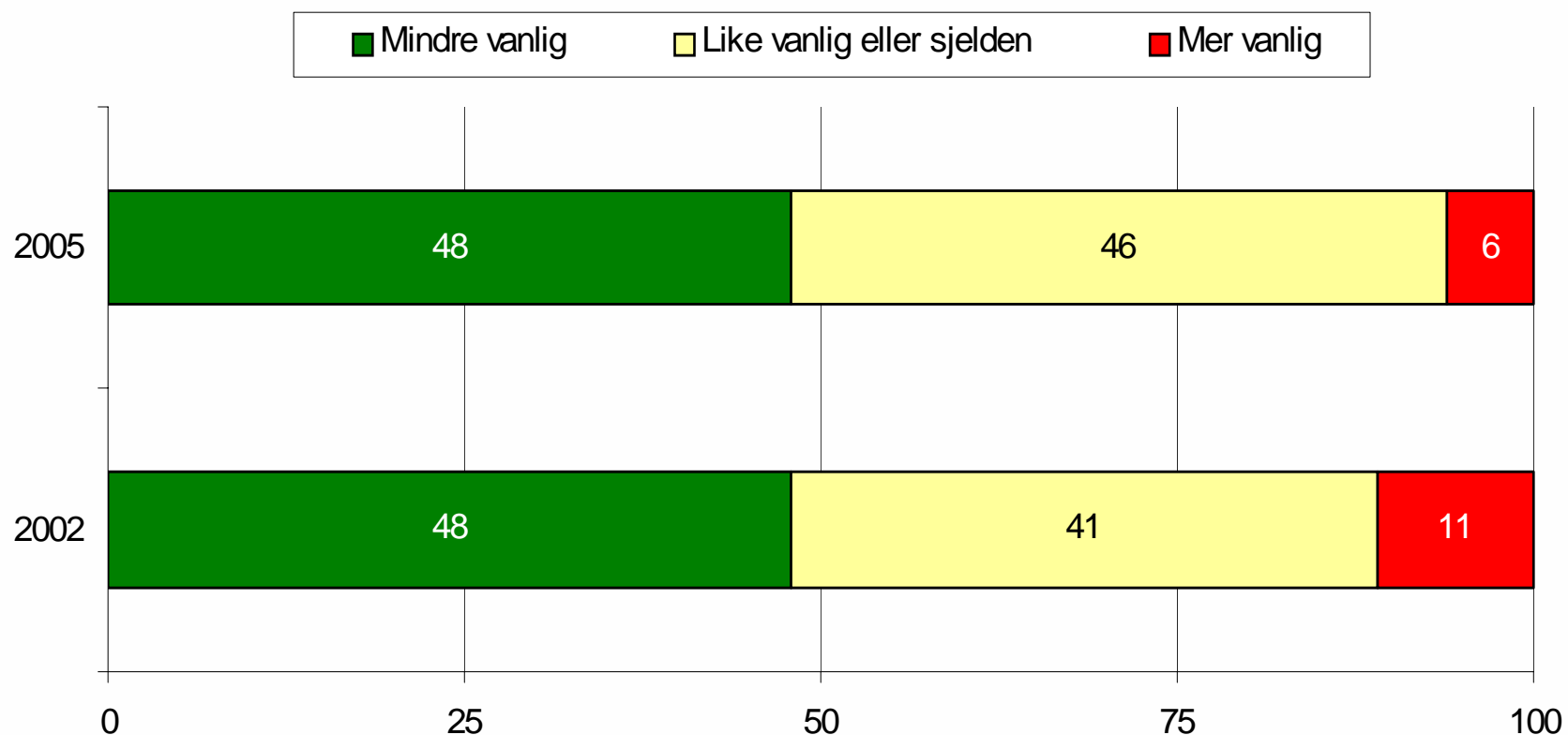
Hvor utbredt tror du skatte- og avgiftsunndragelser er innenfor din bransje?

Alternative helsetjenester

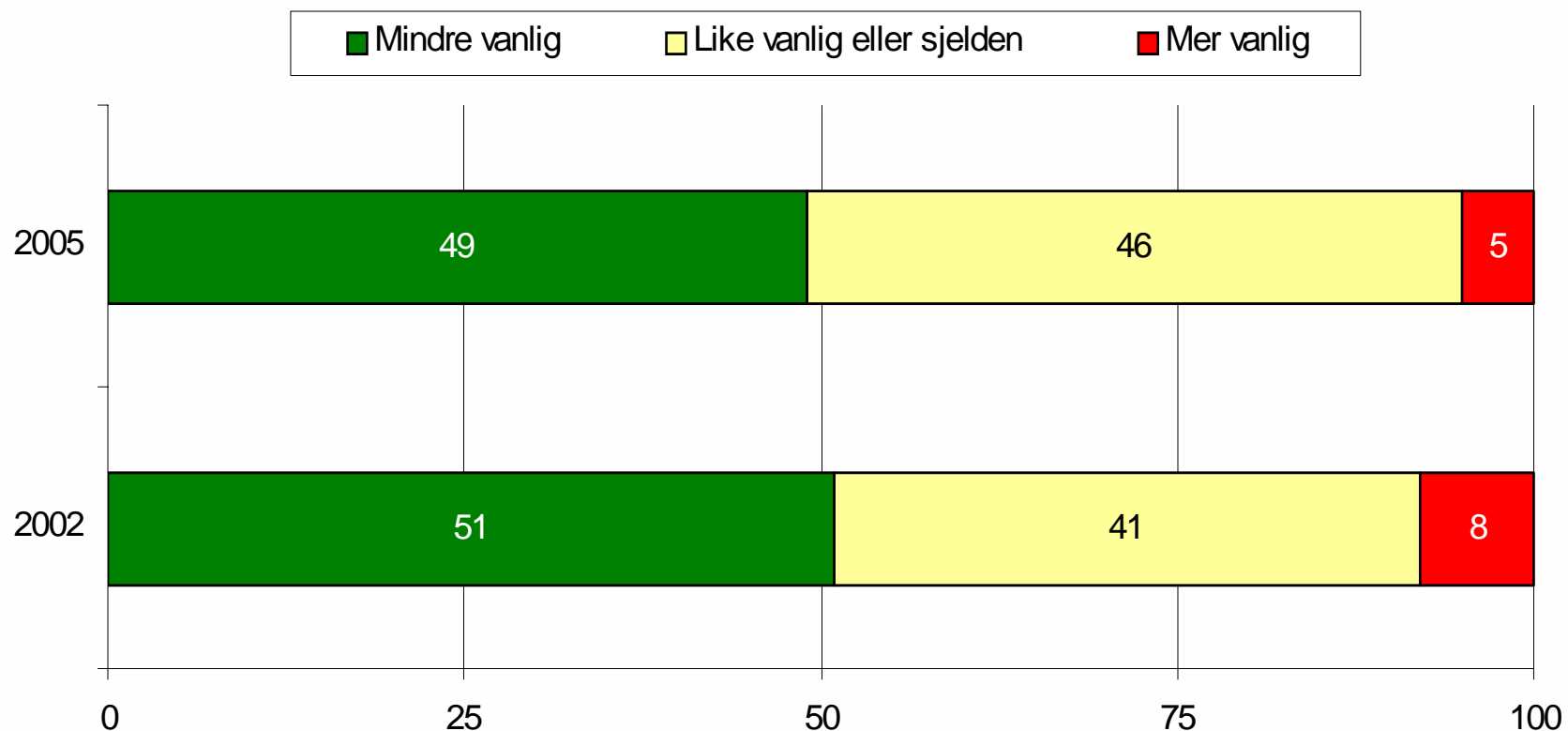
Vil du si at unndragelse av skatter og avgifter innenfor din bransje er mer vanlig, mindre vanlig, eller like vanlig i dag som for 3–5 år siden?

Totalt

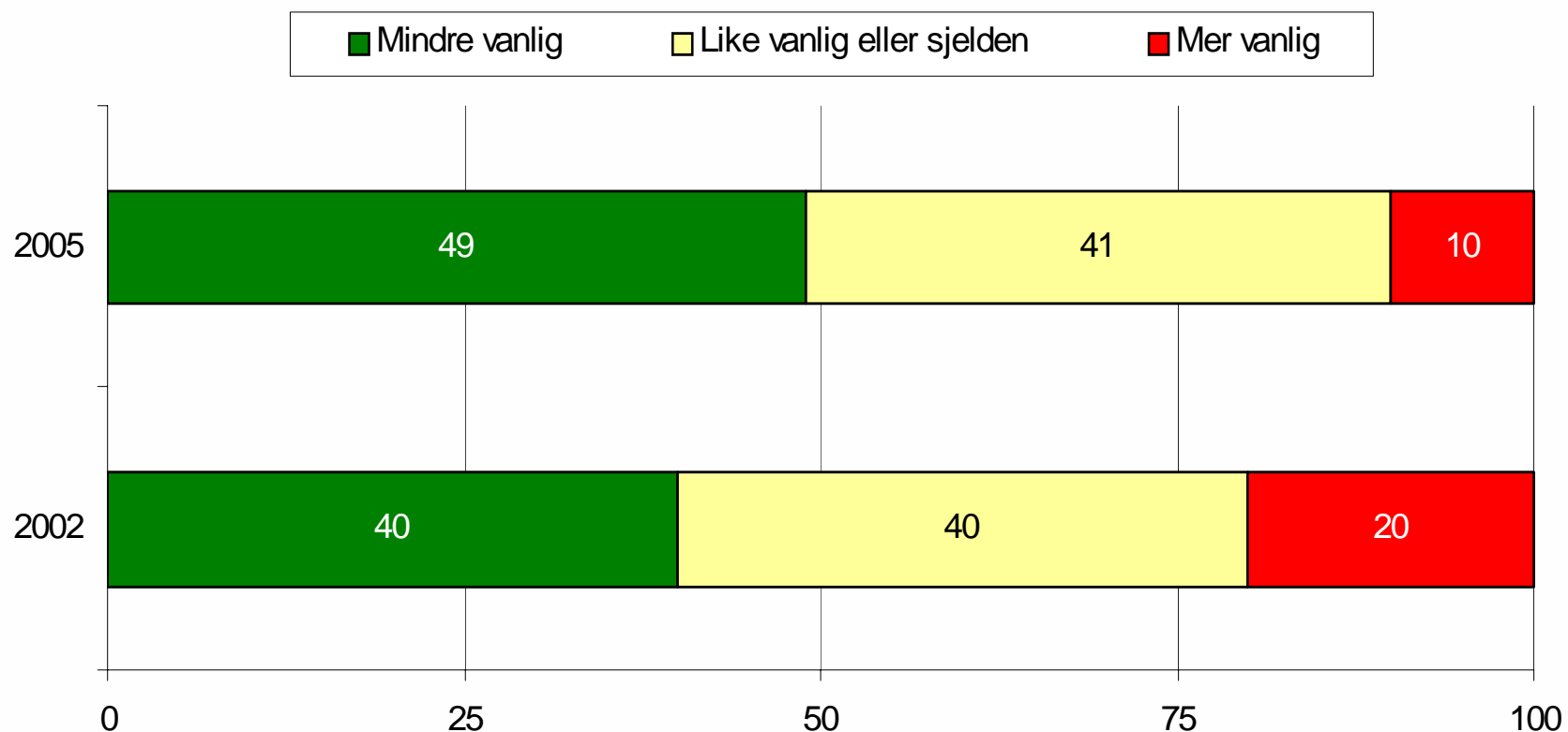
Vil du si at unndragelse av skatter og avgifter innenfor din bransje er mer vanlig, mindre vanlig, eller like vanlig i dag som for 3–5 år siden?

Bygg og anlegg

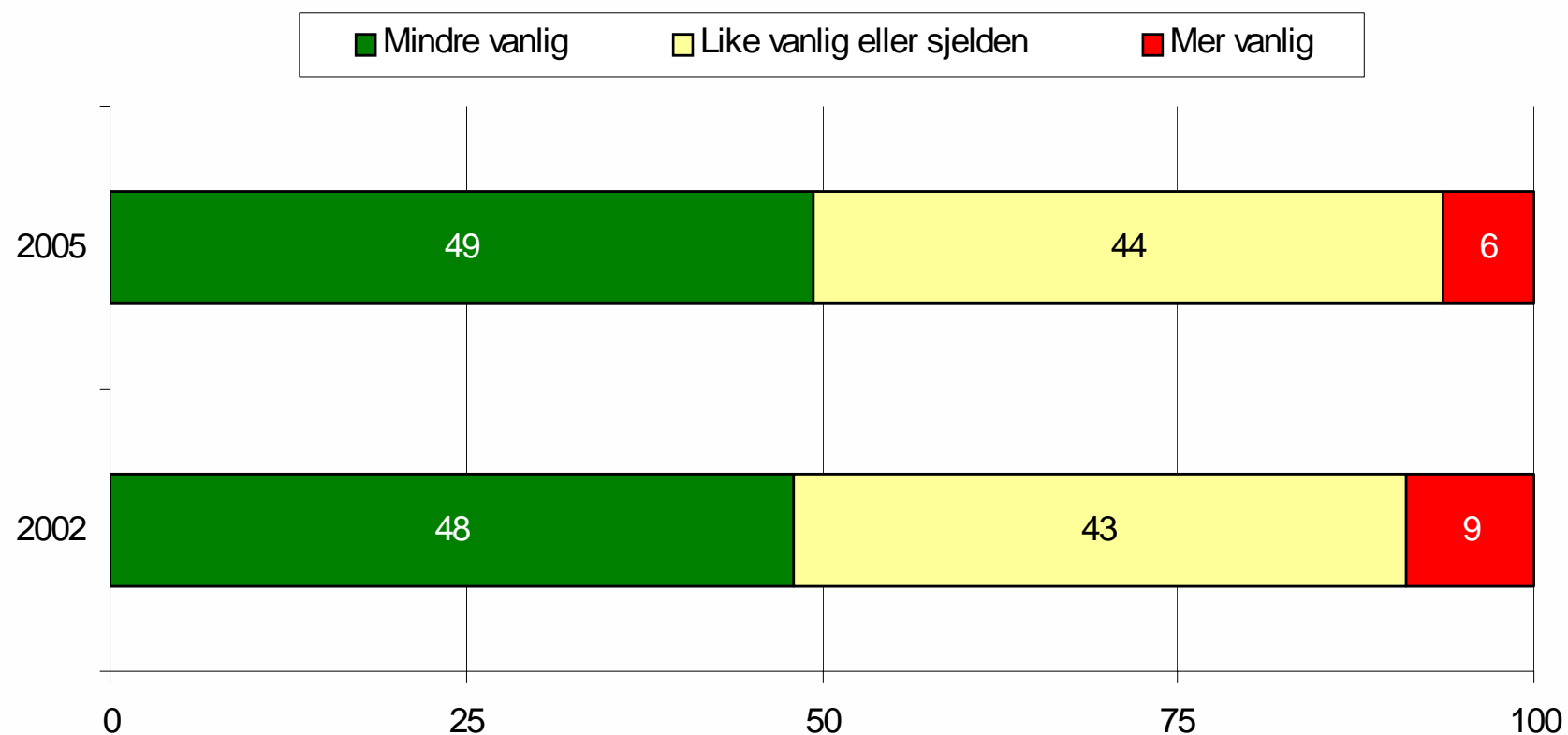
Vil du si at unndragelse av skatter og avgifter innenfor din bransje er mer vanlig, mindre vanlig, eller like vanlig i dag som for 3–5 år siden?

Restaurant og servering

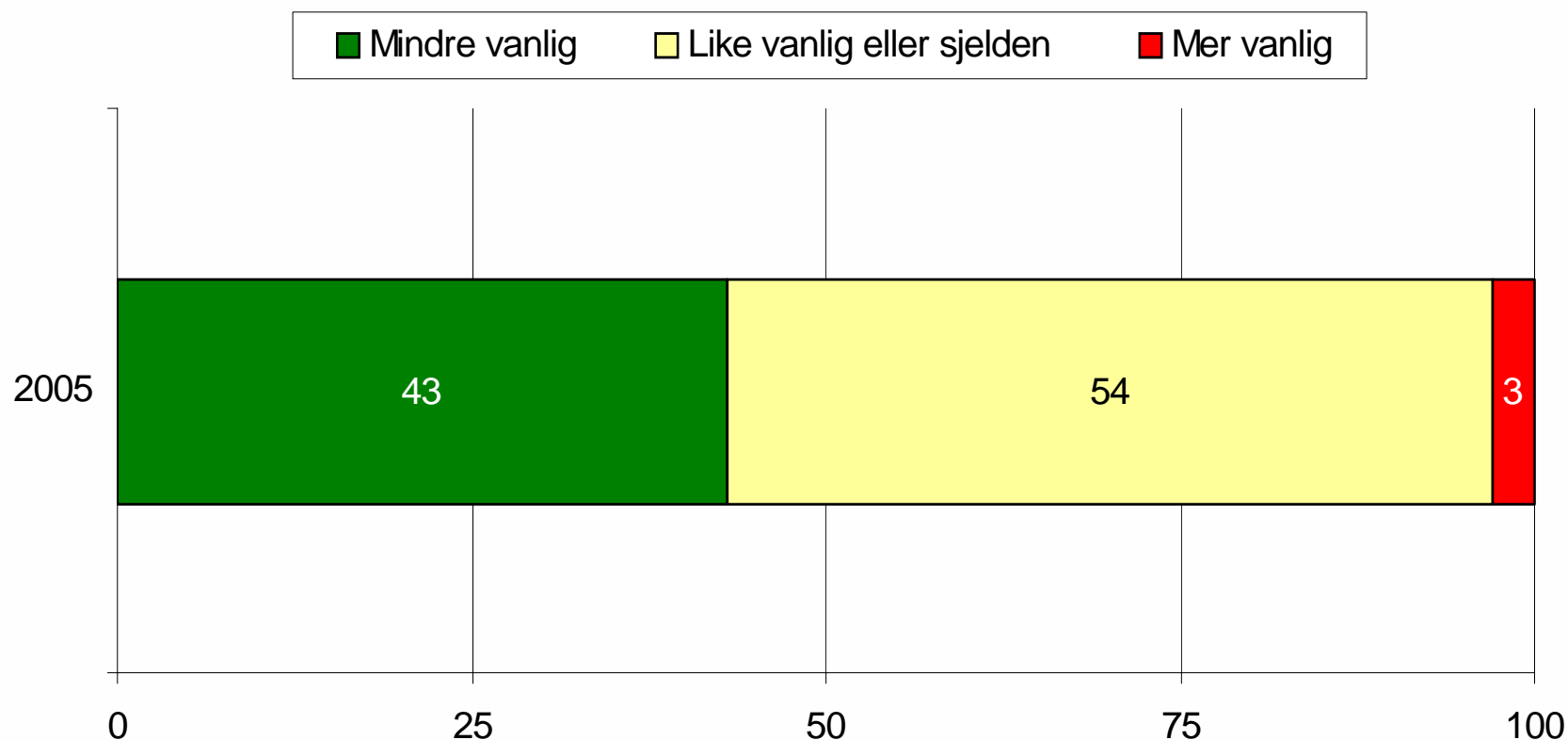
Vil du si at unndragelse av skatter og avgifter innenfor din bransje er mer vanlig, mindre vanlig, eller like vanlig i dag som for 3–5 år siden?

Fiskeri

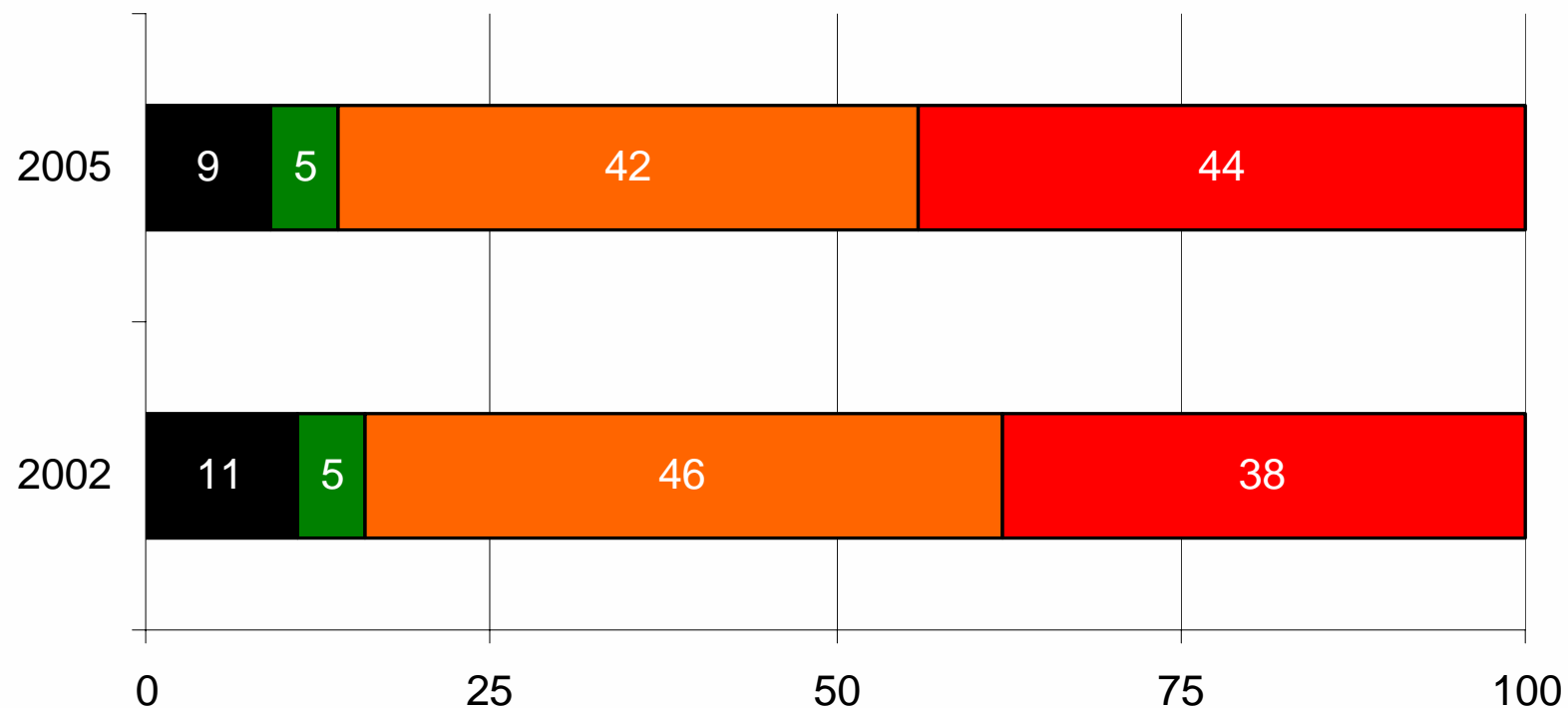
Vil du si at unndragelse av skatter og avgifter innenfor din bransje er mer vanlig, mindre vanlig, eller like vanlig i dag som for 3–5 år siden?

Alternative helsetjenester

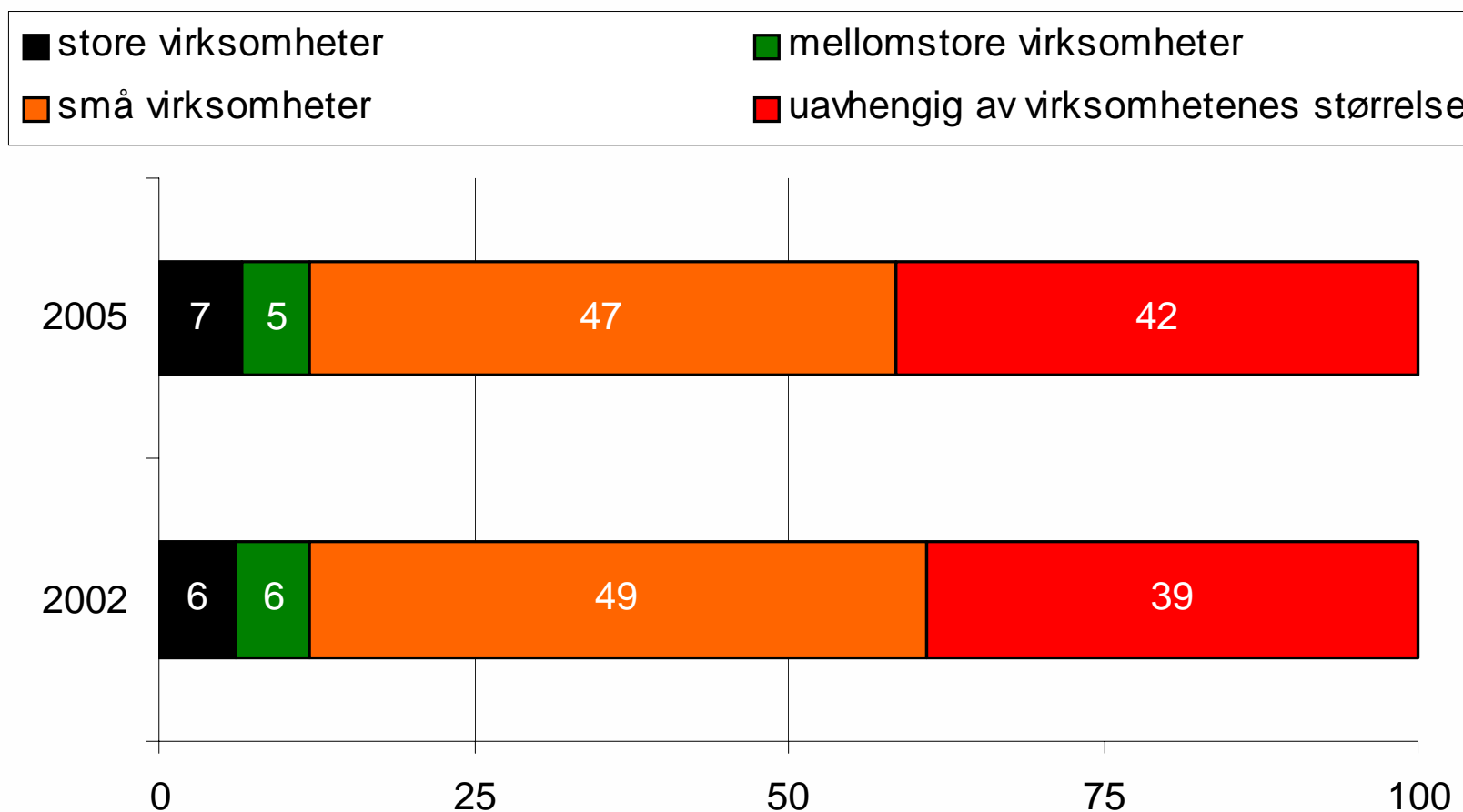
Kan unndragelser knyttes til virksomhetens størrelse? Vil du si at unndragelser oftest forekommer i...

Totalt

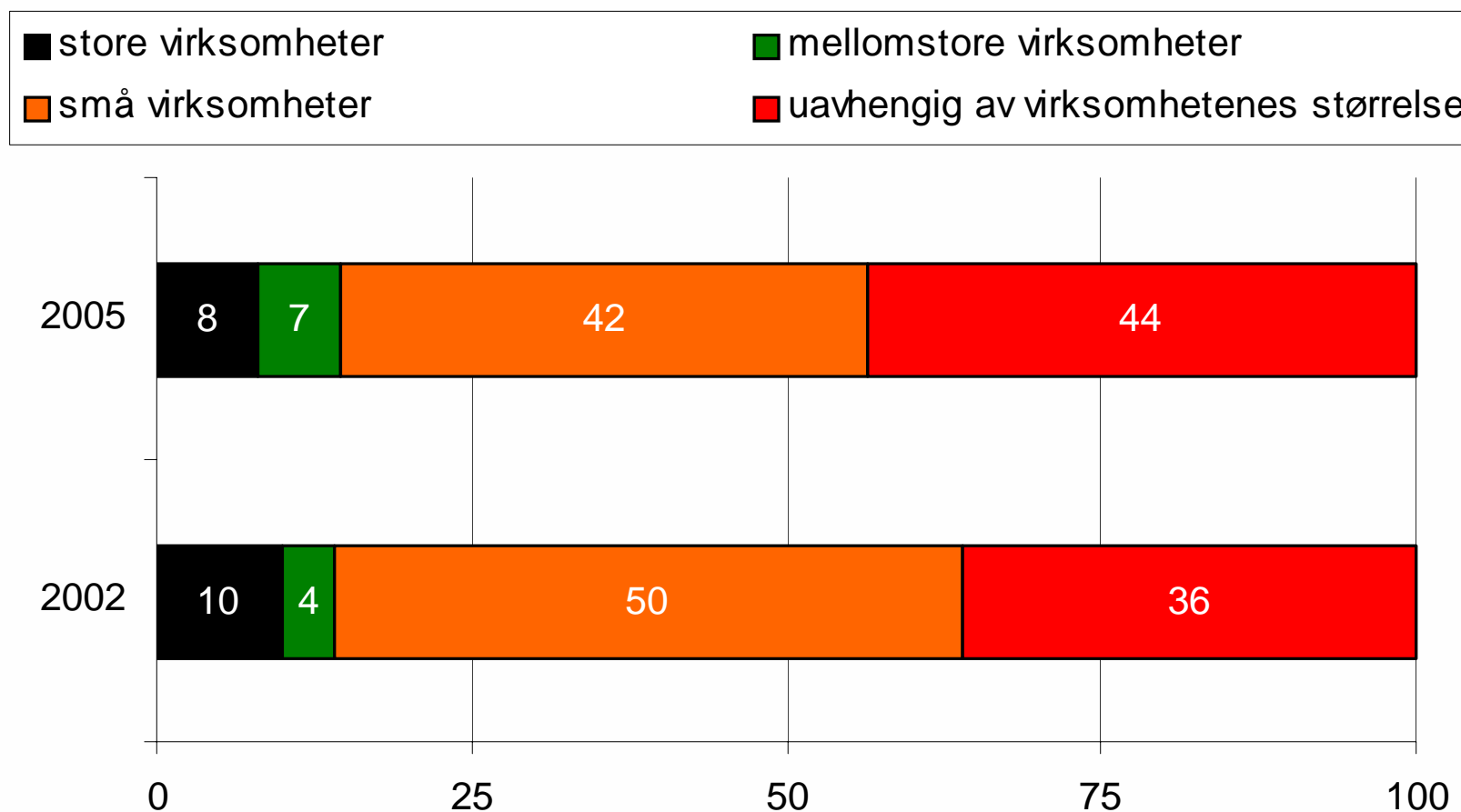
Kan unndragelser knyttes til virksomhetens størrelse? Vil du si at unndragelser oftest forekommer i...

Bygg og anlegg

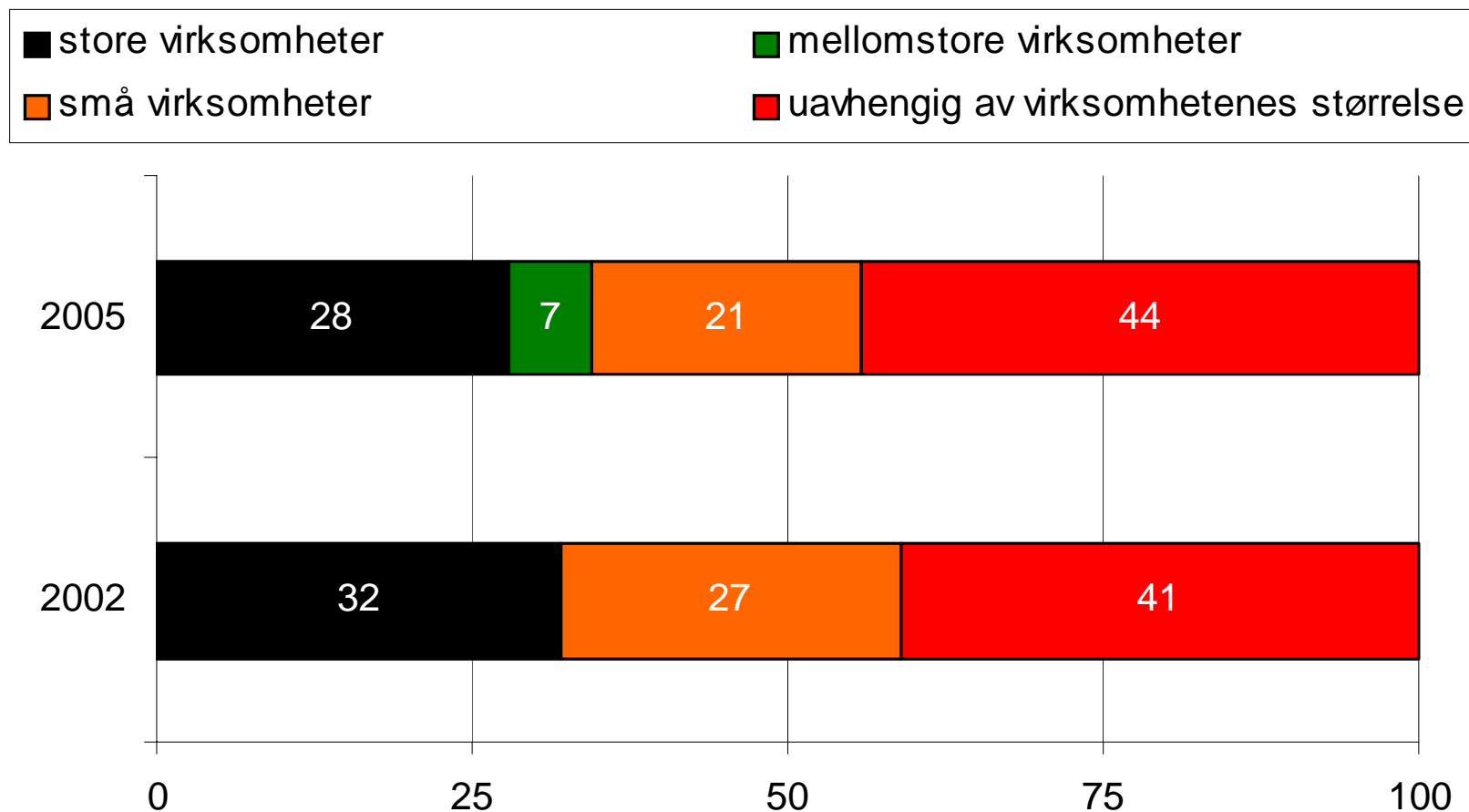
Kan unndragelser knyttes til virksomhetens størrelse? Vil du si at unndragelser oftest forekommer i...

Restaurant og serveringssteder

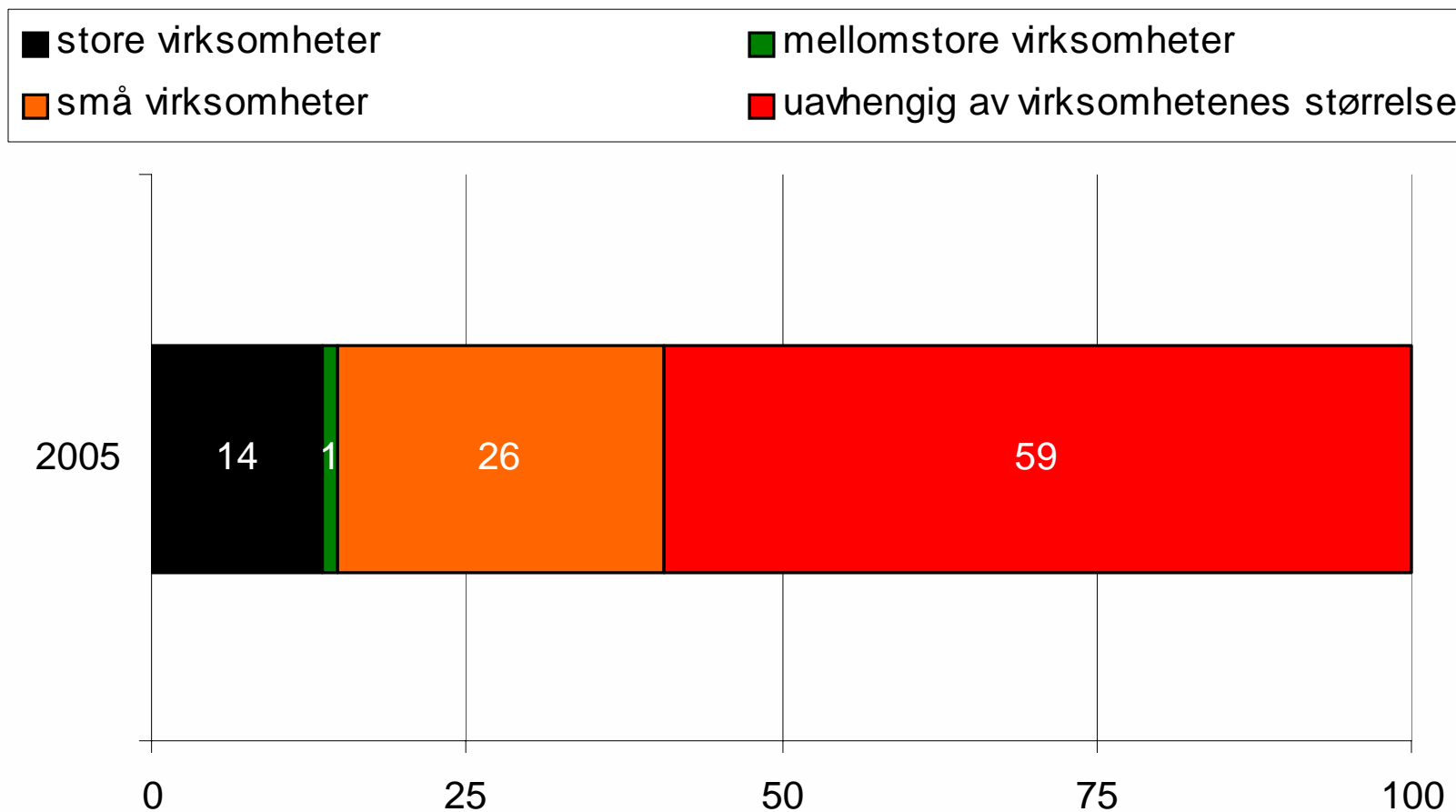
Kan unndragelser knyttes til virksomhetens størrelse? Vil du si at unndragelser oftest forekommer i...

Fiskeri

Kan unndragelser knyttes til virksomhetens størrelse? Vil du si at unndragelser oftest forekommer i...

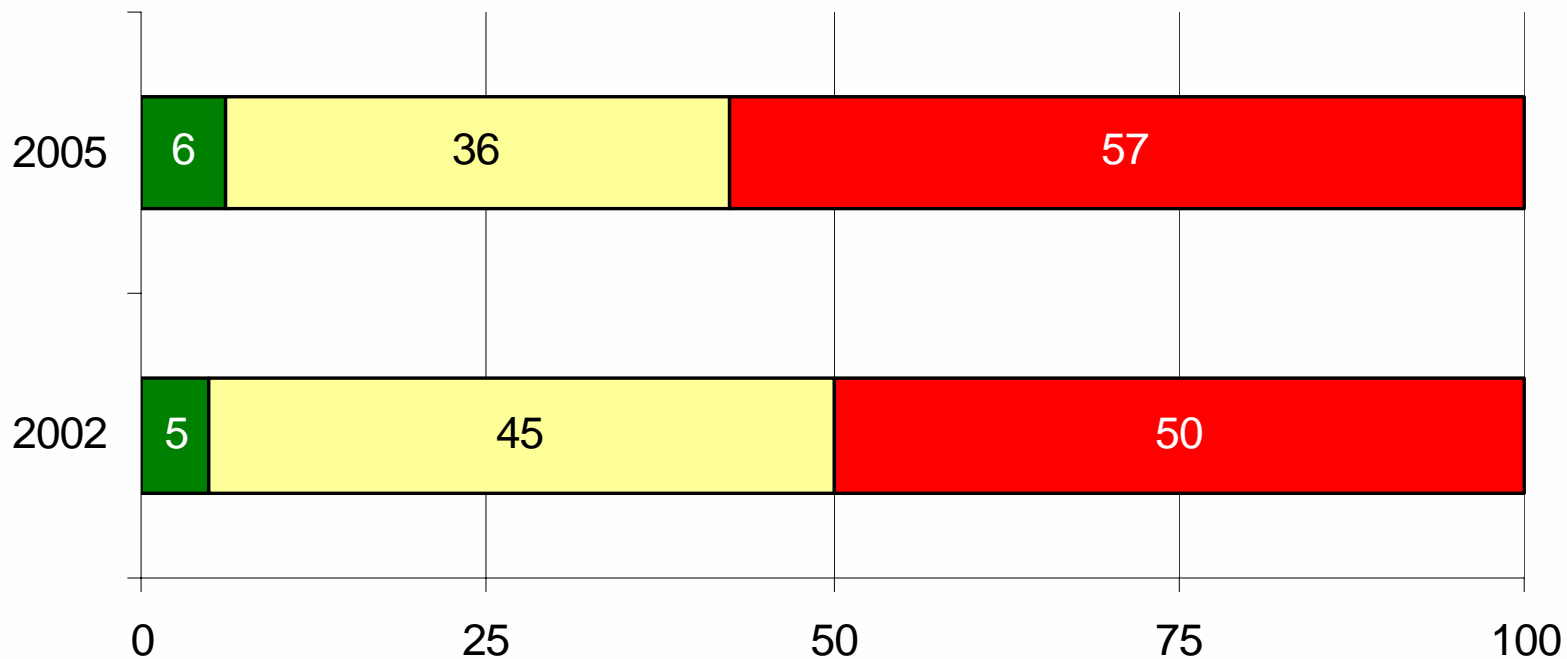
Alternative helsetjenester

Kan unndragelser knyttes til bedriftens eierform? Vil du si at unndragelser...

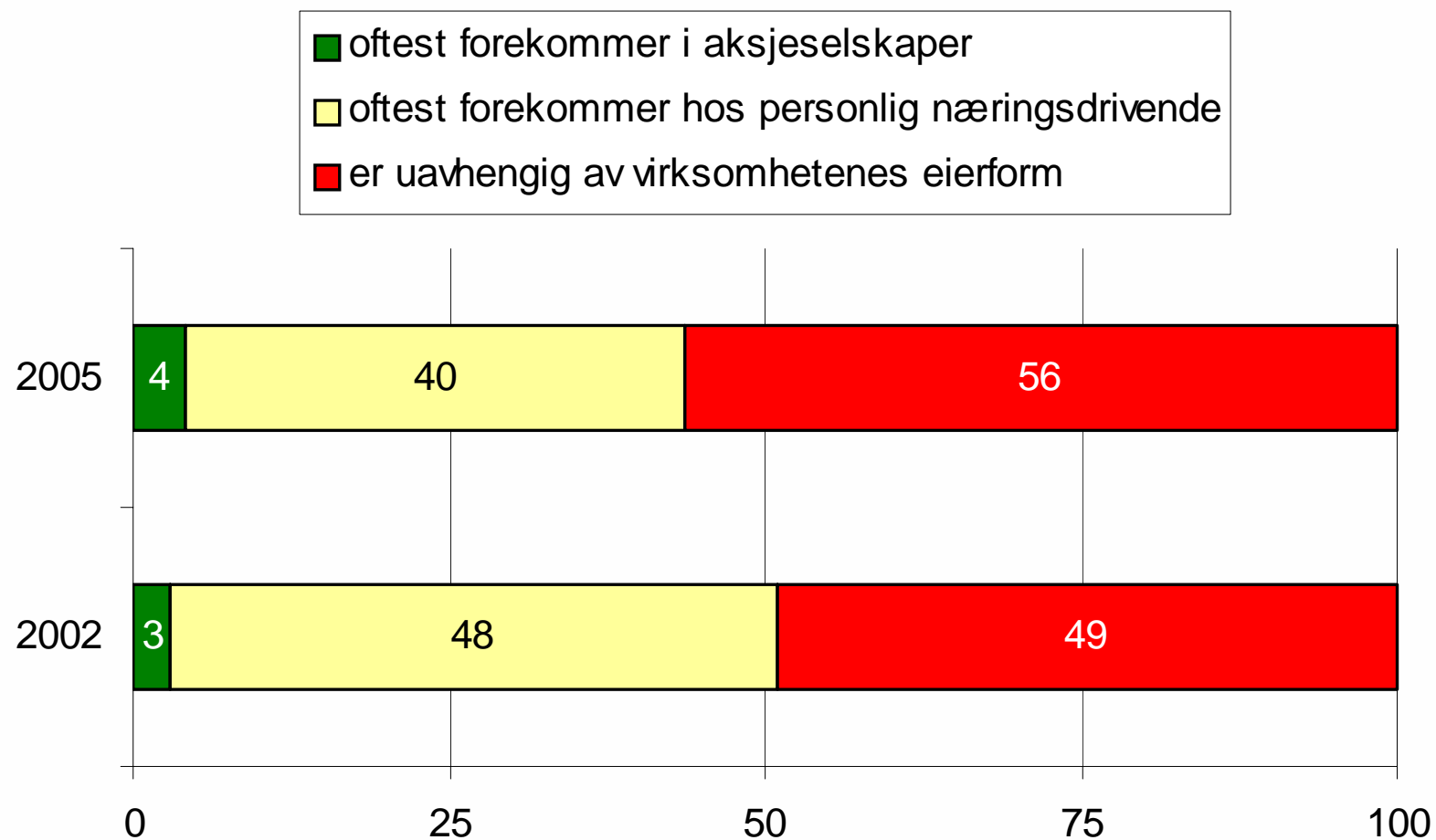
Totalt

- oftest forekommer i aksjeselskaper
- oftest forekommer hos personlig næringsdrivende
- er uavhengig av virksomhetenes eierform

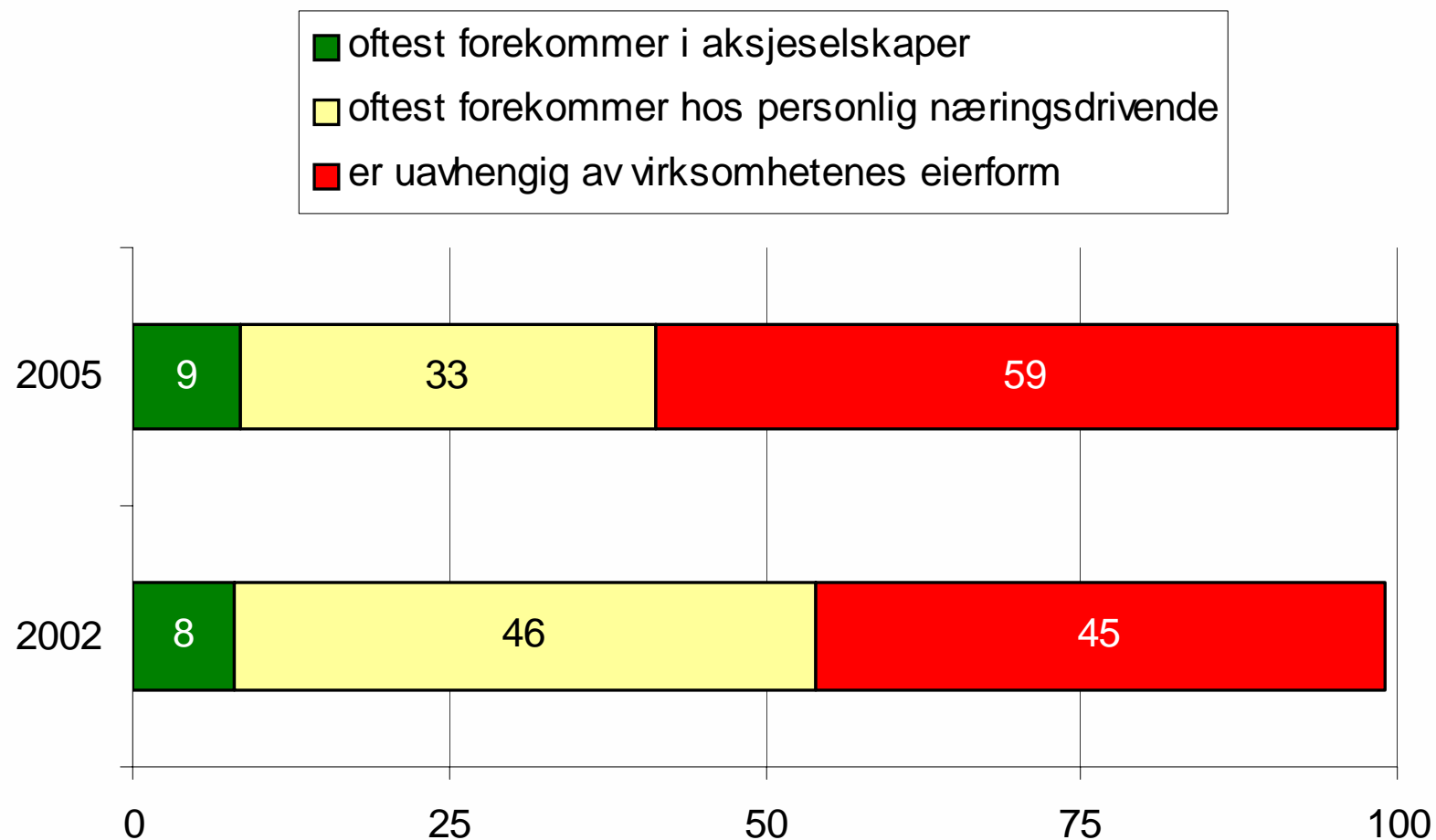
Kan unndragelser knyttes til bedriftens eierform? Vil du si at unndragelser...

Bygg og anlegg

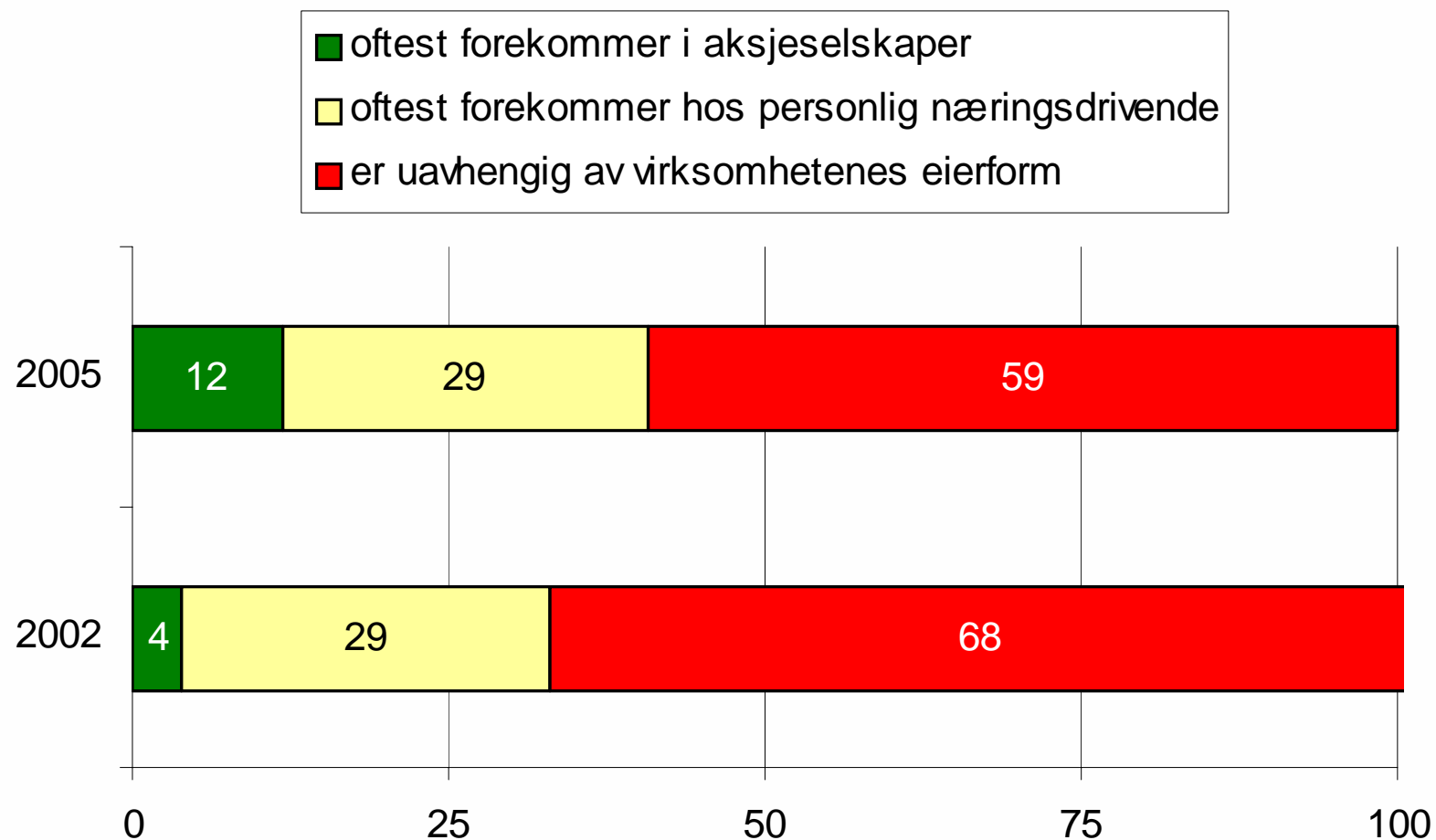
Kan unndragelser knyttes til bedriftens eierform? Vil du si at unndragelser...

Restaurant og serveringssteder

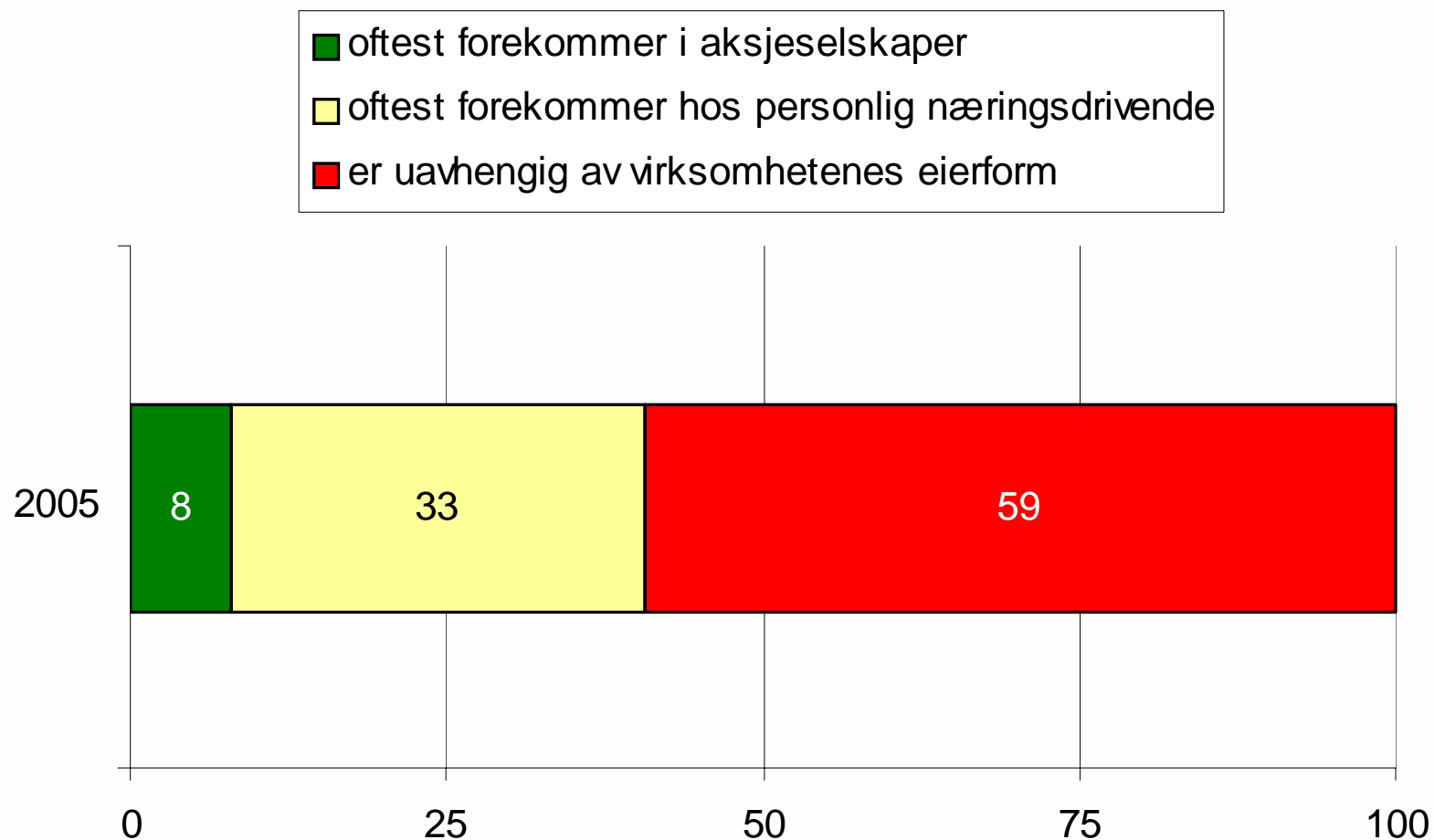
Kan unndragelser knyttes til bedriftens eierform? Vil du si at unndragelser...

Fiskeri

Kan unndragelser knyttes til bedriftens eierform? Vil du si at unndragelser...

Alternative helsetjenester

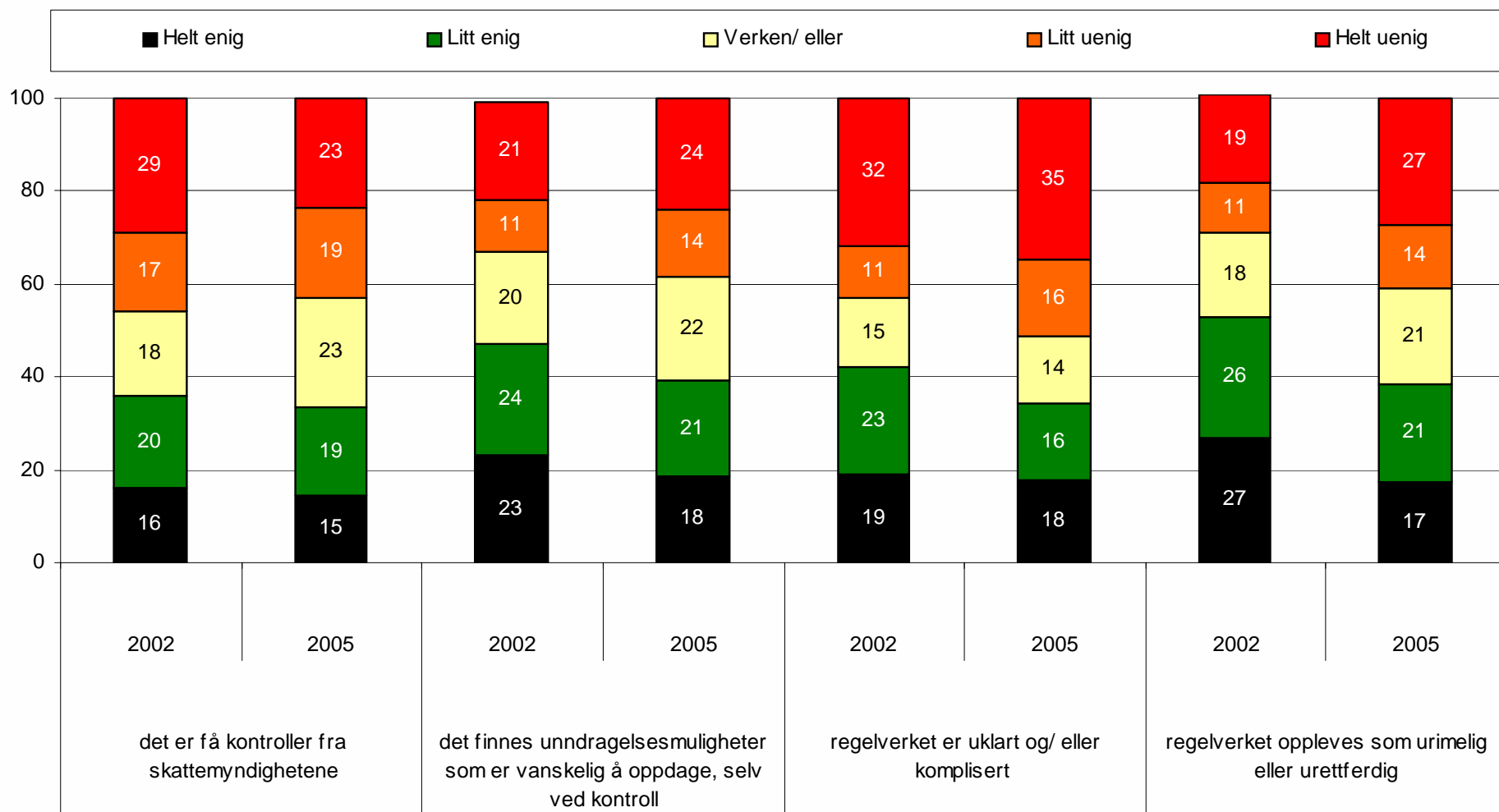
Motivasjonsfaktorer for unndragelser

Totalt

- Respondentene ble spurt om å si seg enig eller uenig i en del påstander om hva som gjør at folk fristes til unndragelser. Generelt finner vi en signifikant nedgang i enigheten ("helt enig" og "litt enig") på hele 11 av disse 14 påstandene. Lederne sier altså at de i mindre grad er fristet til unndragelser nå enn i 2002
- De påstandene lederne i størst grad sa seg enig i var "det finnes unndragelsesmuligheter som er vanskelig å oppdage, selv ved kontroll" (39%) og "regelverket oppleves som urimelig eller urettferdig" (38%)
- Det var disse påstandene størst andel sa seg enig i også i 2002, men vi finner en signifikant nedgang i enigheten nå sammenlignet med da
- Totalt er det er kun 16% som sier seg enig i at "det er akseptert i bransjen". Dette er også en signifikant nedgang i forhold til 2002, hvor 23% var enige i påstanden

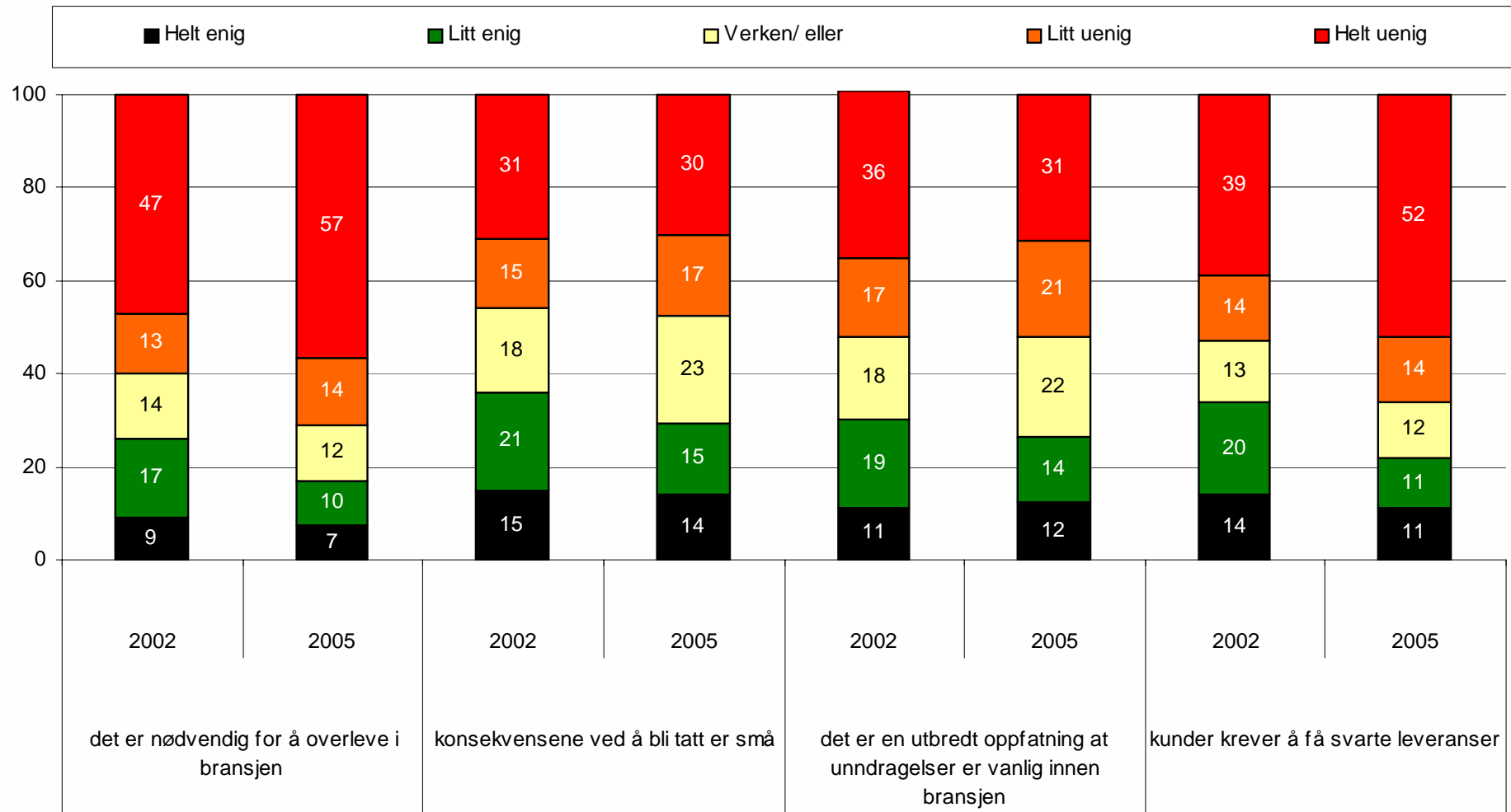
Mange fristes til unndragelser fordi...

Totalt

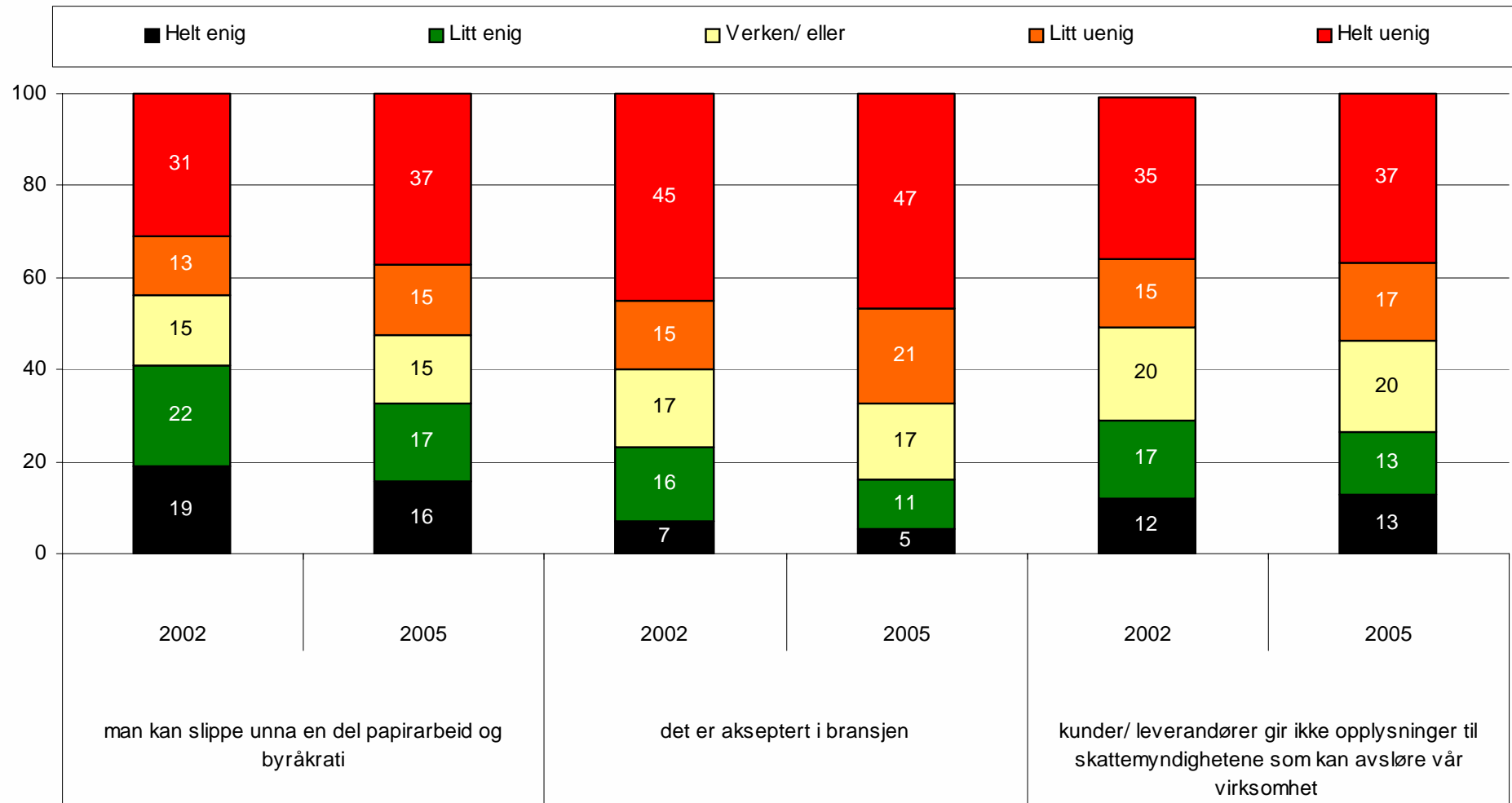
Mange fristes til unndragelser fordi...

Totalt

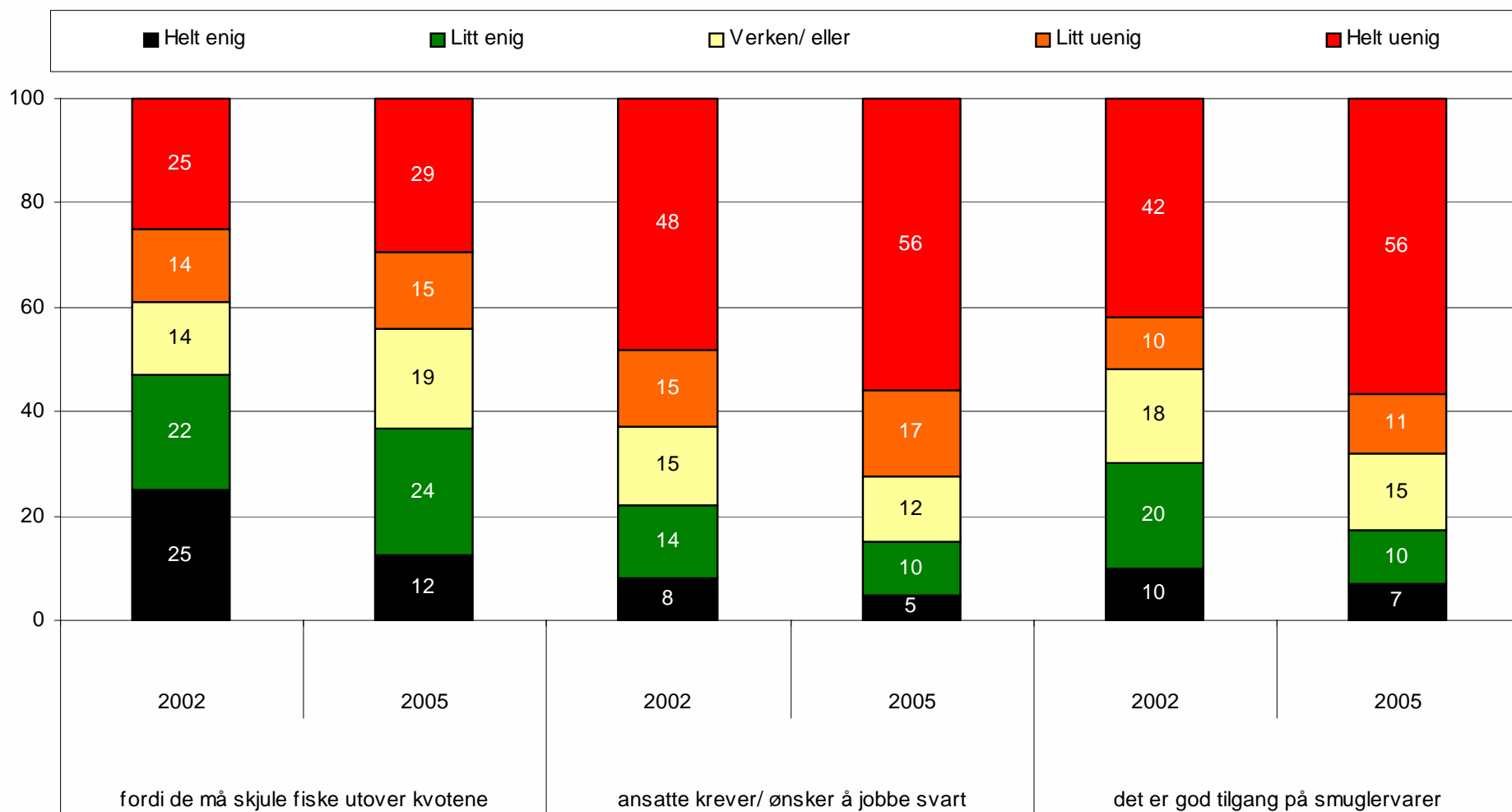
Mange fristes til unndragelser fordi...

Totalt

Mange fristes til unndragelser fordi...

Totalt

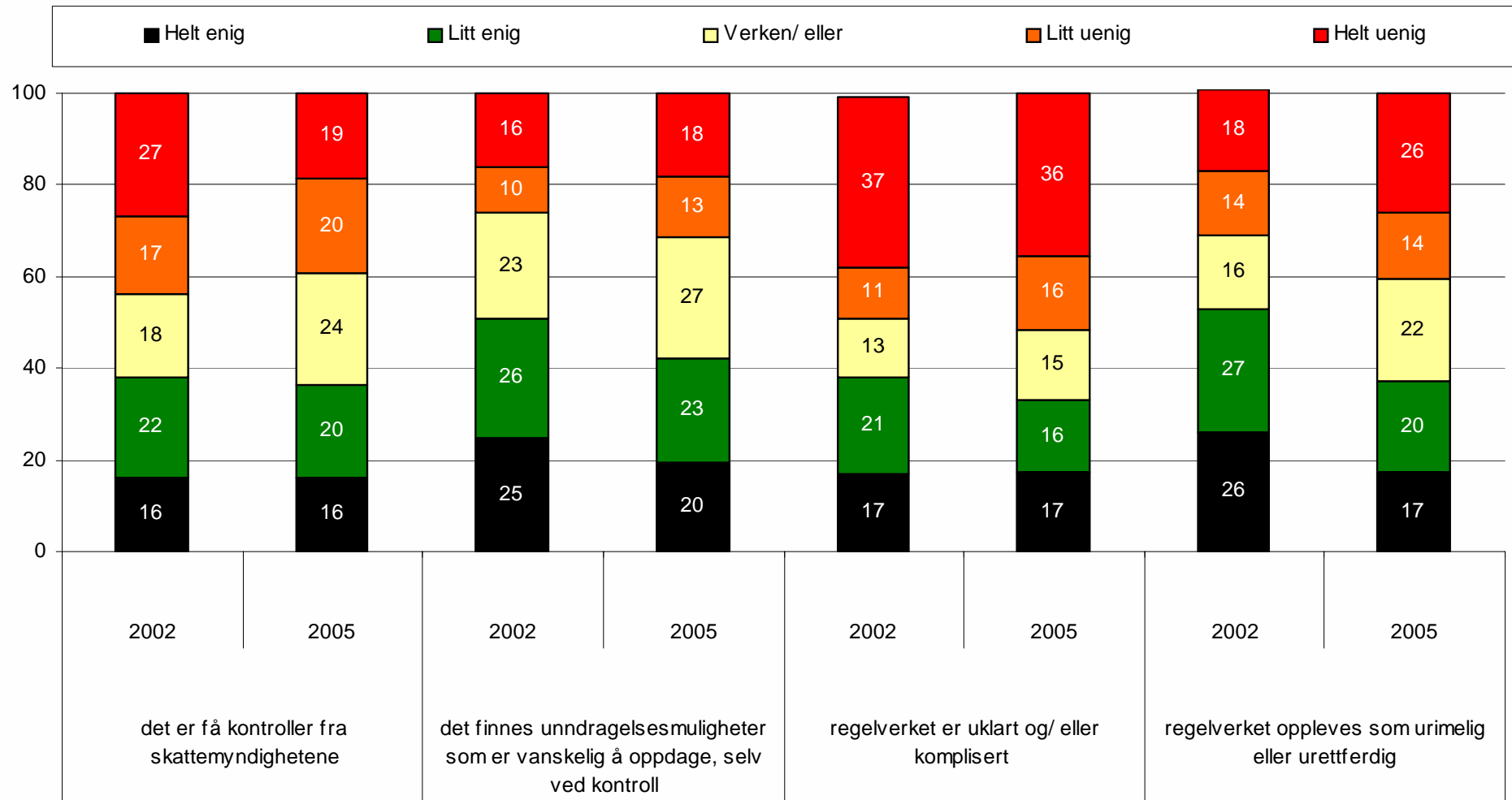
Motivasjonsfaktorer for unndragelser

Bygg og anlegg

- Innenfor denne bransjen finner vi en signifikant endring når det gjelder disse 5 påstandene:
 - ”Det finnes unndragelsesmuligheter som er vanskelig å oppdage....” er den fristelsen størst andel innenfor bygg- og anleggsbransjen sier seg enig i. (Signifikant nedgang fra 51% i 2002 til 43% i 2005)
 - ”Regelverket oppleves som urimelig eller urettferdig”. (Signifikant nedgang i enigheten fra 53% i 2002 til 37% i 2005)
 - ”Det er akseptert i bransjen” (Signifikant nedgang i enigheten fra 26% i 2002 til 19% i 2005)
 - ”Man kan slippe unna en del papirarbeid og byråkrati” (Signifikant nedgang i enigheten fra 45% i 2002 til 36% i 2005)
 - ”Kunder krever å få svarte leveranser”. (Signifikant nedgang i enigheten fra 52% i 2002 til 35% i 2005)
 - Her skiller bygg- og anleggsbransjen seg ut sammenlignet med de andre bransjene. Mens respondentene fra bygg- og anleggsbransjen fordeler seg jevnt over alle svarkategorier, avviser alle andre bransjer påstanden, og stiller seg helt uenig

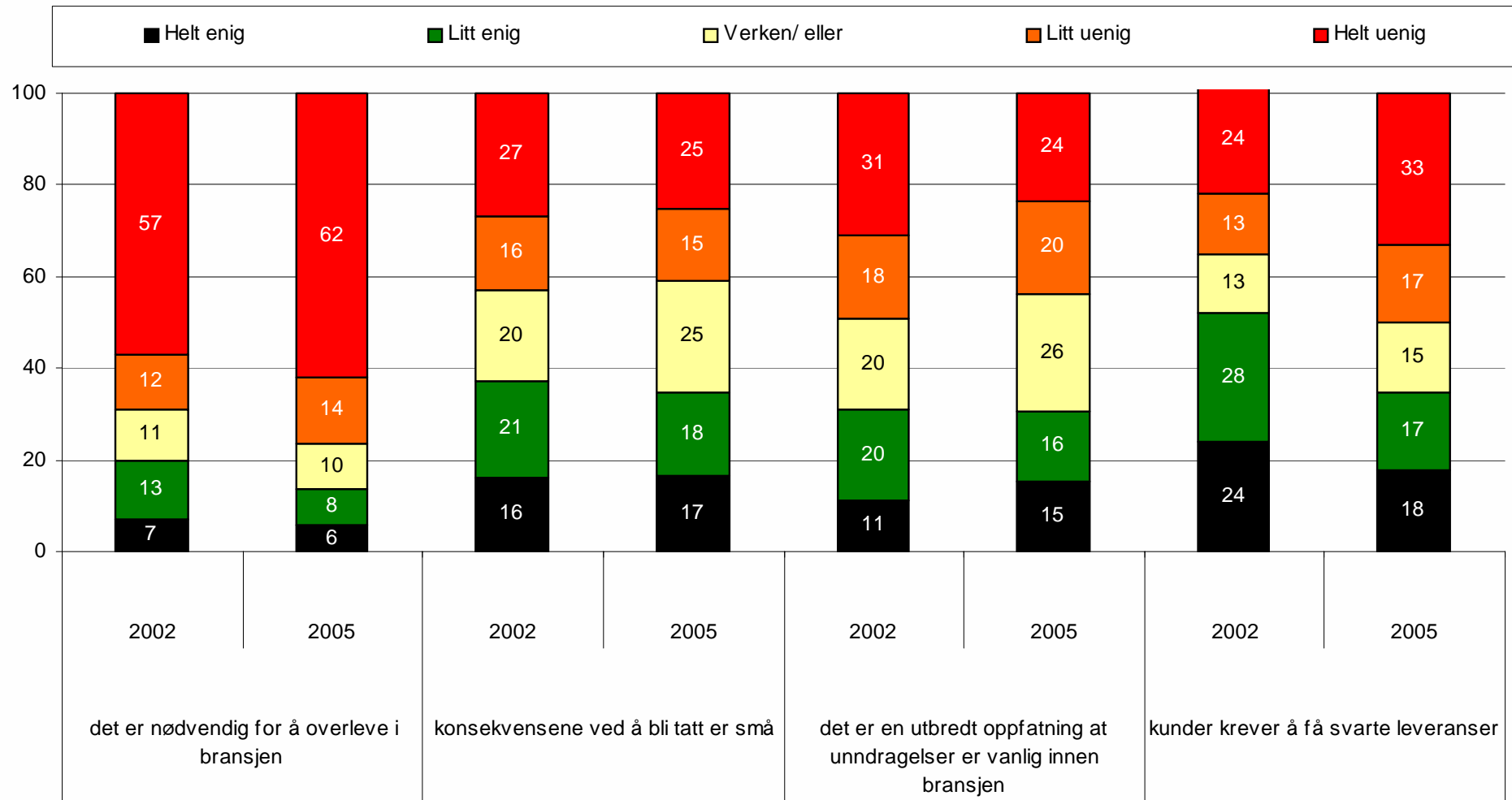
Mange fristes til unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

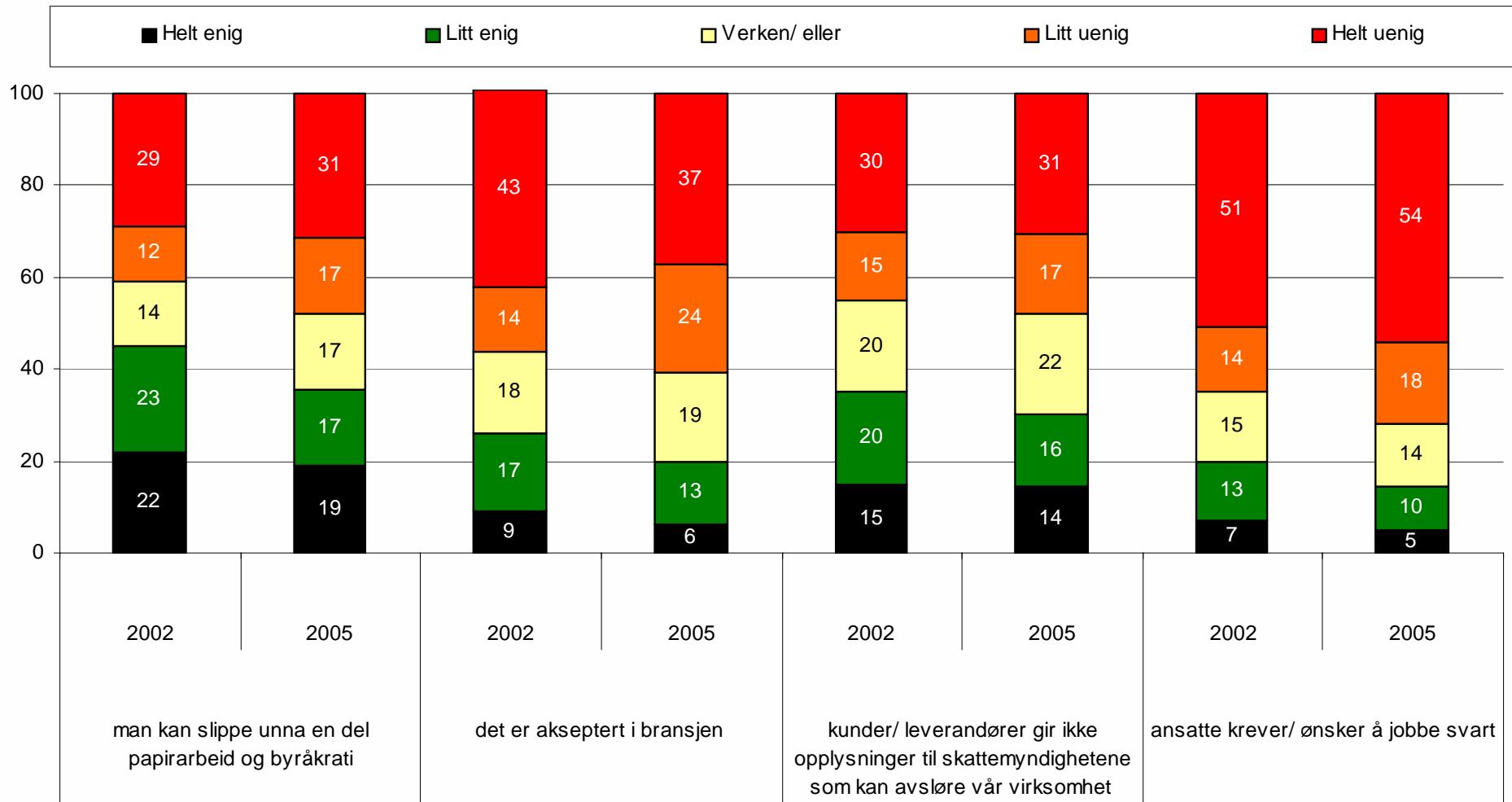
Mange fristes til unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

Mange fristes til unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

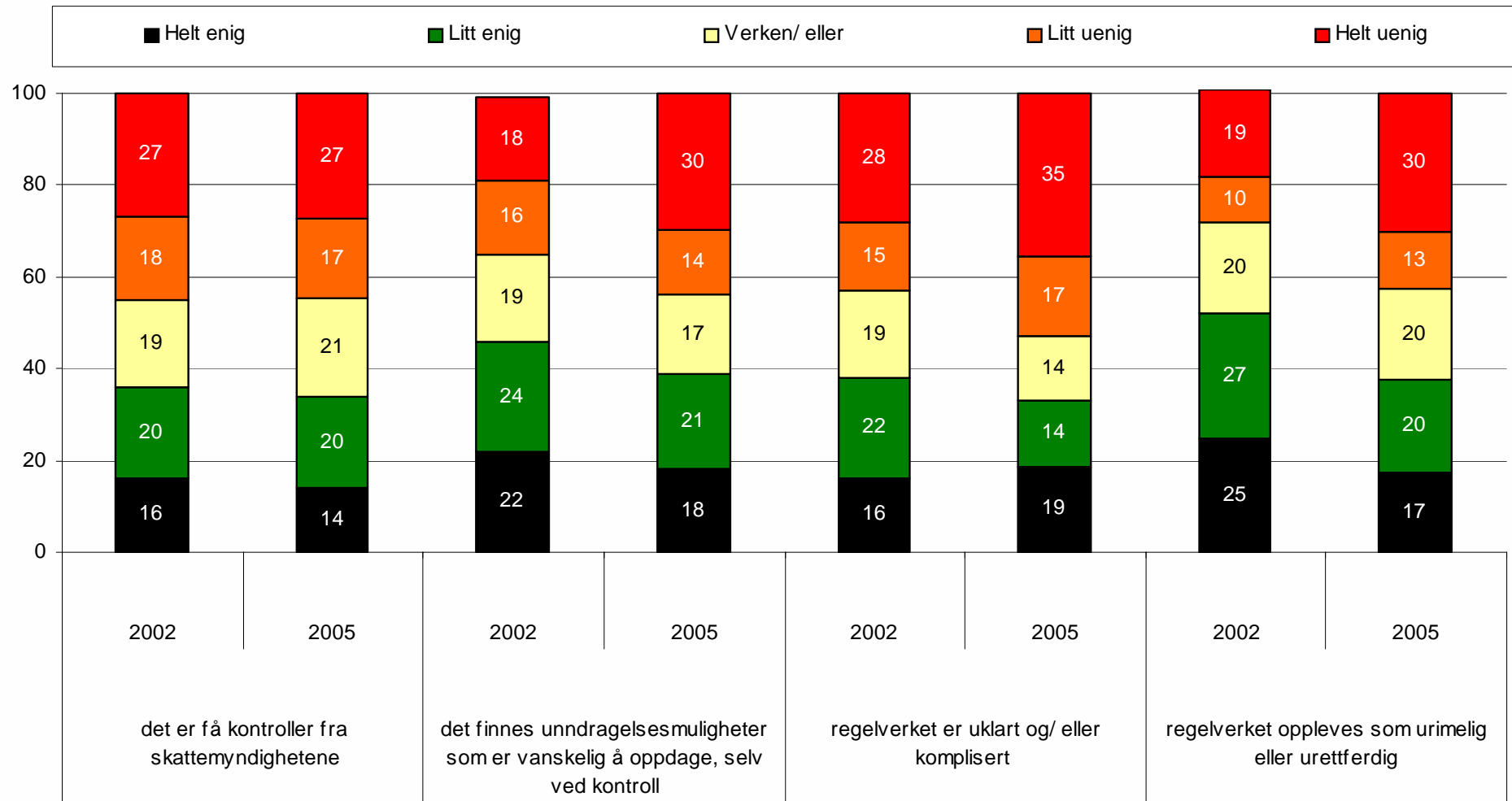
Motivasjonsfaktorer for unndragelser

Restaurant og serveringssteder

- Innenfor denne bransjen finner vi en signifikant endring når det gjelder disse 5 påstandene:
 - ”Regelverket oppleves som urimelig eller urettferdig” (Signifikant nedgang i enigheten fra 52% i 2002 til 37 % i 2005)
 - ”Det er nødvendig for å overleve i bransjen” (Signifikant nedgang i enigheten fra 34% i 2002 til 22% i 2005)
 - ”Kunder krever å få svarte leveranser” (Signifikant økning i uenigheten fra 58% i 2002 til 71% i 2005)
 - ”Det er akseptert i bransjen” (Signifikant økning i uenigheten fra 44% i 2002 til 53% i 2005)
 - ”Det er god tilgang på smuglervarer” (Signifikant økning i uenigheten fra 42% i 2002 til 56% i 2005)

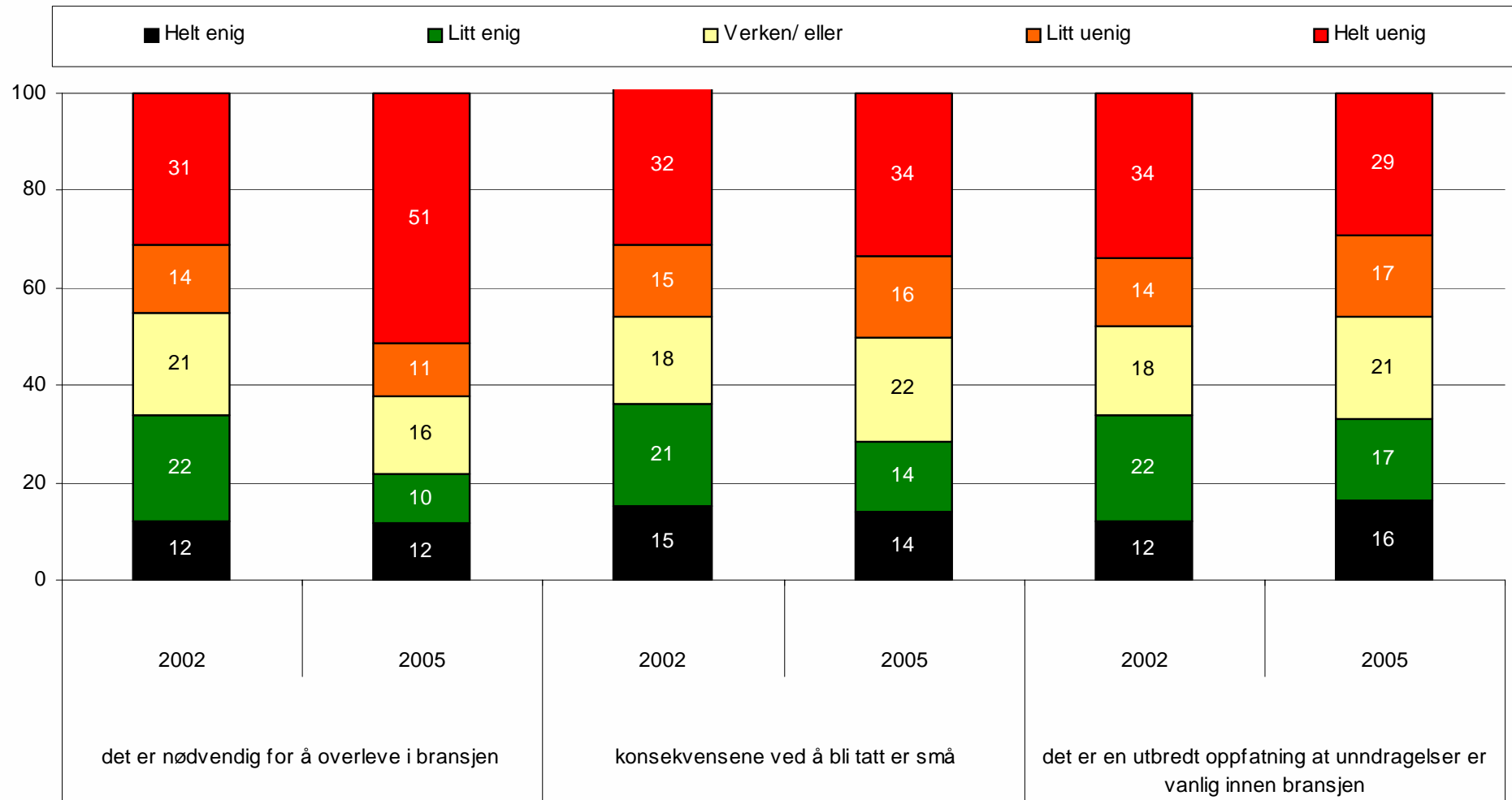
Mange fristes til unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

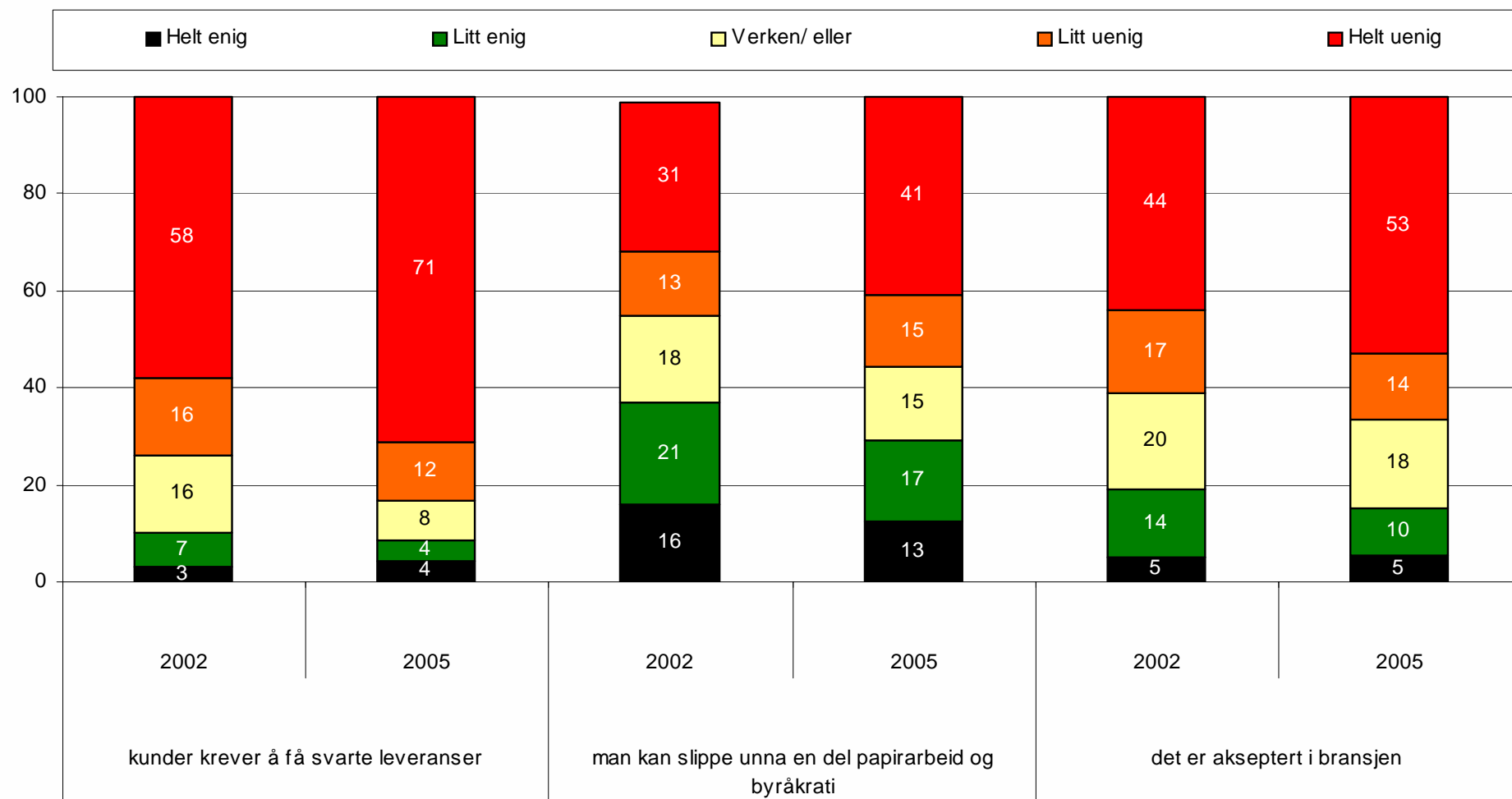
Mange fristes til unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

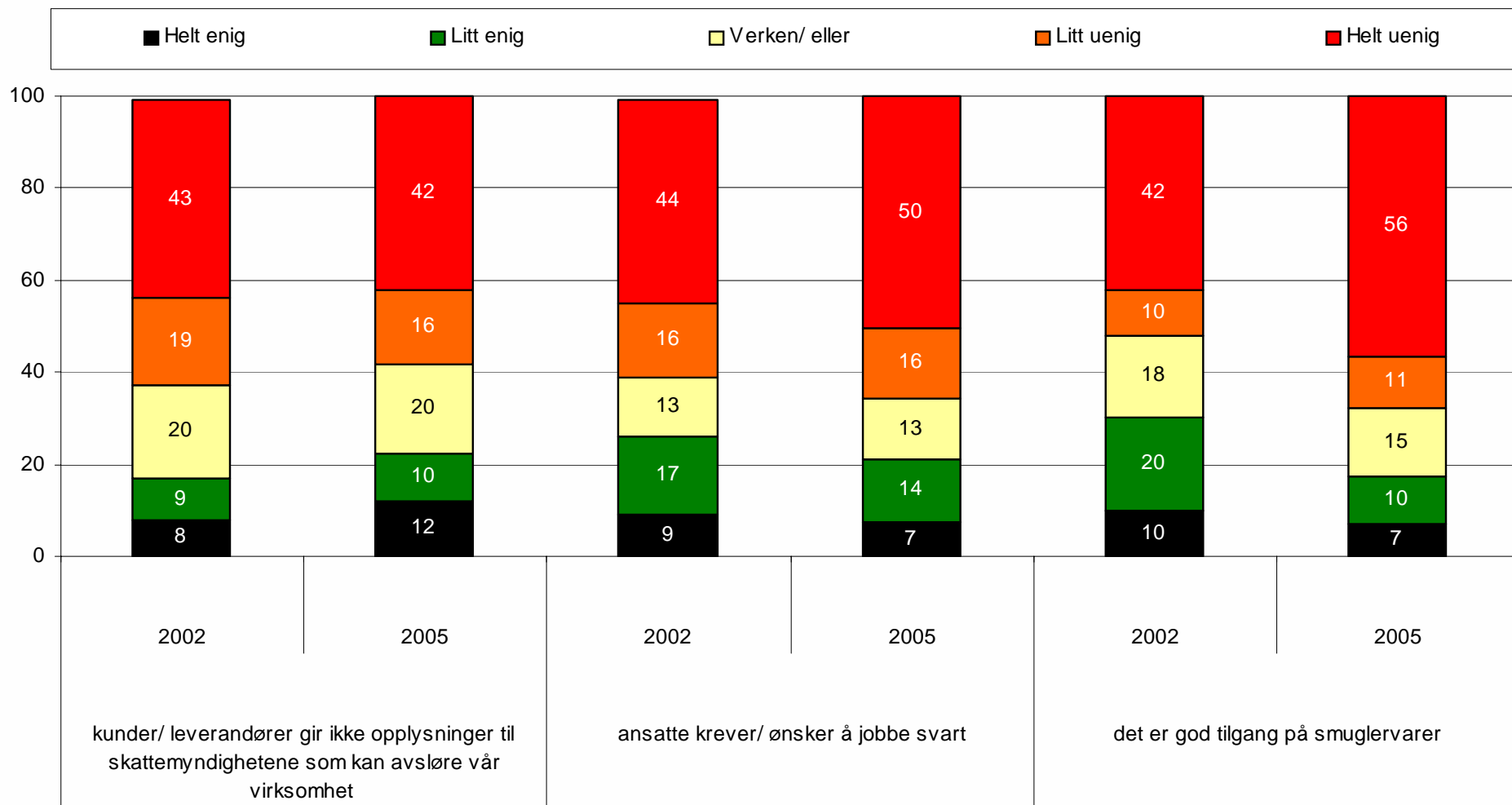
Mange fristes til unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

Mange fristes til unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

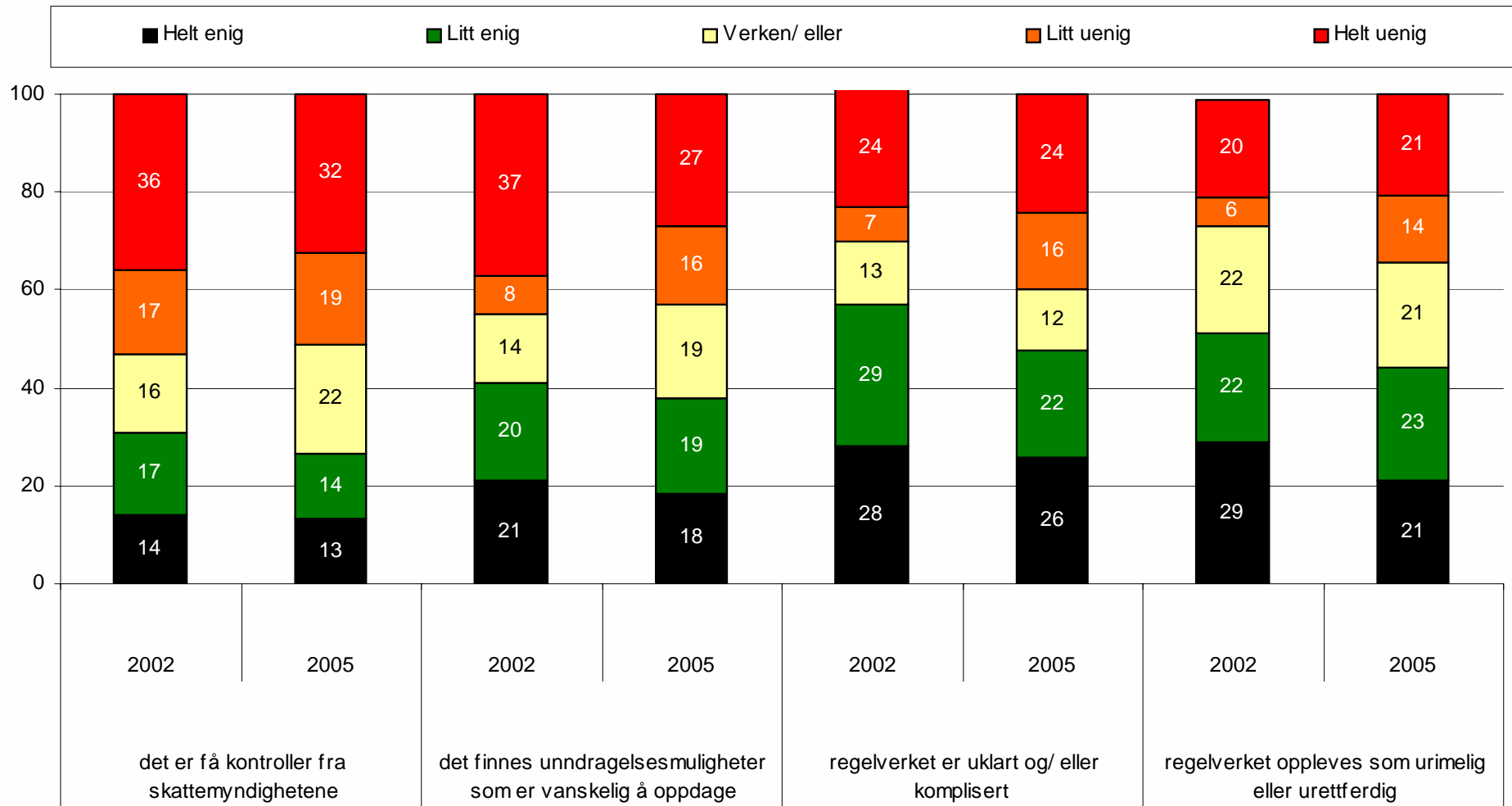
Motivasjonsfaktorer for unndragelser

Fiskeribransjen

- Når det gjelder fiskeribransjen er det størst enighet ("litt enig" og "helt enig") om at "regelverket er uklart og/ eller komplisert" (48%). 44% sier seg enig i at "regelverket oppleves urimelig eller urettferdig".
- Innenfor denne bransjen finner vi en signifikant endring når det gjelder disse 3 påstandene:
 - "Det finnes unndragelsesmuligheter som er vanskelig å oppdage..." (Signifikant nedgang i uenigheten fra 37% i 2002 til 27% i 2005)
 - "Kunder krever å få svarte leveranser" (Signifikant nedgang i enigheten fra 22% i 2002 til 10% i 2005)
 - "Må skjule fiske utover kvotene" (Signifikant nedgang i enigheten fra 47% i 2002 til 36% i 2005)

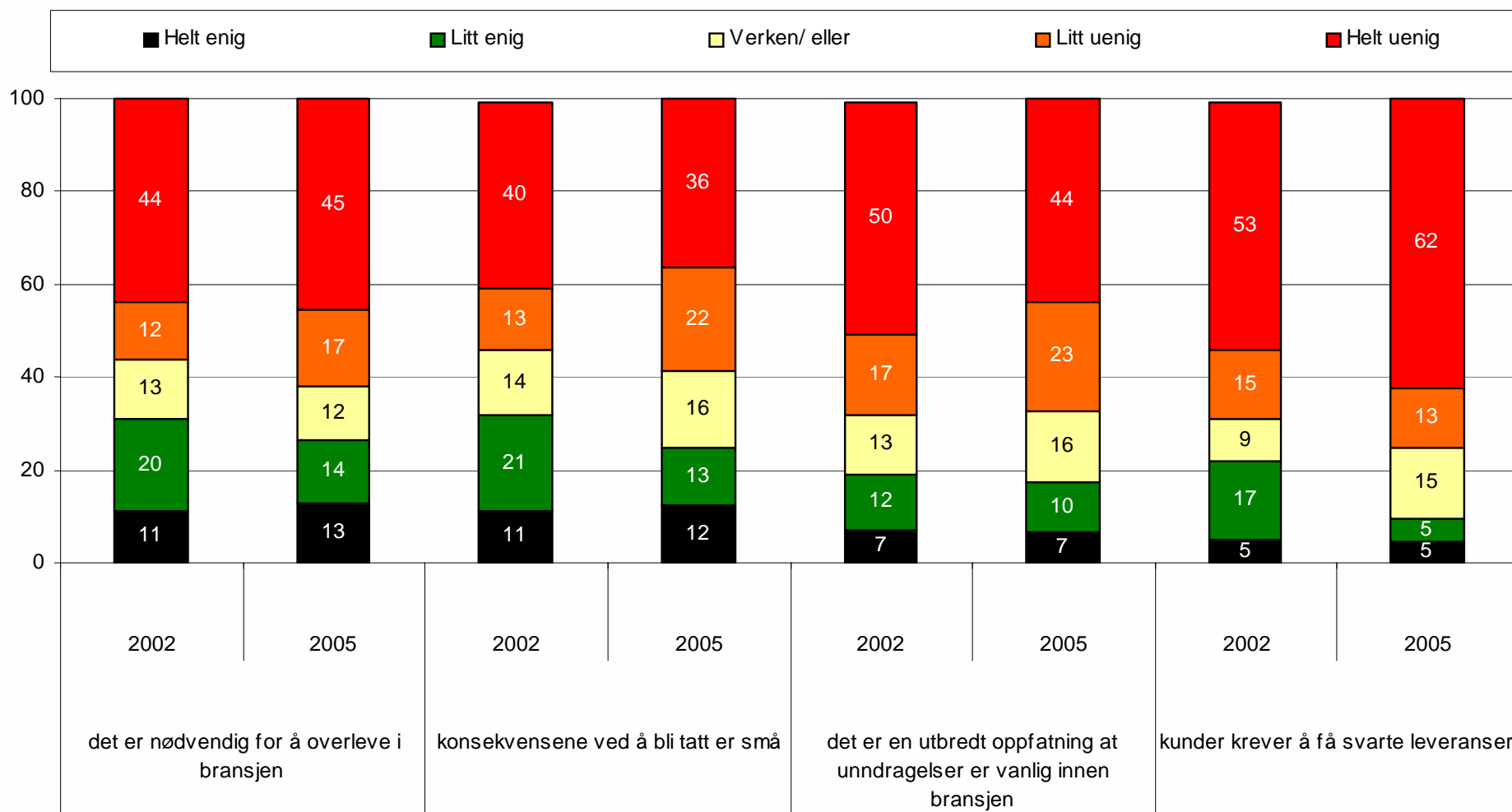
Mange fristes til unndragelser fordi...

Fiskeri

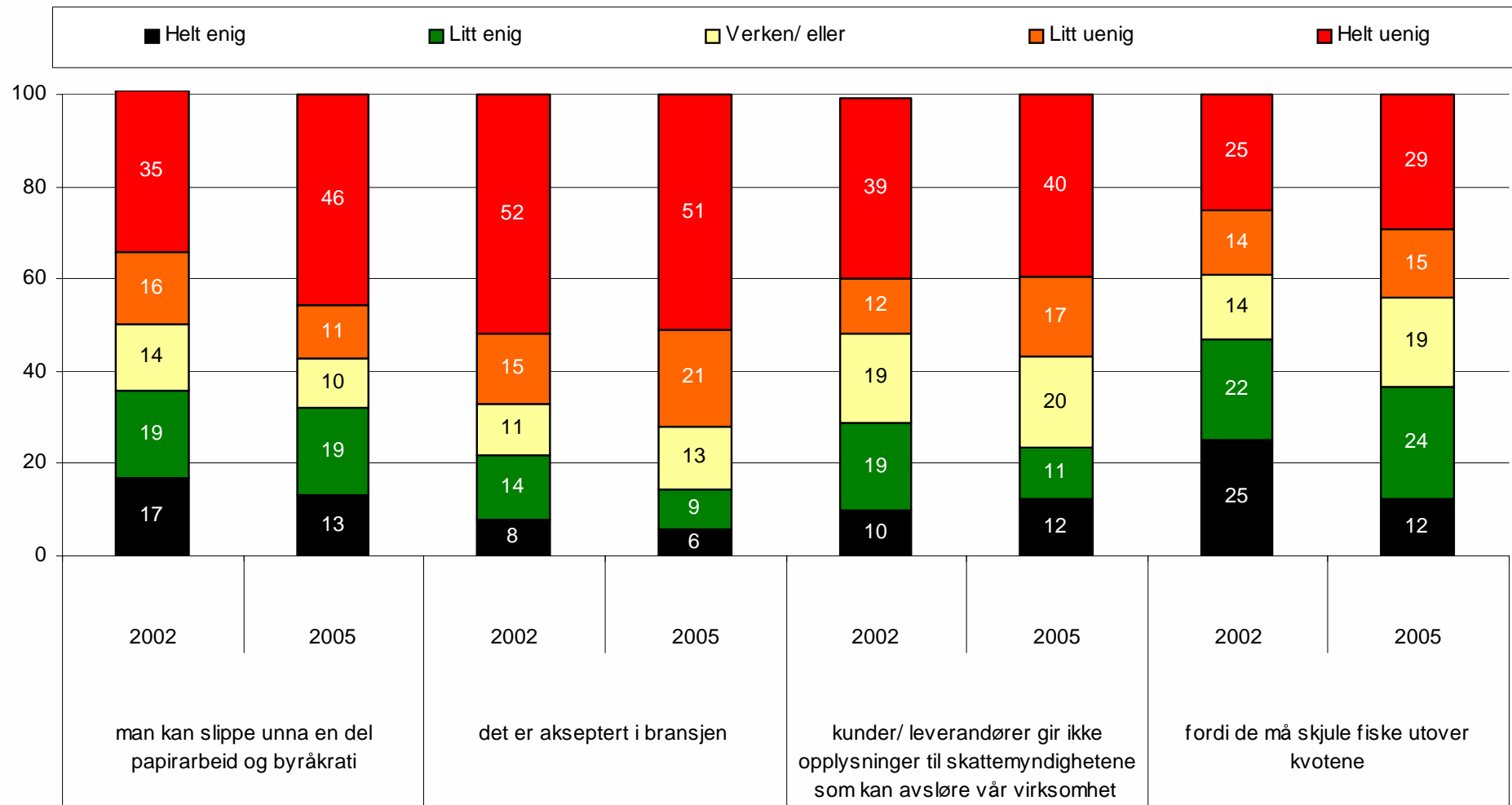
Mange fristes til unndragelser fordi...

Fiskeri

Mange fristes til unndragelser fordi...

Fiskeri

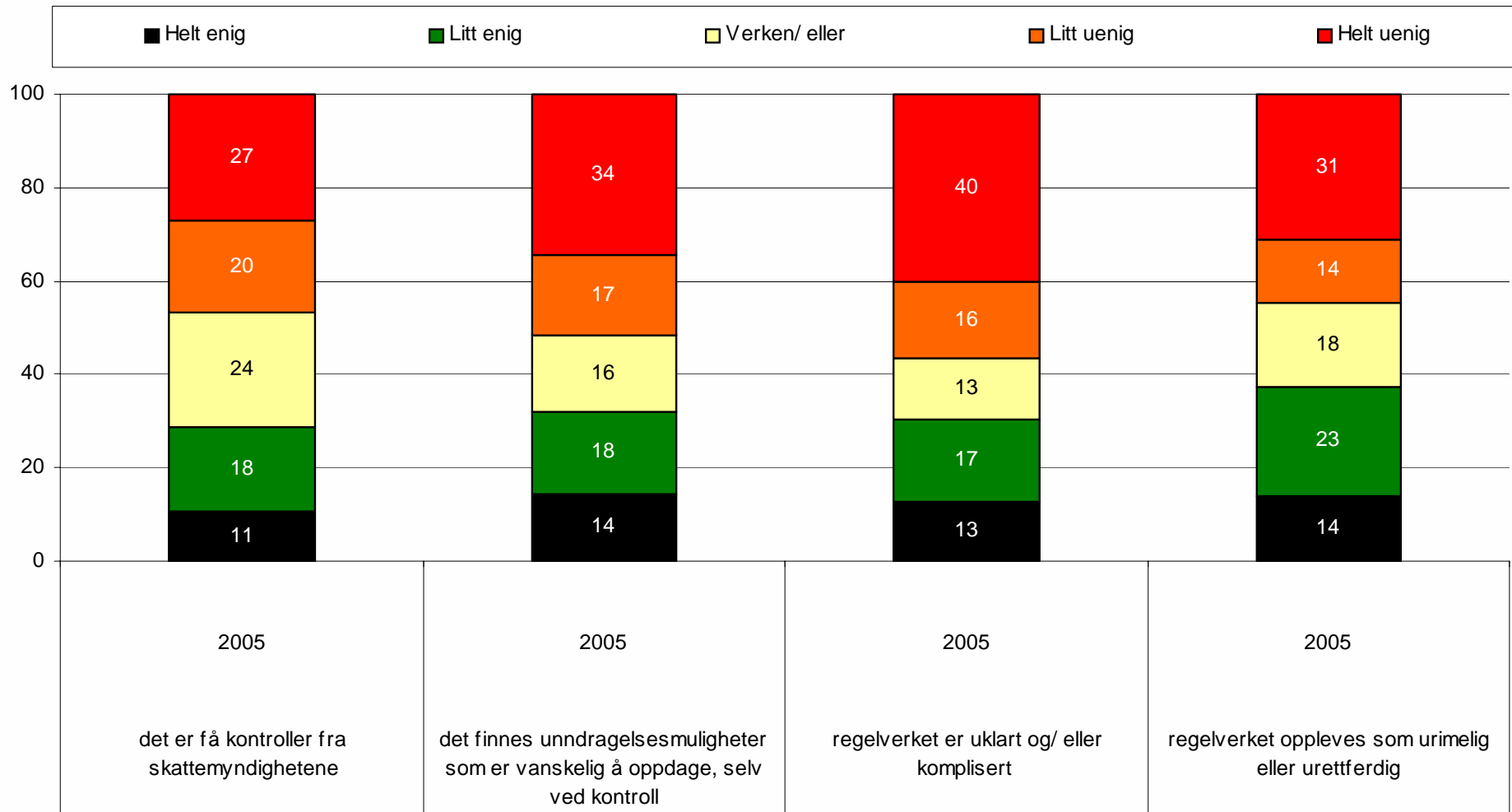
Motivasjonsfaktorer for unndragelser

Alternative helsetjenester

- Påstandene de er mest enige om at frister til unndragelse innenfor denne bransjen er
 - ”Regelverket oppleves som urimelig eller urettferdig (37%)
 - ”Det finnes unndragelsesmuligheter som er vanskelig å oppdage...” (32%)

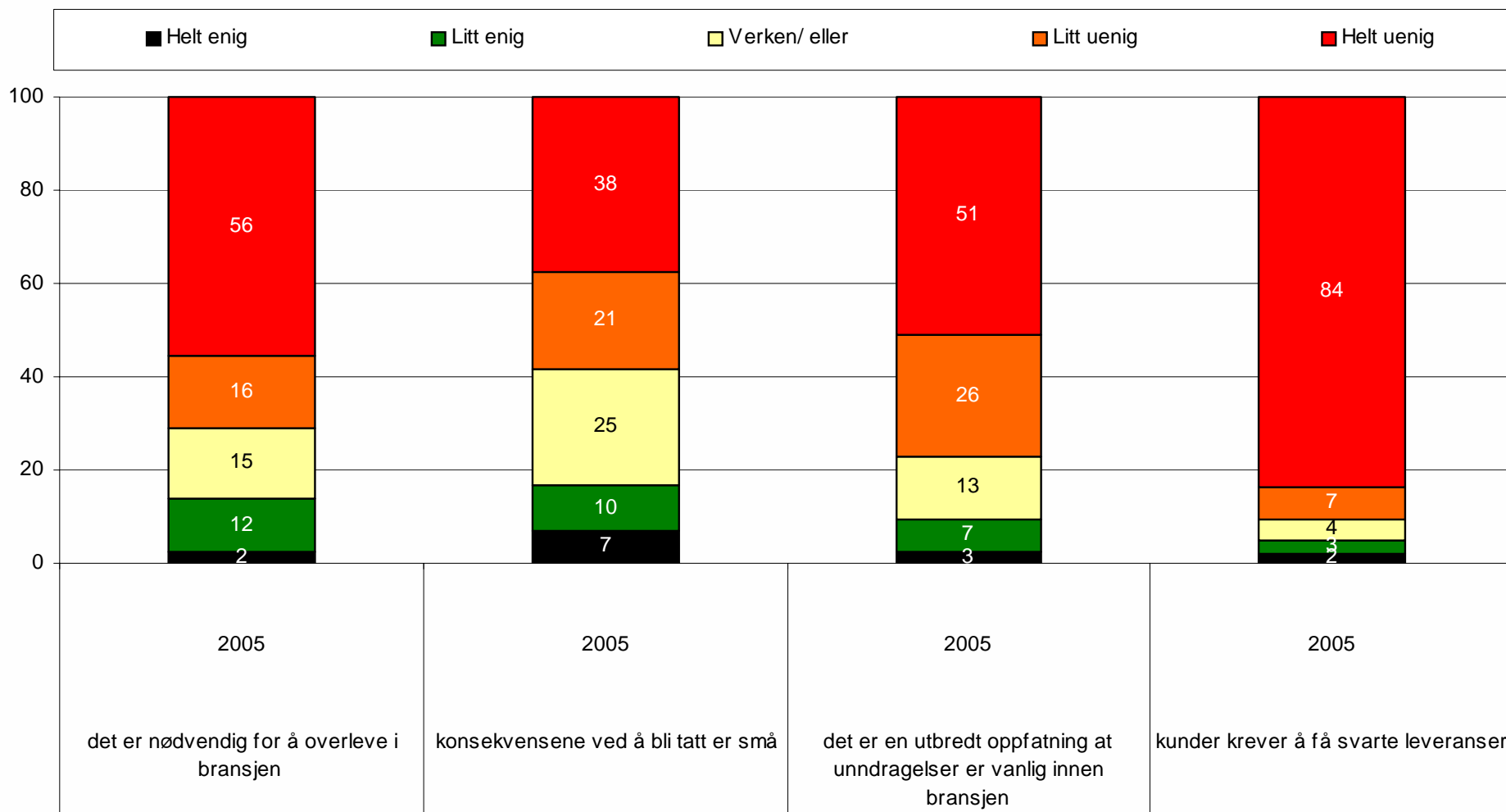
Mange fristes til unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

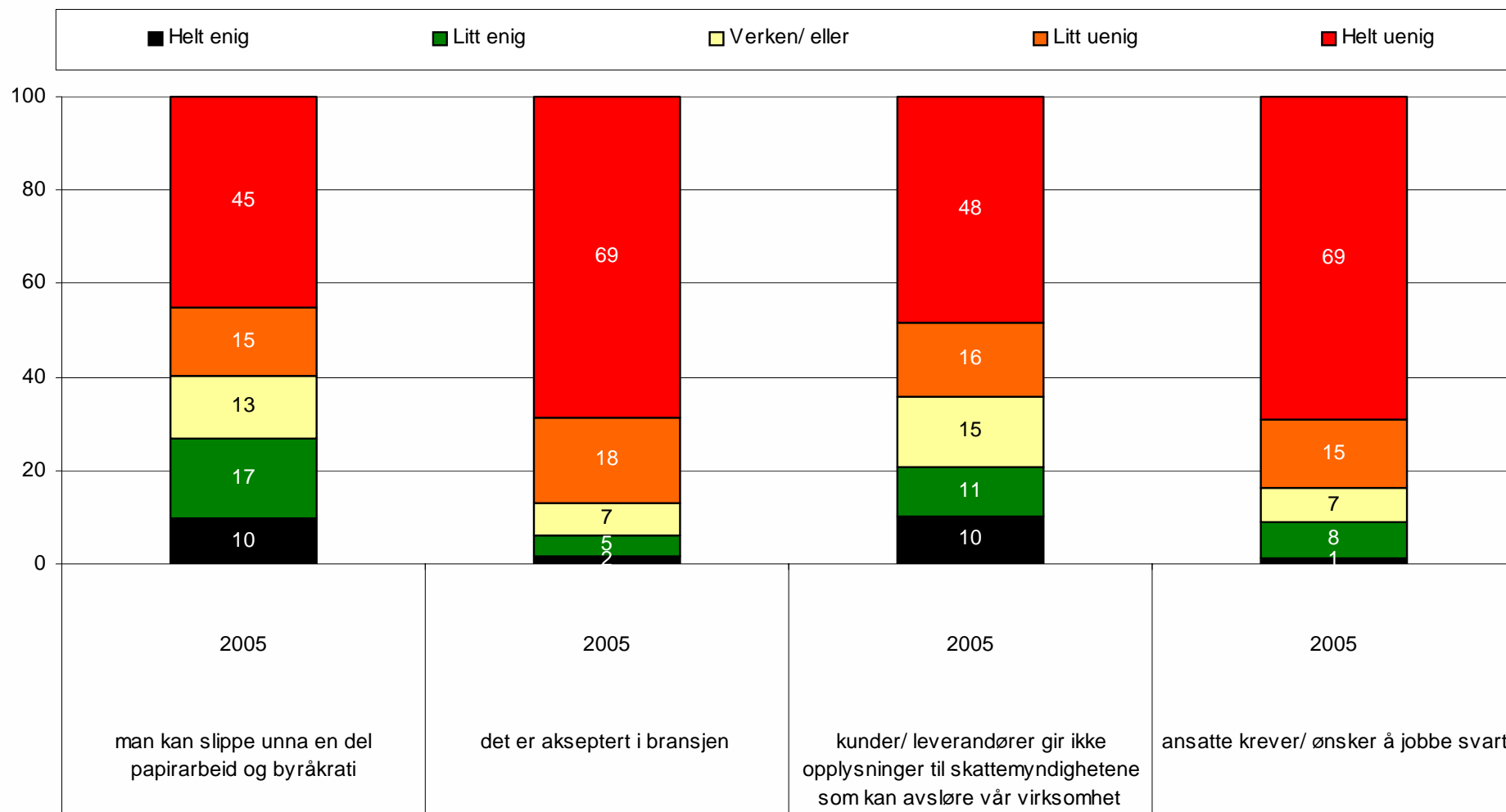
Mange fristes til unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

Mange fristes til unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

Mange fristes til unndragelser fordi...

I tillegg til de svaralternativene som ble presentert i spørsmål 6, kunne respondentene oppgi hva de trodde kunne friste noen til unndragelser av skatter og avgifter.

Blant svarene finner vi to kategorier som skiller seg tydelig ut som motiv: "økonomisk vinning" og "høyt skatte- og avgiftsnivå".

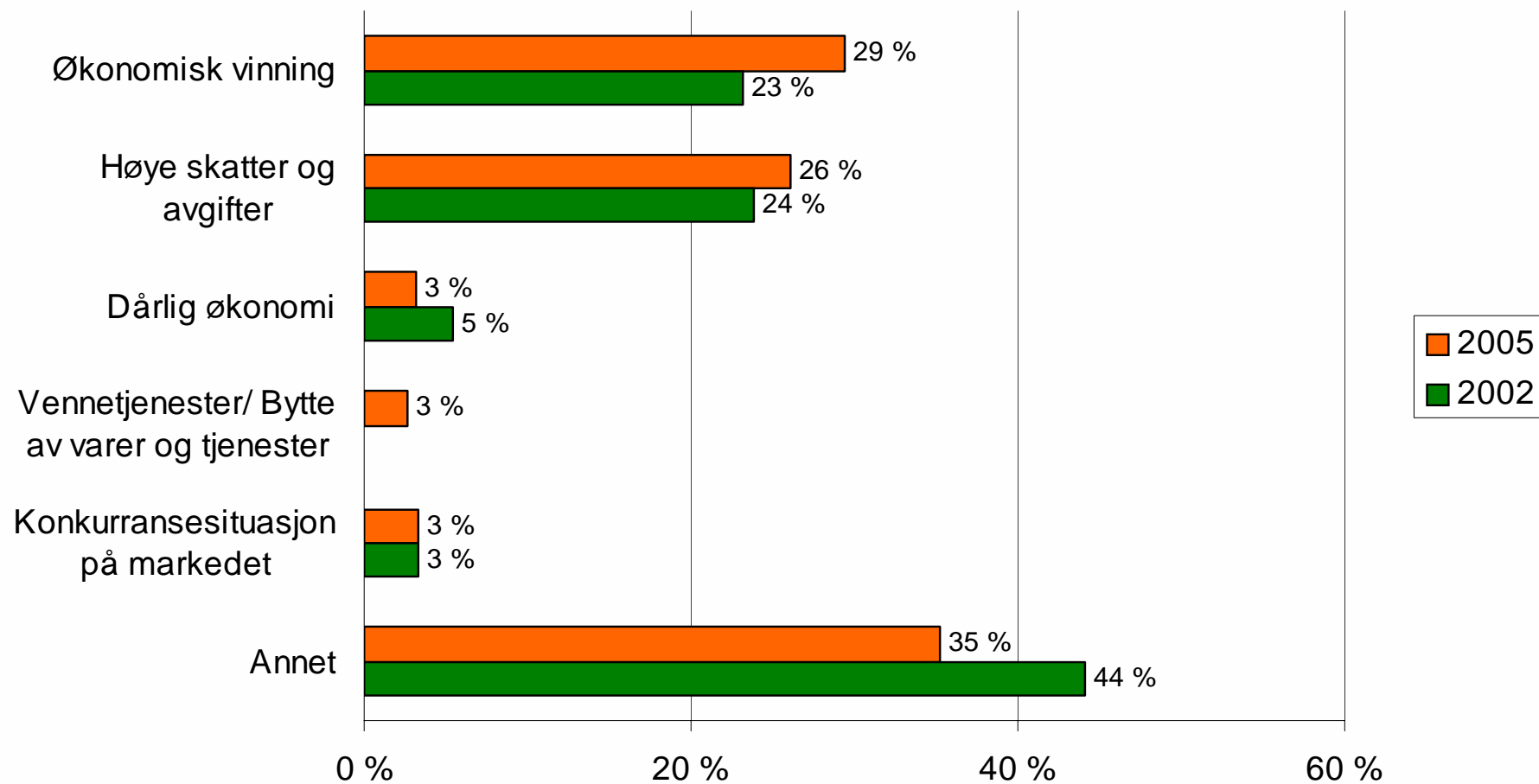
Sammenlignet med 2002 finner vi en signifikant økning for "økonomisk vinning" som motiv for å begå unndragelser innenfor to bransjer:

I bygg- og anleggsbransjen økte andelen respondenter som vurderte "økonomisk vinning" som motiv for unndragelser i sin bransje fra 20% i 2002 til 33% i 2005.

I restaurantbransjen økte den samme andelen fra 13% i 2002 til 26% i 2005.

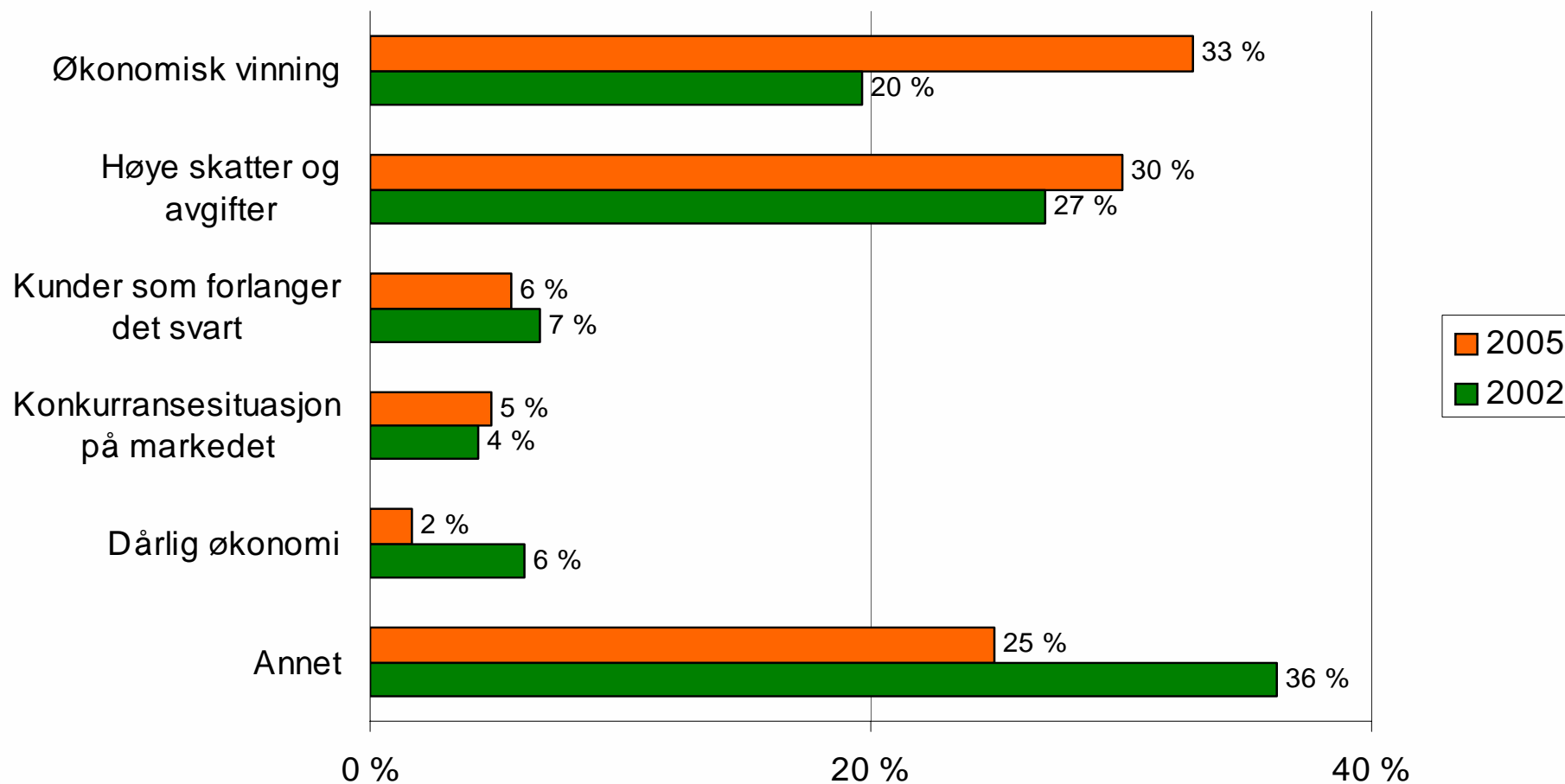
Mange fristes til unndragelse fordi...

Totalt

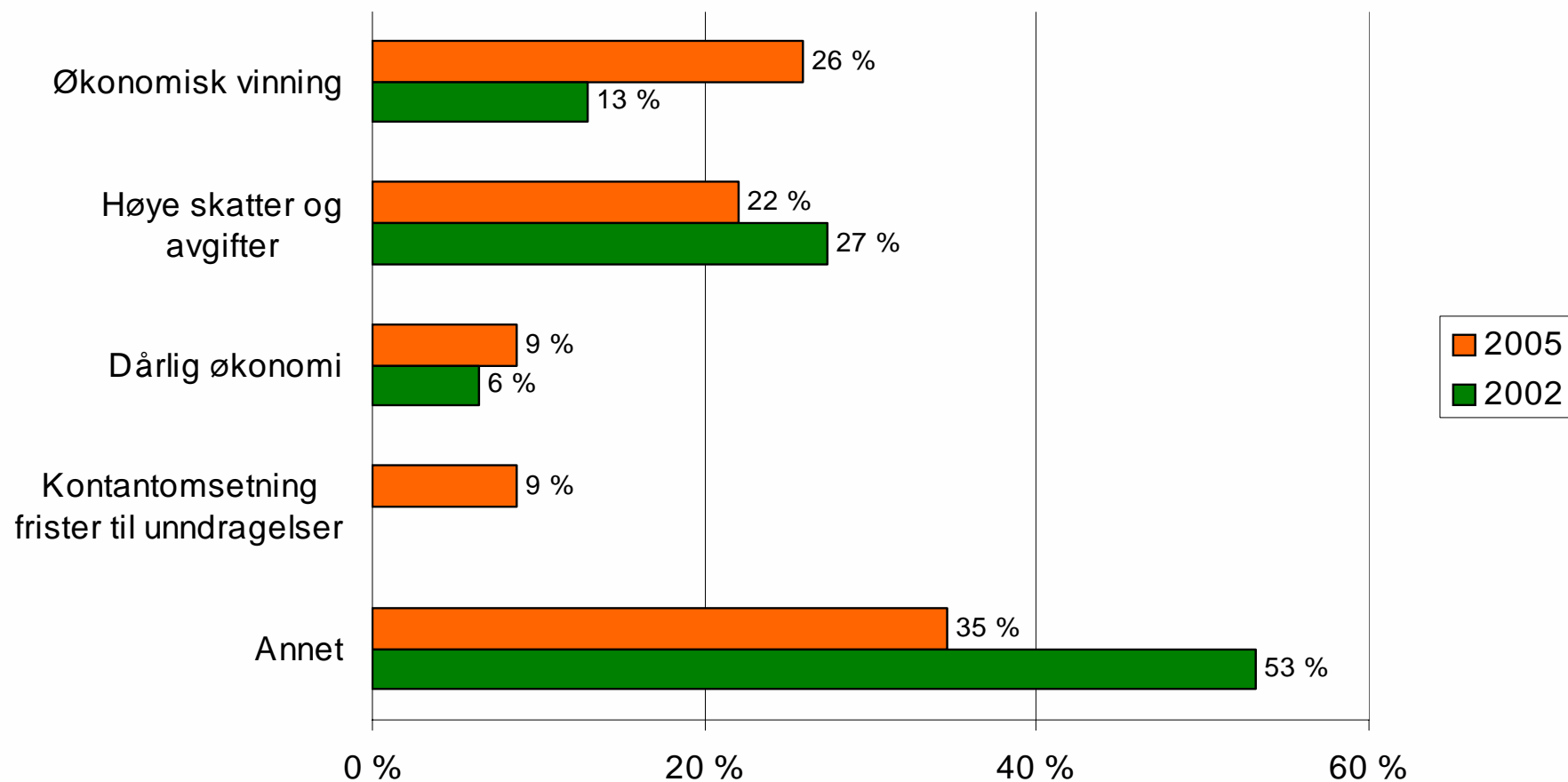
Mange fristes til unndragelse fordi...

Bygg og anlegg

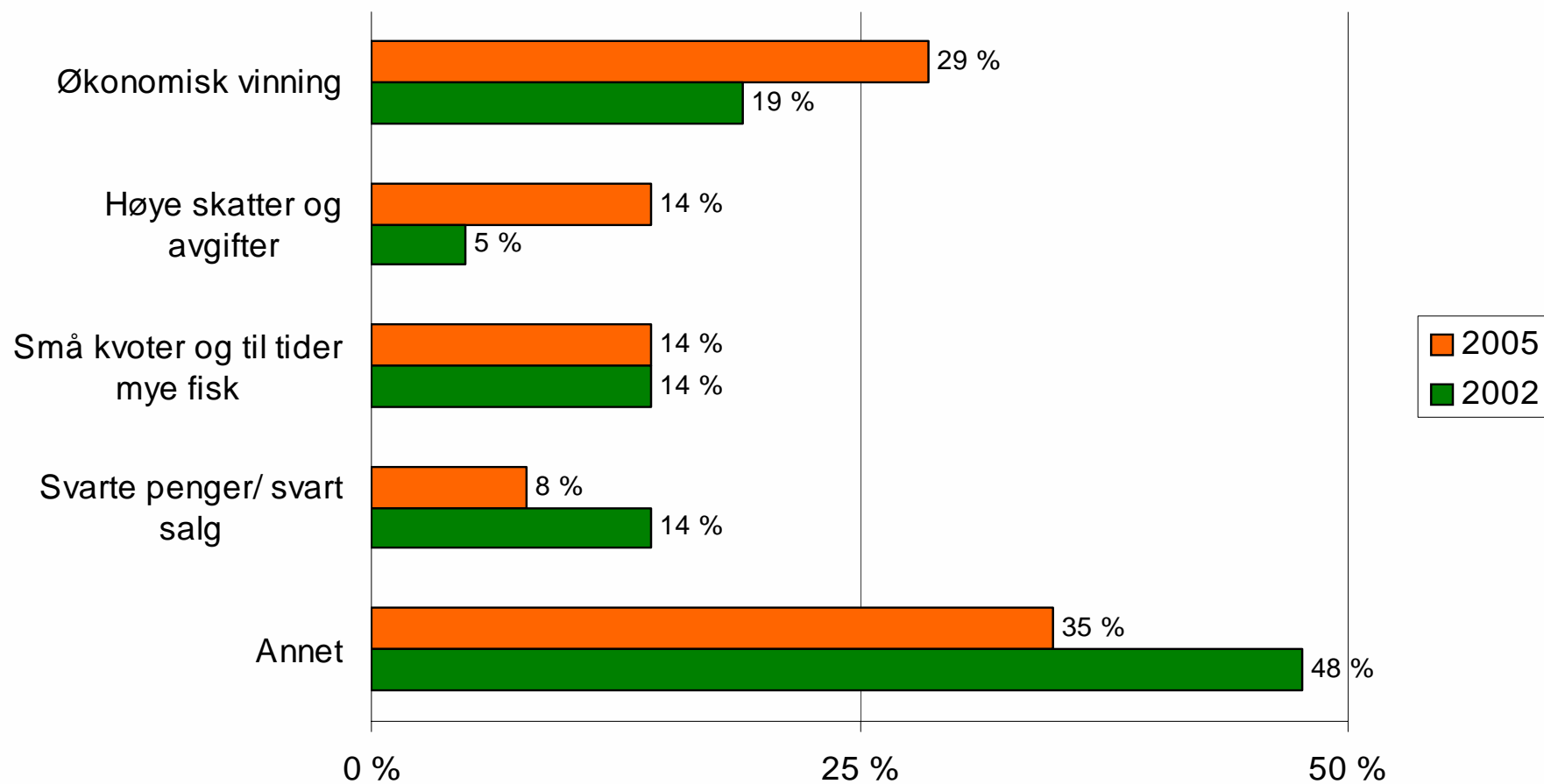
Mange fristes til unndragelse fordi...

Restaurant og serveringssteder

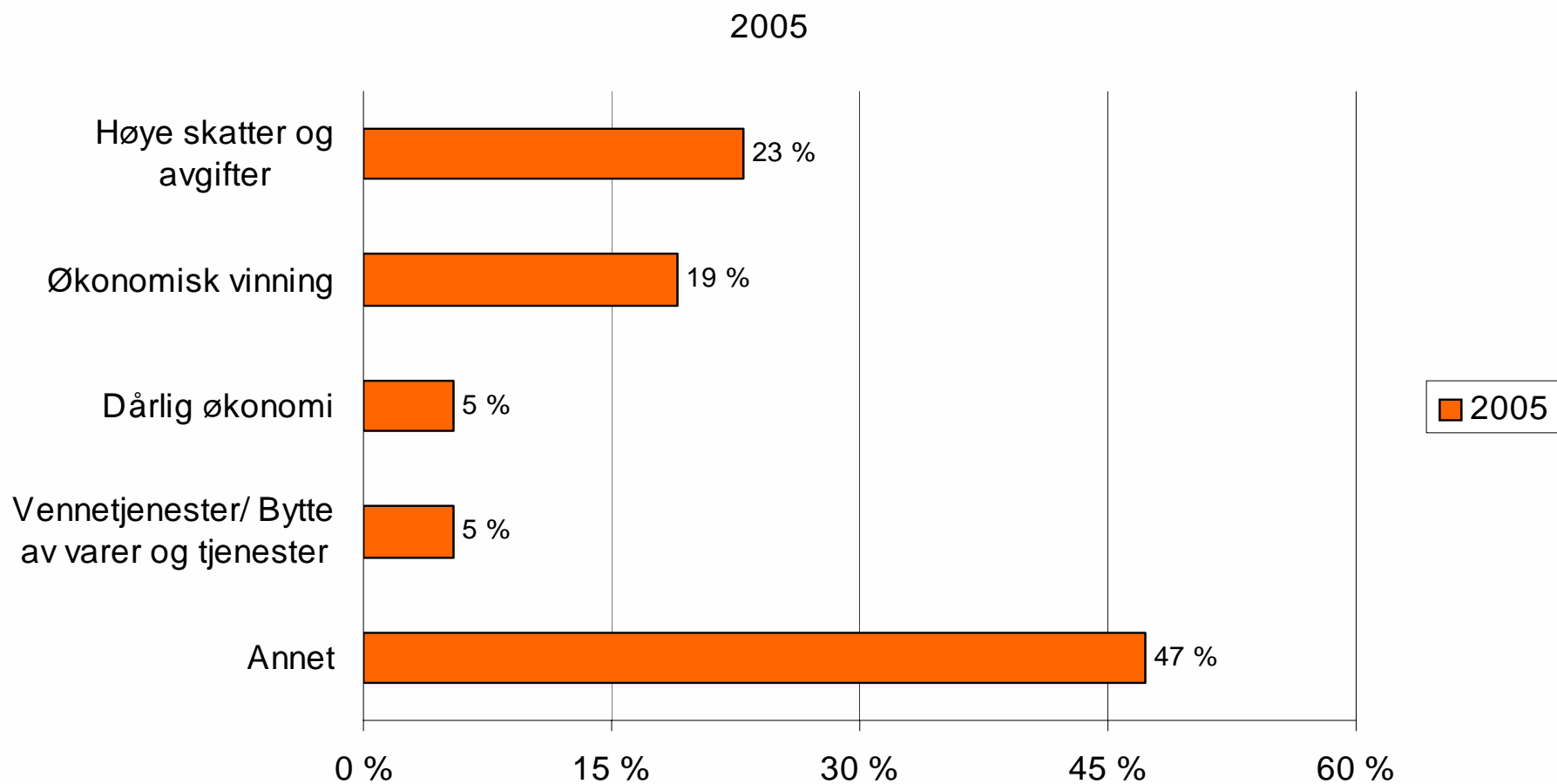
Mange fristes til unndragelse fordi...

Fiskeri

Mange fristes til unndragelse fordi...

Alternative helsetjenester

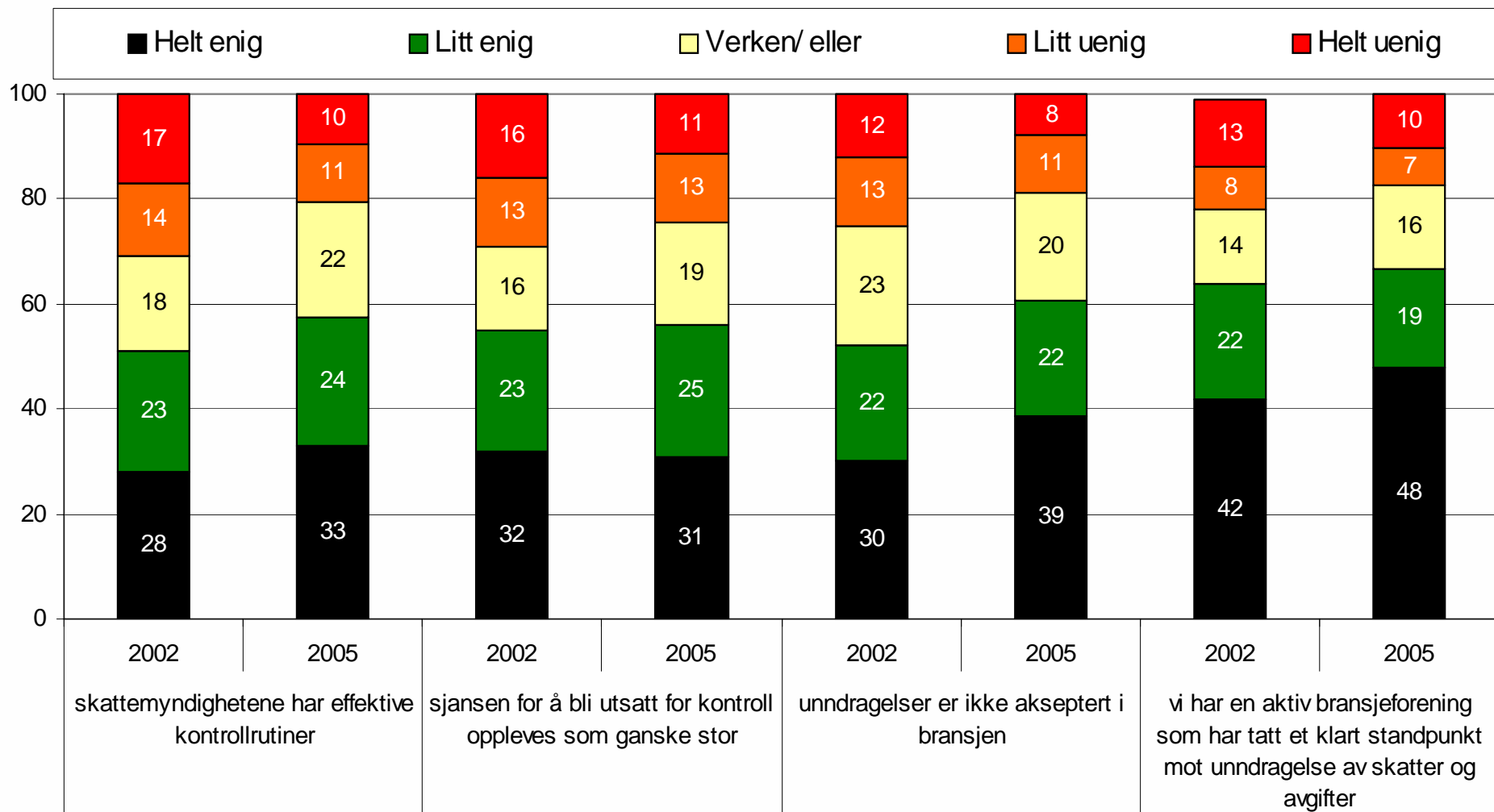
Barrierer mot unndragelser

Totalt

- Respondentene ble spurt om å ta stilling til en del påstander om barrierer mot unndragelser (fra "helt enig" til "helt uenig"). I 9 av 10 påstander fant vi en signifikant økning i enigheten sammenlignet med 2002. Den eneste påstanden som viste seg å ikke være signifikant var "sjansen for å bli utsatt for kontroll oppleves som ganske stor".
- Det vil si at barrierene oppleves som mer relevant i dag enn i 2002. Sett i sammenheng med resultatene om motivasjonsfaktorer for unndragelse kan vi påstå at terskelen for skatte- og avgiftsunndragelser er høyere nå sammenlignet med 2002.
- Det er først og fremst påstanden "virksomheten har en våken regnskapsfører/ revisor..." som utmerker seg. Hele 65% sier seg "helt enig" i påstanden. Dette er en signifikant økning i forhold til 54% i 2002.
- "Vi har en aktiv bransjeforening som har tatt et klart standpunkt mot unndragelse av skatter og avgifter" (48%) og "Forskjellige myndigheter samarbeider og utveksler opplysninger" (43%) og er også viktige barrierer mot unndragelser.
- Dette er de samme punktene som ble sterkest vektlagt ved undersøkelsen i 2002.
- Som i 2002 er det også i år forhold som går på etikk, moral, ærlighet og seriøsitet som blir fremhevet ved de åpne svarene.

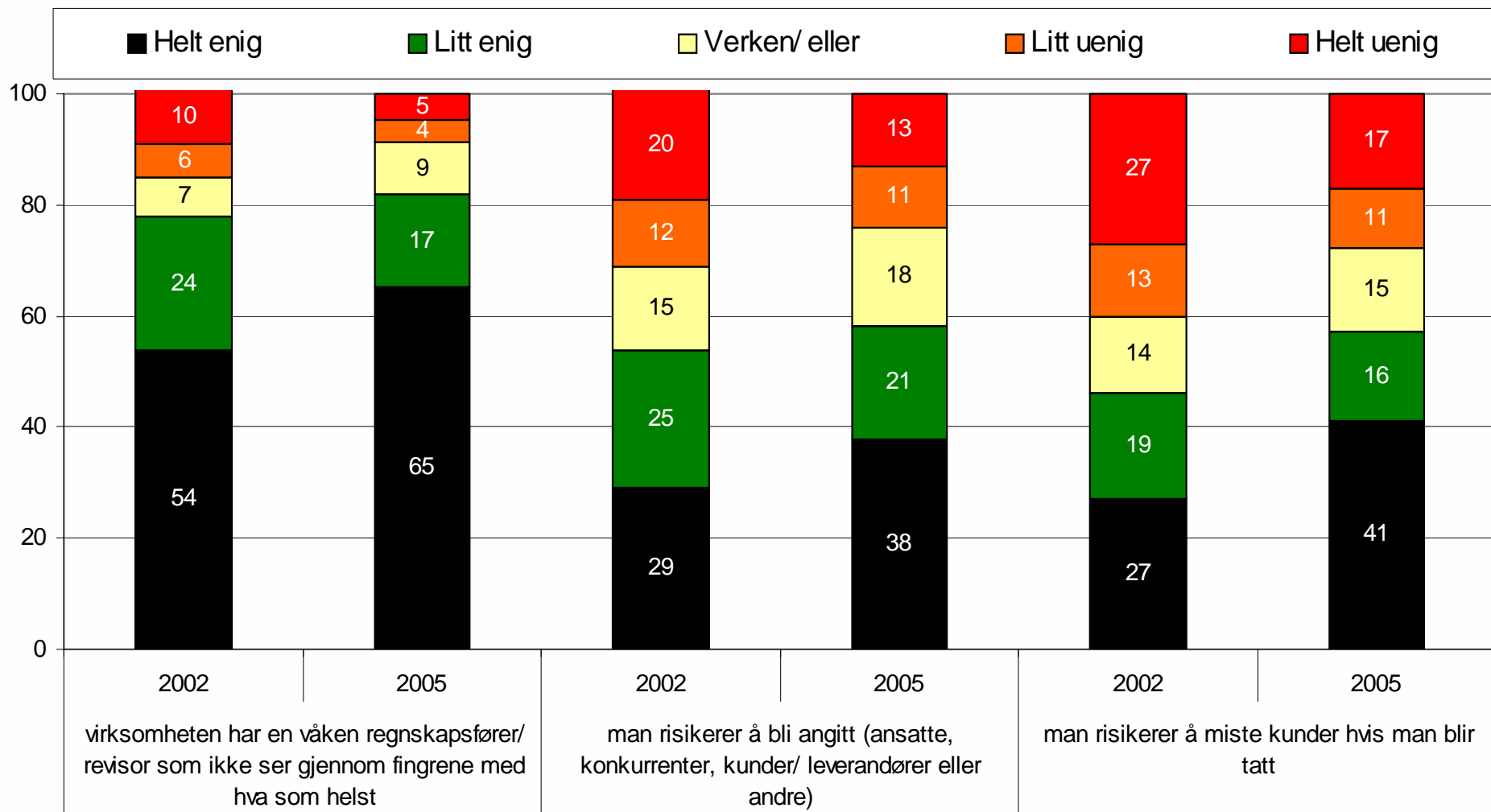
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Totalt

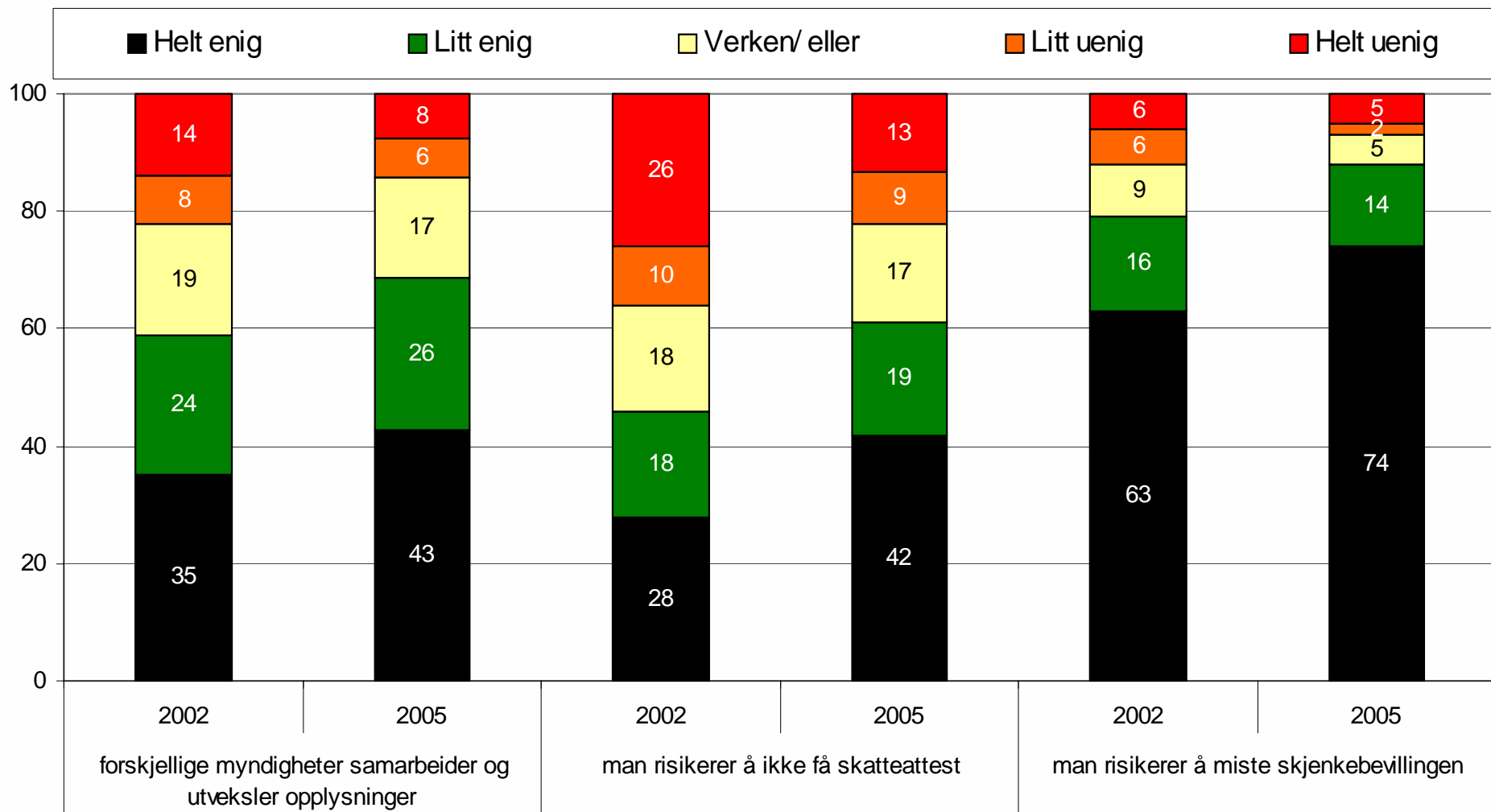
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Totalt

Mange avstår fra unndragelser fordi...

Totalt

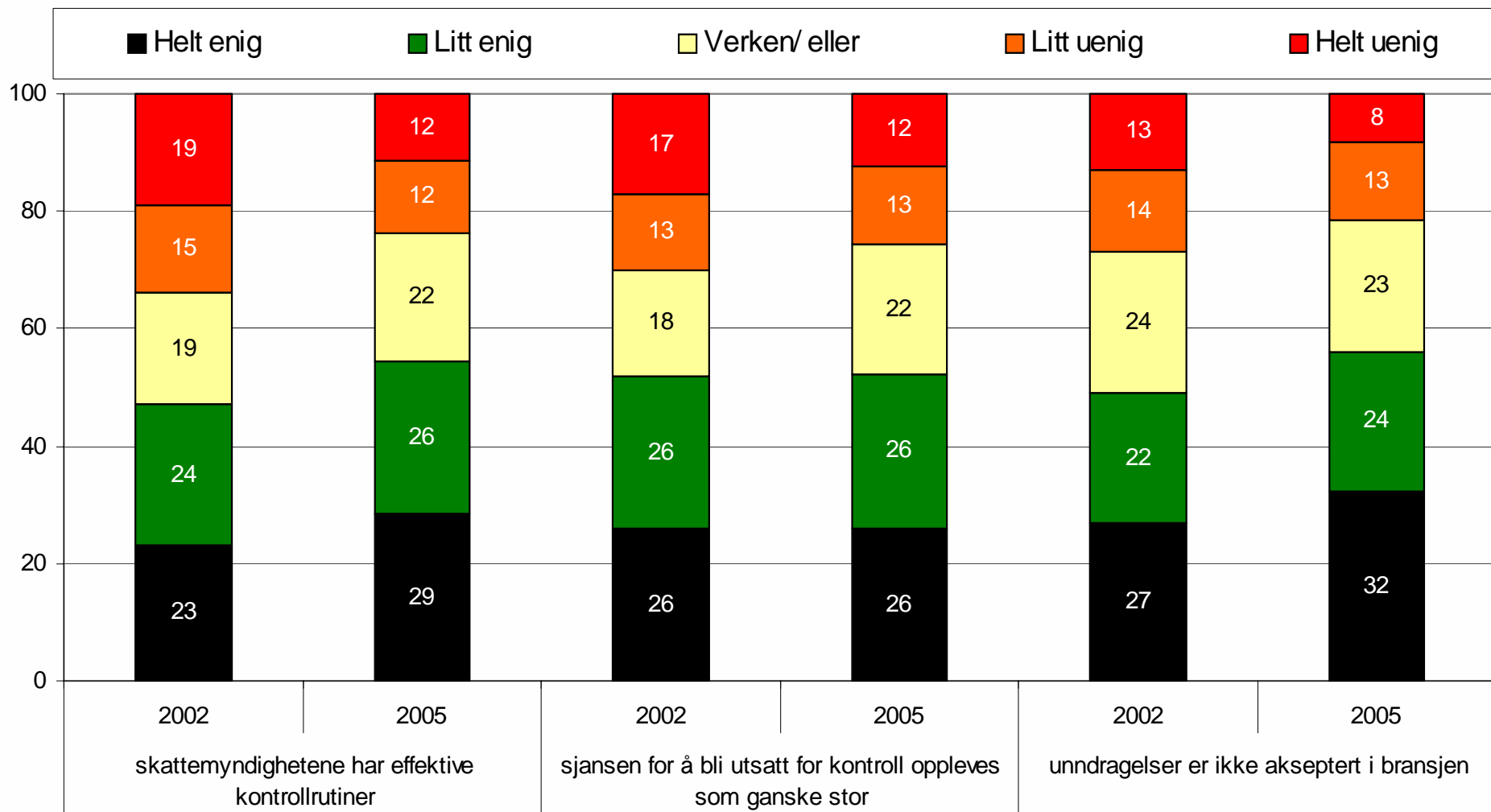
Barrierer mot unndragelser

Bygg og anlegg

- Vi finner en signifikant økning i enigheten når det gjelder disse 6 påstandene:
 - "Skattemyndighetene har effektive kontrollrutiner" (Signifikant økning fra 47% som sier seg "helt enig" og "litt enig" i 2002 til 55% i 2005)
 - "Unndragelser er ikke akseptert i bransjen" (Signifikant økning fra 49% som sier seg "helt enig" og "litt enig" i 2002 til 56% i 2005)
 - "Virksomheten har en våken regnskapsfører/ revisor..." (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 53% i 2002 til 64% i 2005)
 - "Man risikerer å miste kunder hvis man blir tatt" (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 25% i 2002 til 36% i 2005)
 - "Forskjellige myndigheter samarbeider og utveksler opplysninger" (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 31% i 2002 til 40% i 2005)
 - "Man risikerer å ikke få skatteattest" (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 31% i 2002 til 41% i 2005)

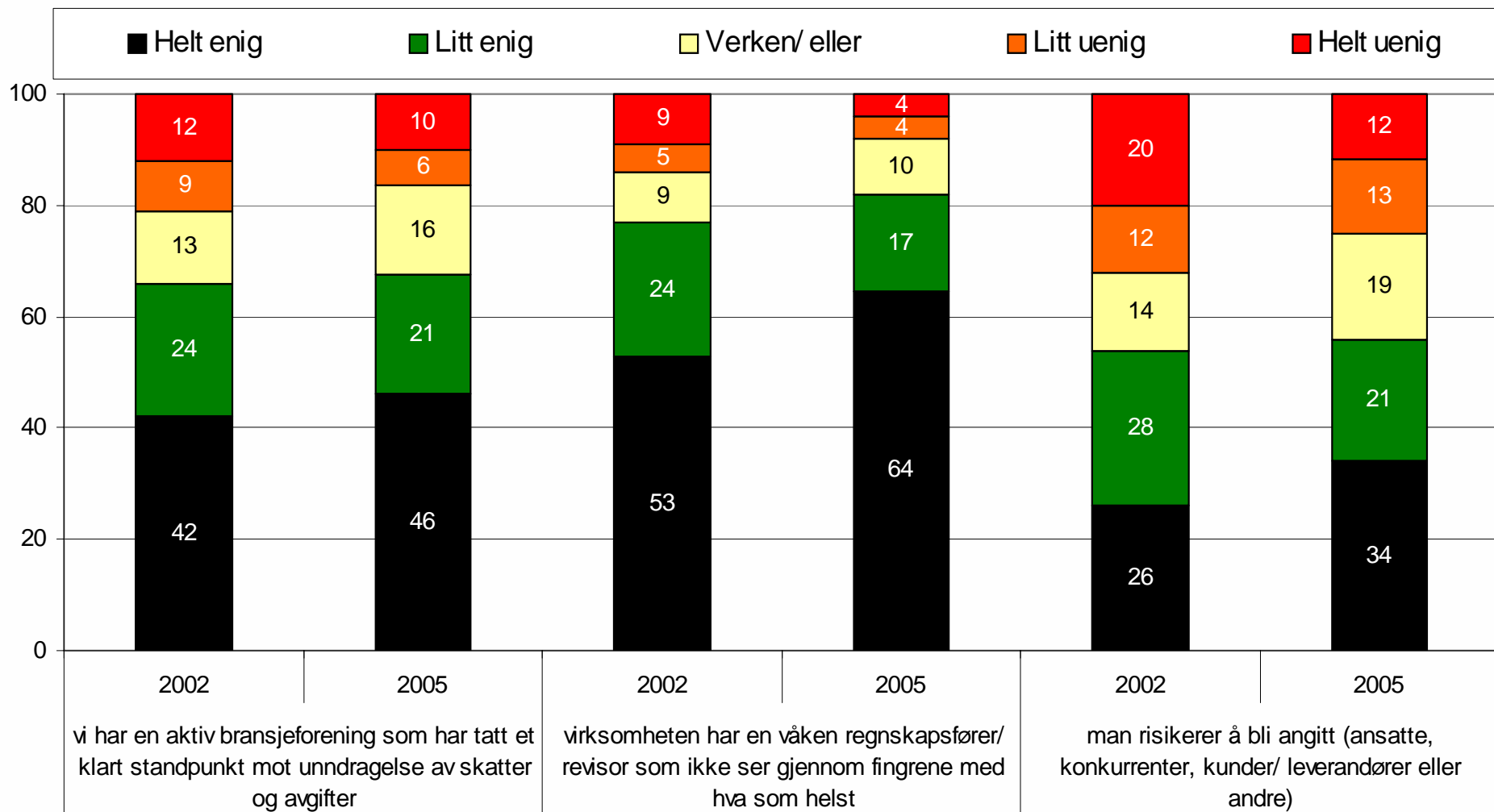
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

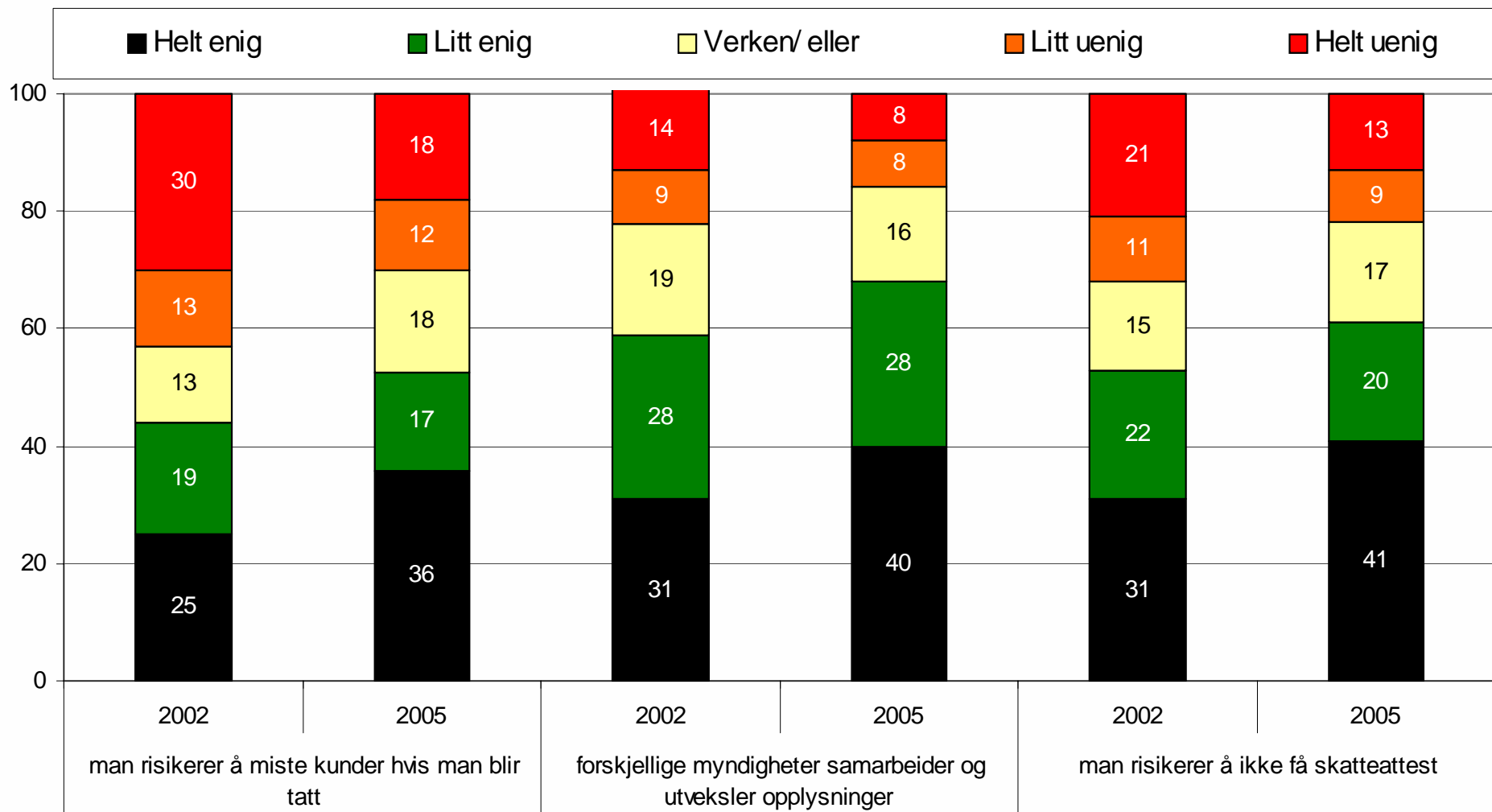
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

Mange avstår fra unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

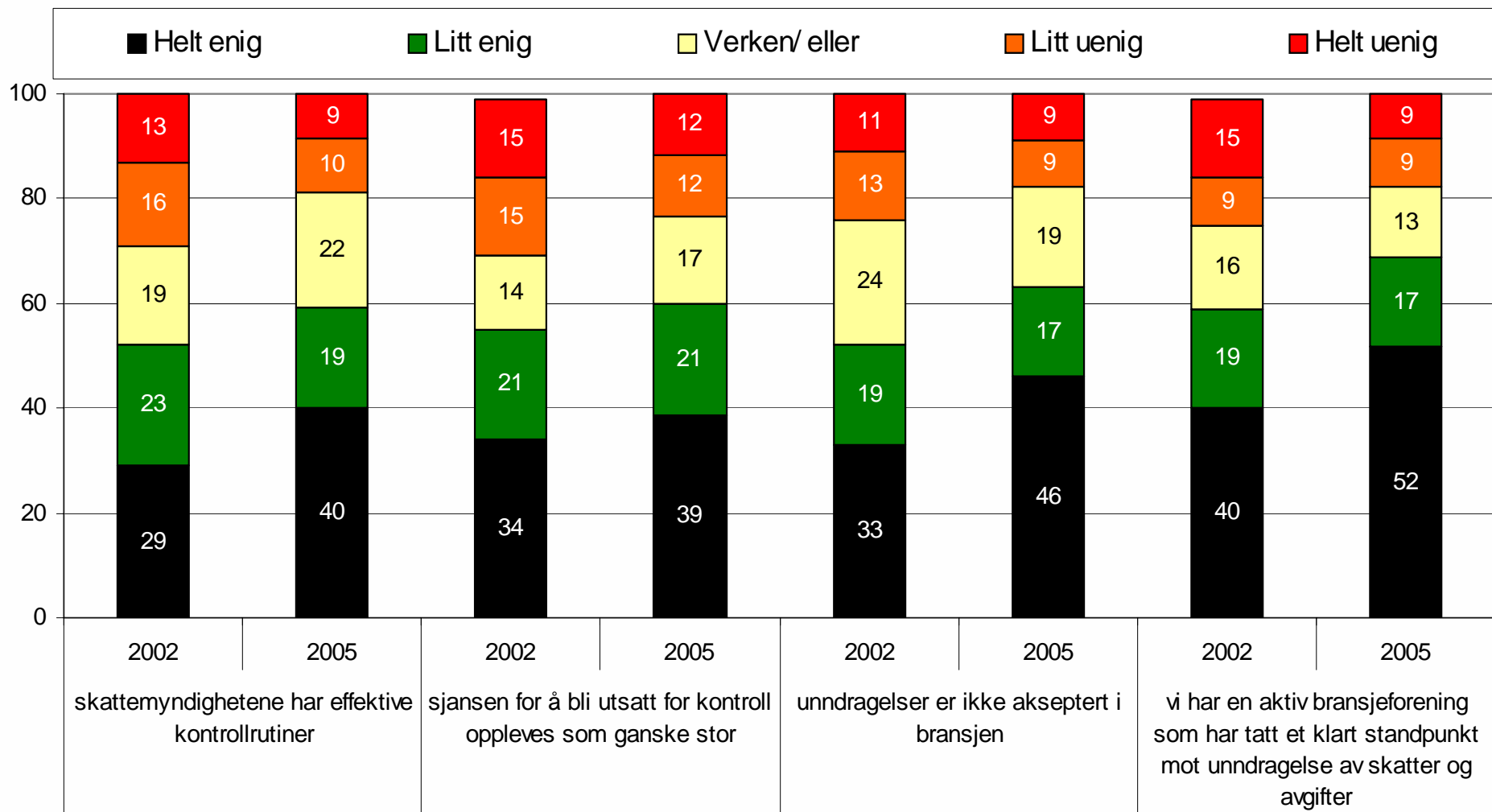
Barrierer mot unndragelser

Restauranter og serveringssteder

- Vi finner en signifikant økning i andelen som sier seg "helt enig" når det gjelder disse 8 påstandene:
 - "Skattemyndighetene har effektive kontrollrutiner" (Signifikant økning fra 29% som sier seg "helt enig" i 2002 til 40% i 2005)
 - "Unndragelser er ikke akseptert i bransjen" (Signifikant økning fra 33% som sier seg "helt enig" i 2002 til 46% i 2005)
 - "Vi har en aktiv bransjeforening..." (Signifikant økning fra 40% som sier seg "helt enig" i 2002 til 52% i 2005)
 - "Virksomheten har en våken regnskapsfører/ revisor..." (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 58% i 2002 til 72% i 2005)
 - "Man risikerer å bli angitt" (Signifikant økning fra 31% som sier seg "helt enig" i 2002 til 48% i 2005)
 - "Man risikerer å miste kunder hvis man blir tatt" (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 33% i 2002 til 55% i 2005)
 - "Man risikerer å ikke få skatteattest" (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" fra 28% i 2002 til 47% i 2005)
 - "Man risikerer å miste skjenkebevillingen" (Signifikant økning fra 63% som sier seg "helt enig" i 2002 til 74% i 2005)

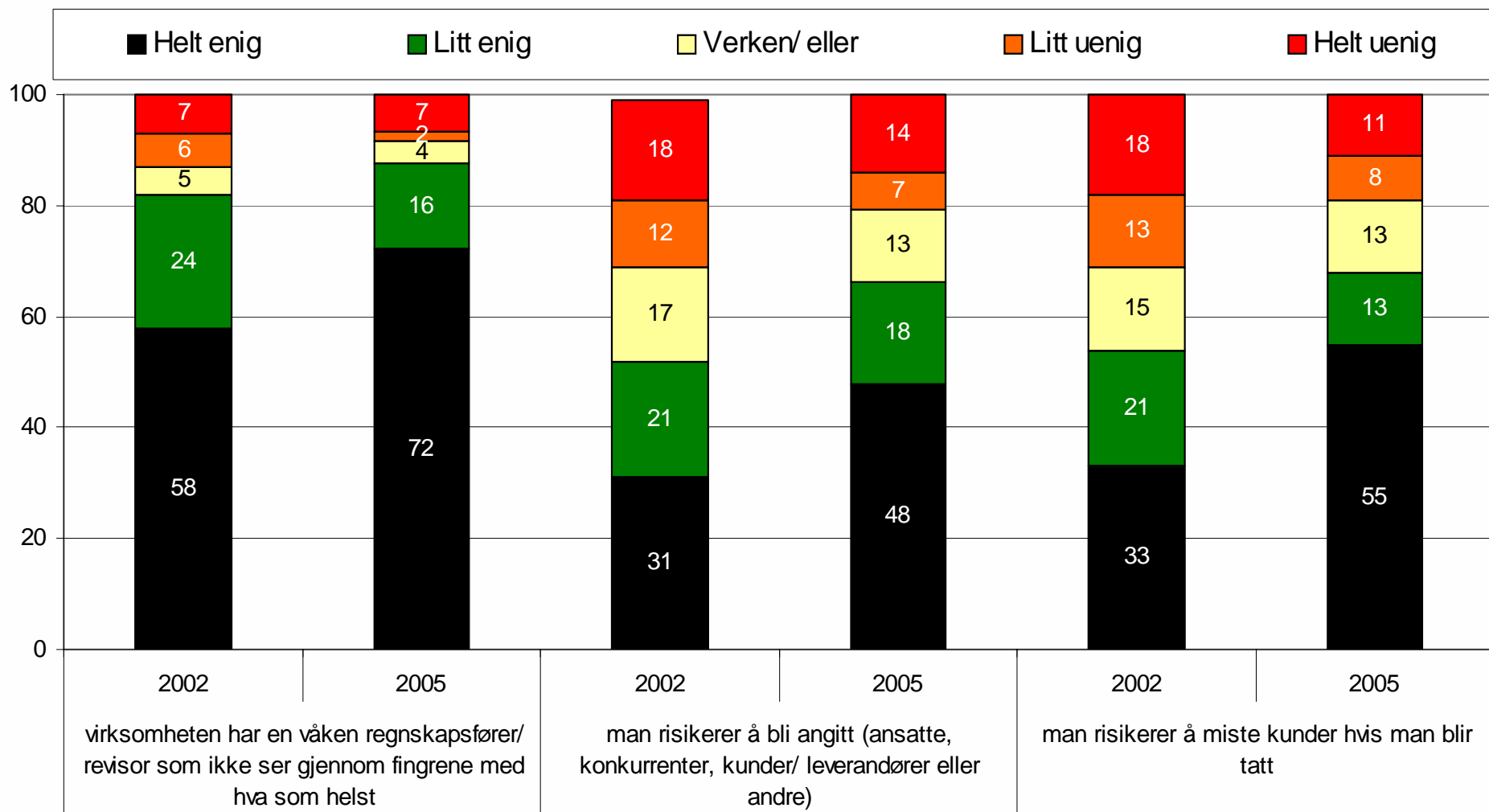
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

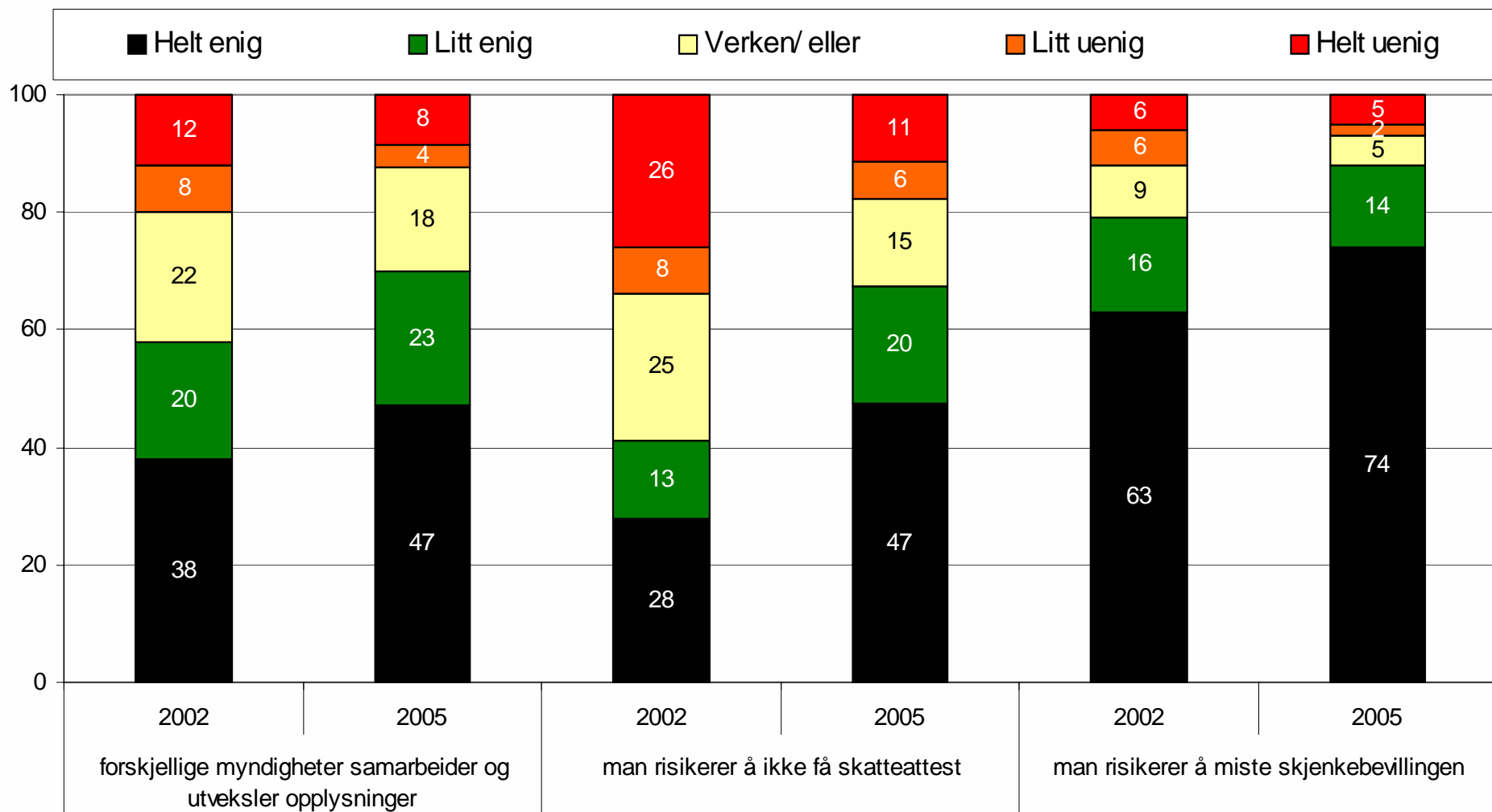
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

Mange avstår fra unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

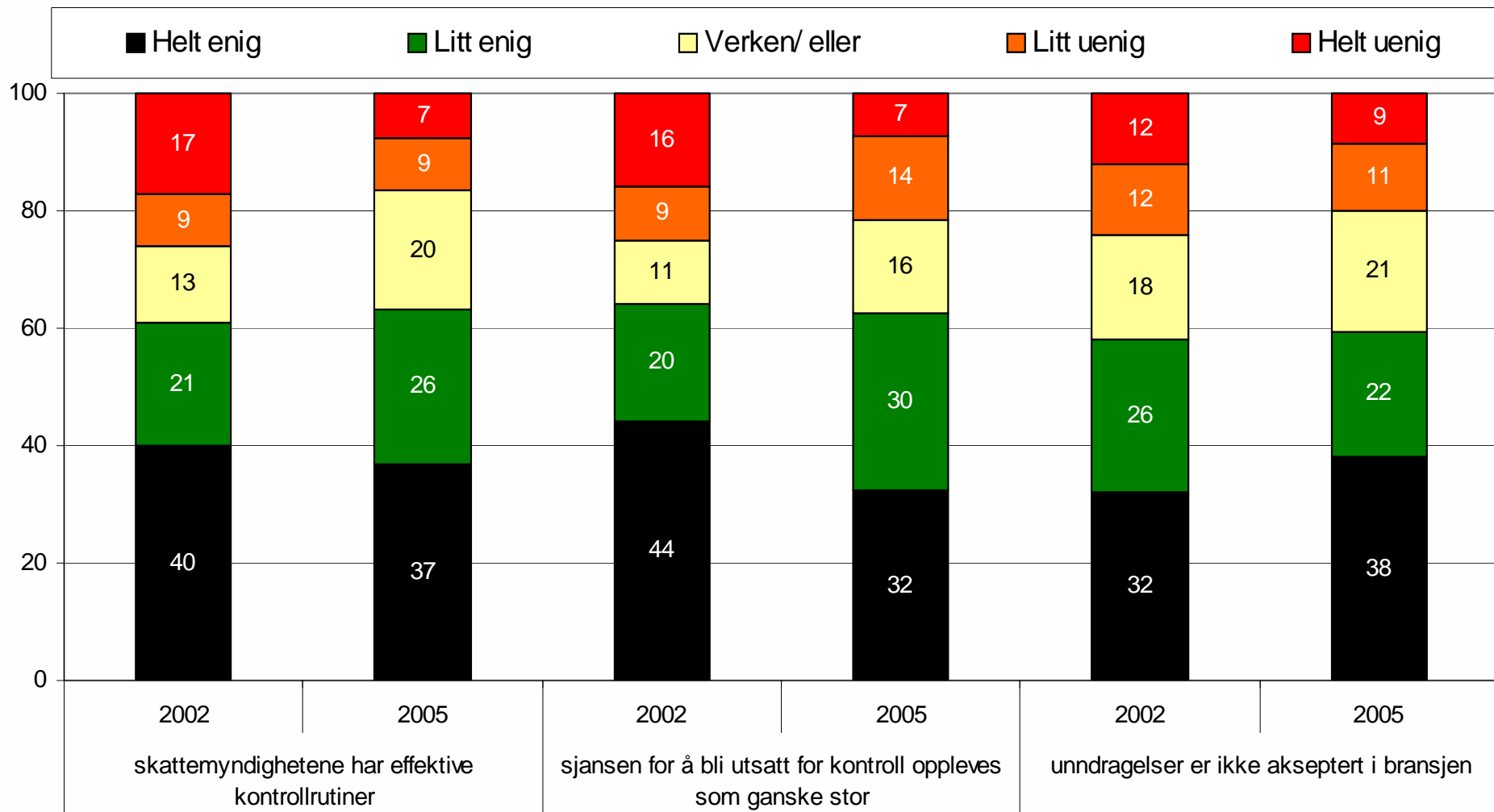
Barrierer mot unndragelser

Fiskeri

- Det som i størst grad oppleves som en barriere mot unndragelse innenfor denne bransjen er "virksomheten har en våken regnskapsfører/ revisor...." (72%) og "forskjellige myndigheter samarbeider og utveksler opplysninger" (68%).
- Vi finner en signifikant forandring i resultatene når det gjelder disse 3 påstandene:
 - "Sjansen for å bli utsatt for kontroll oppleves som ganske stor" (Signifikant nedgang fra 44% som sier seg "helt enig" i 2002 til 32% i 2005)
 - "Vi har en aktiv bransjeforening..." (Signifikant nedgang fra 67% som sier seg "helt enig" og "litt enig" i 2002 til 55% i 2005)
 - "Man risikerer å ikke få skatteattest" (Signifikant økning i de som sier seg "helt enig" og "litt enig" fra 36% i 2002 til 48% i 2005)

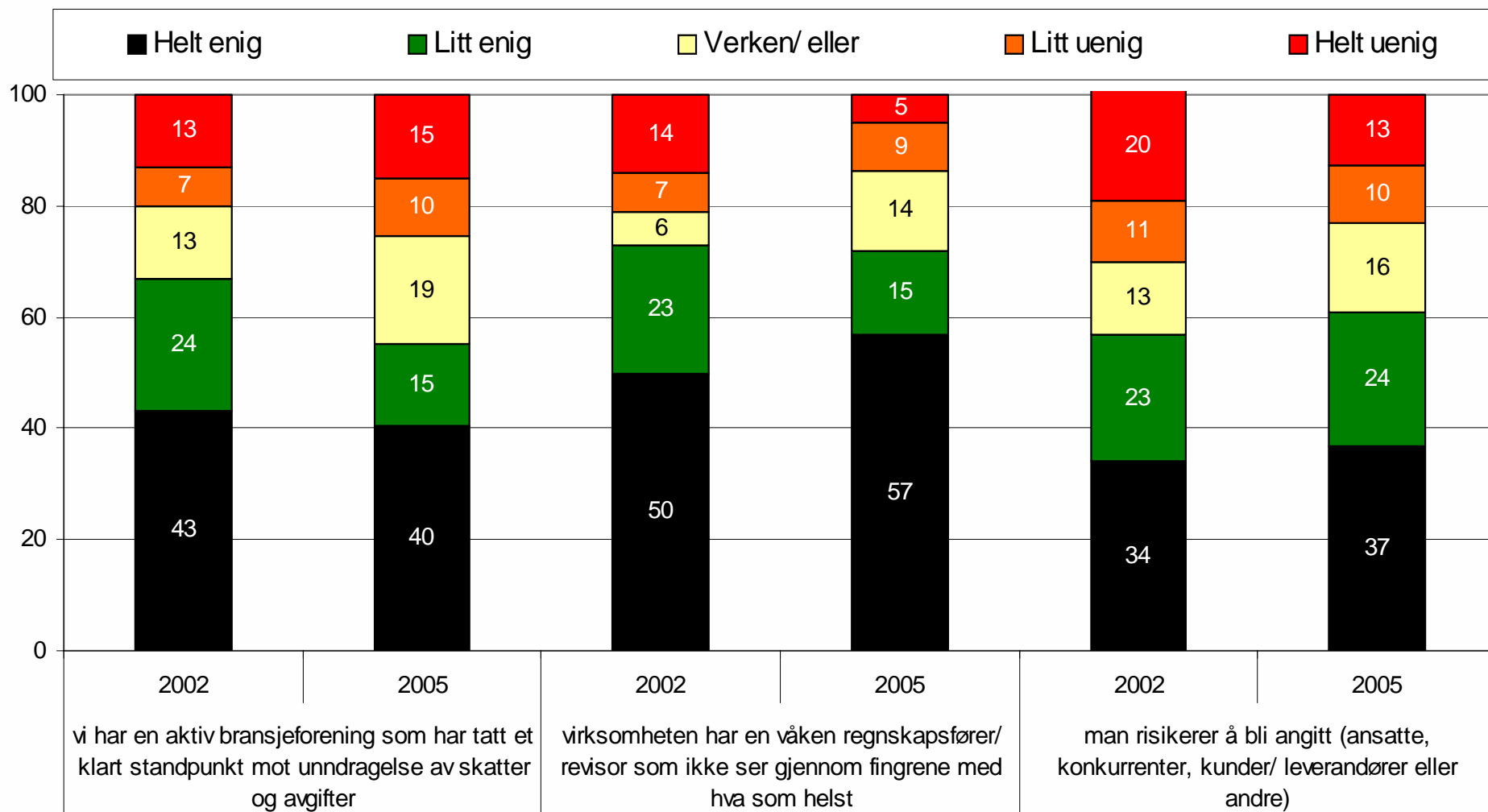
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Fiskeri

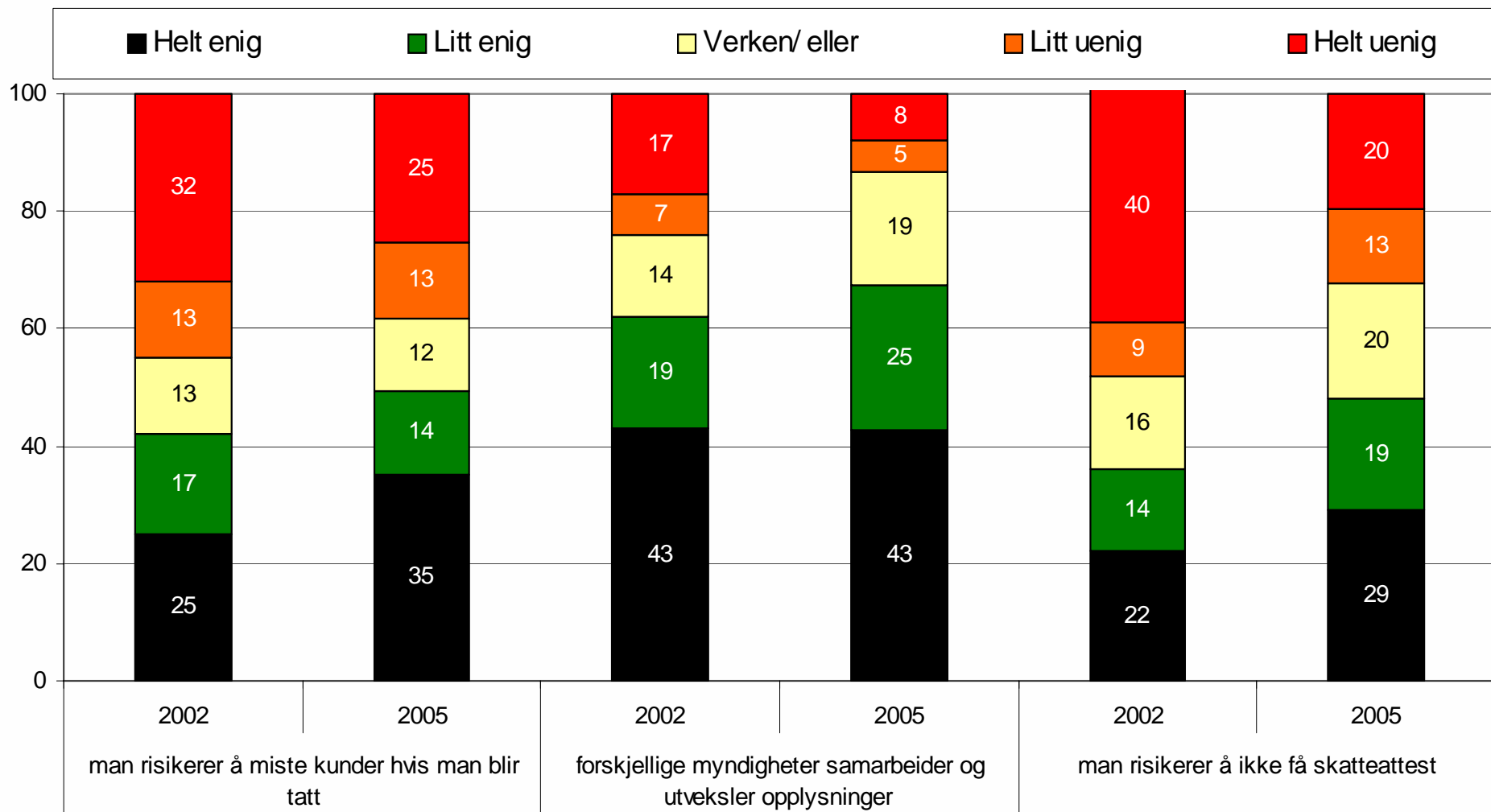
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Fiskeri

Mange avstår fra unndragelser fordi...

Fiskeri

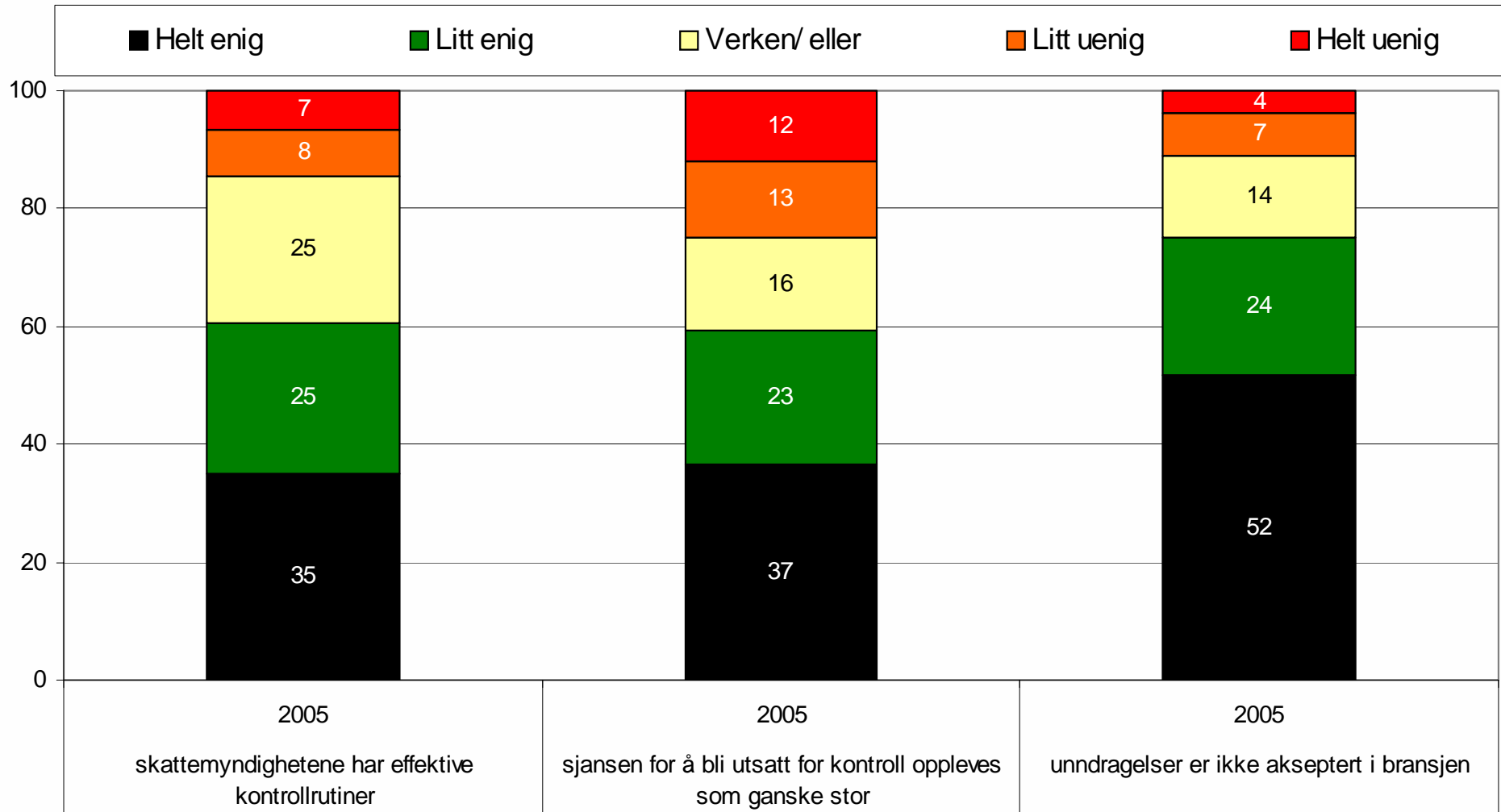
Barrierer mot unndragelser

Alternative helsetjenester

- Innenfor bransjen Alternative helsetjenester er det påstanden ”virksomheten har en våken regnskapsfører/ revisor....” det er størst enighet om at er en barriere mot unndragelse (83%)
- ”Unndragelser ikke er akseptert innenfor bransjen” skårer også høyt, med 76% som sier seg ”litt enig” eller ”helt enig” til dette.

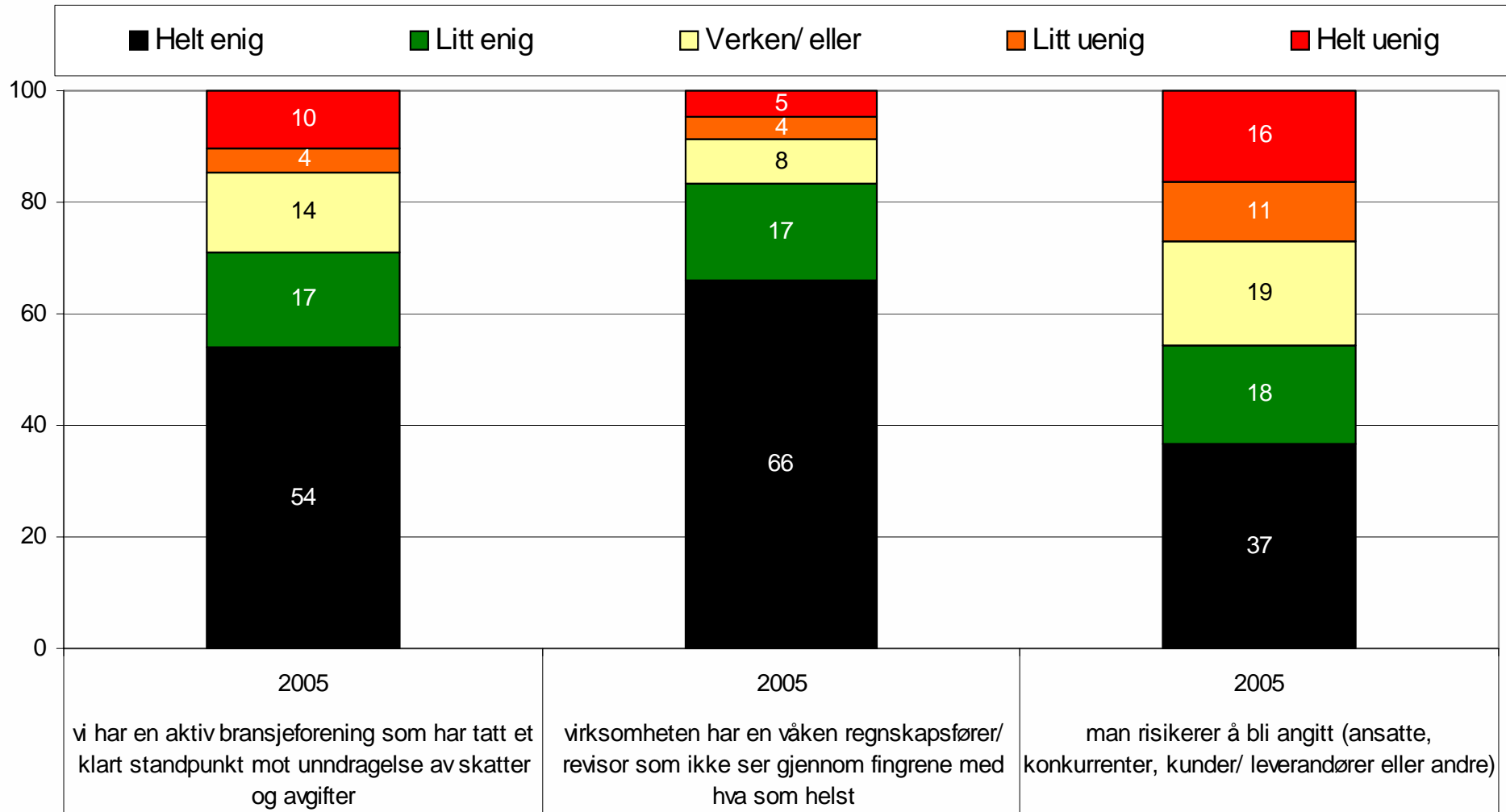
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

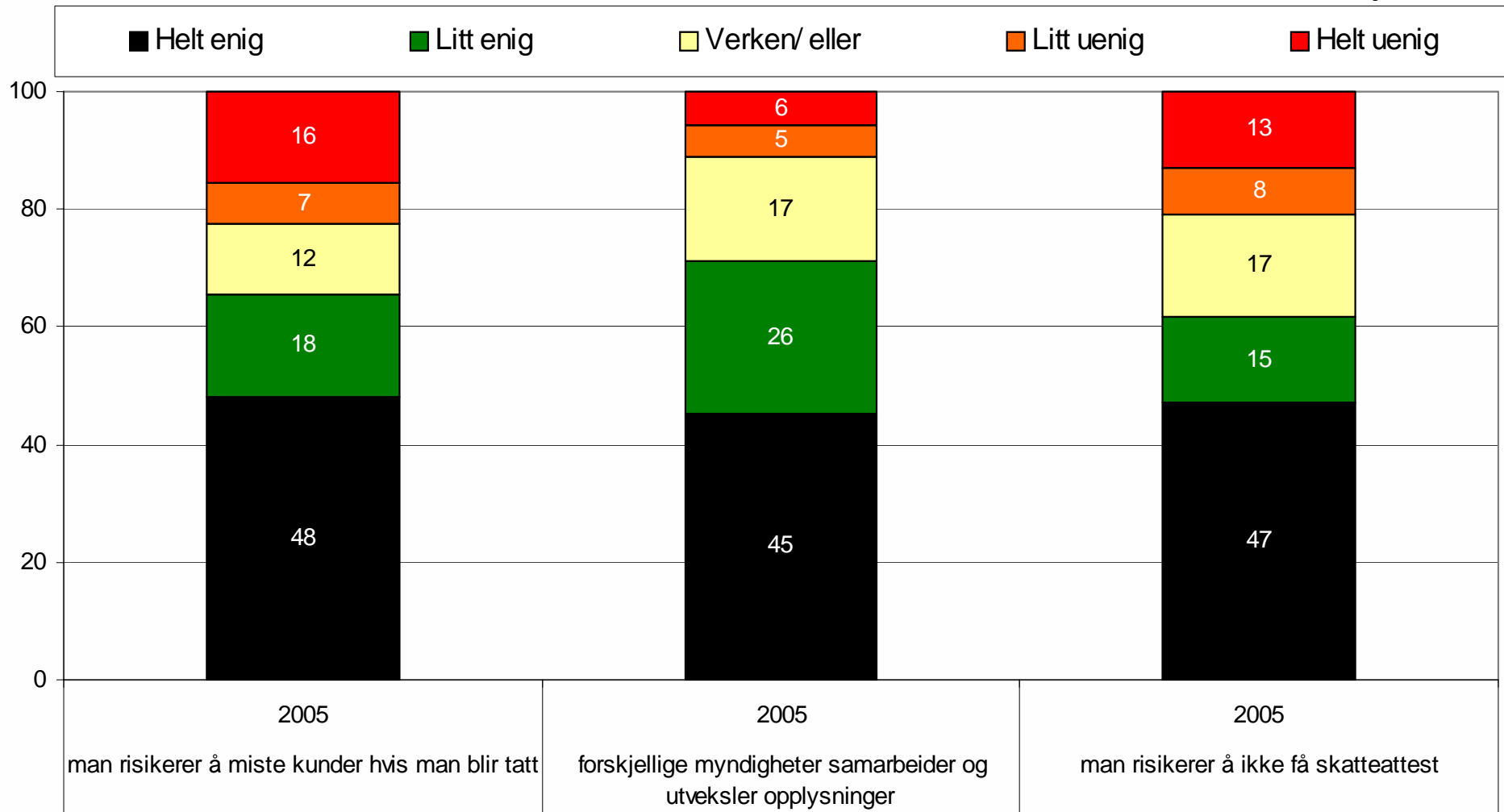
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

Mange avstår fra unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

Mange avstår fra unndragelser fordi...

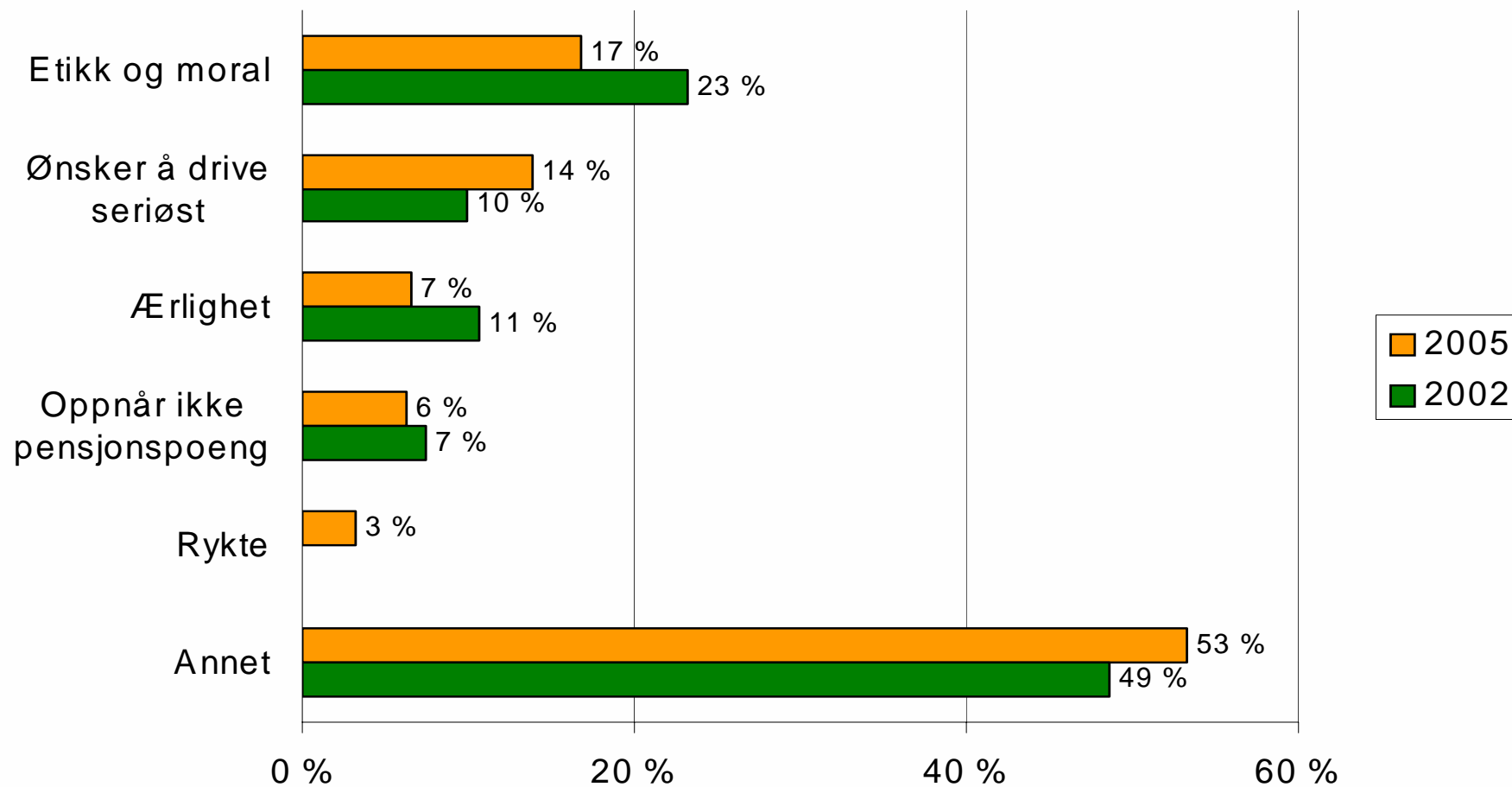
I tillegg til de svaralternativene som ble presentert i spørsmål 8, kunne respondentene oppgi hva de trodde kunne bidra til at man innenfor sin bransje avstår fra å unndra skatter og avgifter. Blant svarene finner vi tre kategorier som skiller seg tydelig ut som årsaker: "Ønsker å drive seriøst", "Etikk og moral" og "Ærlighet".

Totalt for alle bransjer finner vi en signifikant økning i "Ønsker å drive seriøst" fra 10% i 2002 til 14% i 2005, og en signifikant nedgang i "Etikk og moral" fra 23% i 2002 til 17% i 2005. I tillegg finner vi en signifikant nedgang i "Ærlighet" fra 11% i 2002 til 7% i 2005.

De samme trendene finner vi i bygg- og anleggsbransjen: en signifikant økning i "Ønsker å drive seriøst" fra 10% i 2002 til 19% i 2005, og en signifikant nedgang i "Etikk og moral" fra 22% i 2002 til 14% i 2005. I tillegg finnes det også i denne bransjen en signifikant nedgang i kategorien "Ærlighet" fra 17% i 2002 til 5% i 2005.

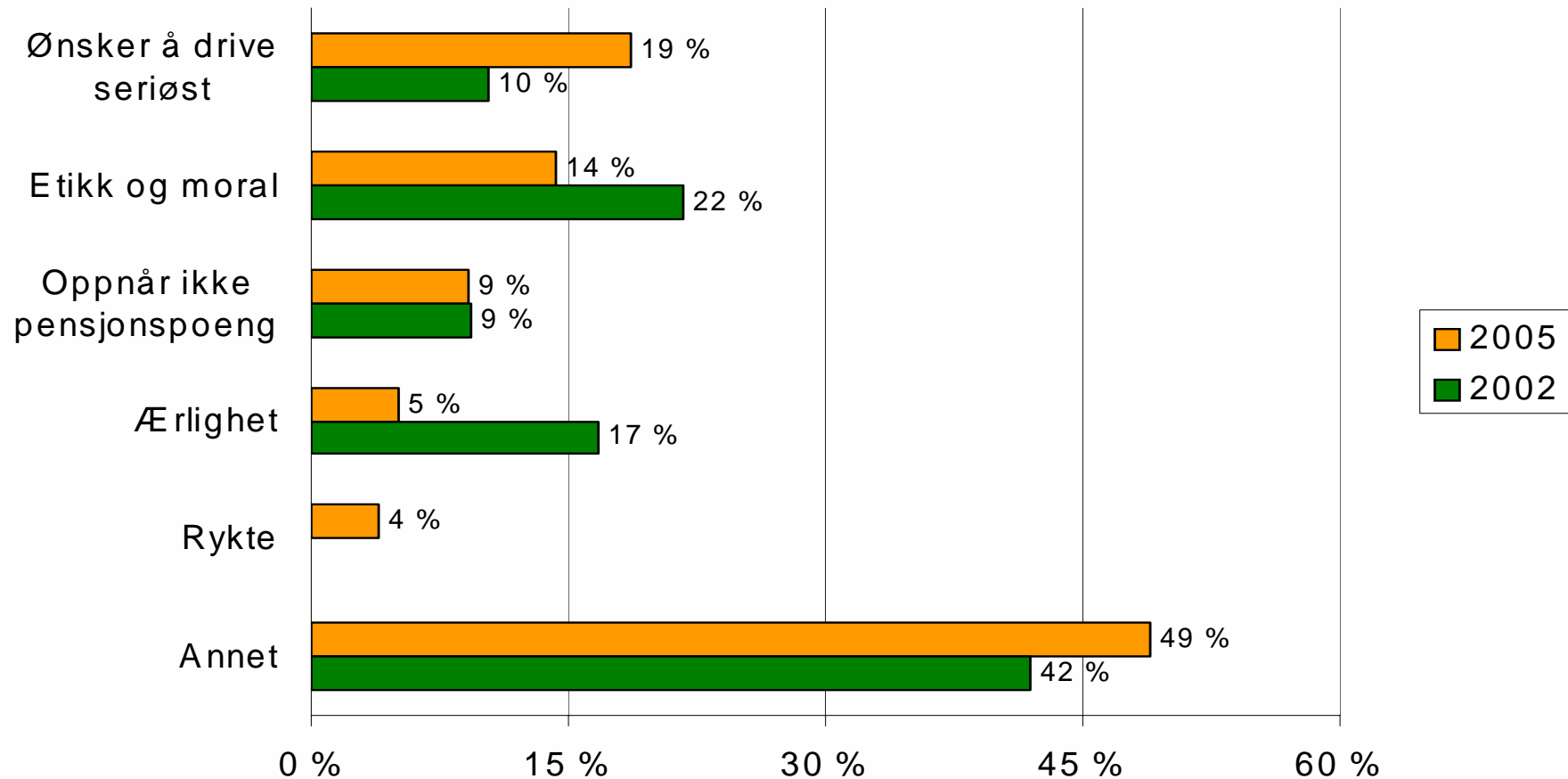
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Totalt

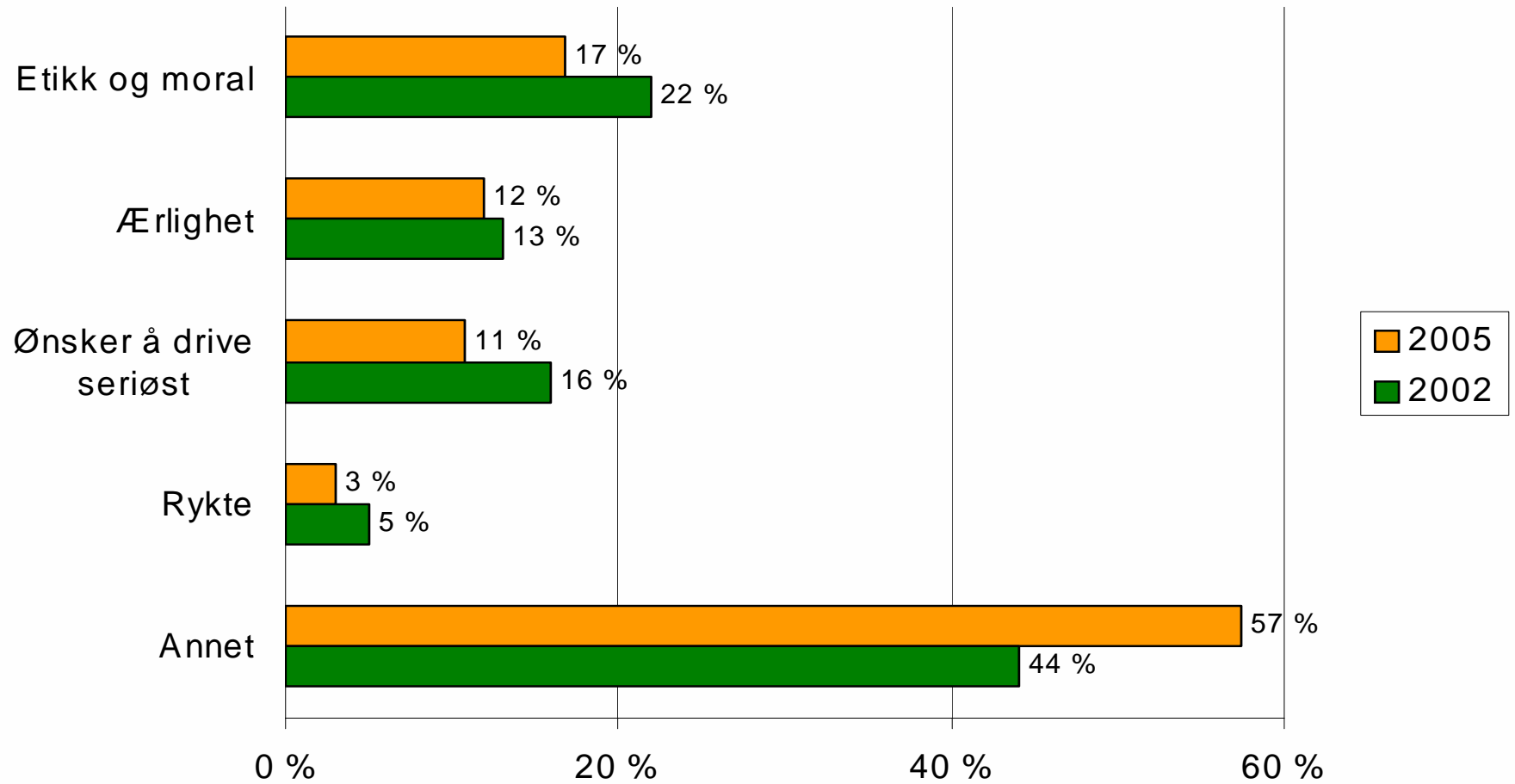
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Bygg og anlegg

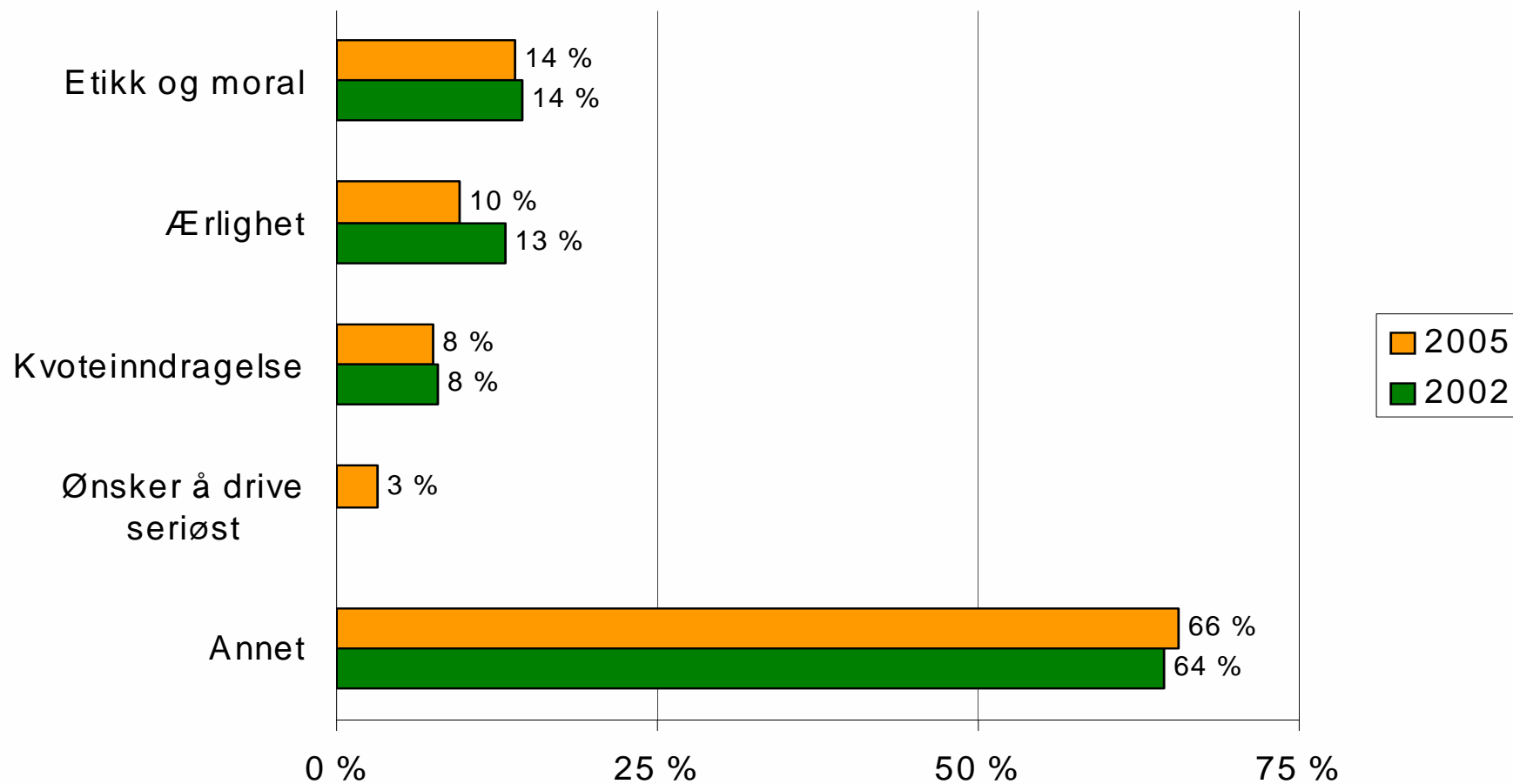
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Restaurant og serveringssteder

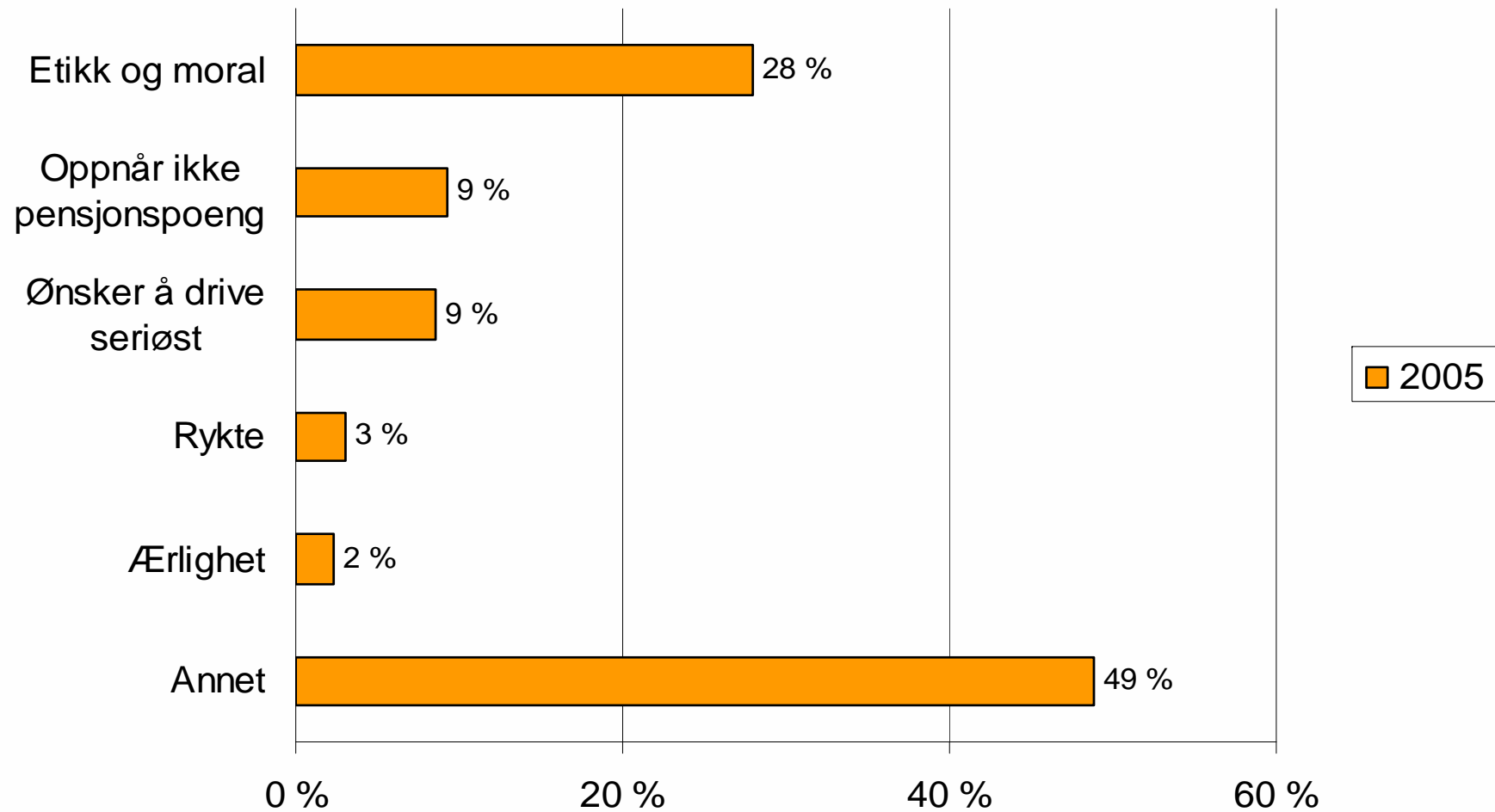
Mange avstår fra unndragelser fordi...

Fiskeri

Mange avstår fra unndragelser fordi...

Alternative helsetjenester

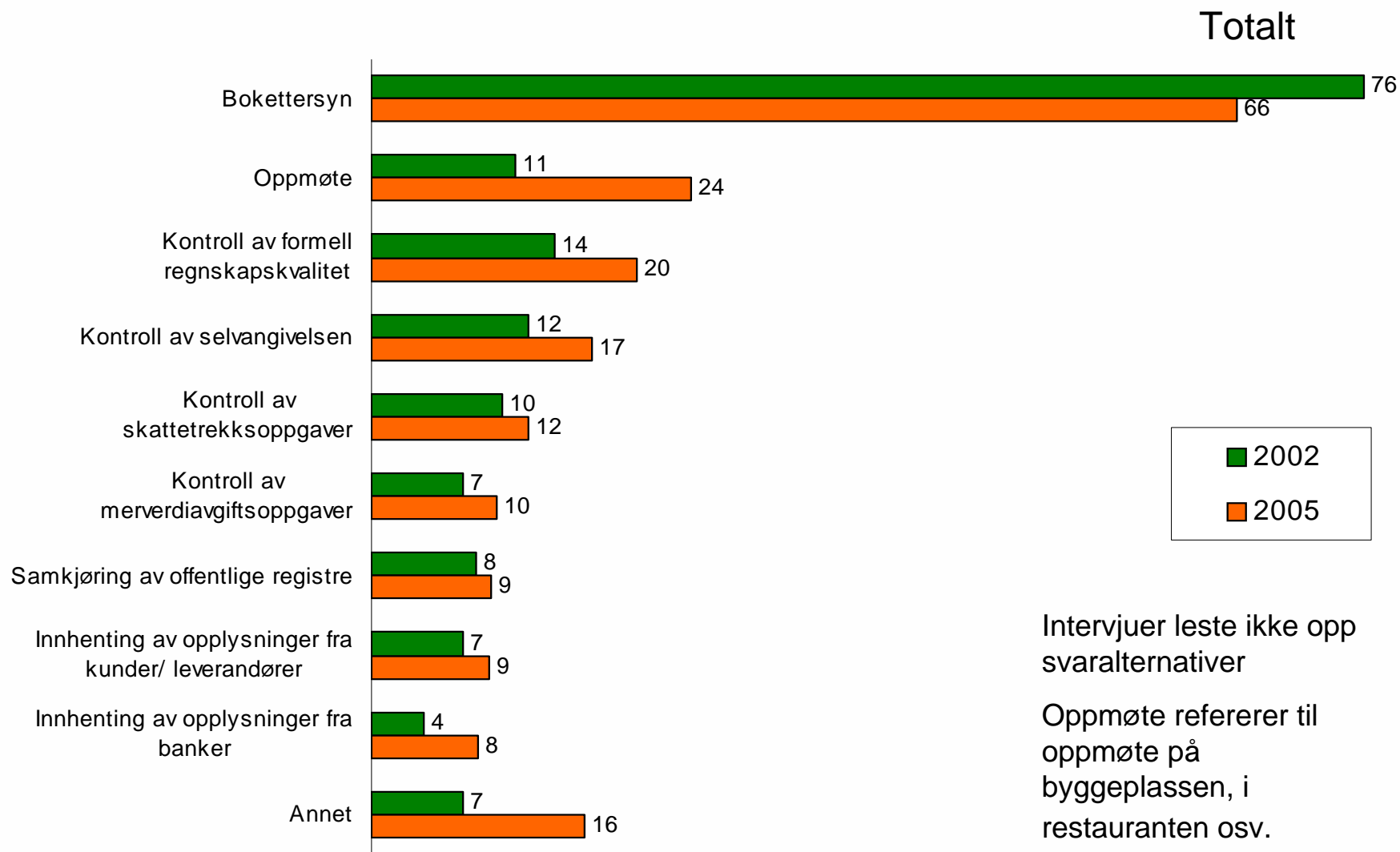
2005

Kunnskap om skattemyndighetenes kontrollmetoder

Totalt

- Generelt kan vi si at er det en økning i kjennskapen til de ulike kontrollmetodene til skattemyndighetene
- Totalt sett er det "bokettersyn" størst andel nevner på spørsmålet om "hvilke kontrollmetoder skattemyndighetene bruker". 66% har nevnt dette, noe som er en signifikant nedgang fra 76% i 2002
- 24% har nevnt "oppmøte på byggeplasser/ restauranter/ virksomheten/båt" som en kontrollmetode, og dette er en signifikant økning fra 11% i 2002
- Vi finner også en signifikant endring når det gjelder kjennskap til "kontroll av formell regnskapskvalitet". Det er en økning fra 14% som nevnte det i 2002 til 20% i 2005
- Det er også en signifikant økning når det gjelder kjennskap til "kontroll av selvangivelsen/ næringsoppgaven" fra 12% i 2002 til 17% i 2005

Kan du nevne hvilke kontrollmetoder skattemyndighetene bruker?

Intervjuer leste ikke opp svaralternativer

Oppmøte refererer til oppmøte på byggeplassen, i restauranten osv.

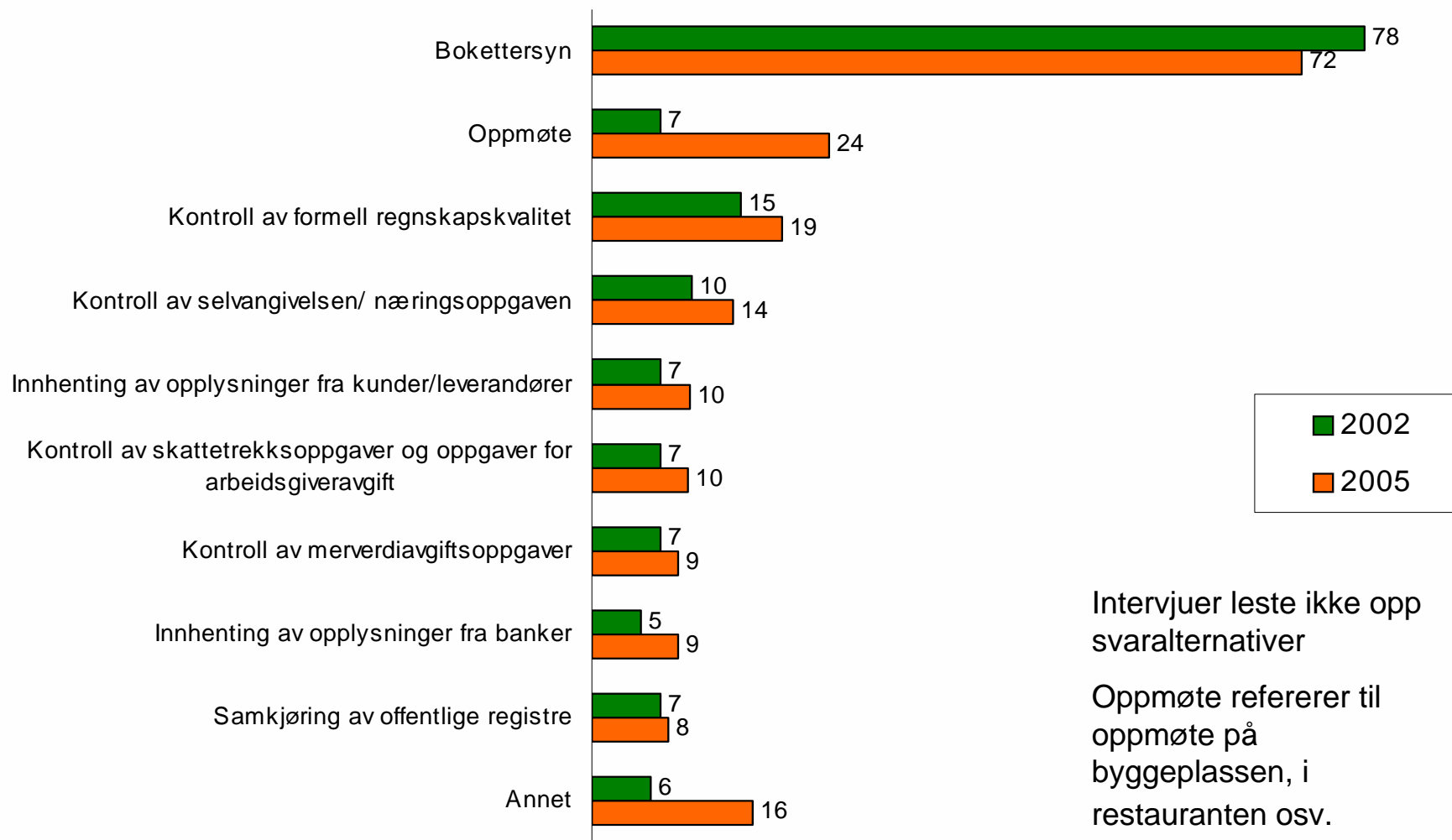
Kunnskap om skattemyndighetenes kontrollmetoder

Bransjer

- Ser vi på kjennskapen til skattemyndighetenes kontrollmetoder innenfor de ulike bransjene finner vi at det er "bokettersyn" som er den kontrollmetoden som ble nevnt oftest innenfor samtlige bransjer
- I bygg- og anleggsbransjen finner vi en signifikant nedgang i kjennskapen til "bokettersyn" som kontrollmetode (fra 78% i 2002 til 72% i 2005)
- Vi finner en signifikant økning innenfor bygg- og anleggsbransjen når det gjelder "oppmøte på byggeplassen" fra 7% i 2002 til 24% i 2005
- Denne signifikante økningen finner vi også innenfor restaurantbransjen. 24% nevnte "oppmøte" som kontrollmetode i 2005 mot 7% i 2002
- Innenfor fiskerinæringen finner vi en signifikant økning når det gjelder "kontroll av formell regnskapskvalitet" fra 11% i 2002 til 24% i 2005

Kan du nevne hvilke kontrollmetoder skattemyndighetene bruker?

Bygg og anlegg

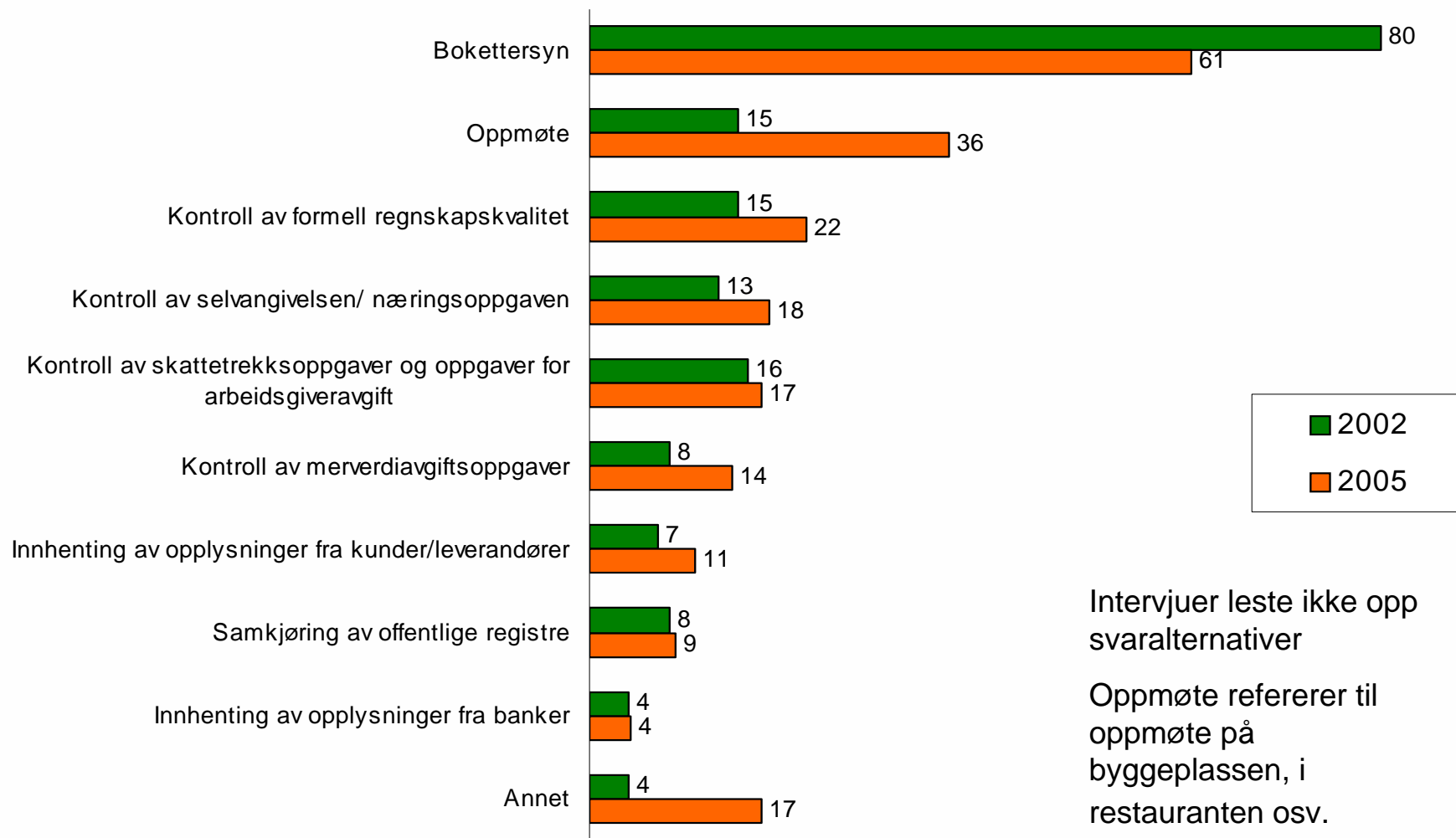

Intervjuer leste ikke opp svaralternativer

Oppmøte refererer til oppmøte på byggeplassen, i restauranten osv.

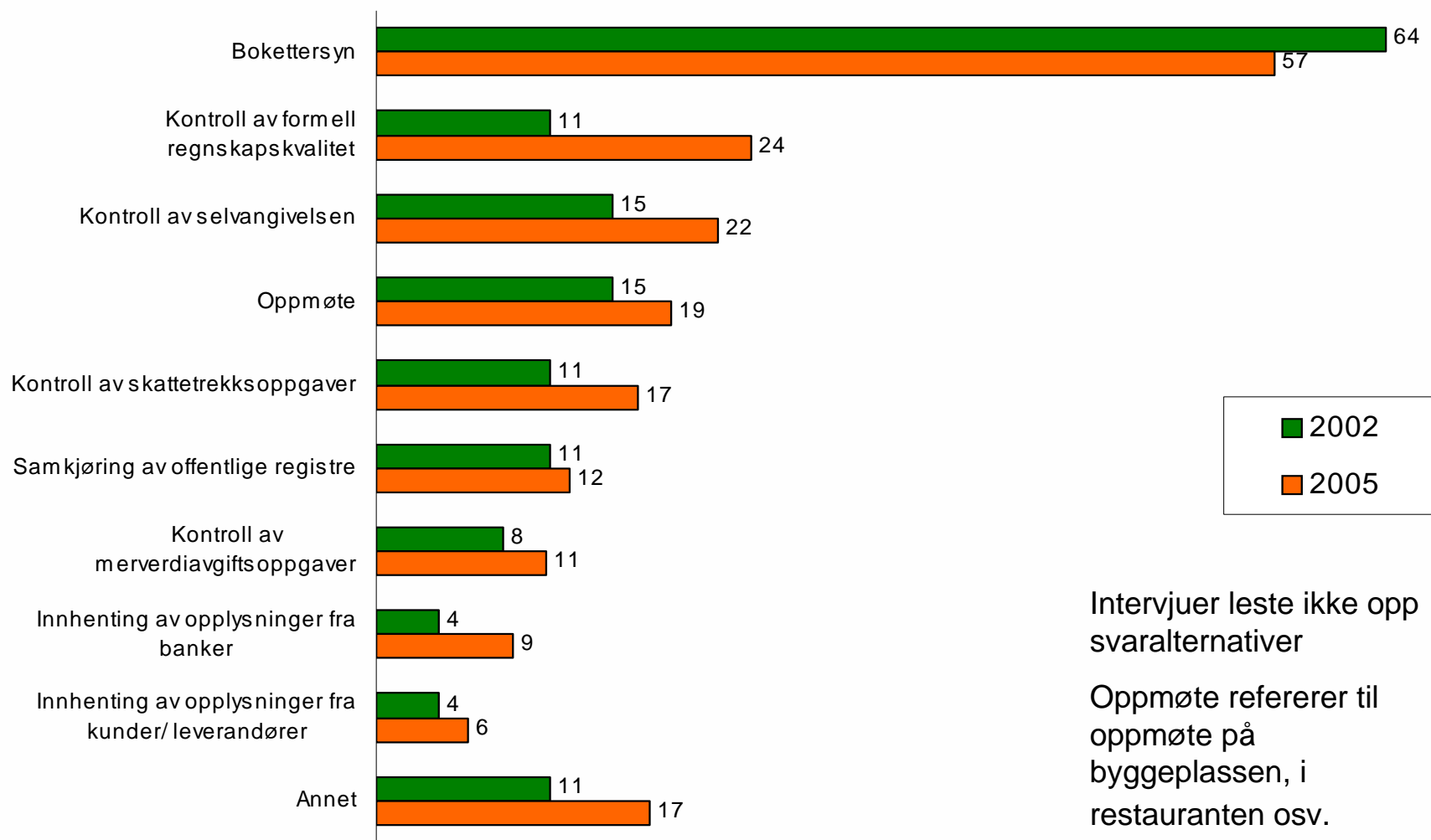
Kan du nevne hvilke kontrollmetoder skattemyndighetene bruker?

Restaurant og serveringssteder

Kan du nevne hvilke kontrollmetoder skattemyndighetene bruker?

Fiskeri

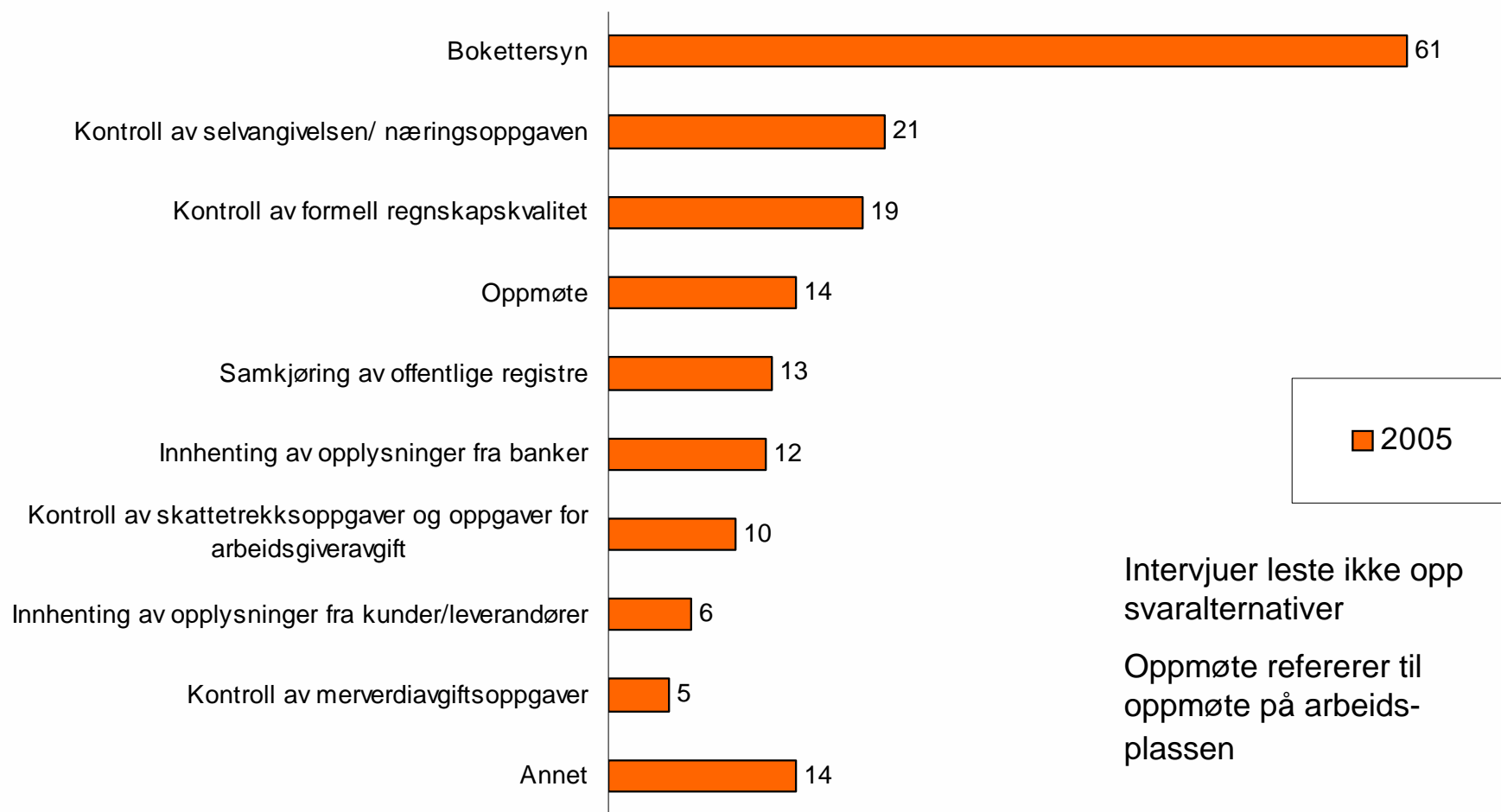

Intervjuer leste ikke opp svaralternativer

Oppmøte refererer til oppmøte på byggeplassen, i restauranten osv.

Kan du nevne hvilke kontrollmetoder skattemyndighetene bruker?

Alternative helsetjenester

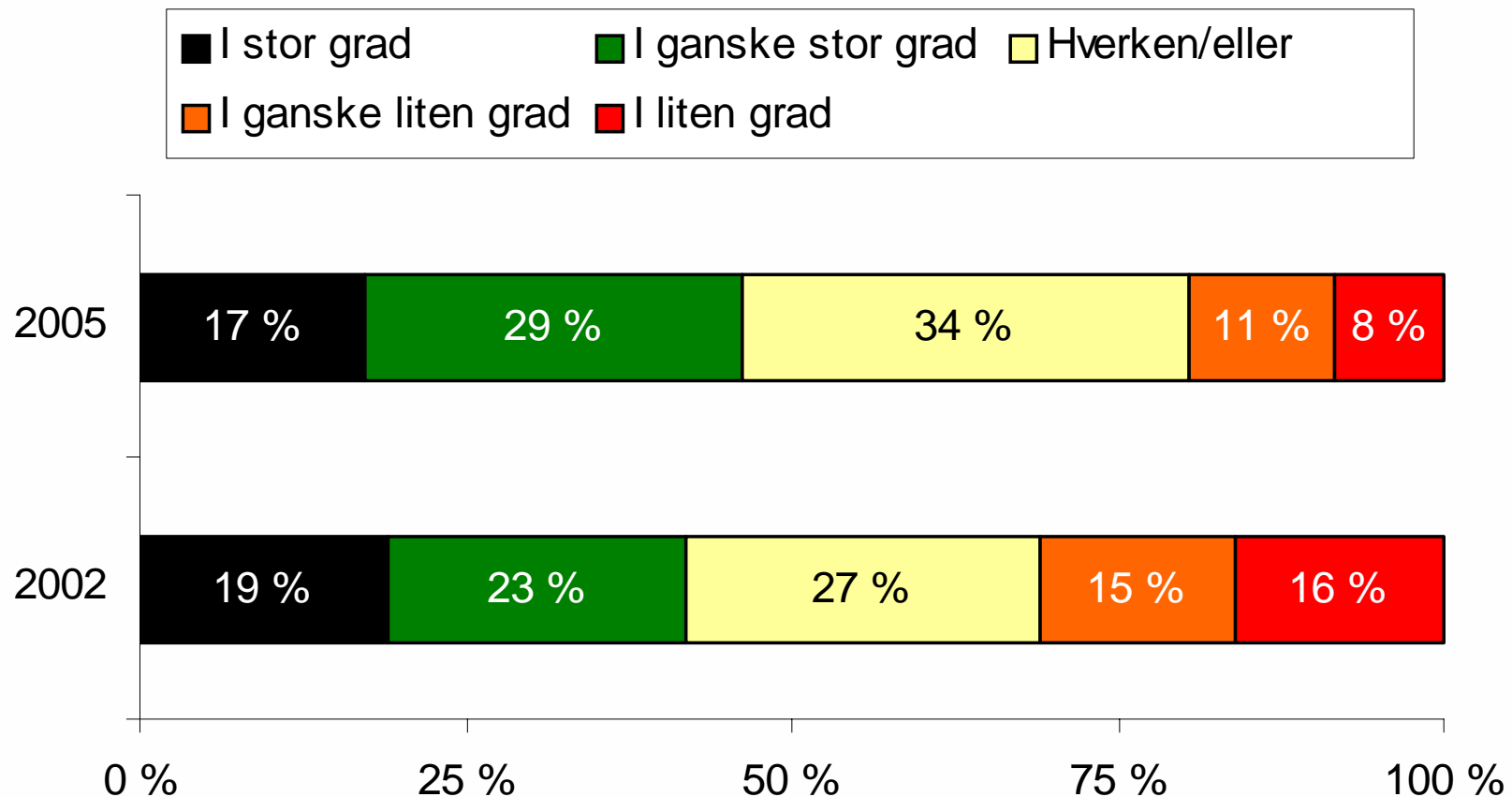

Kunnskap om skattemyndighetenes kontrollmetoder

- På spørsmål om ”i hvilken grad de vil si at skattemyndighetene fører en effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelser”, finner vi at 46% mener i ”stor grad” eller ”ganske stor grad”. Dette er en liten økning i forhold til 2002
- Denne tendensen til økning i tro på skattemyndighetenes kontroll gjenspeiler seg i alle bransjer
- Størst tro på at skattemyndighetene fører en effektiv kontroll finner vi innenfor bransjen alternative helsetjenester, mens de er mest kritiske til denne påstanden i bygg- og anleggsbransjen
- Når det gjelder spørsmålet ”i hvilken grad tror du varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte”, finner vi en litt større tro på varsler nå sammenlignet med 2002. 64% mener varsler er effektivt i ”ganske stor” eller ”stor grad”, mot 61% i 2002. Endringene er altså små
- De har størst tro på varsler innenfor bransjen alternative helsetjenester (79%). Det er også 67% innenfor fiskerinæringen som sier de har tro på varsler i ”ganske stor” eller ”stor grad”, og dette er en liten økning i forhold til resultatene i 2002
- Det er spesielt virksomheter med omsetning under 1 mill. som sier at de tror varsler bidrar til at virksomheter bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte. Virksomheter med over 10 mill. i omsetning har derimot ikke like stor tro på varsler

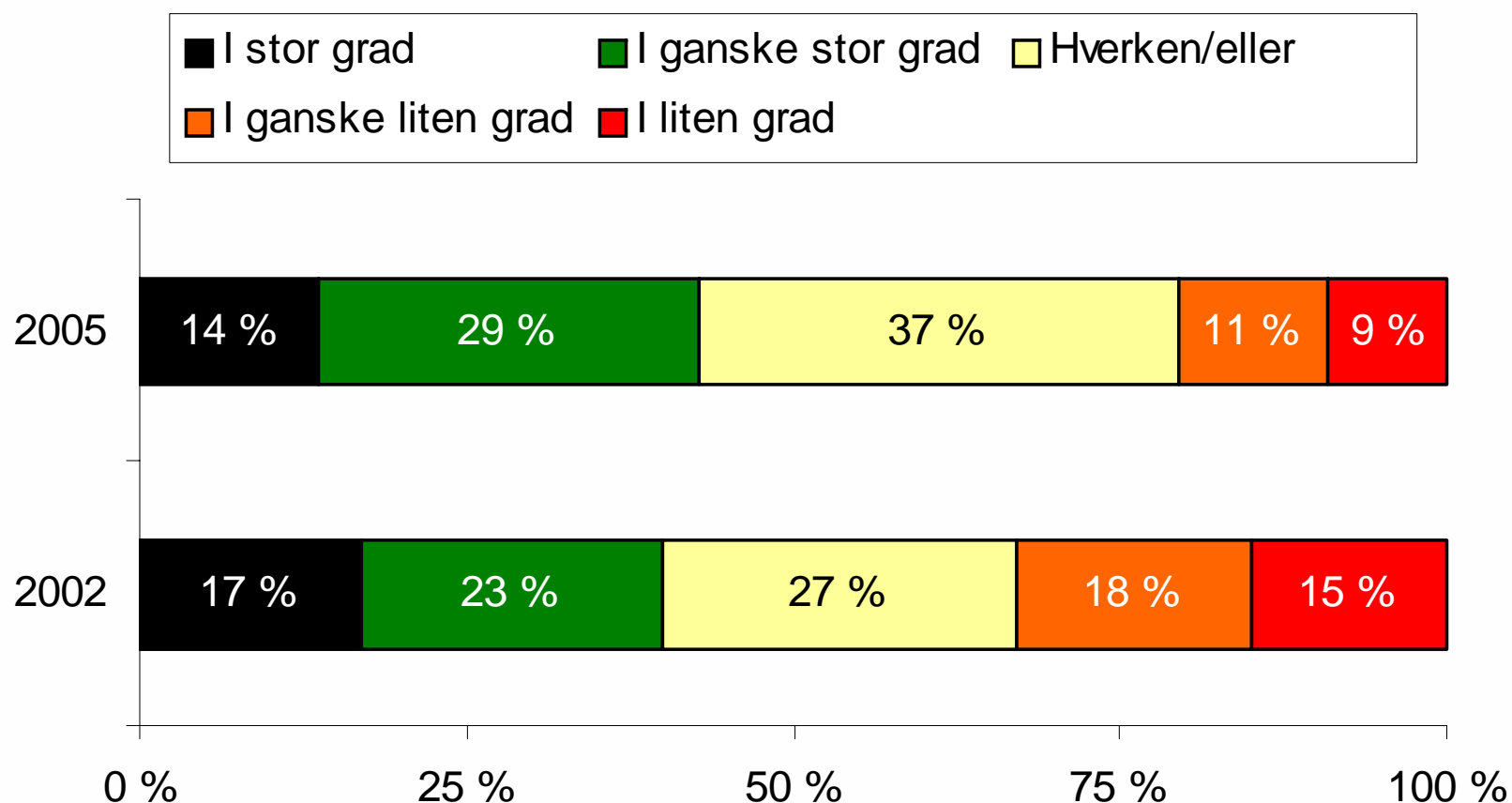
I hvilken grad vil du si at skattemyndighetene fører effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelse av skatter og avgifter?

Totalt

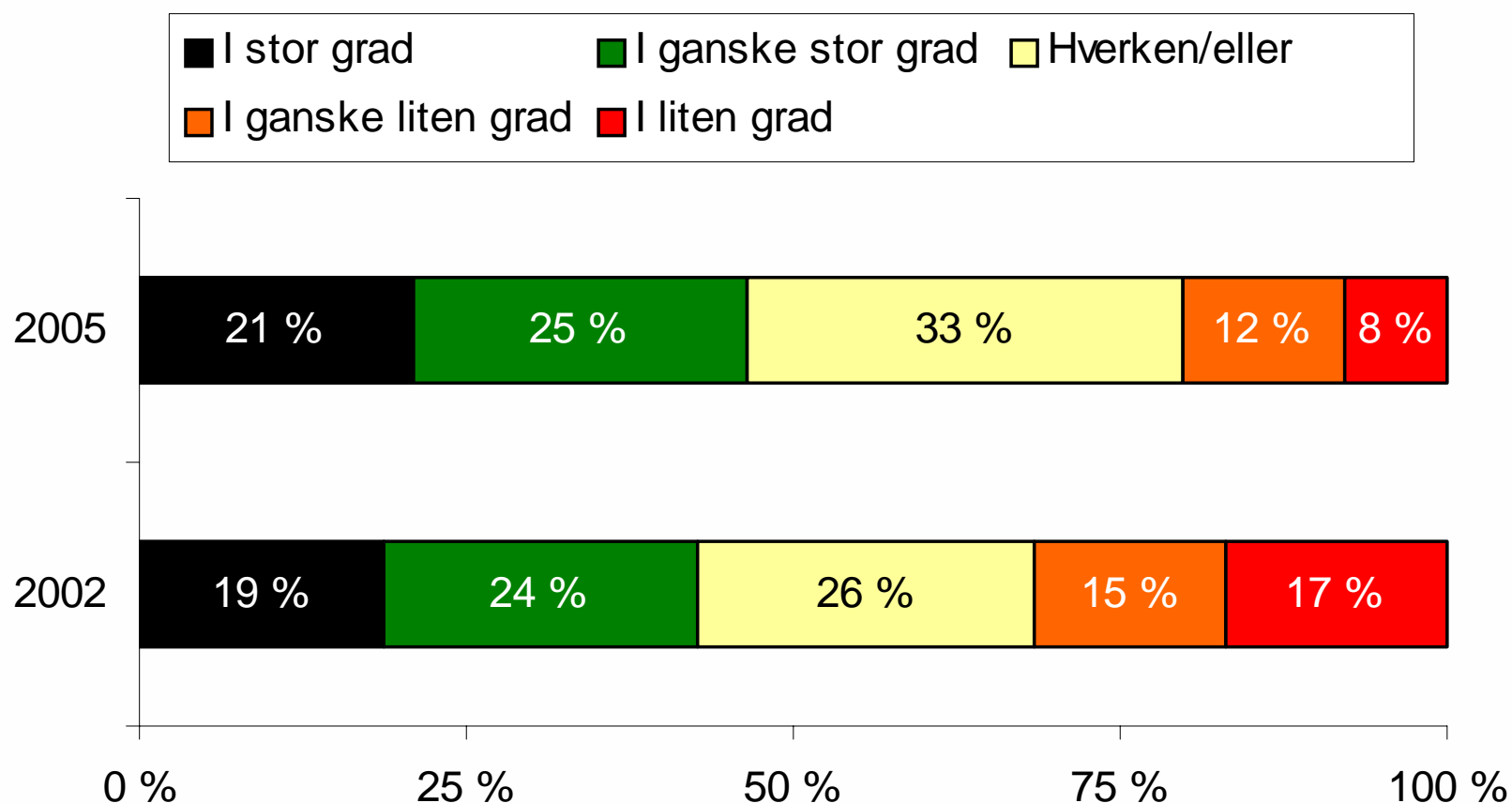
I hvilken grad vil du si at skattemyndighetene fører effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelse av skatter og avgifter?

Bygg og anlegg

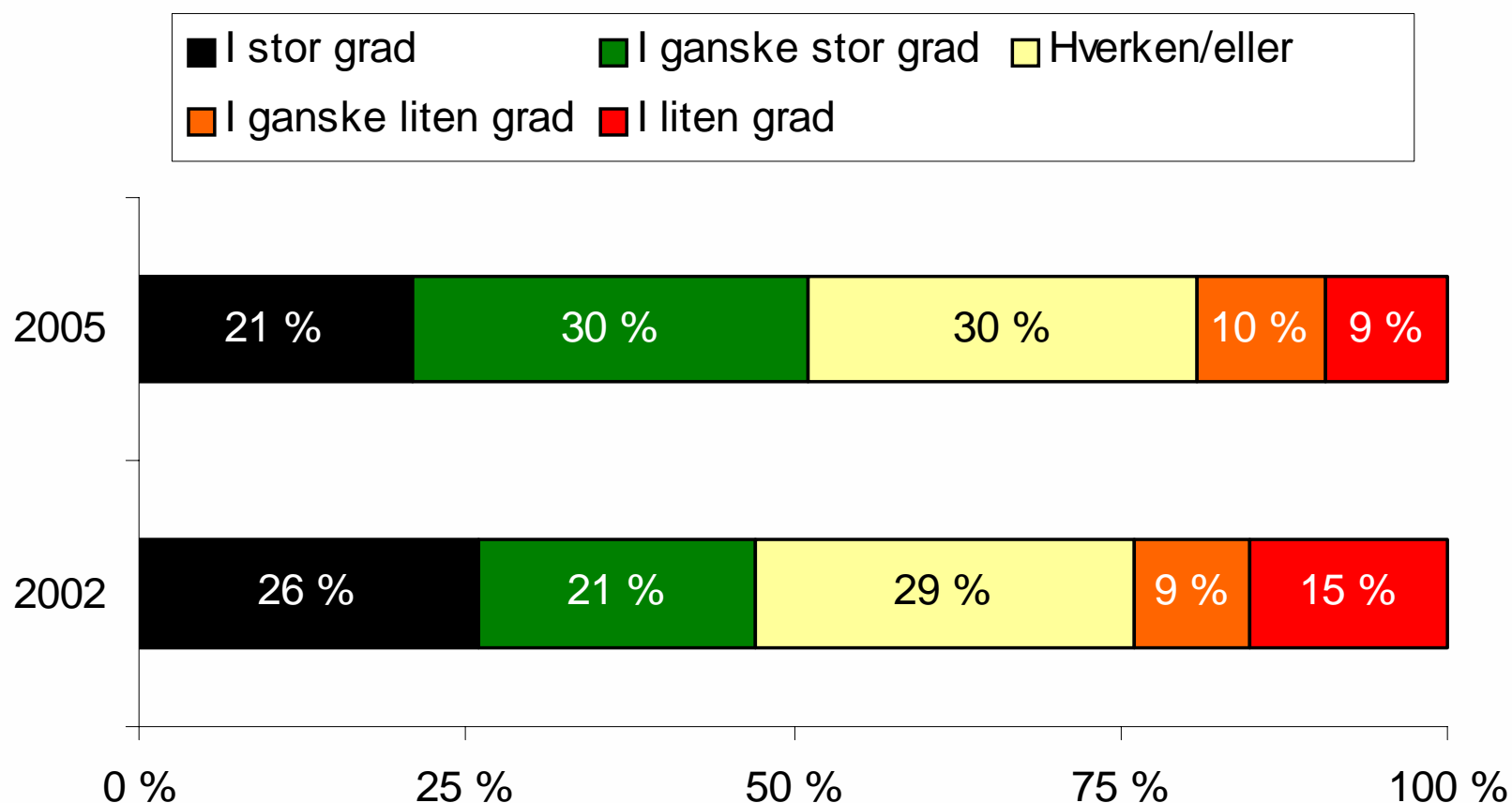
I hvilken grad vil du si at skattemyndighetene fører effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelse av skatter og avgifter?

Restaurant og serveringssteder

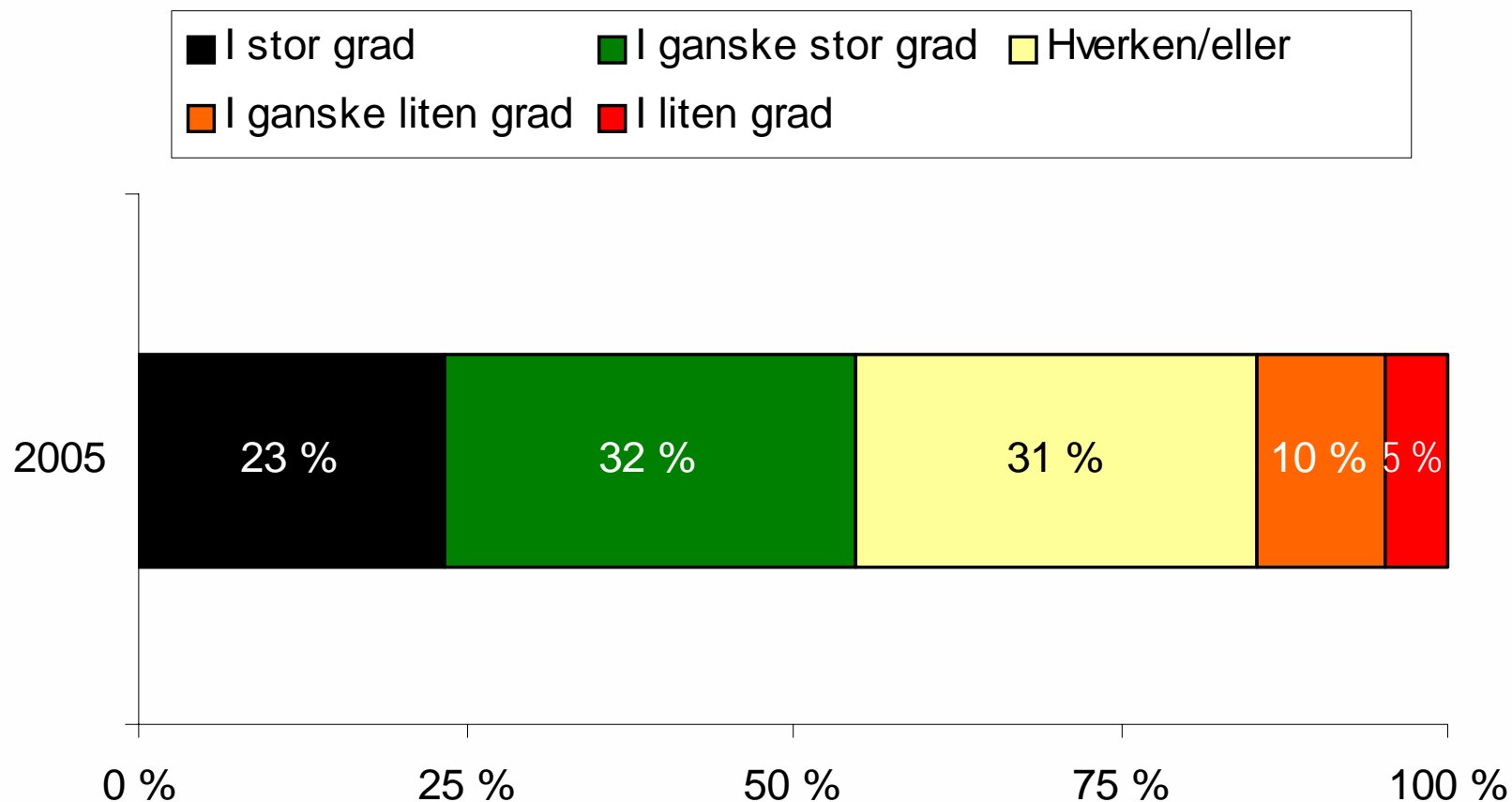
I hvilken grad vil du si at skattemyndighetene fører effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelse av skatter og avgifter?

Fiskeri

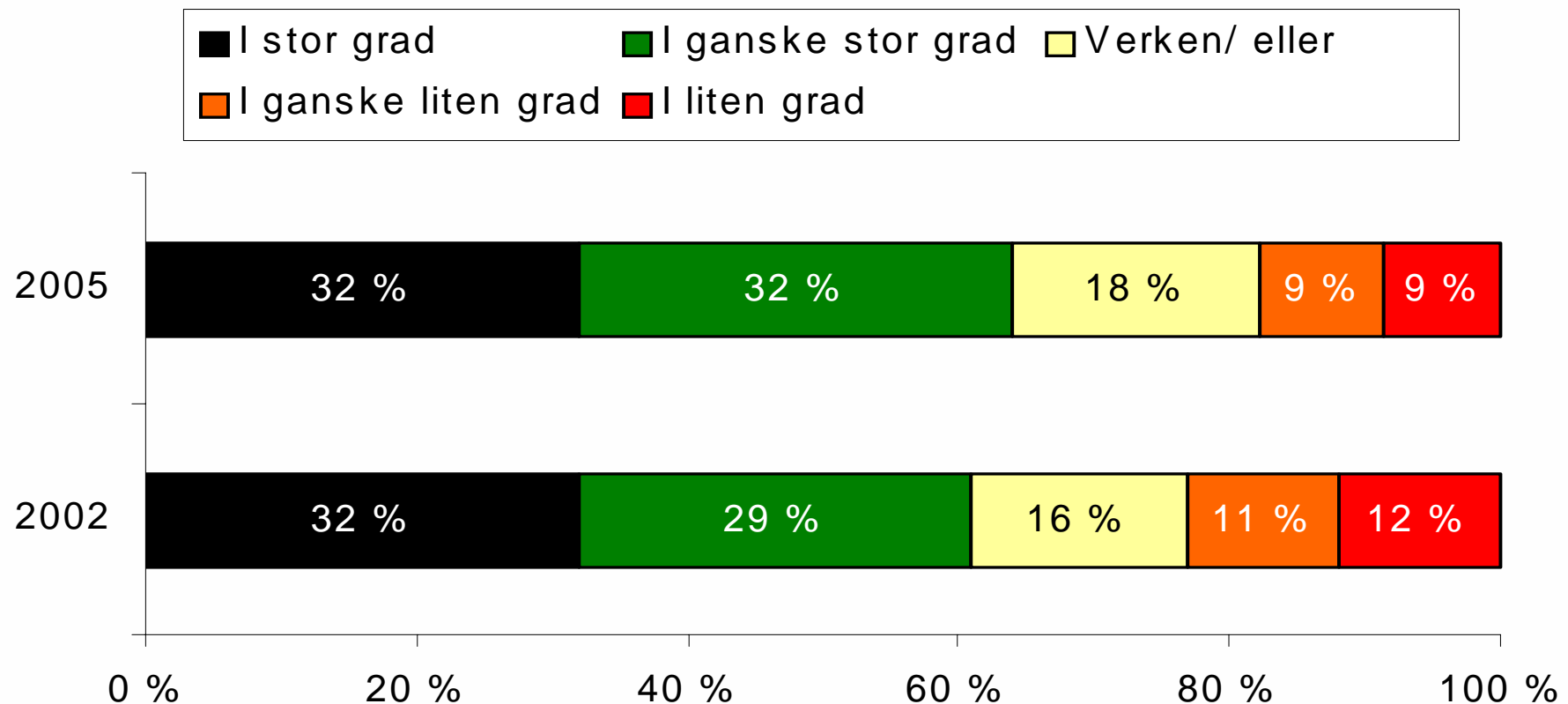
I hvilken grad vil du si at skattemyndighetene fører effektiv kontroll med tanke på å avdekke unndragelse av skatter og avgifter?

Alternative helsetjenester

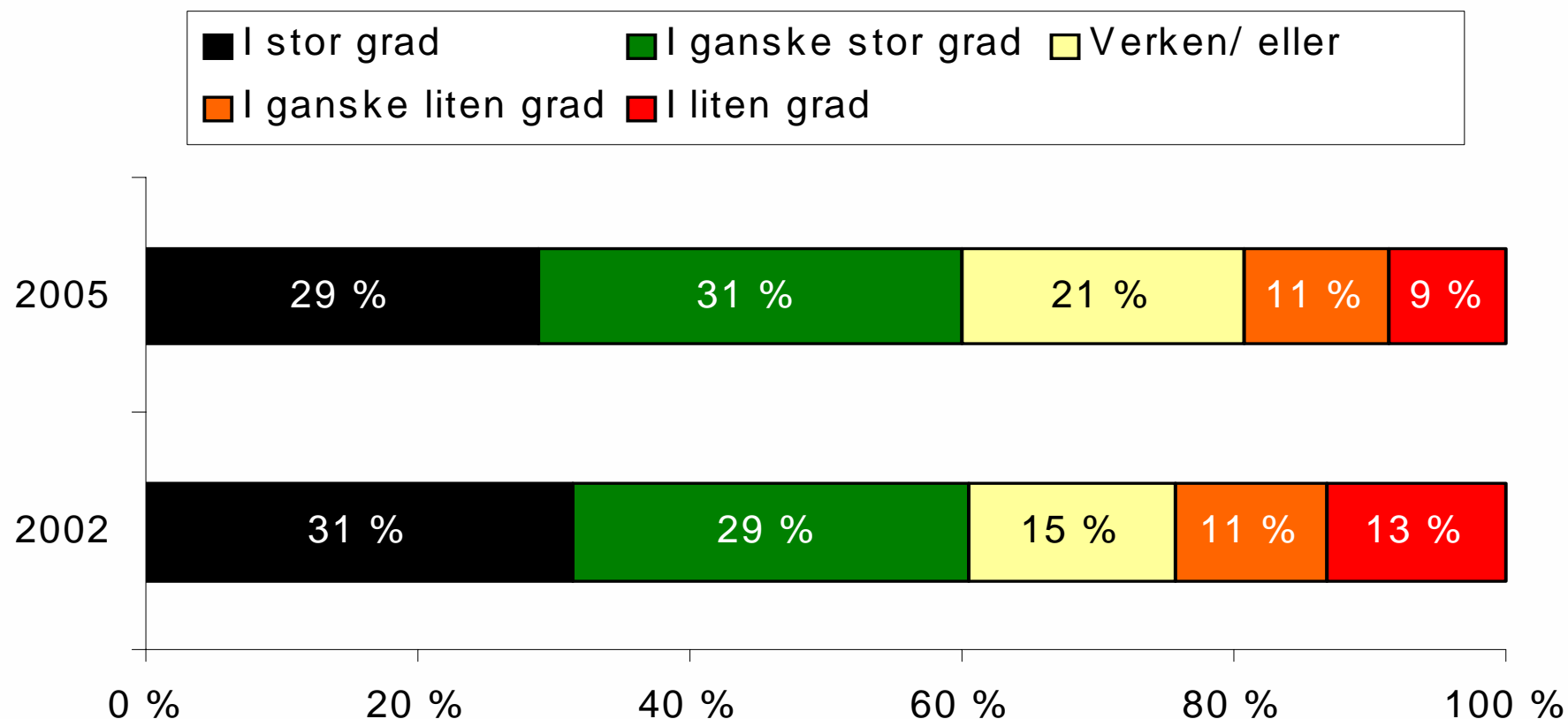
Fra tid til annen varsler skattemyndighetene at de i tiden fremover vil prioritere spesielle bransjer i sitt kontrollarbeid. I hvilken grad tror du slike varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte?

Totalt

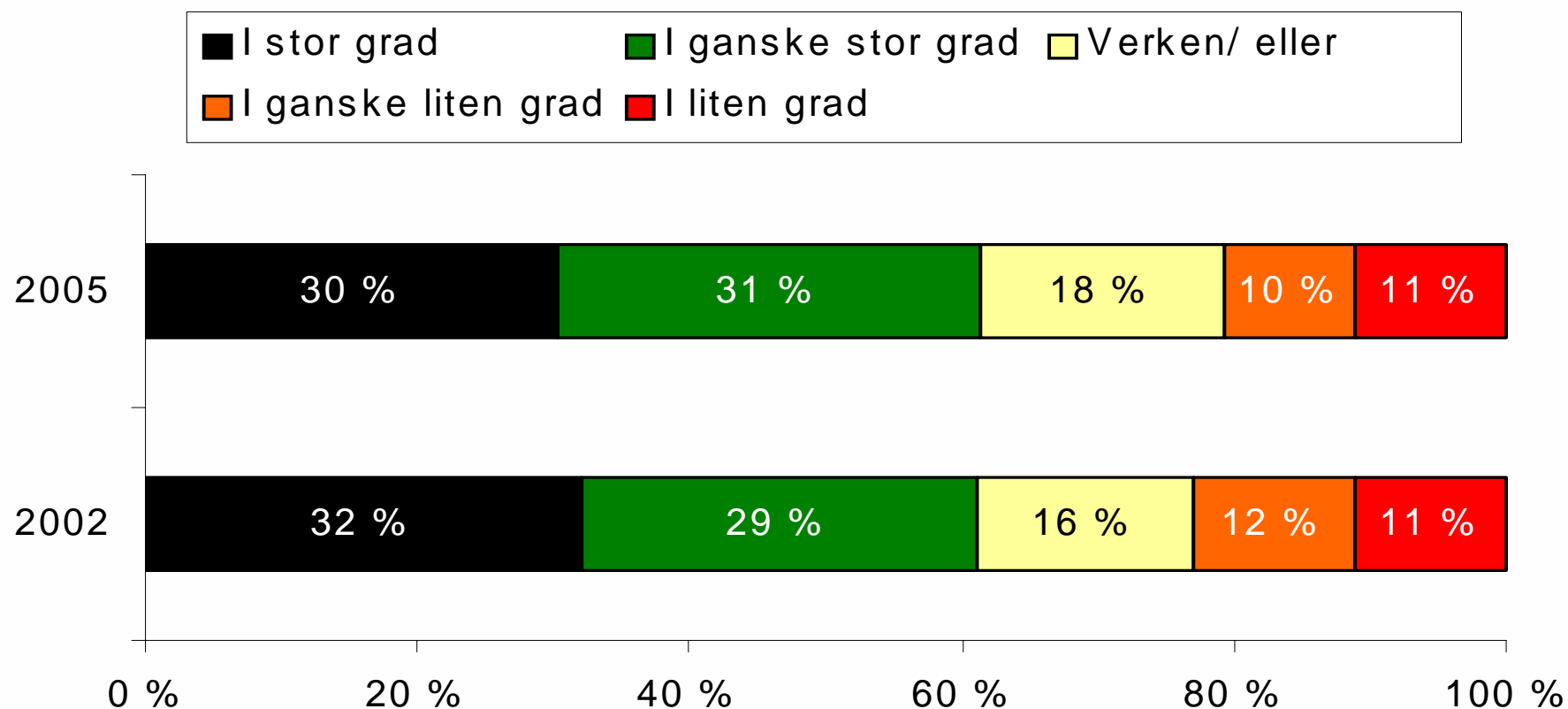
Fra tid til annen varsler skattemyndighetene at de i tiden fremover vil prioritere spesielle bransjer i sitt kontrollarbeid. I hvilken grad tror du slike varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte?

Bygg og anlegg

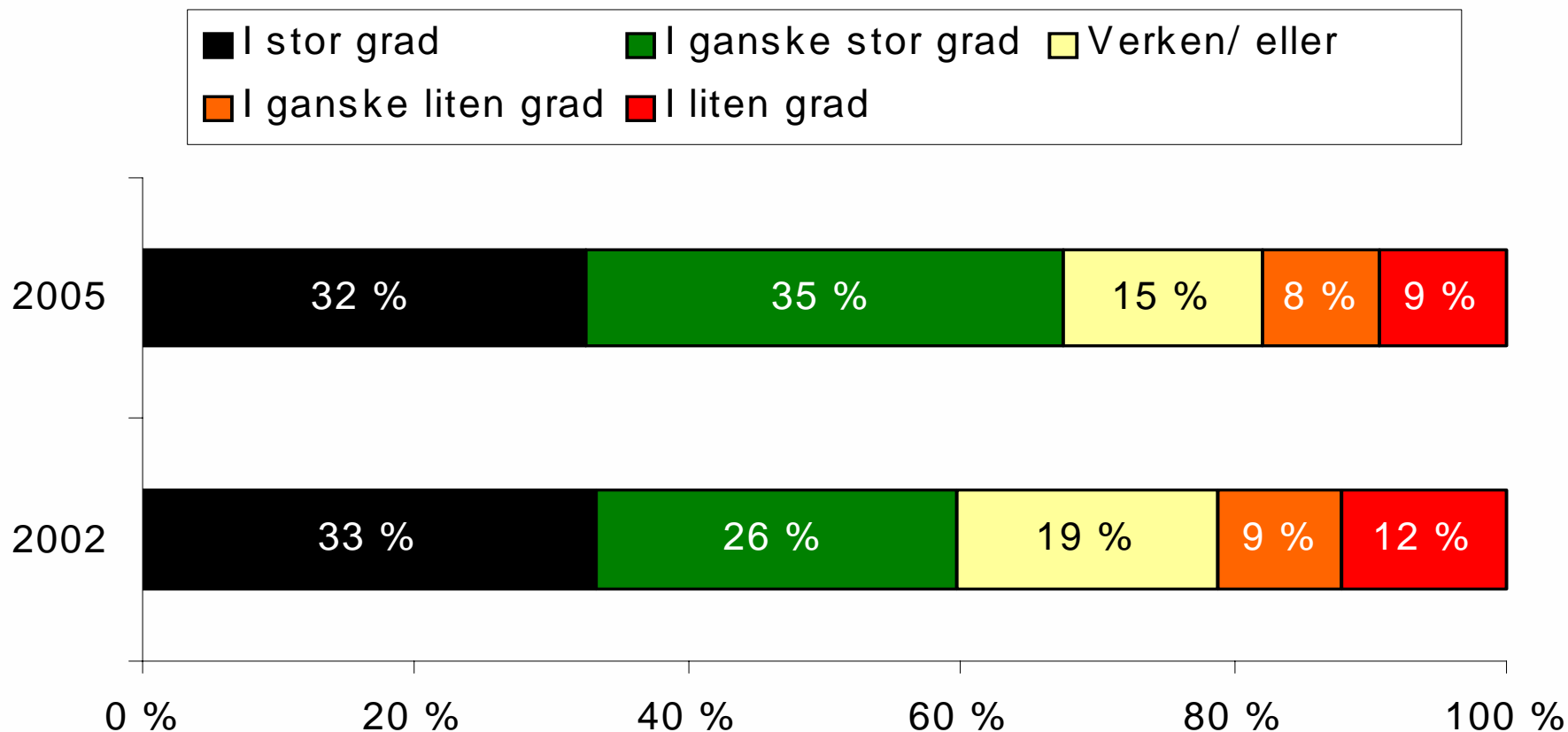
Fra tid til annen varsler skattemyndighetene at de i tiden fremover vil prioritere spesielle bransjer i sitt kontrollarbeid. I hvilken grad tror du slike varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte?

Restaurant og serveringssteder

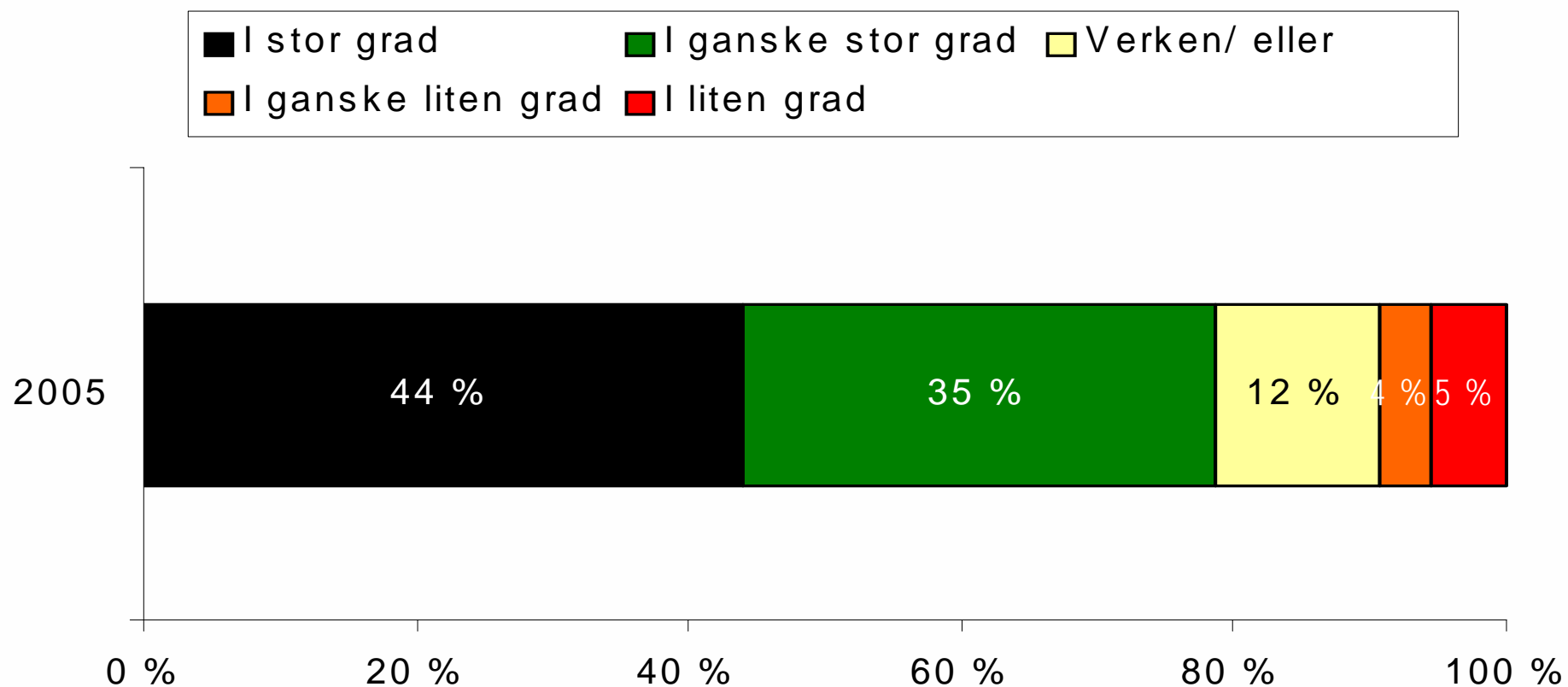
Fra tid til annen varsler skattemyndighetene at de i tiden fremover vil prioritere spesielle bransjer i sitt kontrollarbeid. I hvilken grad tror du slike varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte?

Fiskeri

Fra tid til annen varsler skattemyndighetene at de i tiden fremover vil prioritere spesielle bransjer i sitt kontrollarbeid. I hvilken grad tror du slike varsler bidrar til at virksomhetene bestreber seg på å håndtere sine skatte- og avgiftsforhold på en korrekt måte?

Alternative helsetjenester

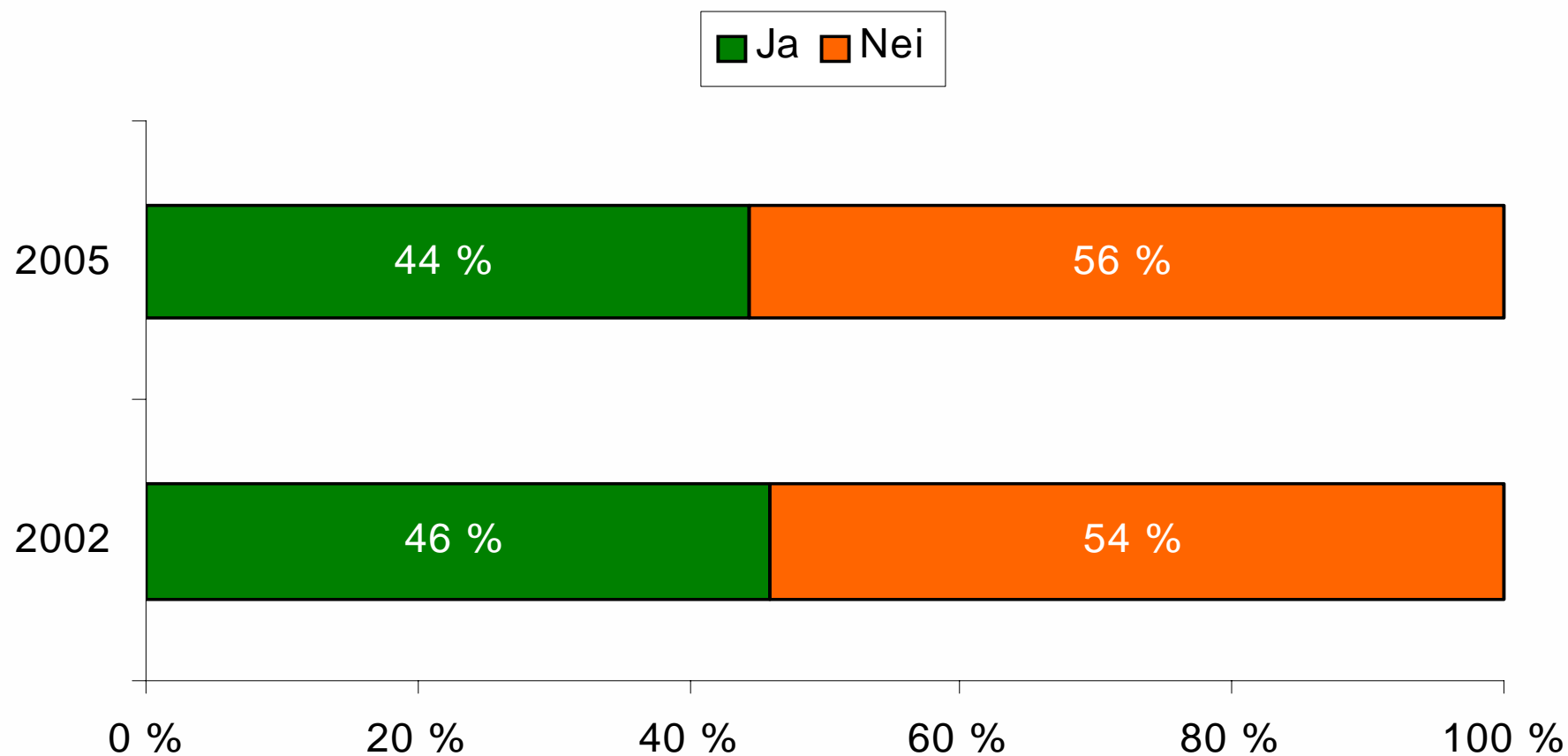

Erfaringer med skattemyndighetenes kontroll av egen virksomhet

- På spørsmål om de "kjenner til om skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i virksomheten de siste 3-5 årene", finner vi kun små endringer i forhold til 2002. Totalt sett er det 44% som svarer ja på dette spørsmålet, mot 46% i 2002
- Det er innenfor Alternative helsetjenester vi finner minst andel som har hatt slike kontroller. Her mener 35% at det ikke har vært kontroll der de siste 3-5 årene, mot for eksempel 49% innenfor fiskeribransjen
- Når det gjelder omsetning, så kan man si at jo større omsetning en virksomhet har, jo større grad har den blitt kontrollert fra skattemyndighetens side
- Over halvparten av aksjeselskapene oppgir at de har blitt kontrollert fra skattemyndighetene de siste 3-5 årene, mens bare en tredjedel av personlig næringsdrivende har opplevd kontroll
- Av de som hadde hatt slik kontroll ble det i de fleste tilfeller ikke funnet feil eller mangler som gjorde at virksomheten ble ilagt straffeskatt (88% svarte nei totalt sett)
- Det er kun små endringer i resultatene i forhold til 2002. Det er fortsatt flest som har fått straff innenfor bygg- og anleggsbransjen (15%)
- På spørsmål om "hvor stor sjanse de tror det er for at skattemyndighetene vil kontrollere virksomheten i løpet av det nærmeste året", er det totalt sett 20% som mener "sjansen for kontroll er liten". Dette er en signifikant nedgang fra 25% i 2002
- Innenfor bygg- og anleggsbransjen finner vi også en signifikant nedgang i andelen som tror at "sjansen for kontroll er liten" sammenlignet med 2002

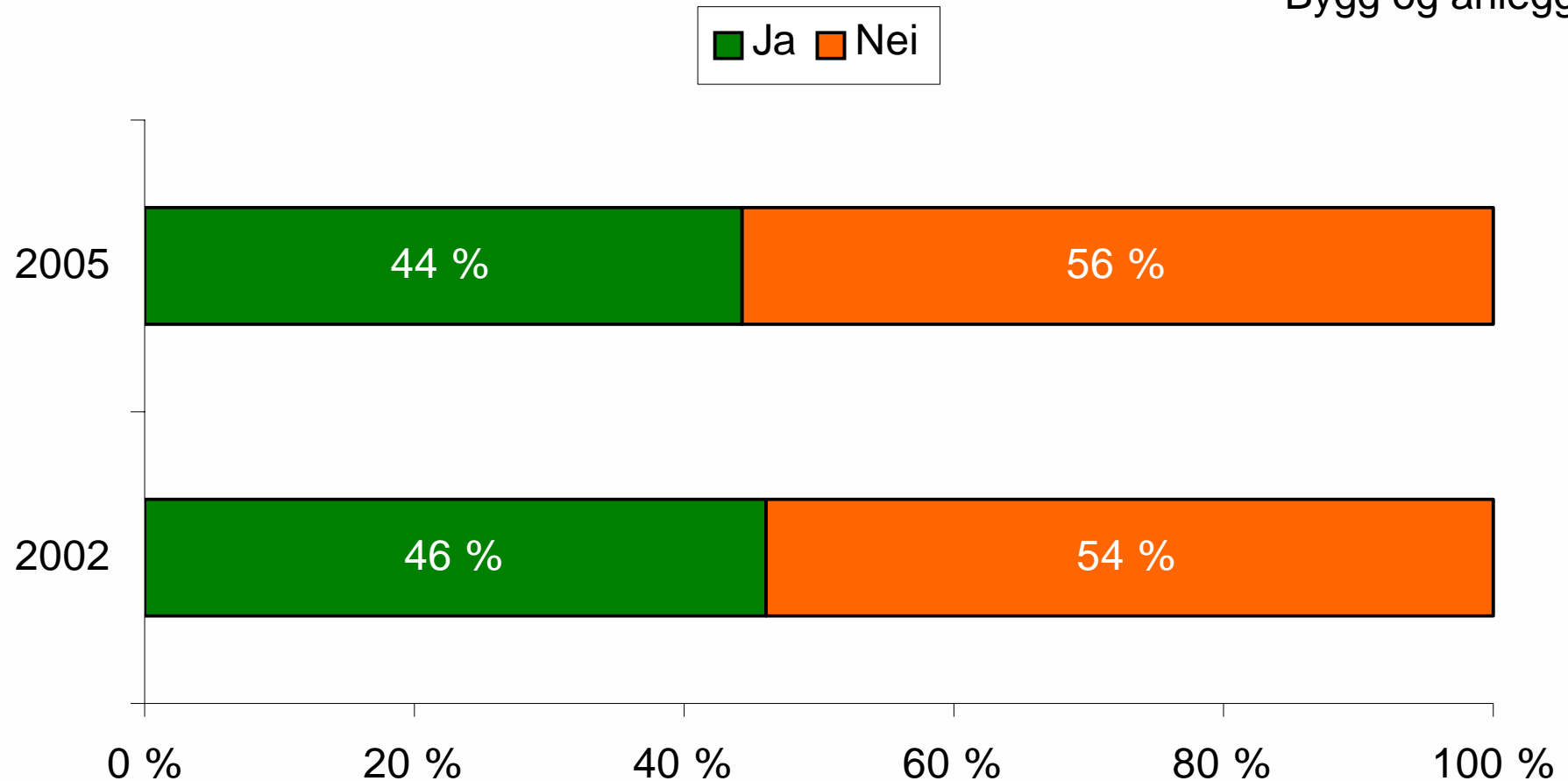
Kjenner du til om skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i din virksomhet i løpet av de siste 3-5 årene?

Totalt

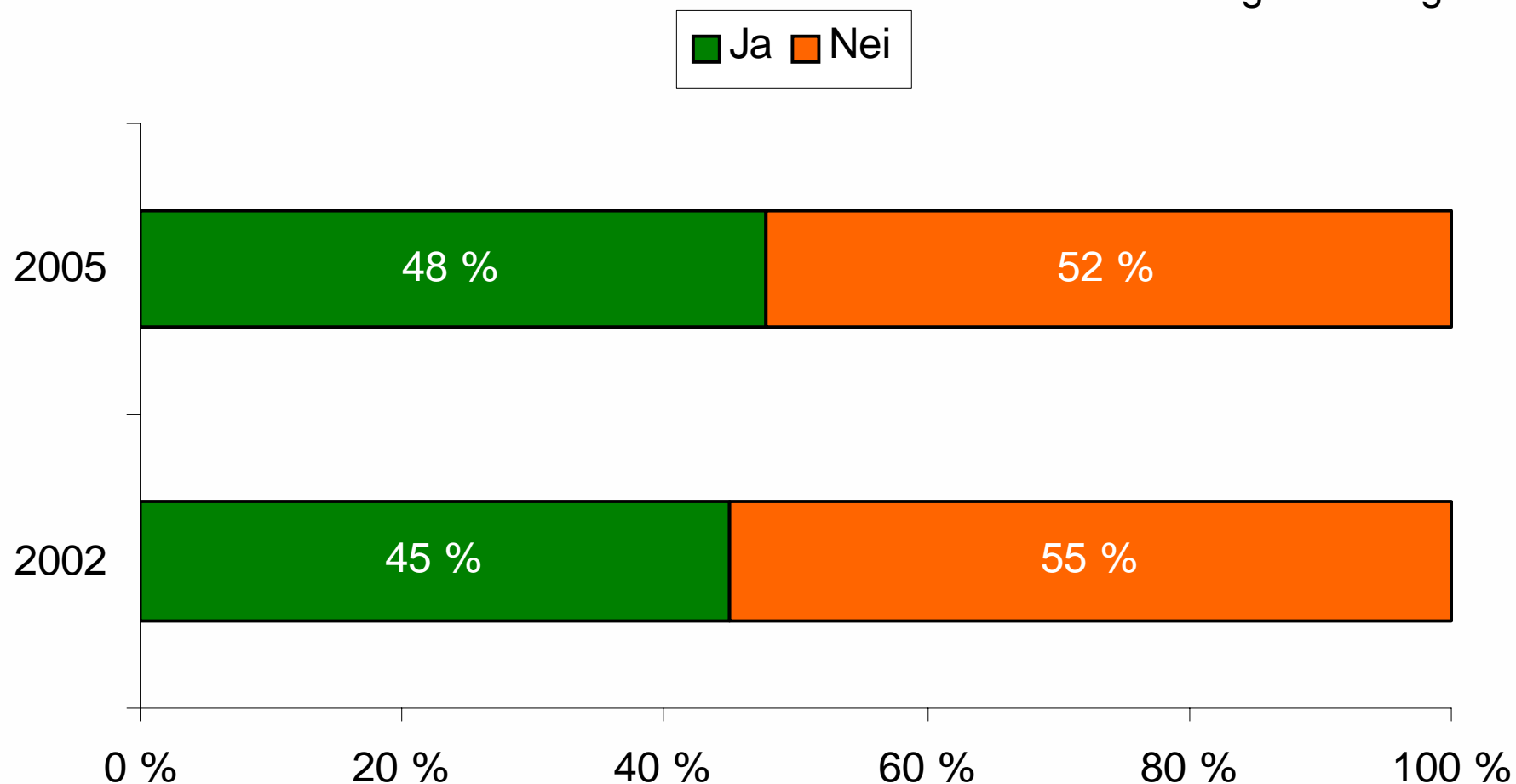
Kjenner du til om skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i din virksomhet i løpet av de siste 3-5 årene?

Bygg og anlegg

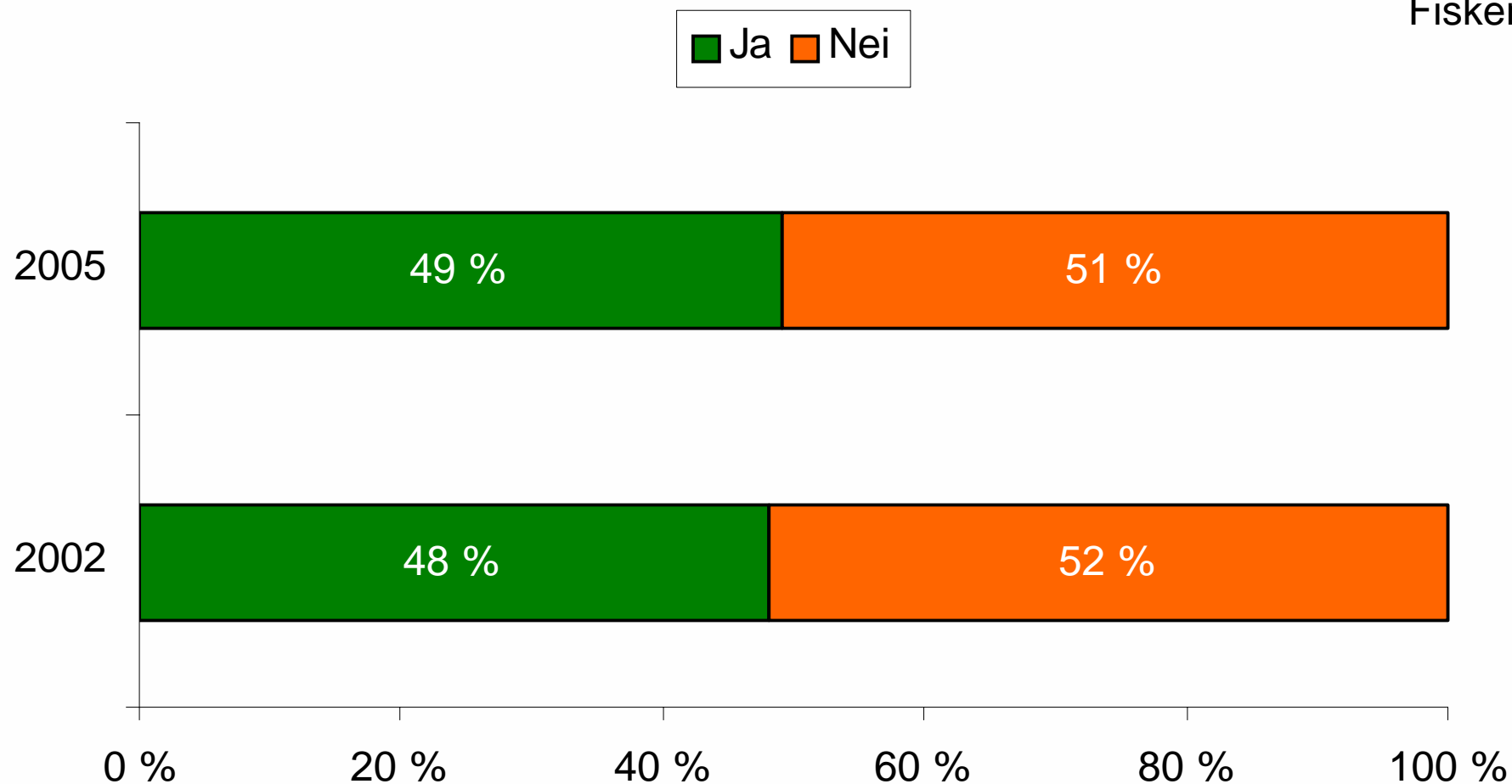
Kjenner du til om skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i din virksomhet i løpet av de siste 3-5 årene?

Restaurant og serveringssteder

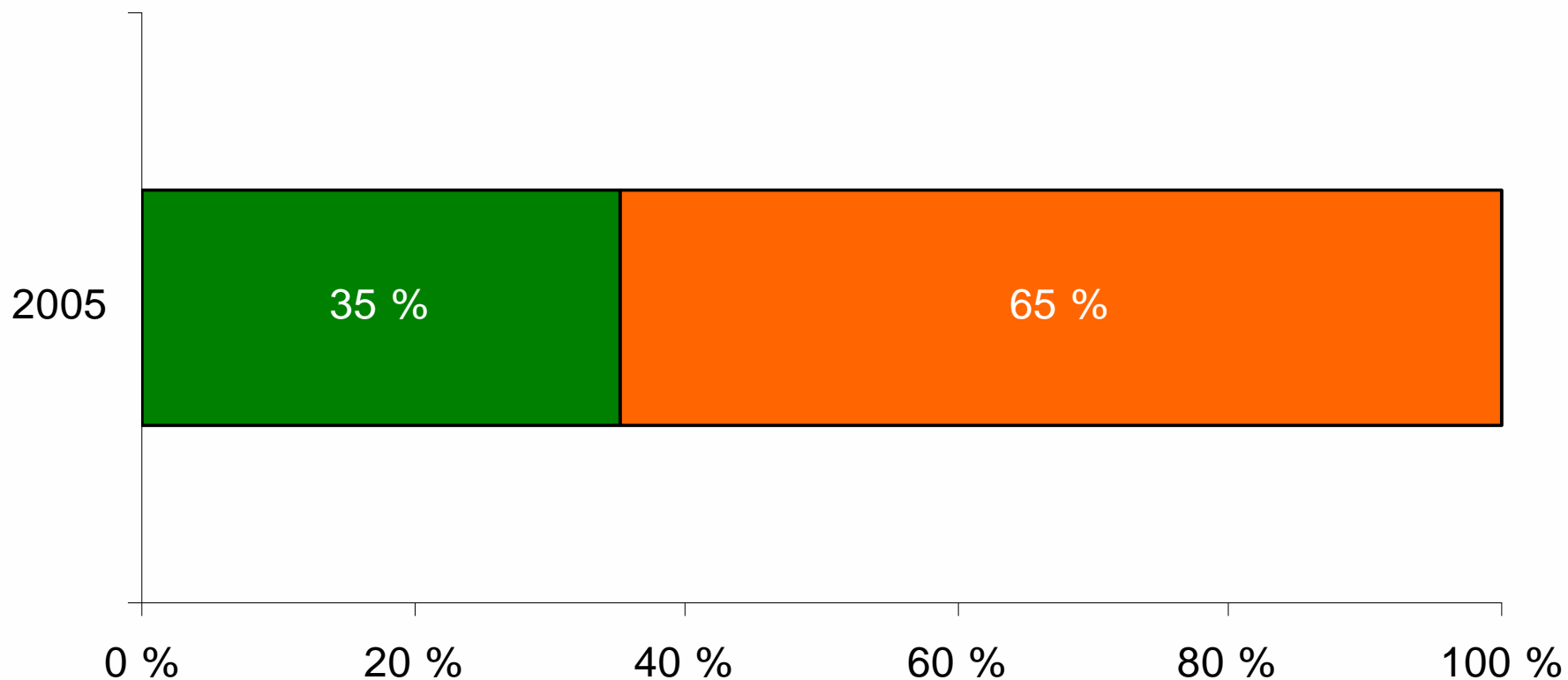
Kjenner du til om skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i din virksomhet i løpet av de siste 3-5 årene?

Fiskeri

Kjenner du til om skattemyndighetene har foretatt regnskaps- eller annen kontroll i din virksomhet i løpet av de siste 3-5 årene?

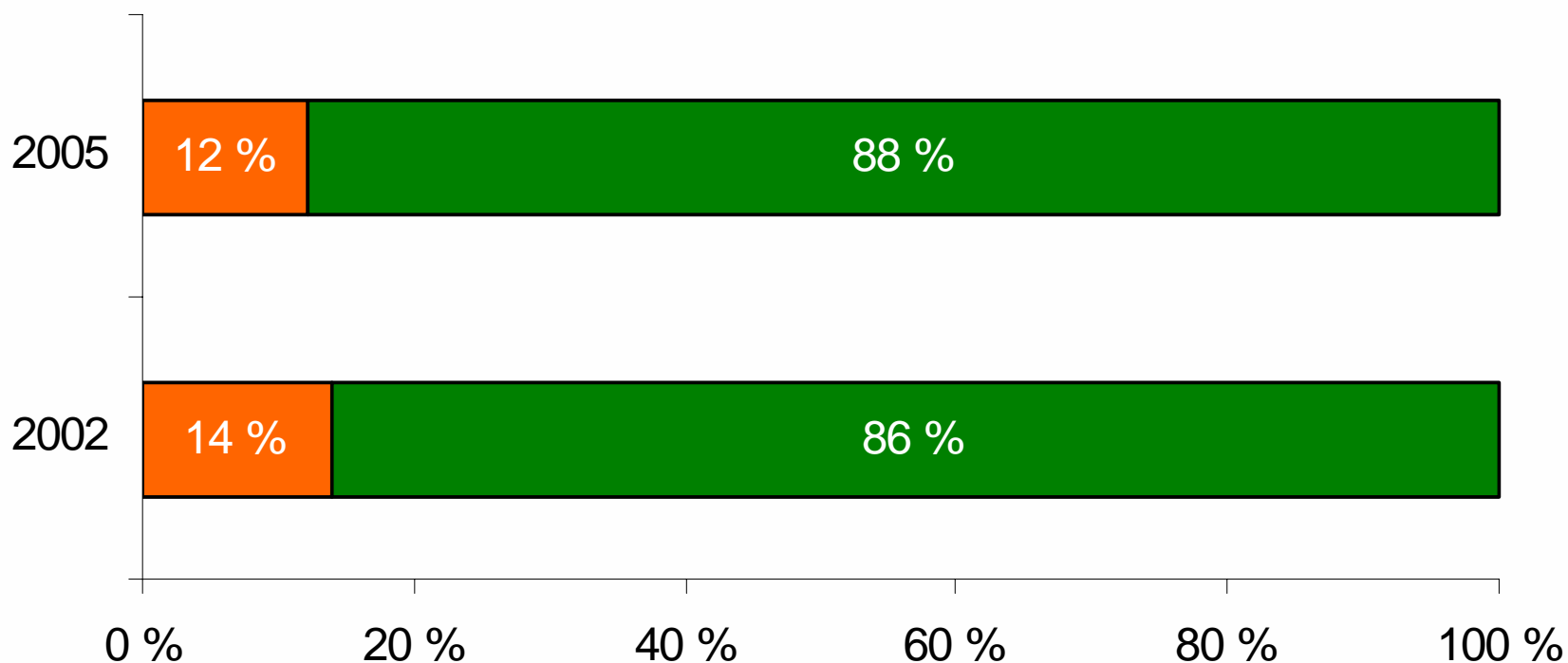
Alternative helsetjenester

Kjenner du til om det ble funnet feil eller mangler av en slik art at virksomheten ble ilagt straff?

Totalt

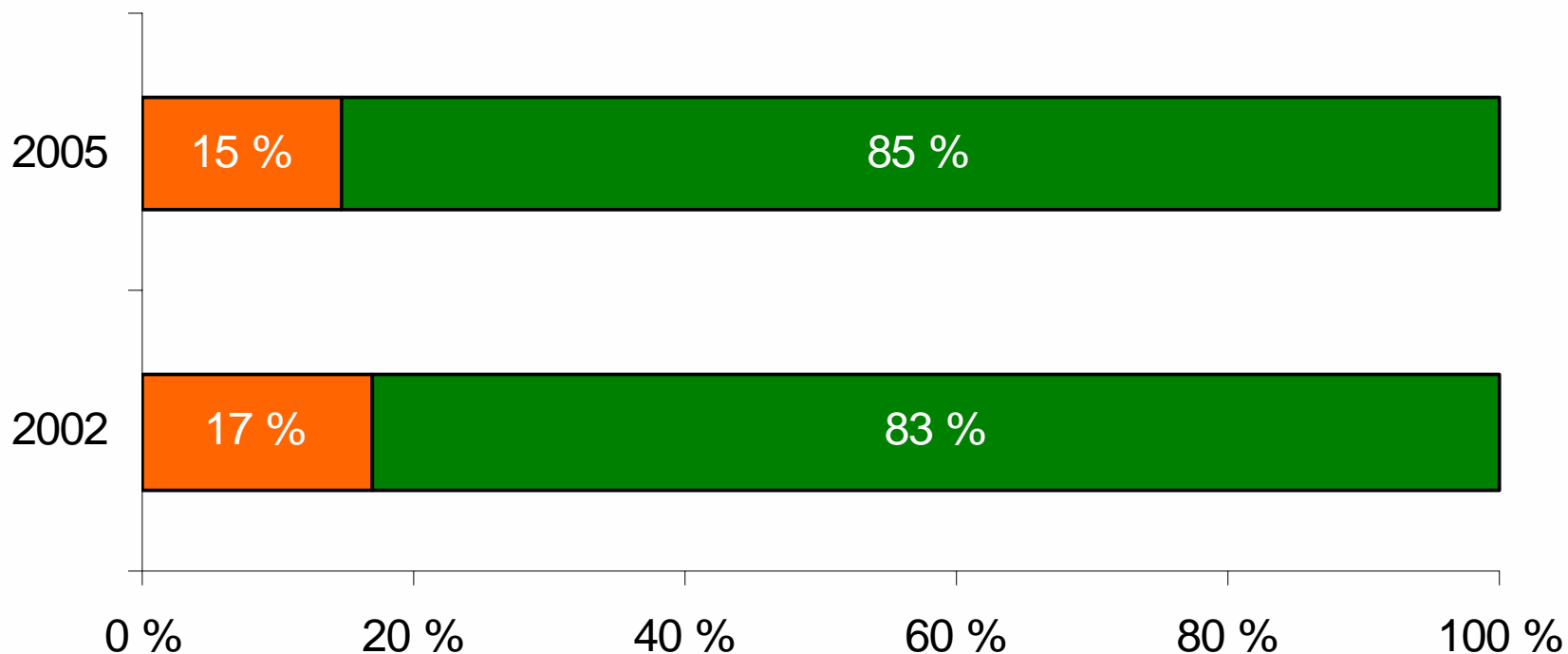
- Ja, virksomheten ble ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)
- Nei, virksomheten ble ikke ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)

Kjenner du til om det ble funnet feil eller mangler av en slik art at virksomheten ble ilagt straff?

Bygg og anlegg

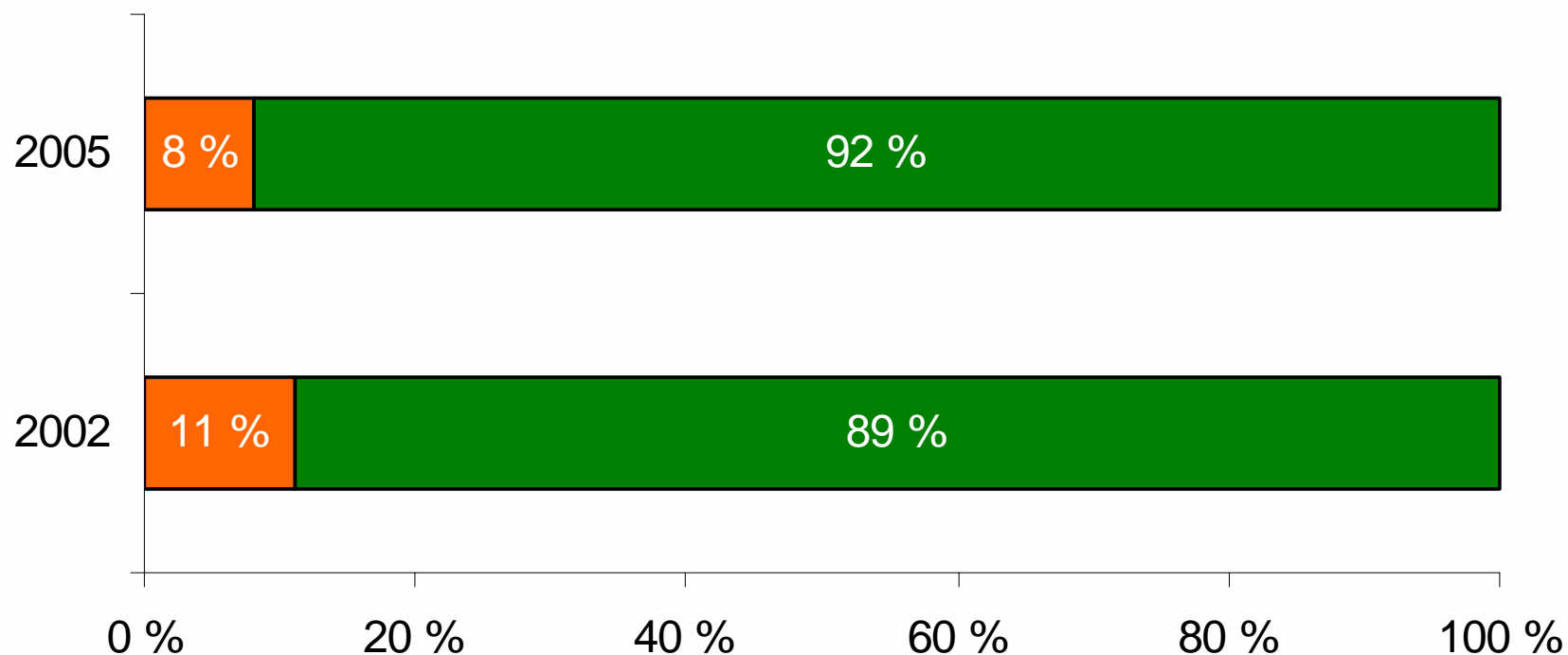
- Ja, virksomheten ble ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)
- Nei, virksomheten ble ikke ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)

Kjenner du til om det ble funnet feil eller mangler av en slik art at virksomheten ble ilagt straff?

Restaurant og serveringssteder

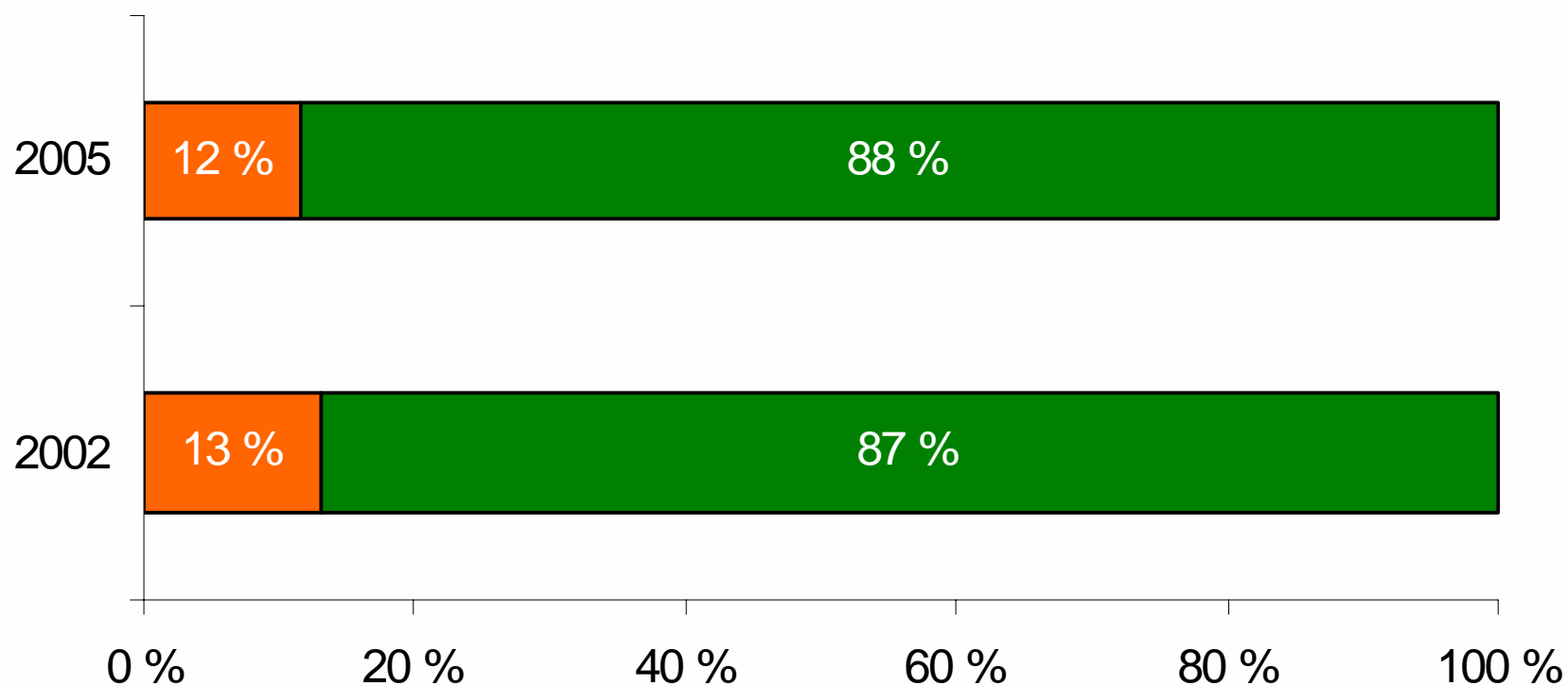
- Ja, virksomheten ble ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)
- Nei, virksomheten ble ikke ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)

Kjenner du til om det ble funnet feil eller mangler av en slik art at virksomheten ble ilagt straff?

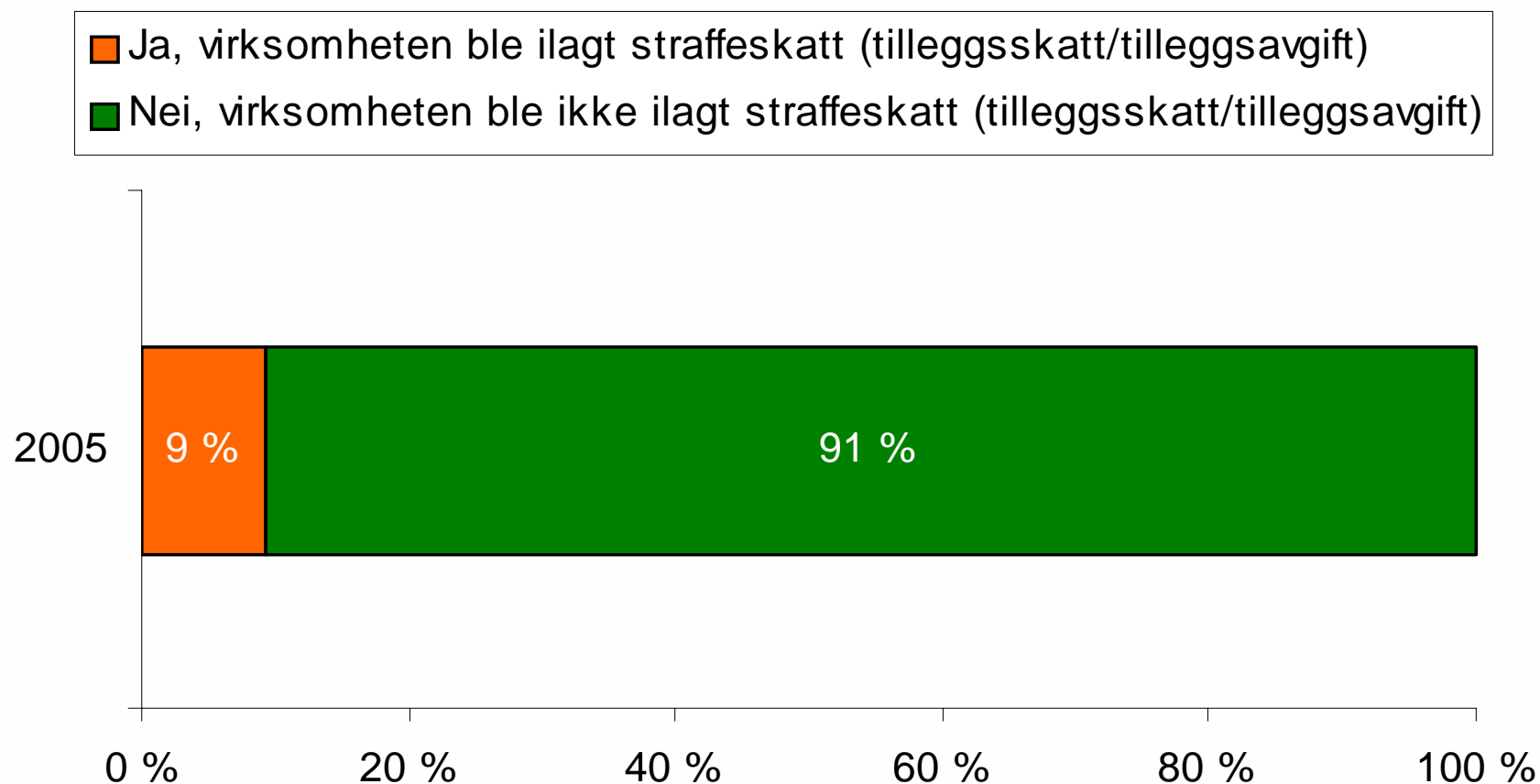
Fiskeri

- Ja, virksomheten ble ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)
- Nei, virksomheten ble ikke ilagt straffeskatt (tilleggsskatt/tilleggsavgift)

Kjenner du til om det ble funnet feil eller mangler av en slik art at virksomheten ble ilagt straff?

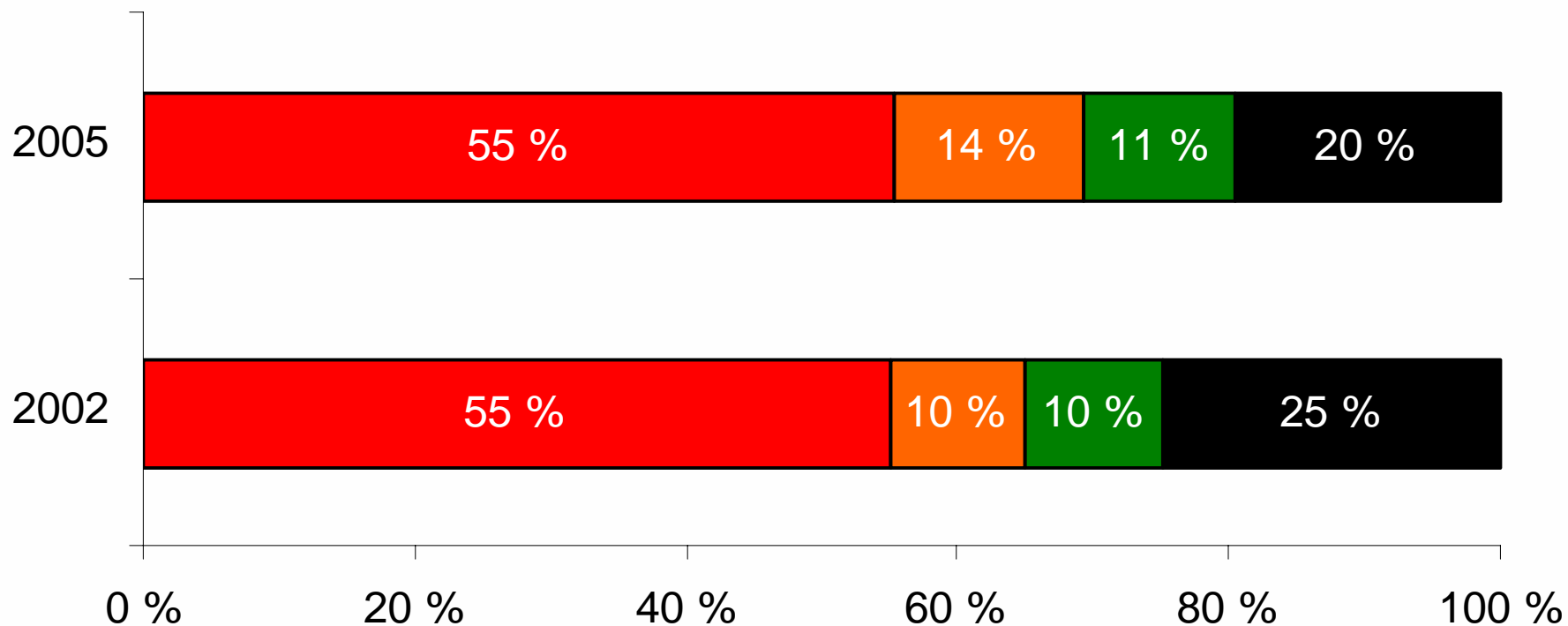
Alternative helsetjenester

Hvor stor sjanse vil du tro det er for at skattemyndighetene vil kontrollere den virksomheten du er tilknyttet i løpet av det nærmeste året?

Total

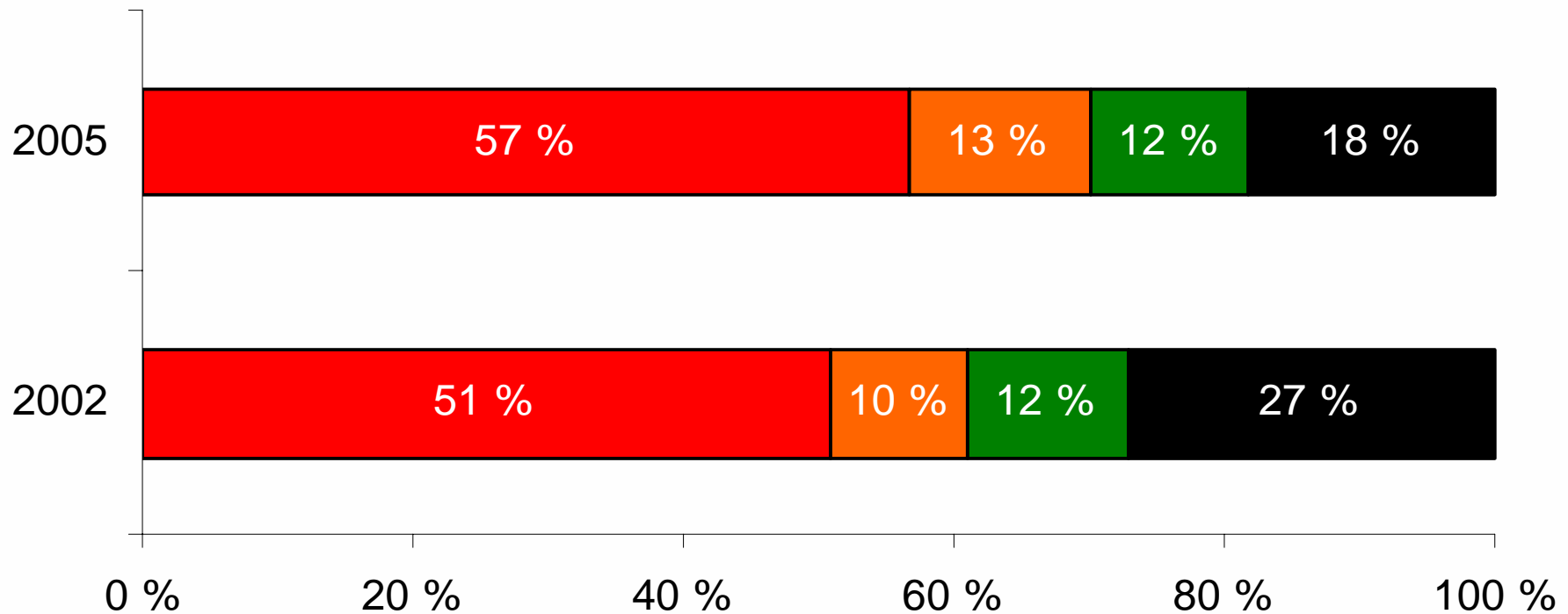
- Minst 50/ 50 sjanse for kontroll
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 4
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 10
- Sjansen for kontroll er liten

Hvor stor sjanse vil du tro det er for at skattemyndighetene vil kontrollere den virksomheten du er tilknyttet i løpet av det nærmeste året?

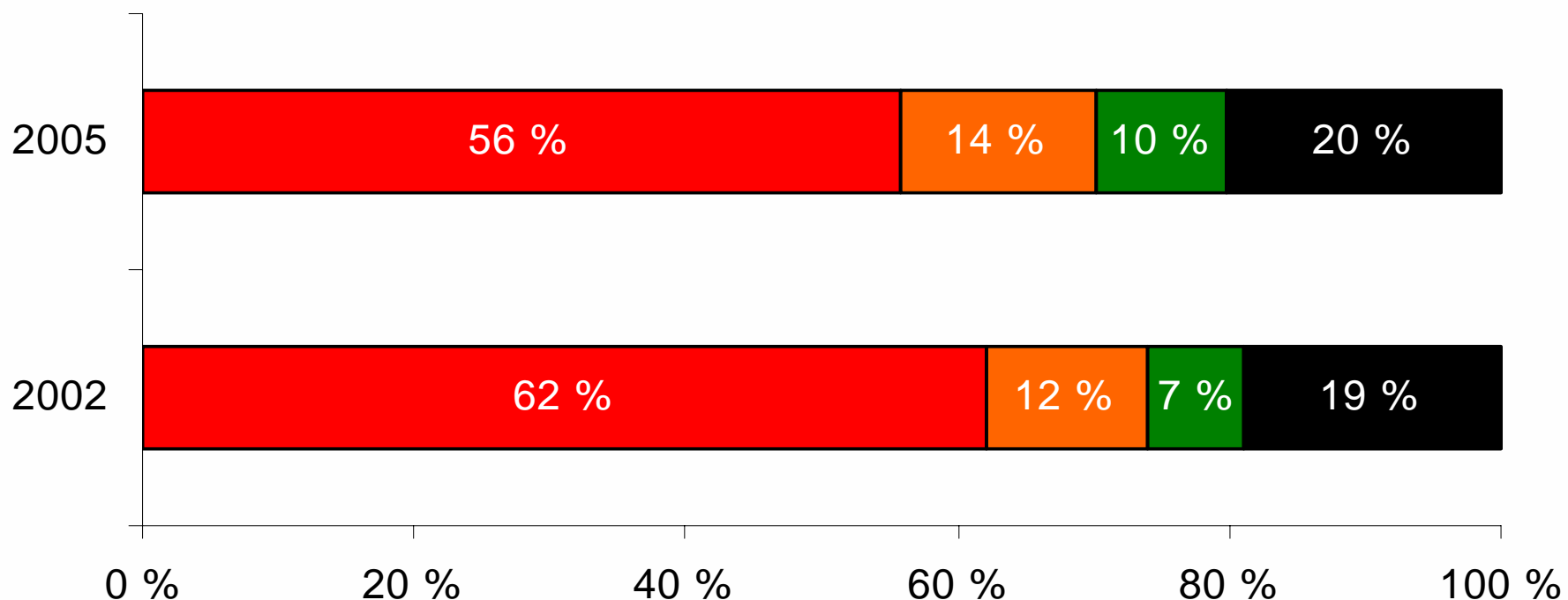
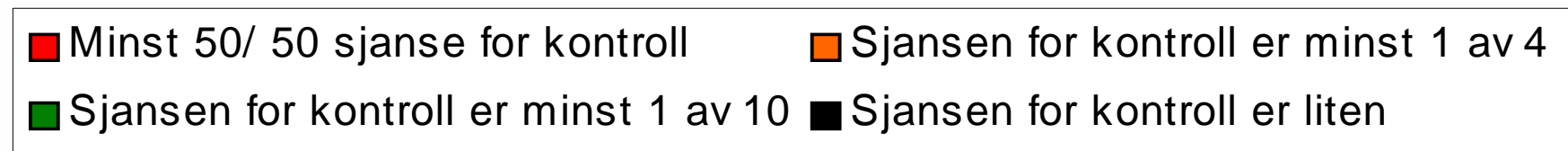
Bygg og anlegg

- Minst 50/ 50 sjanse for kontroll
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 4
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 10
- Sjansen for kontroll er liten

Hvor stor sjanse vil du tro det er for at skattemyndighetene vil kontrollere den virksomheten du er tilknyttet i løpet av det nærmeste året?

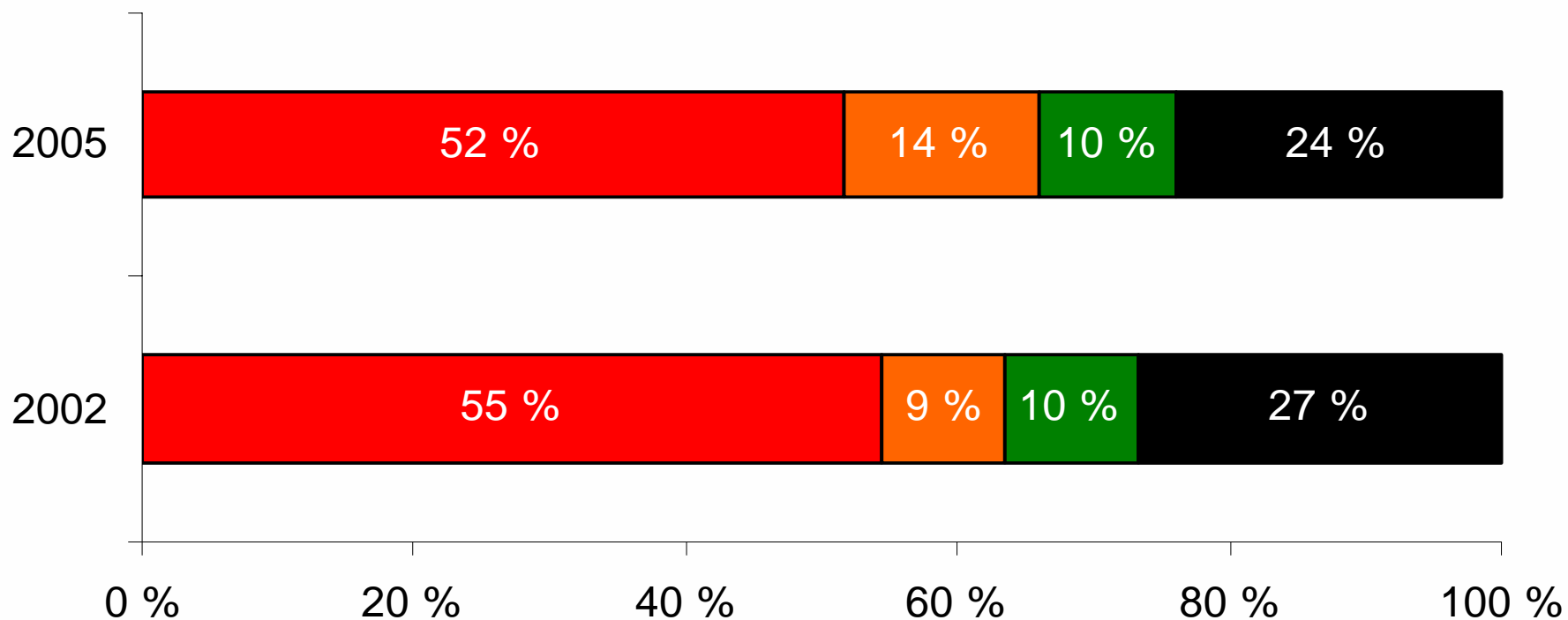
Restaurant og serveringssteder

Hvor stor sjanse vil du tro det er for at skattemyndighetene vil kontrollere den virksomheten du er tilknyttet i løpet av det nærmeste året?

Fiskeri

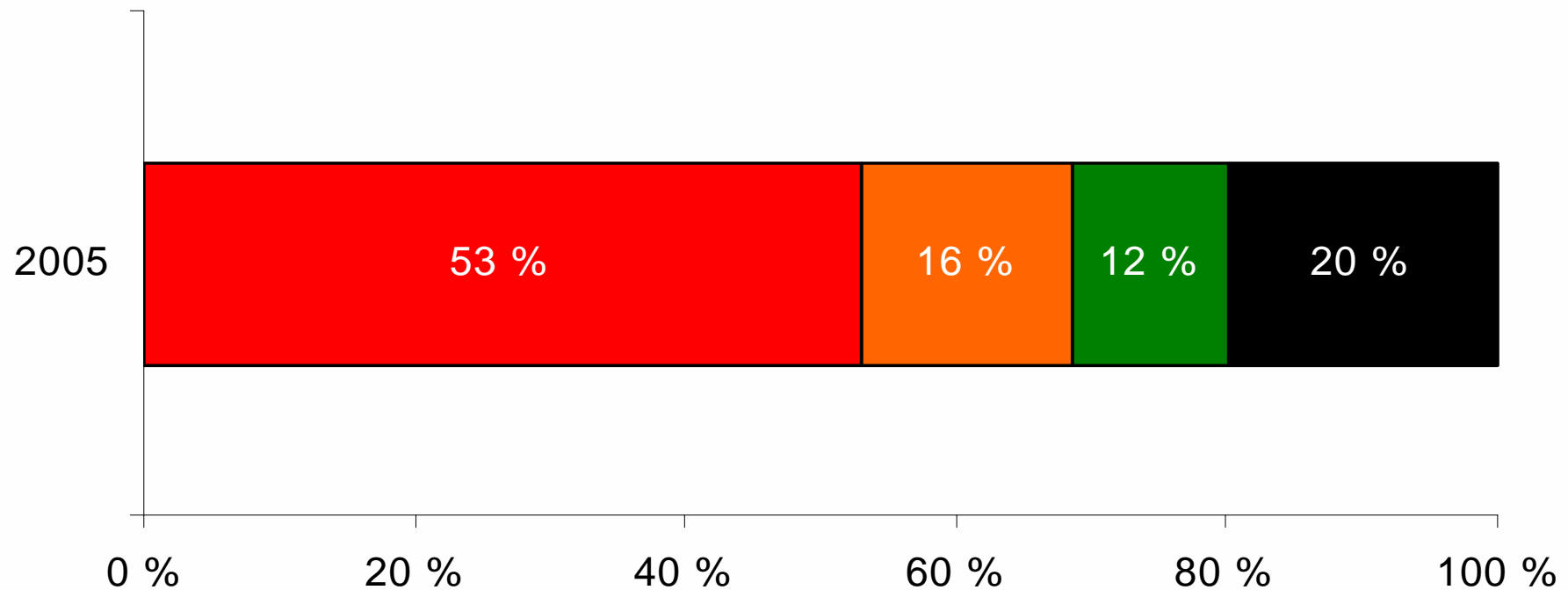
- Minst 50/ 50 sjanse for kontroll
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 4
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 10
- Sjansen for kontroll er liten

Hvor stor sjanse vil du tro det er for at skattemyndighetene vil kontrollere den virksomheten du er tilknyttet i løpet av det nærmeste året?

Alternative helsetjenester

- Minst 50/ 50 sjanse for kontroll
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 4
- Sjansen for kontroll er minst 1 av 10
- Sjansen for kontroll er liten

Holdninger og atferd i egen virksomhet

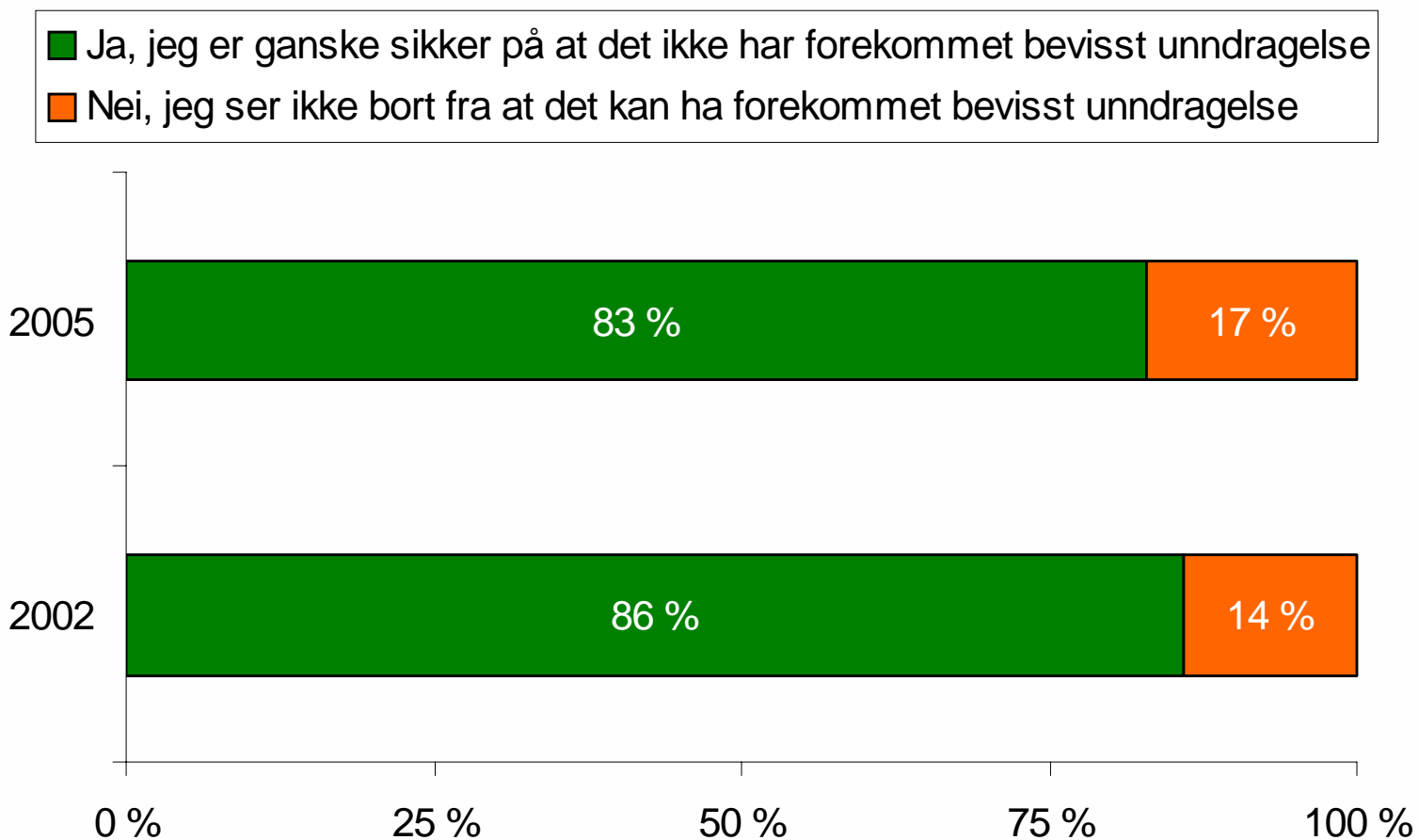
- Totalt sett er det 83% som er ganske sikker på at det ikke har forekommet unndragelser av skatter eller avgifter i virksomheten de er tilknyttet. Andelen som mener dette er derimot noe mindre enn i 2002. Dette gjelder for alle bransjer
- Det er innenfor bygg- og anleggsbransjen de i størst grad mener de ikke kan se bort fra at det har forekommet bevisst unndragelse av skatter eller avgifter. Ledere i restaurantbransjen er mest sikker på at det ikke har forekommet forsøk på bevisst unndragelse
- Aksjeselskaper påstår med mer sikkerhet enn personlig næringsdrivende at det ikke har vært gjort forsøk på bevisst å unndra skatter og avgifter i løpet av de siste 3-5 årene
- Av de som mente det kunne ha forekommet unndragelser innenfor virksomheten er det "lønnsomt" som først og fremst fremheves som årsak. 30% har svart dette, noe som er en signifikant økning fra 20% i 2002
- 19% har svart at årsaken skyldes at "kunder krever å få svarte leveranser". Dette er en nedgang fra 25% i 2002
- De samme tendensene finner vi innenfor bygg- og anleggsbransjen. Lønnsomhet og kunders krav om svarte leveranser er de viktigste årsakene til unndragelse.
- Innenfor restaurantbransjen er det kun "lønnsomt" som utmerker seg som årsak
- Ved siden av "lønnsomt" er det "å skjule fiske utover kvotene" en sentral årsak til unndragelse innenfor fiskeribransjen (12%)
- En femtedel av respondentene fra alternative helsetjenester sier at å "slippe unna en del papirarbeid" er årsaken til at det har forekommet bevisst unndragelse av skatter og avgifter i den virksomheten de er tilknyttet

Holdninger og atferd i egen virksomhet

- Totalt sett finner vi en signifikant økning i andelen som sier "verken eller" på spørsmålet om de "anser unndragelse av skatter og avgifter innenfor deres bransje som et samfunnsproblem". Dette kan tyde på at virksomhetene i større grad ikke vil ta stilling til spørsmålet
- Ser vi på de ulike bransjene finner vi at det er respondenter fra restaurantbransjen som i størst grad anser unndragelse i sin bransje som et samfunnsproblem, mens respondenter innenfor bransjen alternative helsetjenester i liten grad anser unndragelser av skatter og avgifter som et samfunnsproblem
- Respondenter som er knyttet til et aksjeselskap mener i større grad enn personlig næringsdrivende at unndragelse av skatter og avgifter innenfor deres bransje er et samfunnsproblem.
- Det samme gjelder for respondenter fra virksomheter med høy omsetning, som i større grad anser unndragelse av skatter og avgifter som et samfunnsproblem enn respondenter fra virksomheter med mindre enn 1 mill. i omsetning.

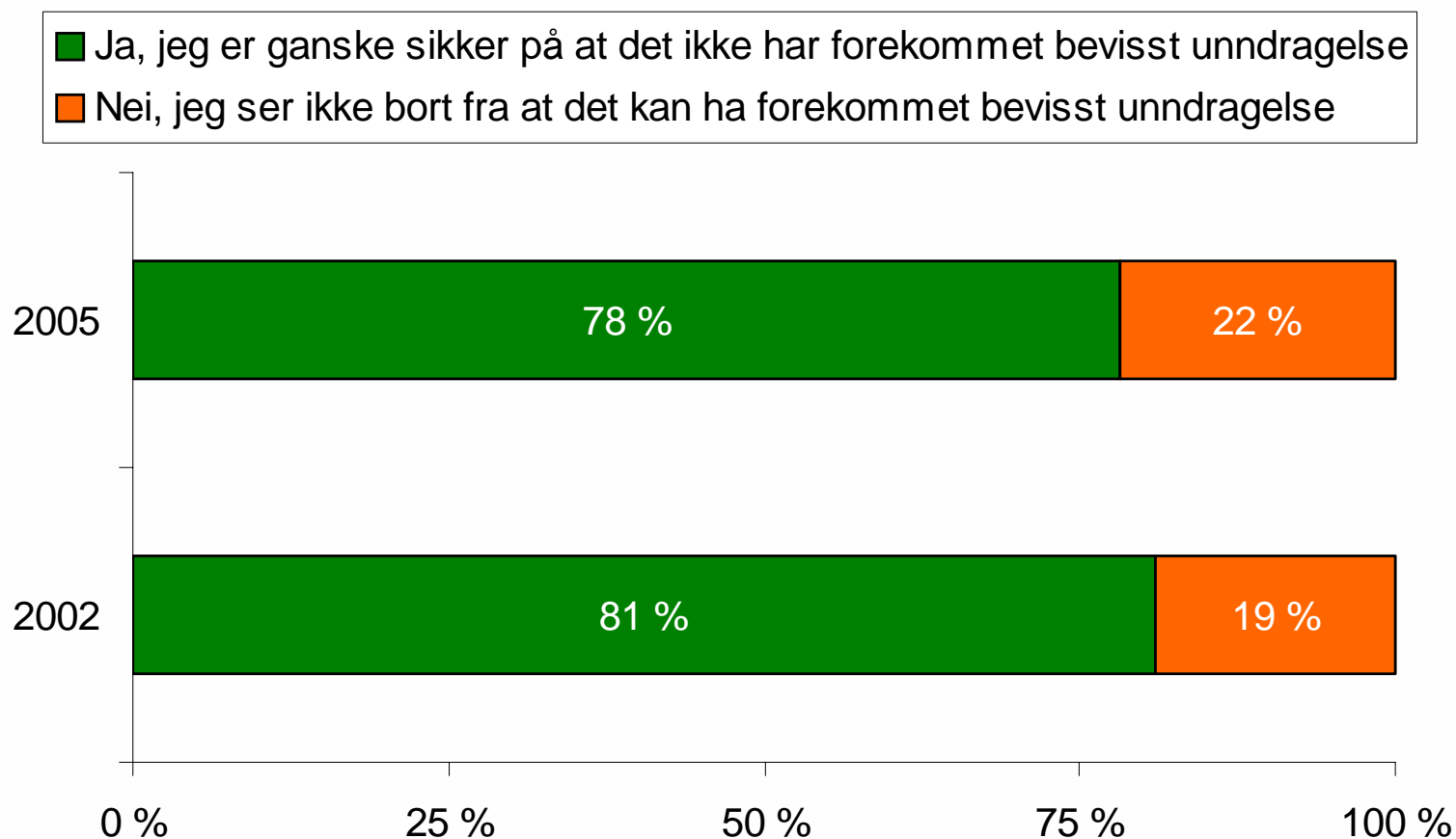
Vil du med sikkerhet kunne si at det i den virksomheten du er tilknyttet ikke har vært gjort forsøk på bevisst å unndra skatter eller avgifter i løpet av de siste 3-5 årene?

Totalt

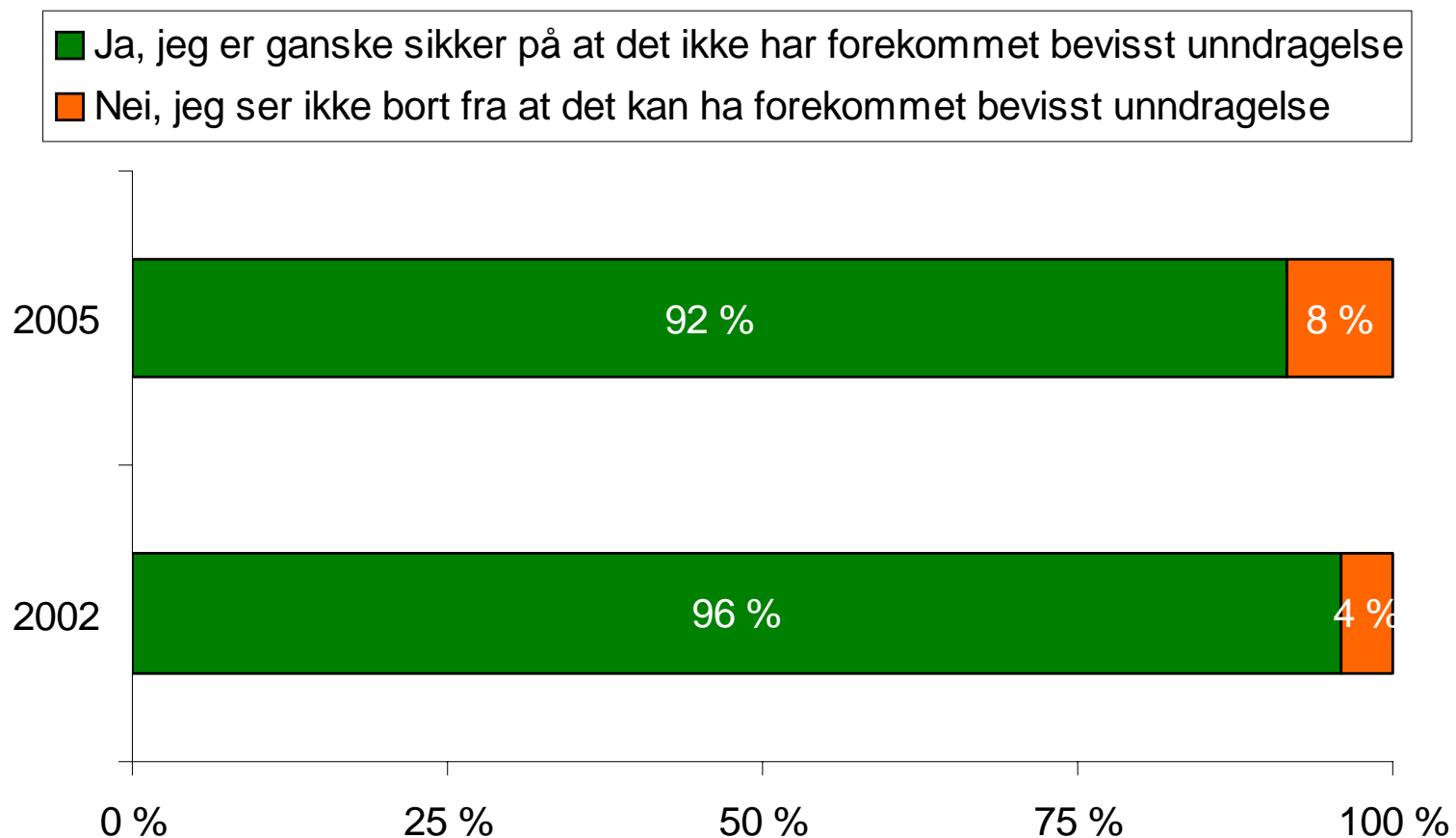
Vil du med sikkerhet kunne si at det i den virksomheten du er tilknyttet ikke har vært gjort forsøk på bevisst å unndra skatter eller avgifter i løpet av de siste 3-5 årene?

Bygg og anlegg

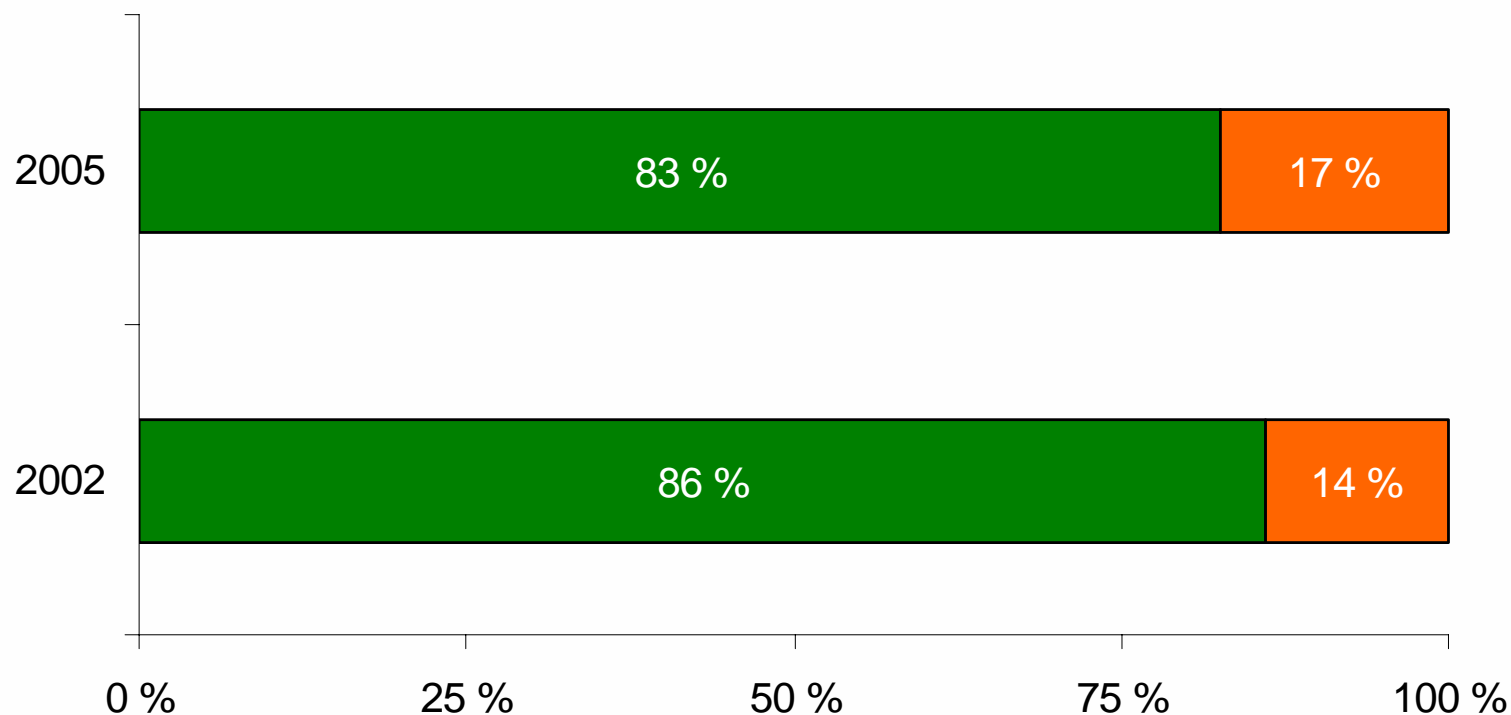
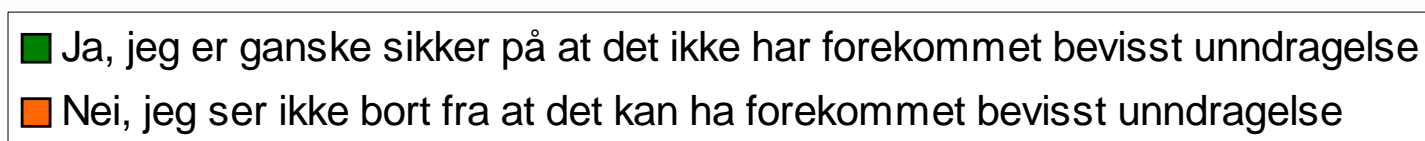
Vil du med sikkerhet kunne si at det i den virksomheten du er tilknyttet ikke har vært gjort forsøk på bevisst å unndra skatter eller avgifter i løpet av de siste 3-5 årene?

Restaurant og serveringssteder

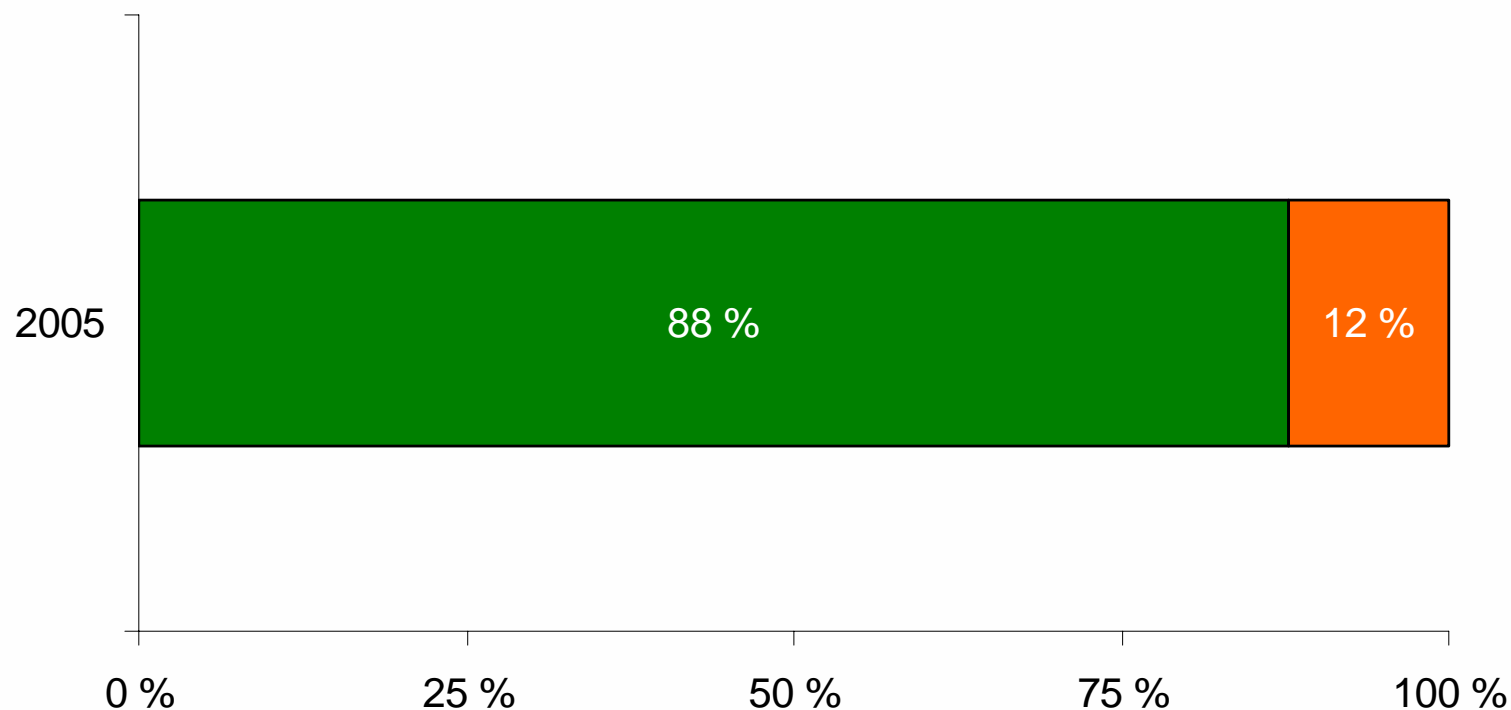
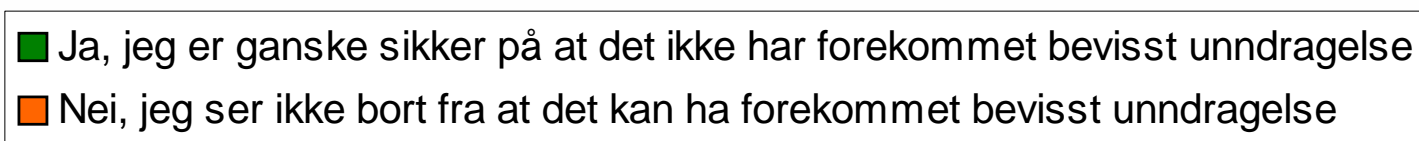
Vil du med sikkerhet kunne si at det i den virksomheten du er tilknyttet ikke har vært gjort forsøk på bevisst å unndra skatter eller avgifter i løpet av de siste 3-5 årene?

Fiskeri

Vil du med sikkerhet kunne si at det i den virksomheten du er tilknyttet ikke har vært gjort forsøk på bevisst å unndra skatter eller avgifter i løpet av de siste 3-5 årene?

Alternative helsetjenester

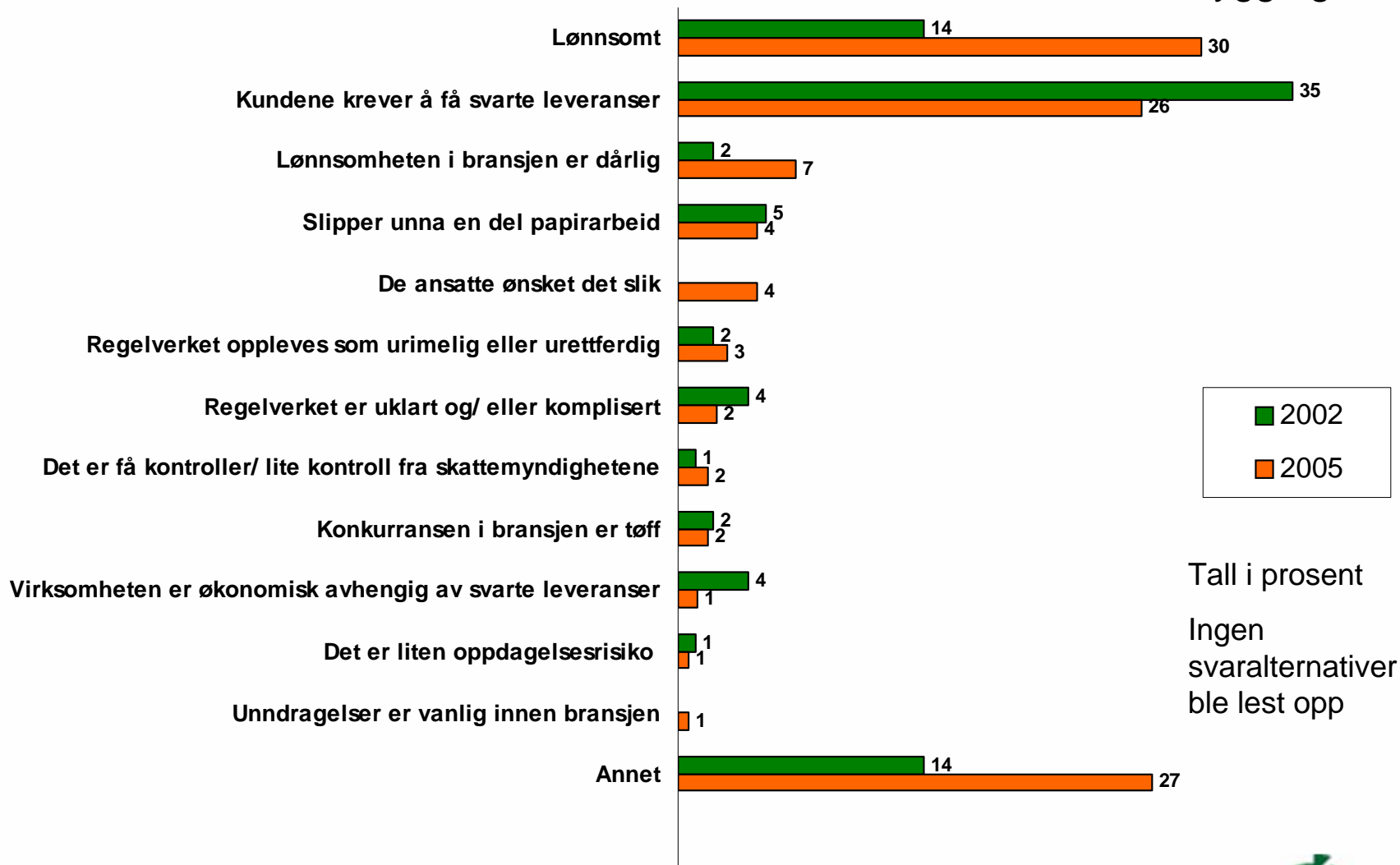

Dersom det skulle ha forekommet bevisst unndragelse av skatter eller avgifter i den virksomheten du er tilknyttet, hva vil du si er årsaken til det?

Dersom det skulle ha forekommet bevisst unndragelse av skatter eller avgifter i den virksomheten du er tilknyttet, hva vil du si er årsaken til det?

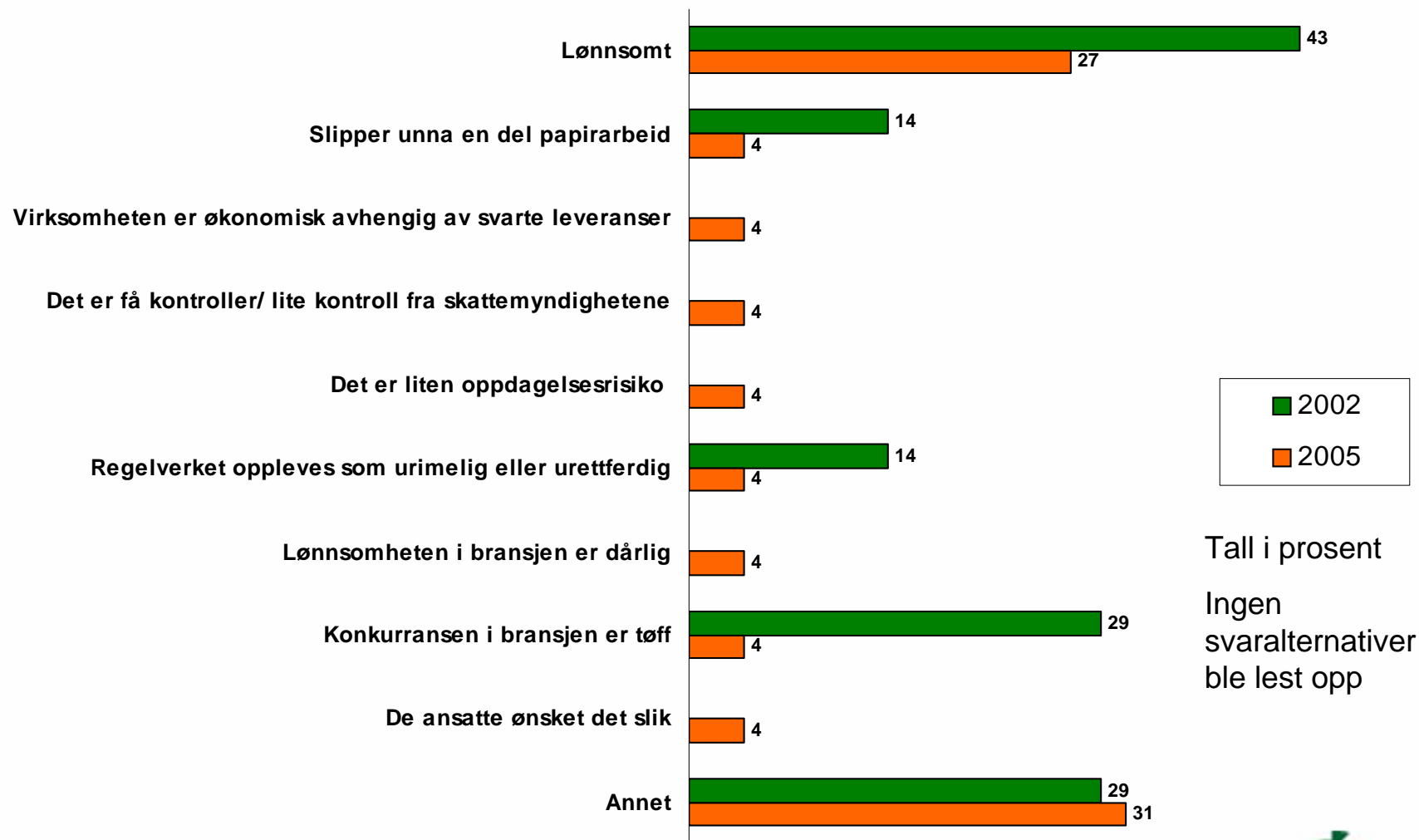
Bygg og anlegg

Tall i prosent
Ingen svaralternativer ble lest opp

Dersom det skulle ha forekommet bevisst unndragelse av skatter eller avgifter i den virksomheten du er tilknyttet, hva vil du si er årsaken til det?

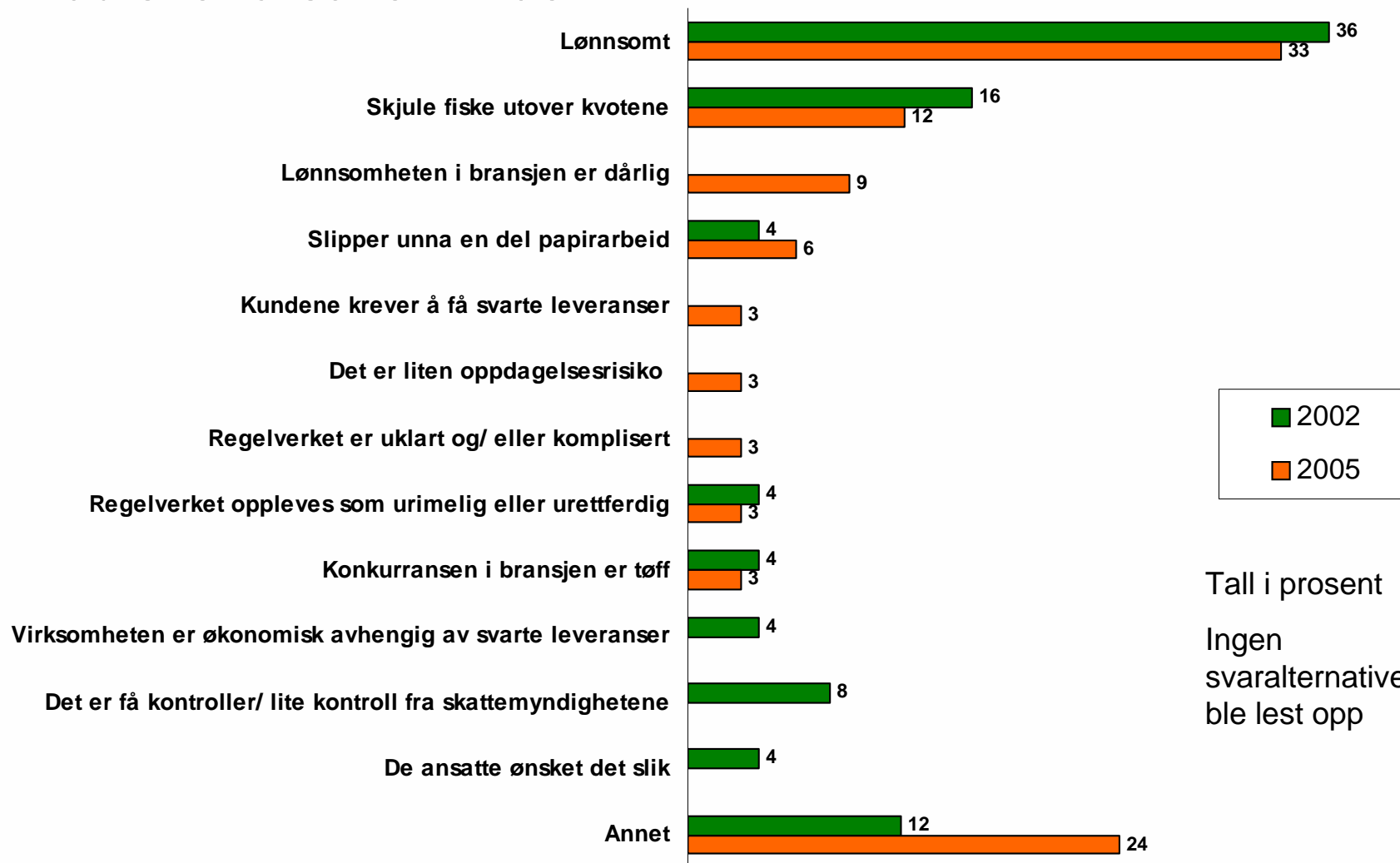
Restaurant og serveringssteder

Tall i prosent
Ingen svaralternativer ble lest opp

Dersom det skulle ha forekommet bevisst unndragelse av skatter eller avgifter i den virksomheten du er tilknyttet, hva vil du si er årsaken til det?

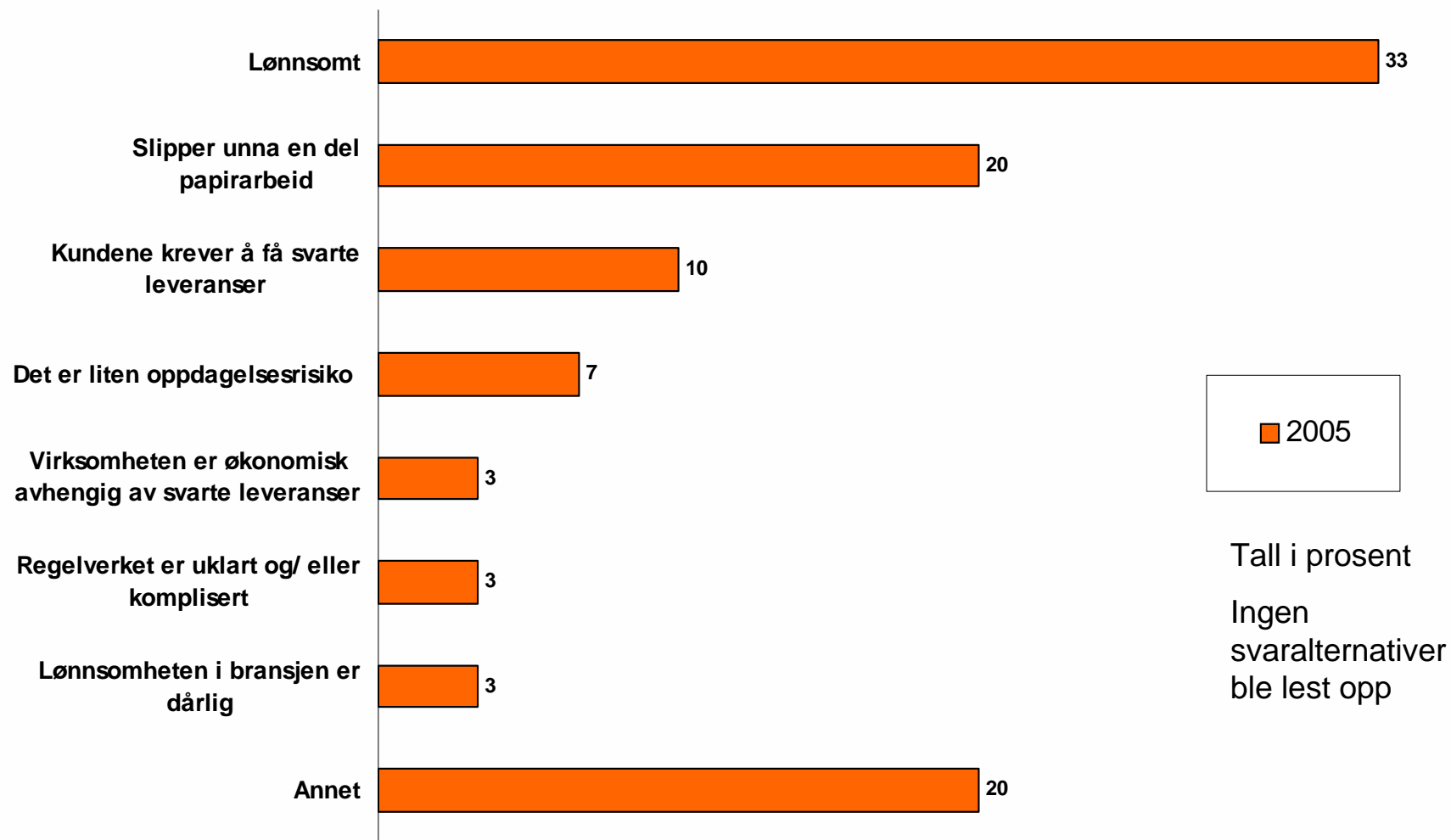
Fiskeri

Tall i prosent
Ingen svaralternativer ble lest opp

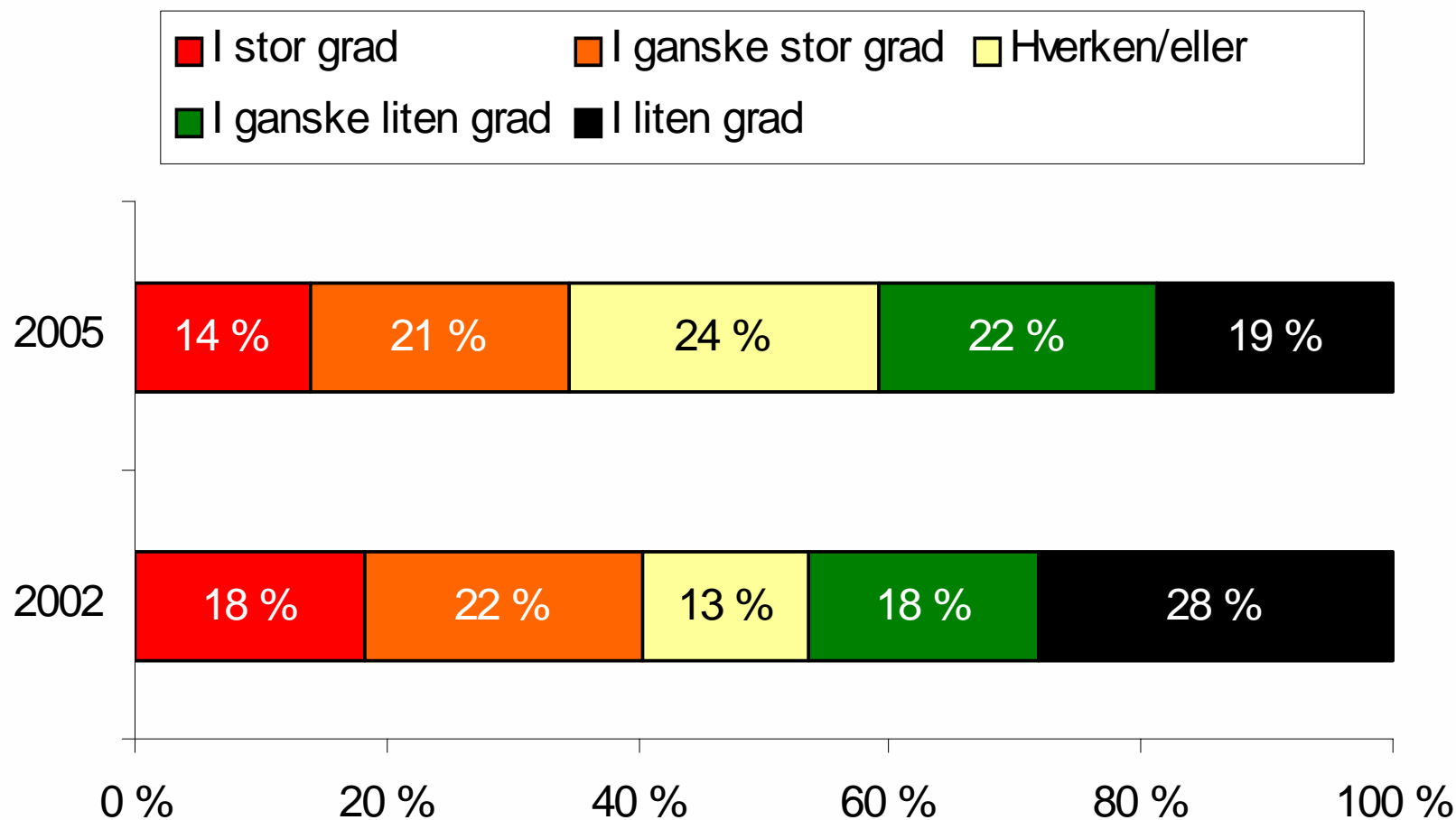
Dersom det skulle ha forekommet bevisst unndragelse av skatter eller avgifter i den virksomheten du er tilknyttet, hva vil du si er årsaken til det?

Alternative helsetjenester

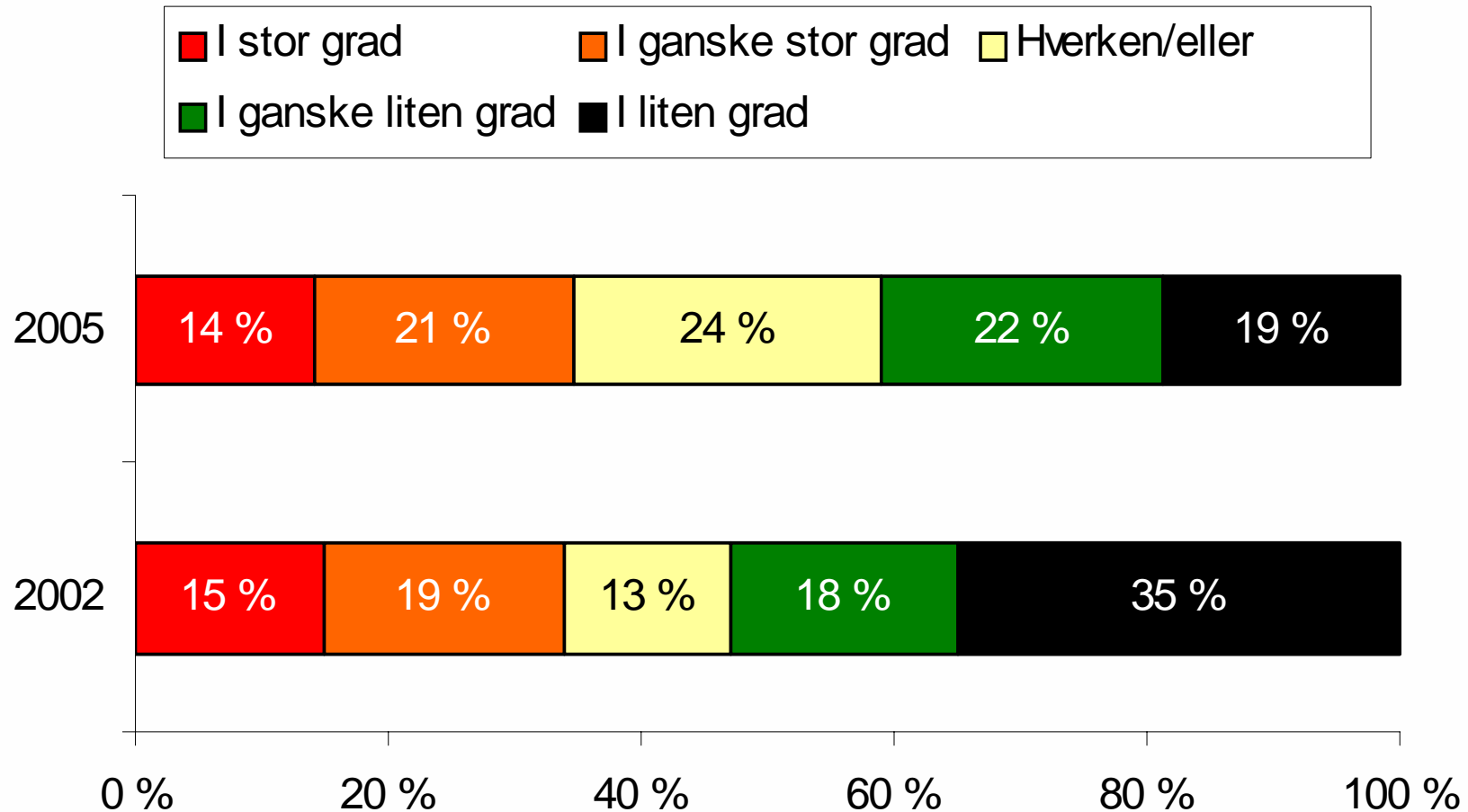
I hvilken grad anser du at unndragelser av skatter og avgifter innenfor din bransje for å være et samfunnsproblem?

Totalt

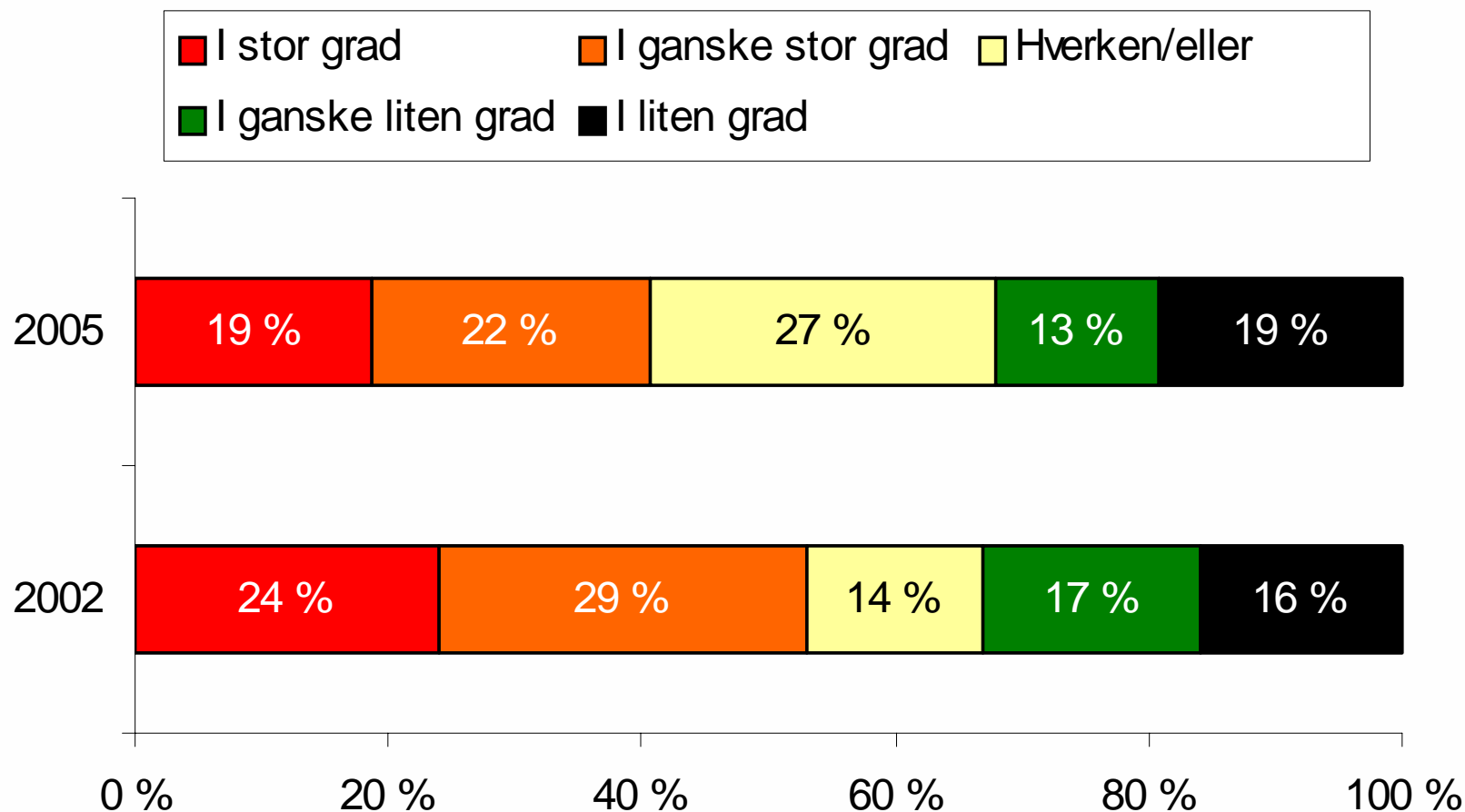
I hvilken grad anser du at unndragelser av skatter og avgifter innenfor din bransje for å være et samfunnsproblem?

Bygg og anlegg

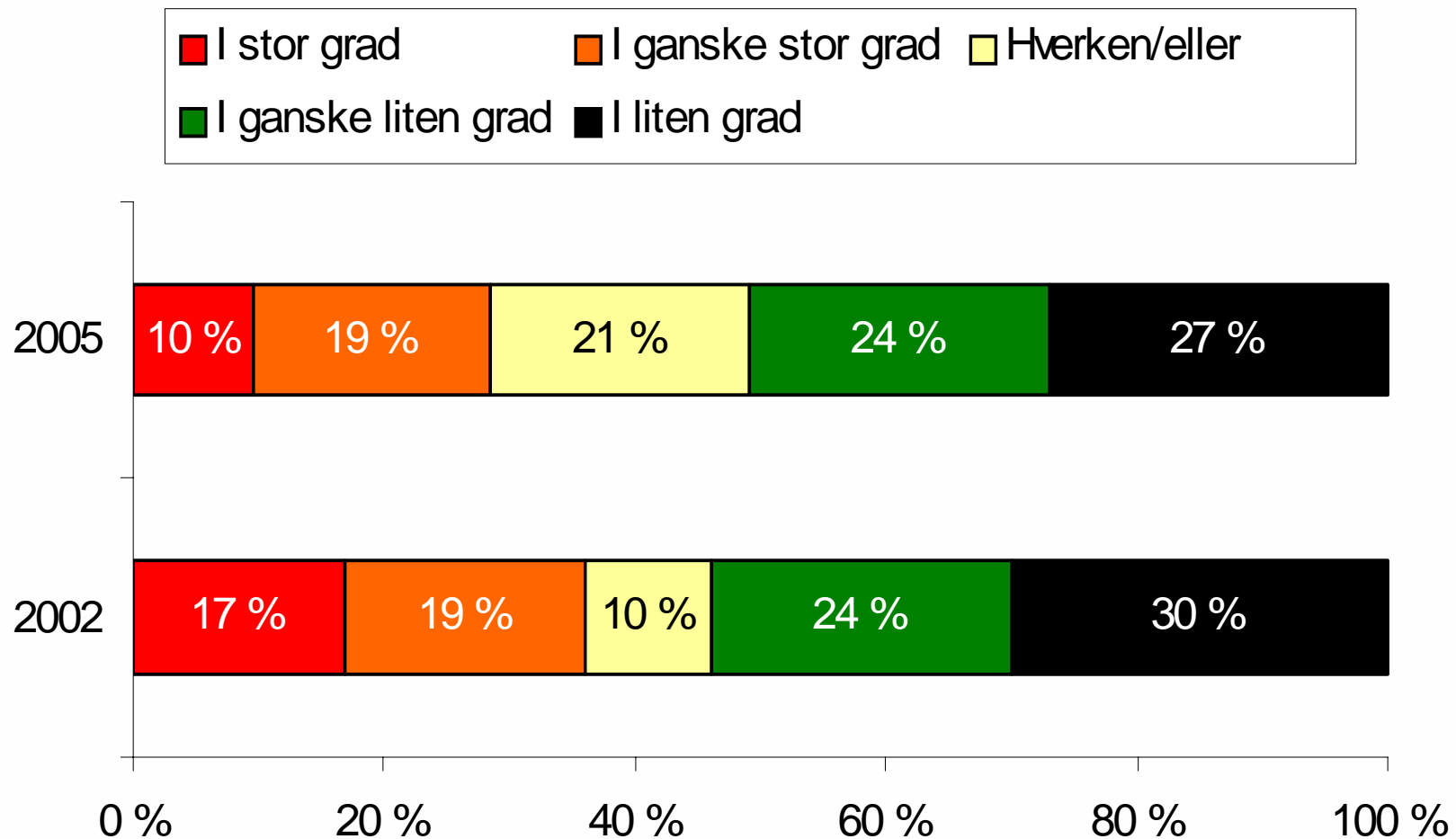
I hvilken grad anser du at unndragelser av skatter og avgifter innenfor din bransje for å være et samfunnsproblem?

Restaurant og serveringssteder

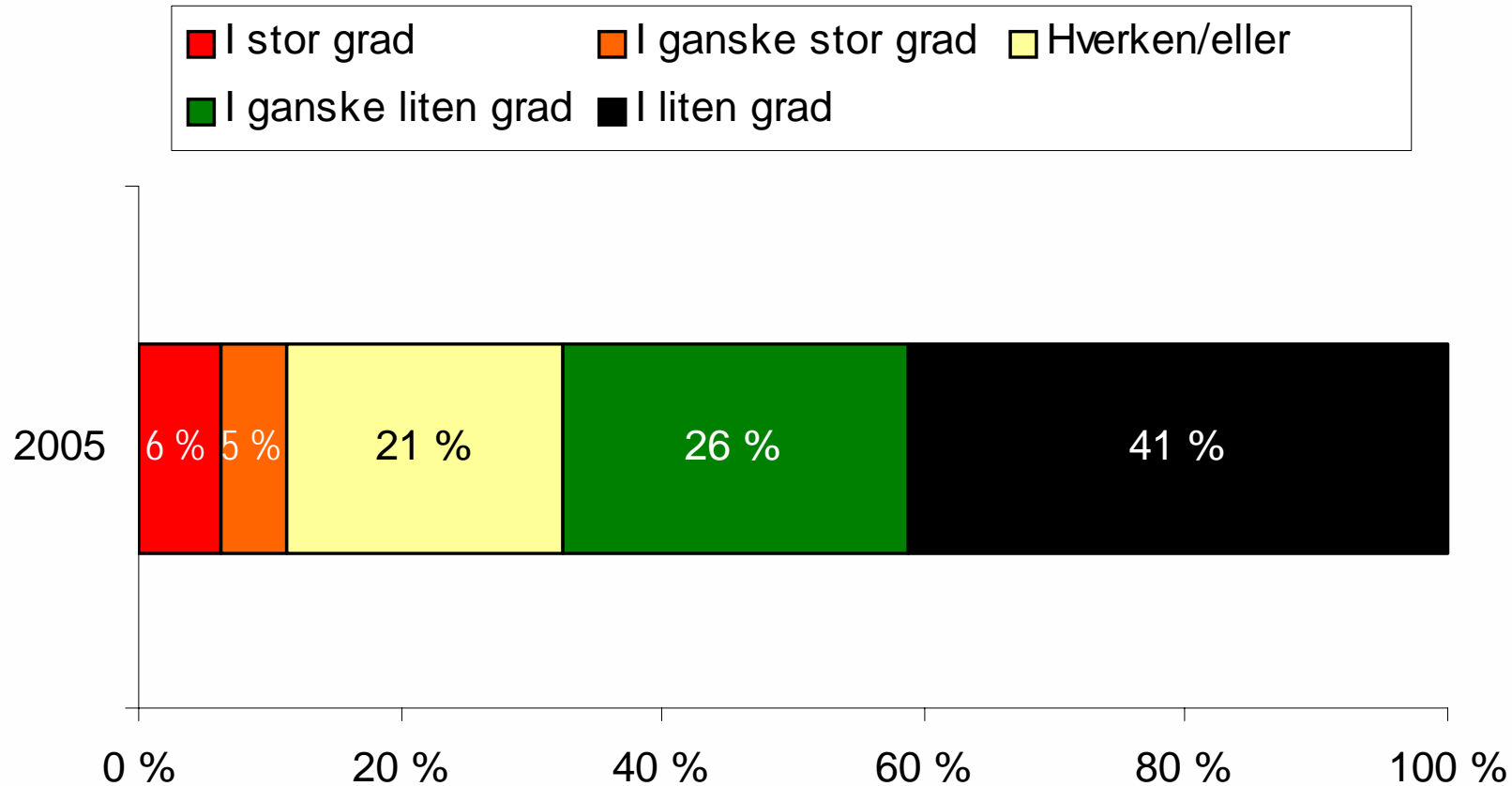
I hvilken grad anser du at unndragelser av skatter og avgifter innenfor din bransje for å være et samfunnsproblem?

Fiskeri

I hvilken grad anser du at unndragelser av skatter og avgifter innenfor din bransje for å være et samfunnsproblem?

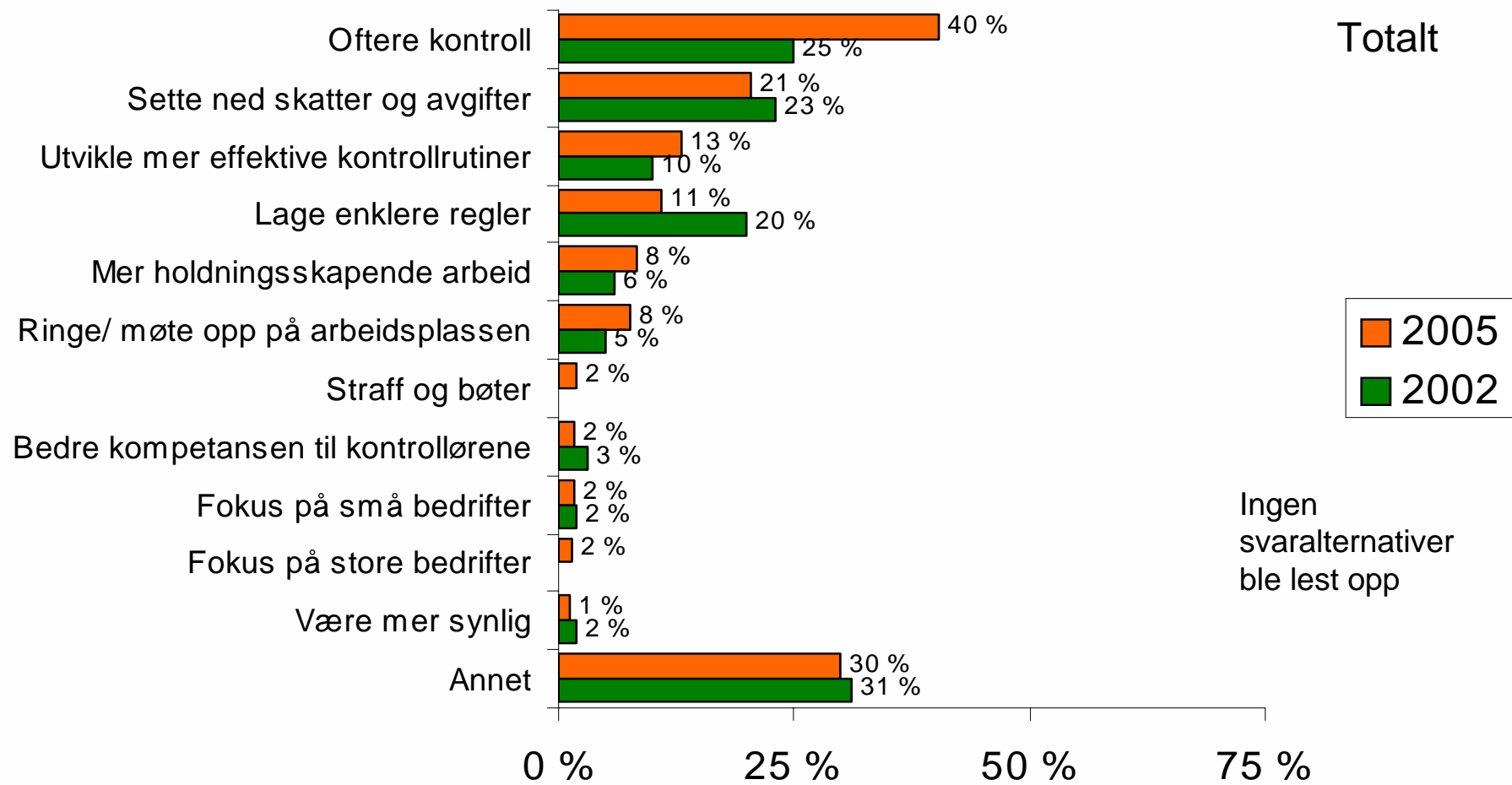
Alternative helsetjenester

Råd til skattemyndighetene

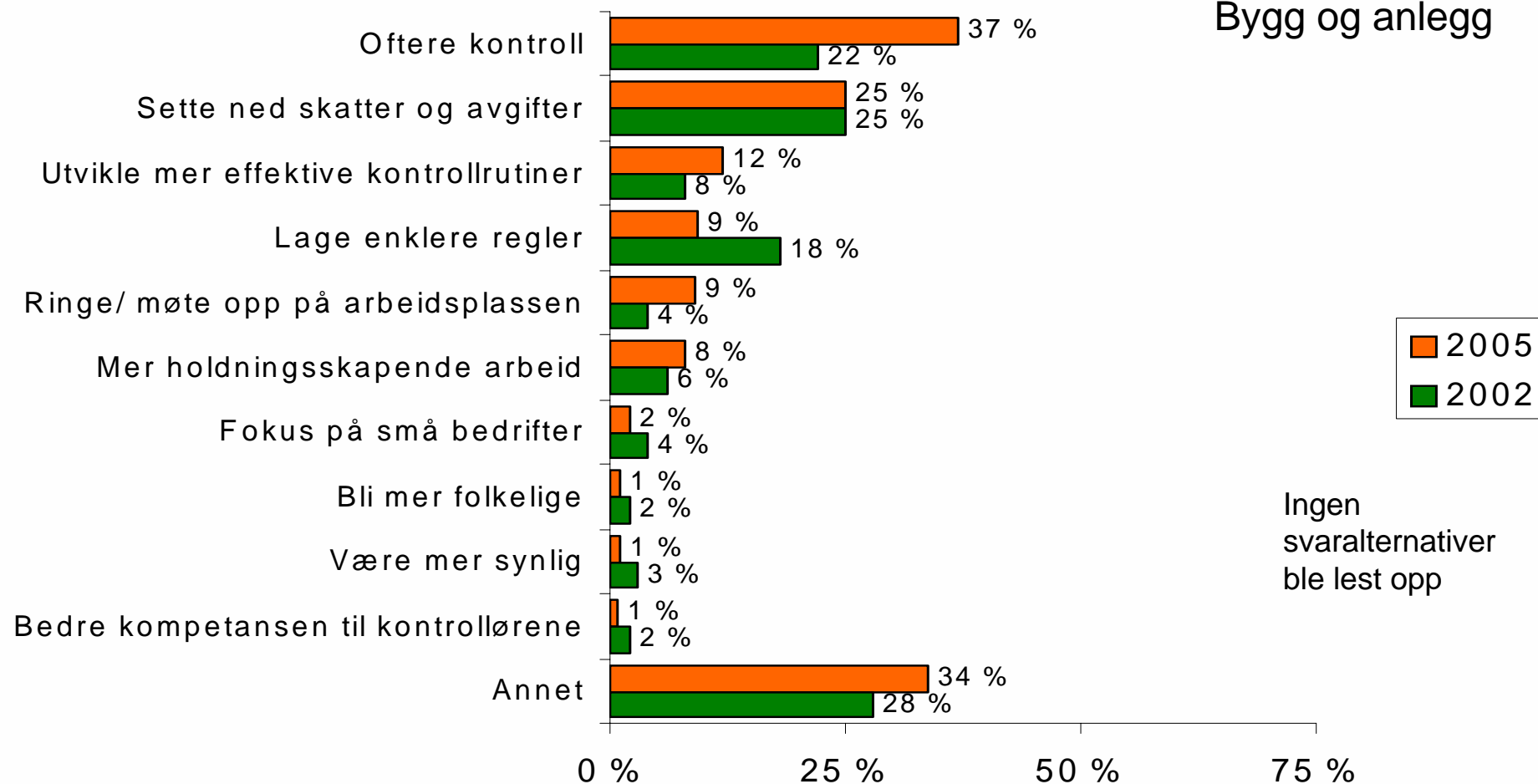
- Respondentene ble spurt om de hadde noen råd å gi til skattemyndighetene om hva som bør gjøres for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter. Det som først og fremst ble nevnt er "oftere kontroller". Her finner vi en signifikant økning fra 25% som nevnte det i 2002, til 40% som nevnte det i 2005
- Som nummer to på listen over råd som ble nevnt finner vi "sette ned skatter og avgifter" (21%). "Utvikle mer effektive kontrollrutiner" nevnes av 13%, mens "lage enklere regler" nevnes av 11%. På dette punktet finner vi en signifikant nedgang fra 20 % i 2002
- Vi finner de samme tendensene innenfor bygg- og anleggsbransjen. Det er en signifikant økning når det gjelder "oftere kontroll" (fra 22% i 2002 til 37% i 2005), og en signifikant nedgang i rådet "lage enklere regler" (fra 18% i 2002 til 9% i 2005)
- I restaurantbransjen finner vi også en signifikant økning når det gjelder "oftere kontroll" (fra 25% i 2002 til 43% i 2005). Vi finner en signifikant nedgang for rådet "sette ned skatter og avgifter" (fra 23% i 2002 til 15% i 2005)
- Vi finner de samme tendensene innenfor fiskerinæringen som for bygg- og anleggsbransjen. Det er en signifikant økning i rådet "oftere kontroll" (fra 34% i 2002 til 53% i 2005), og en signifikant nedgang når det gjelder "lage enklere regler" (fra 27% i 2002 til 14% i 2005)
- Innenfor bransjen alternative helsetjenester fremhever de informasjon og holdningsskapende arbeid i større grad som et råd enn i de andre bransjene

Hvis du skulle gi et råd til skattemyndighetene om hva de burde gjøre for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter, hva ville du da trekke frem?

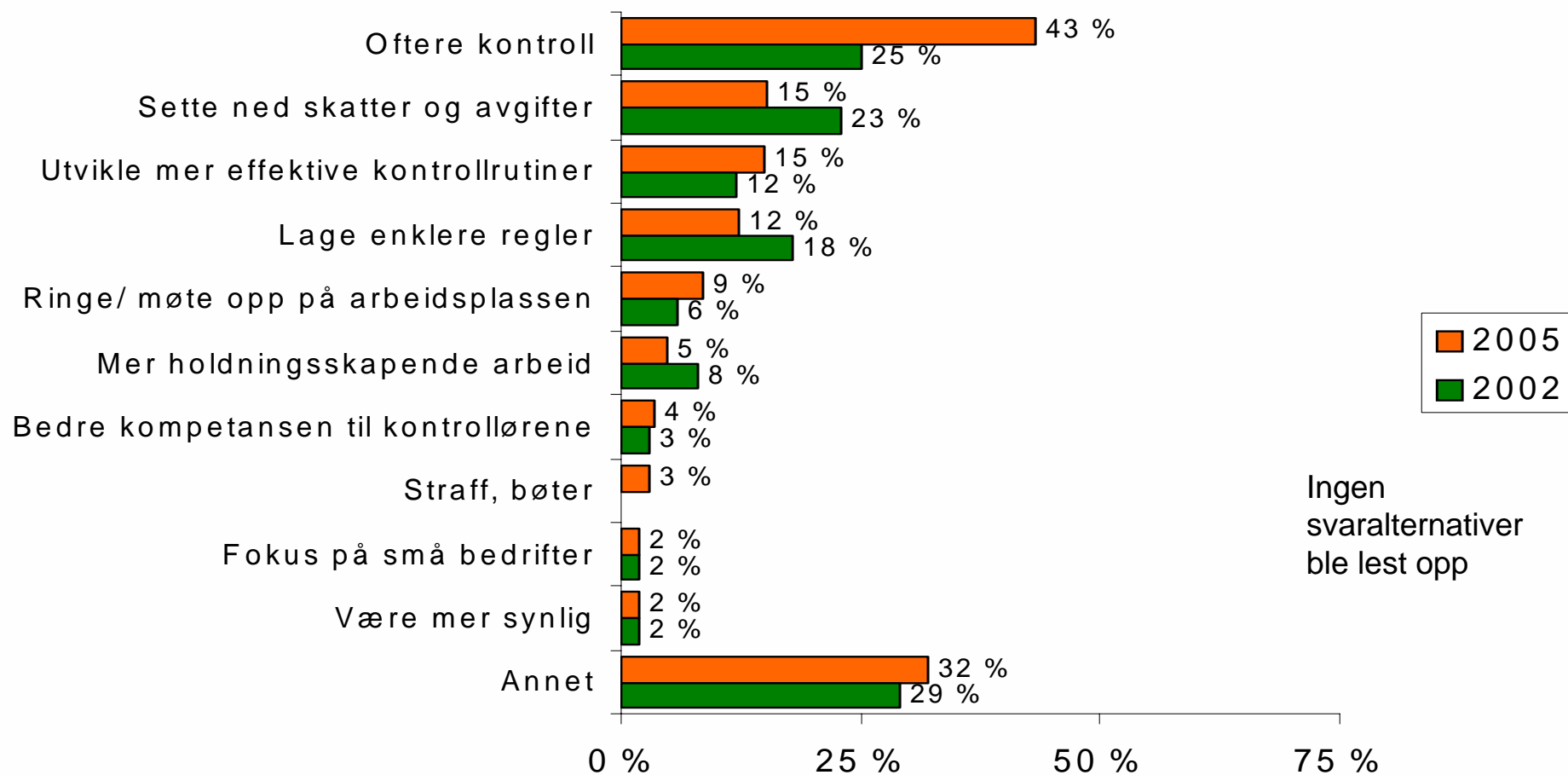
Hvis du skulle gi et råd til skattemyndighetene om hva de burde gjøre for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter, hva ville du da trekke frem?

Bygg og anlegg

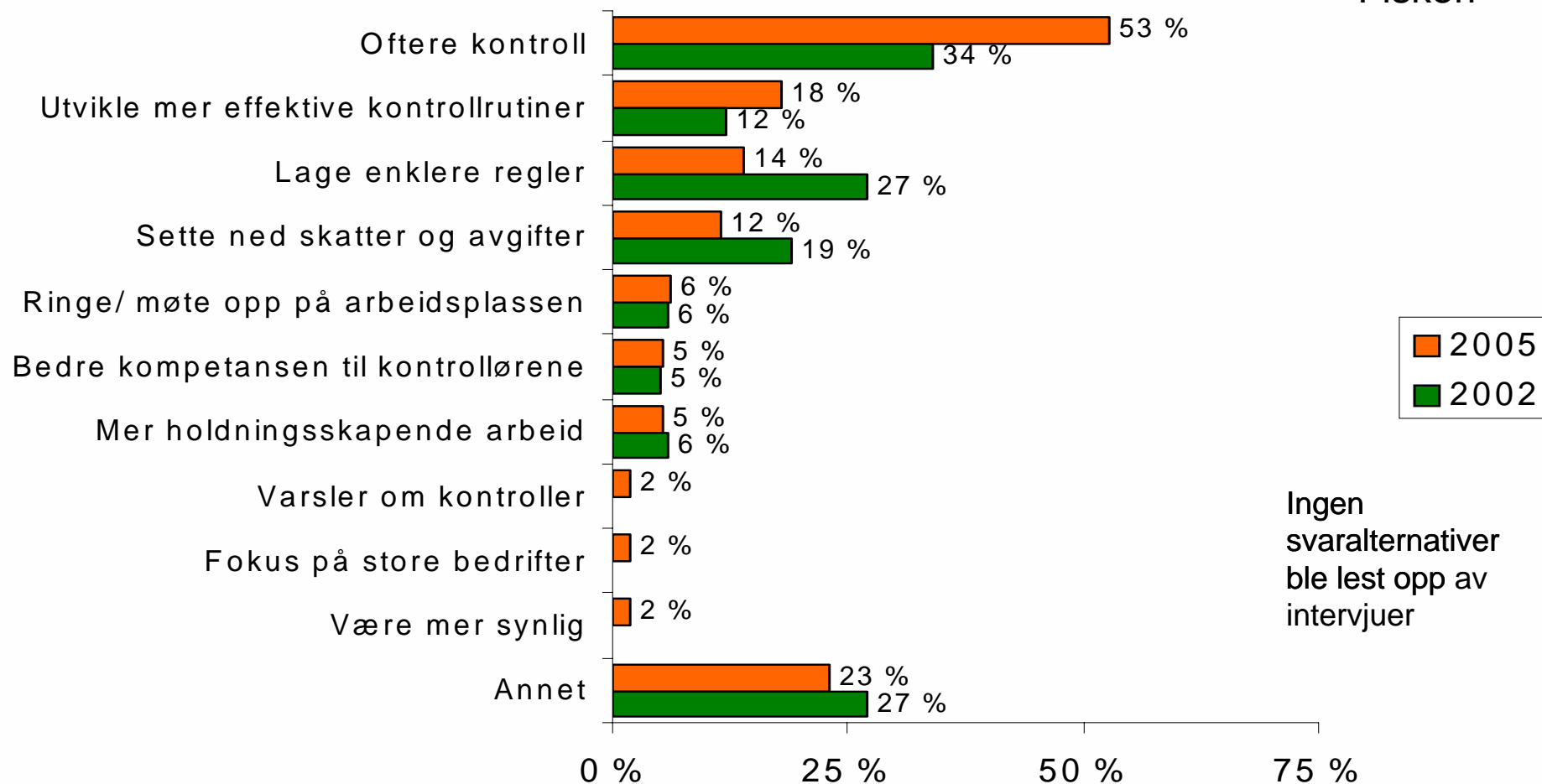
Hvis du skulle gi et råd til skattemyndighetene om hva de burde gjøre for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter, hva ville du da trekke frem?

Restaurant og serveringssteder

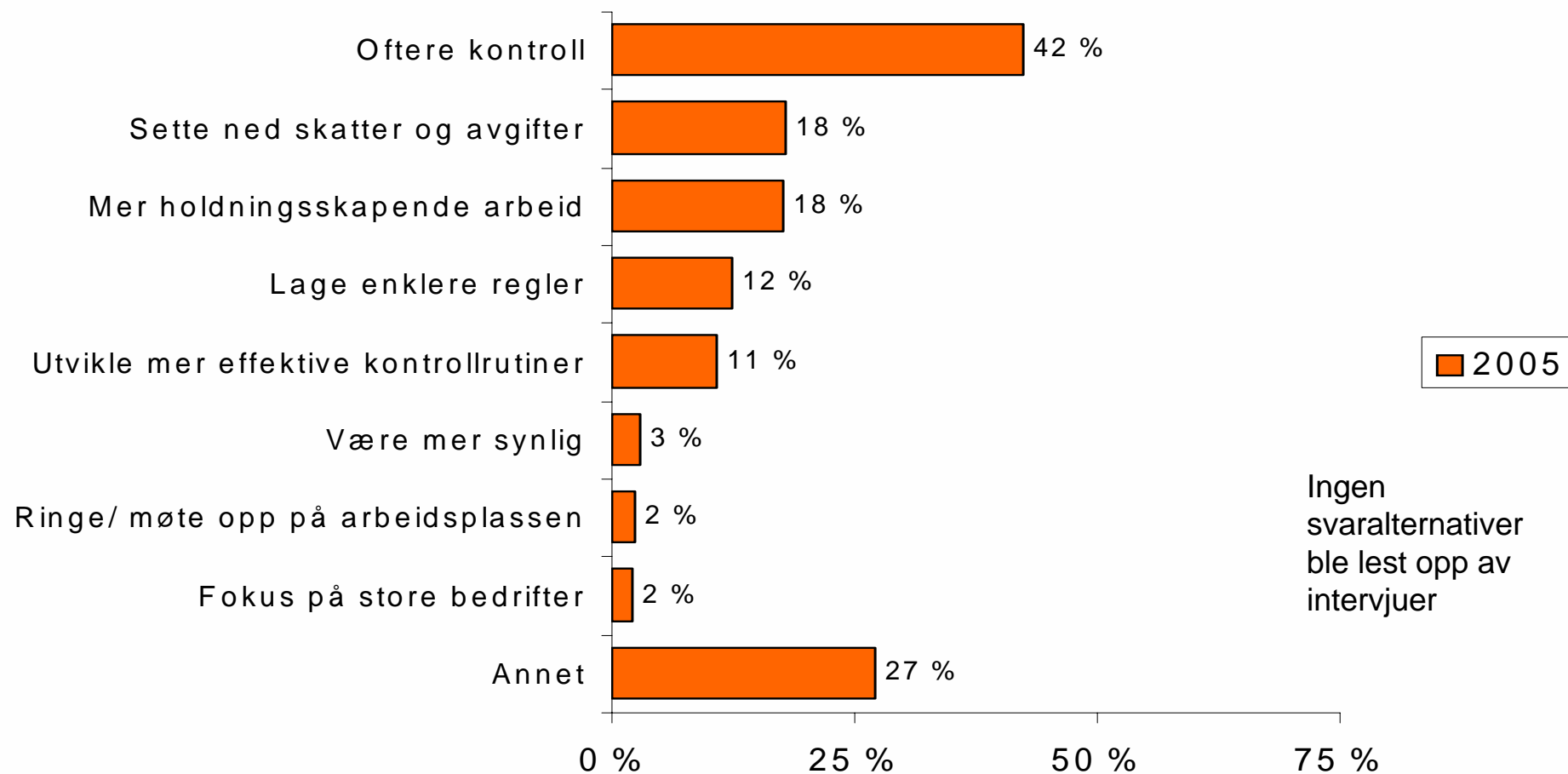
Hvis du skulle gi et råd til skattemyndighetene om hva de burde gjøre for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter, hva ville du da trekke frem?

Fiskeri

Hvis du skulle gi et råd til skattemyndighetene om hva de burde gjøre for å unngå at noen virksomheter ikke betaler skatter og avgifter, hva ville du da trekke frem?

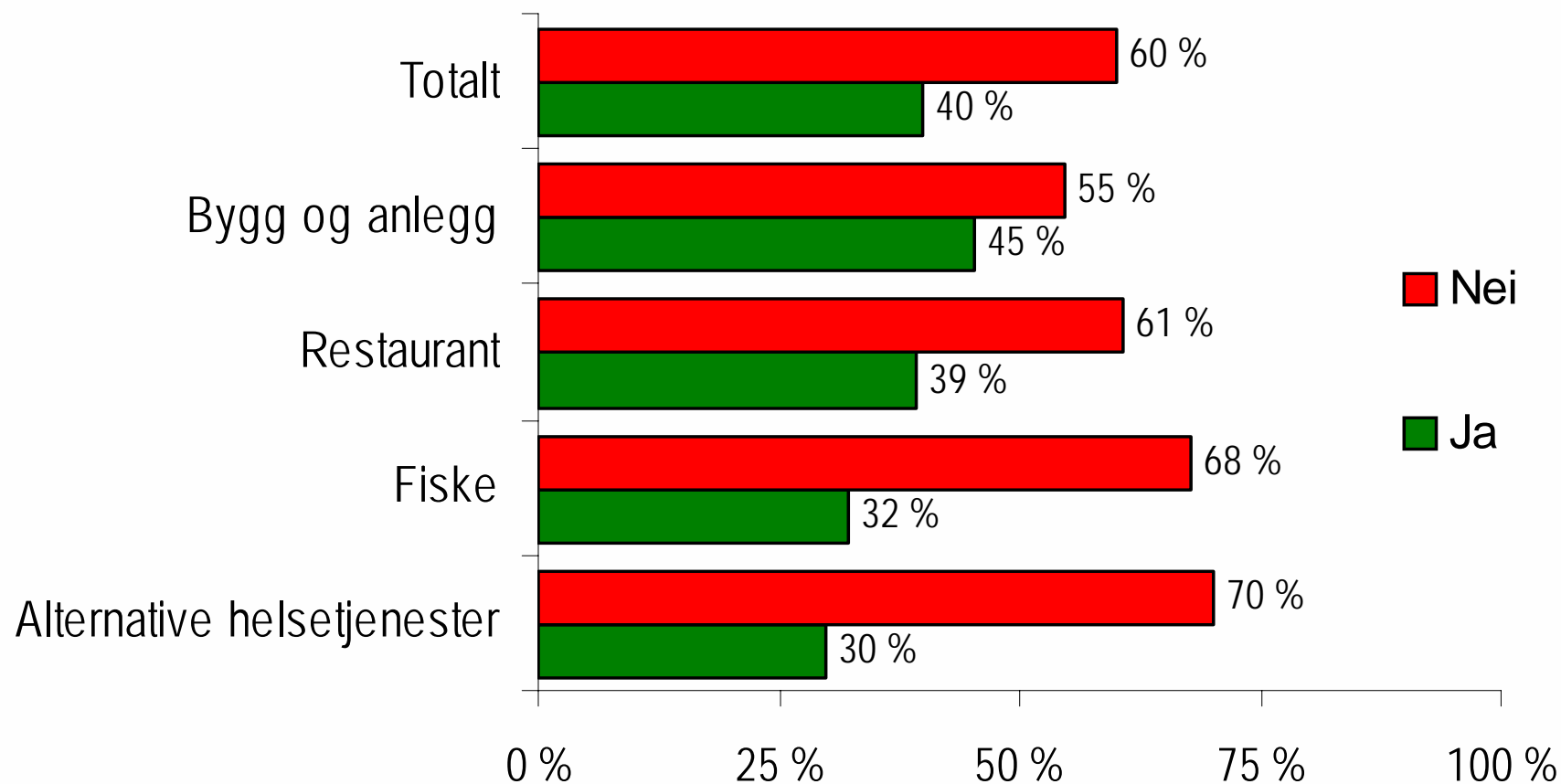
Alternative helsetjenester

Har du i løpet av det siste året sett kampanjer, brosjyrer eller annen informasjon om svart økonomi?

- Totalt sier 40% av respondentene at de har sett kampanjer, brosjyrer eller annen informasjon om svart økonomi
- Det er størst andel innenfor bygg- og anleggsbransjen som har fått med seg slik informasjon (45%), og minst andel innenfor bransjen alternative helsetjenester (30%) og fiskerinæringen (32%)

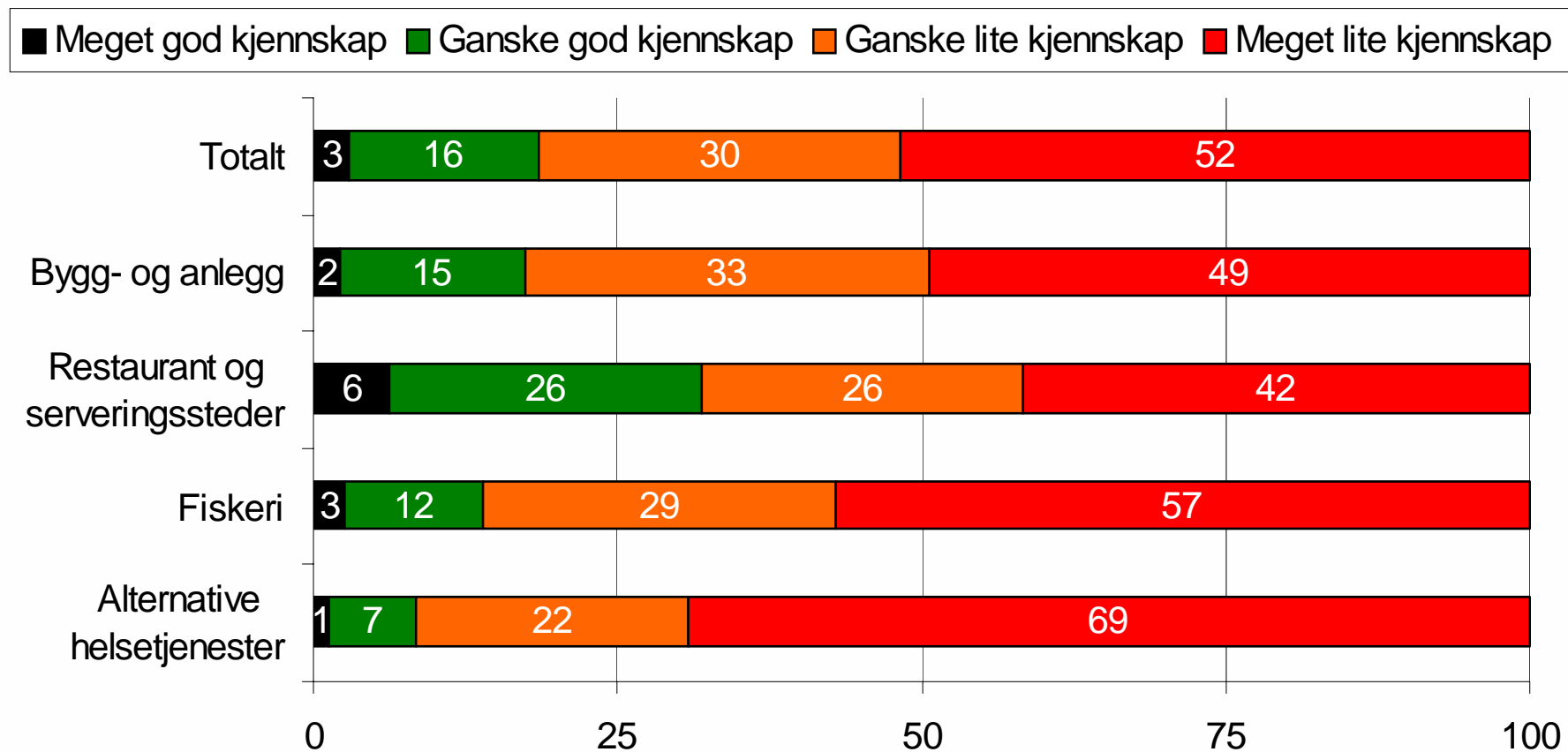
Har du i løpet av det siste året sett kampanjer, brosjyrer eller annen informasjon om svart økonomi?

Kjennskap til regler angående utenlandsk arbeidskraft

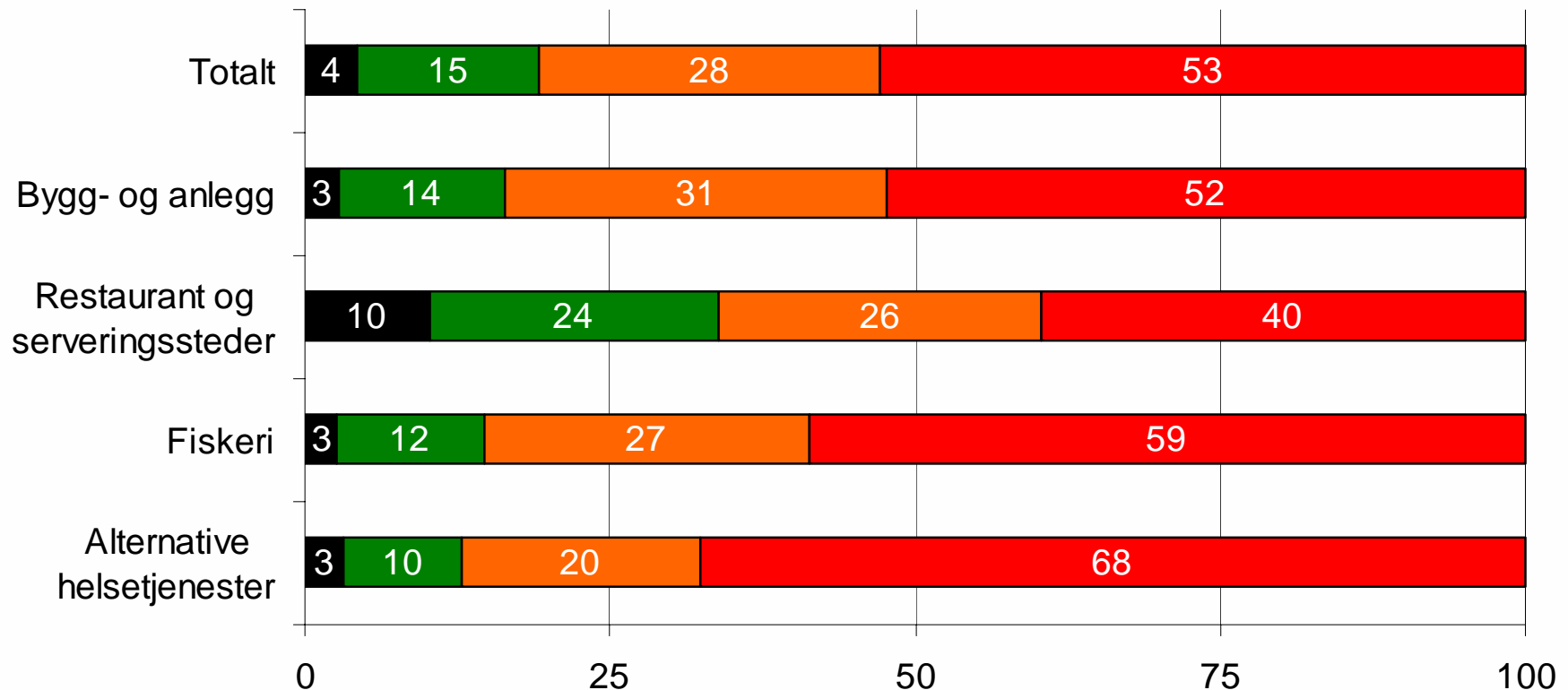
- Generelt er det meget lite kjennskap til hovedtrekkene i skatte- og avgiftsreglene som gjelder utenlandsk arbeidskraft
 - Totalt er det 19% som sier de har ”ganske god” eller ”meget god” kjennskap til reglene
- Det er like lite kjennskap til hovedtrekkene i reglene om oppholds- og arbeidstillatelse ved bruk av utenlandsk arbeidskraft
 - Også her er det totalt 19% som sier de har ”ganske god” eller ”meget god” kjennskap til reglene
- Det er innenfor restaurantbransjen de oppgir å ha best kjennskap til disse reglene, og ledere innen bransjen alternative helsetjenester oppgir å ha minst kjennskap

Hvor godt vil du si at du kjenner hovedtrekkene i skatte- og avgiftsreglene som gjelder utenlandsk arbeidskraft?

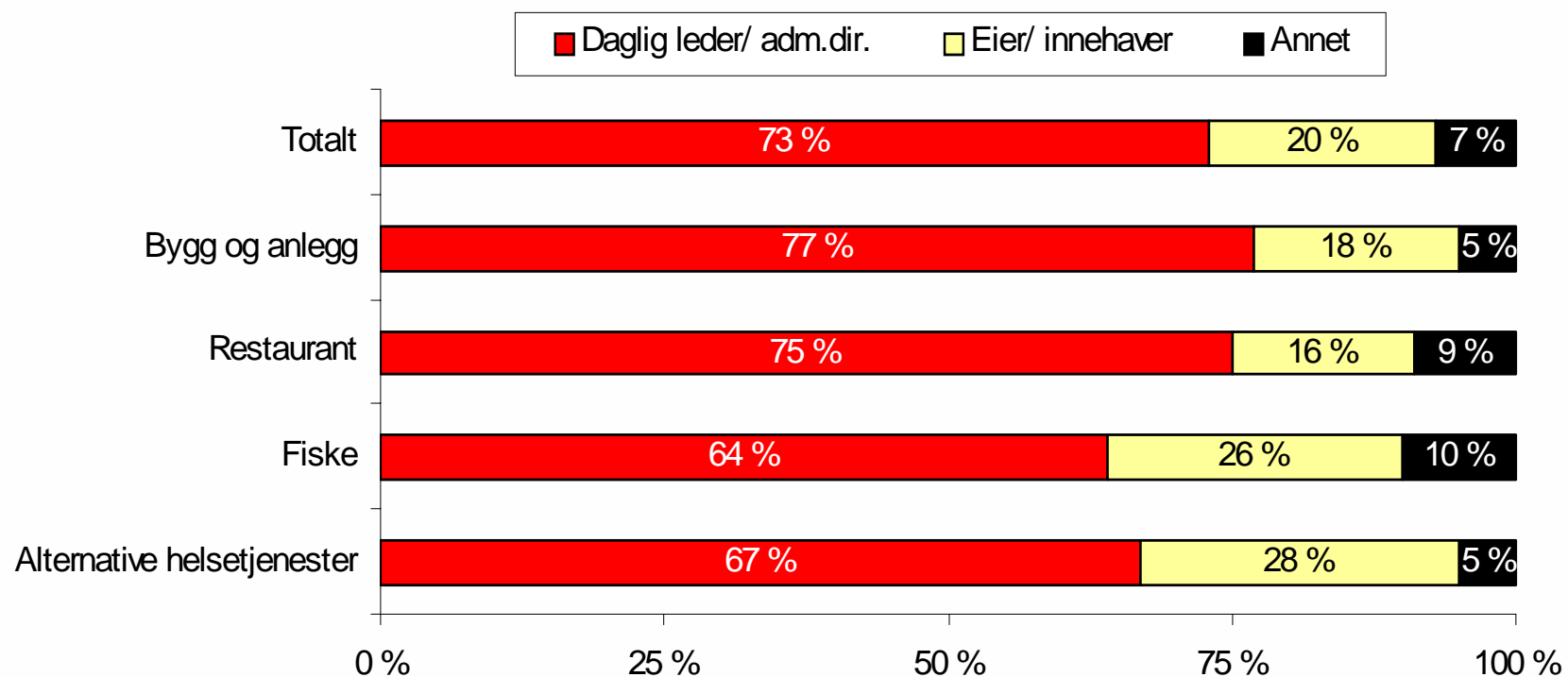

Hvor godt vil du si at du kjenner hovedtrekkene i reglene om oppholds- og arbeidstillatelse ved bruk av utenlandsk arbeidskraft?

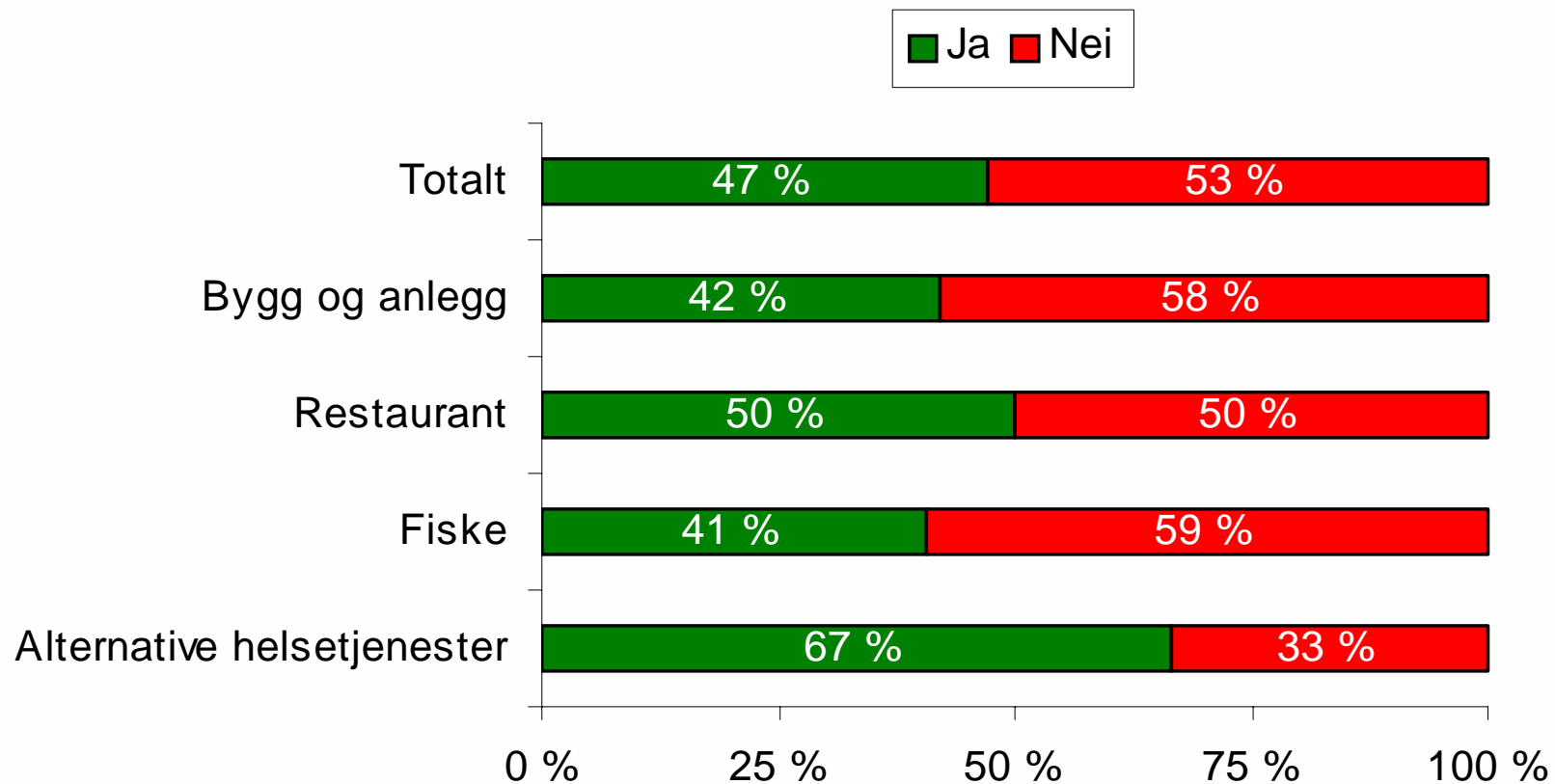
■ Meget god kjennskap ■ Ganske god kjennskap ■ Ganske lite kjennskap ■ Meget lite kjennskap

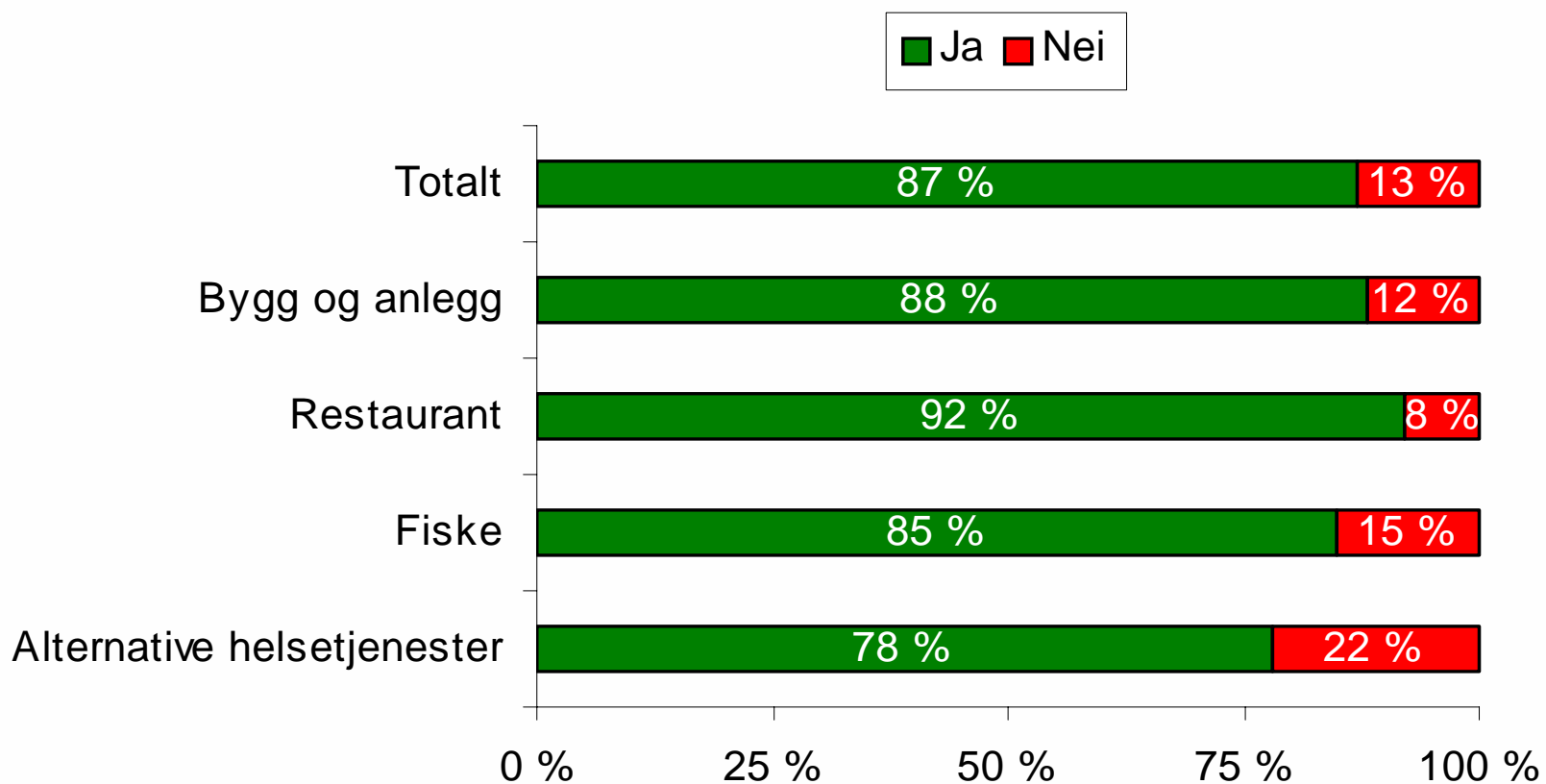
Bakgrunnsspørsmål: Hva er din stilling i virksomheten?

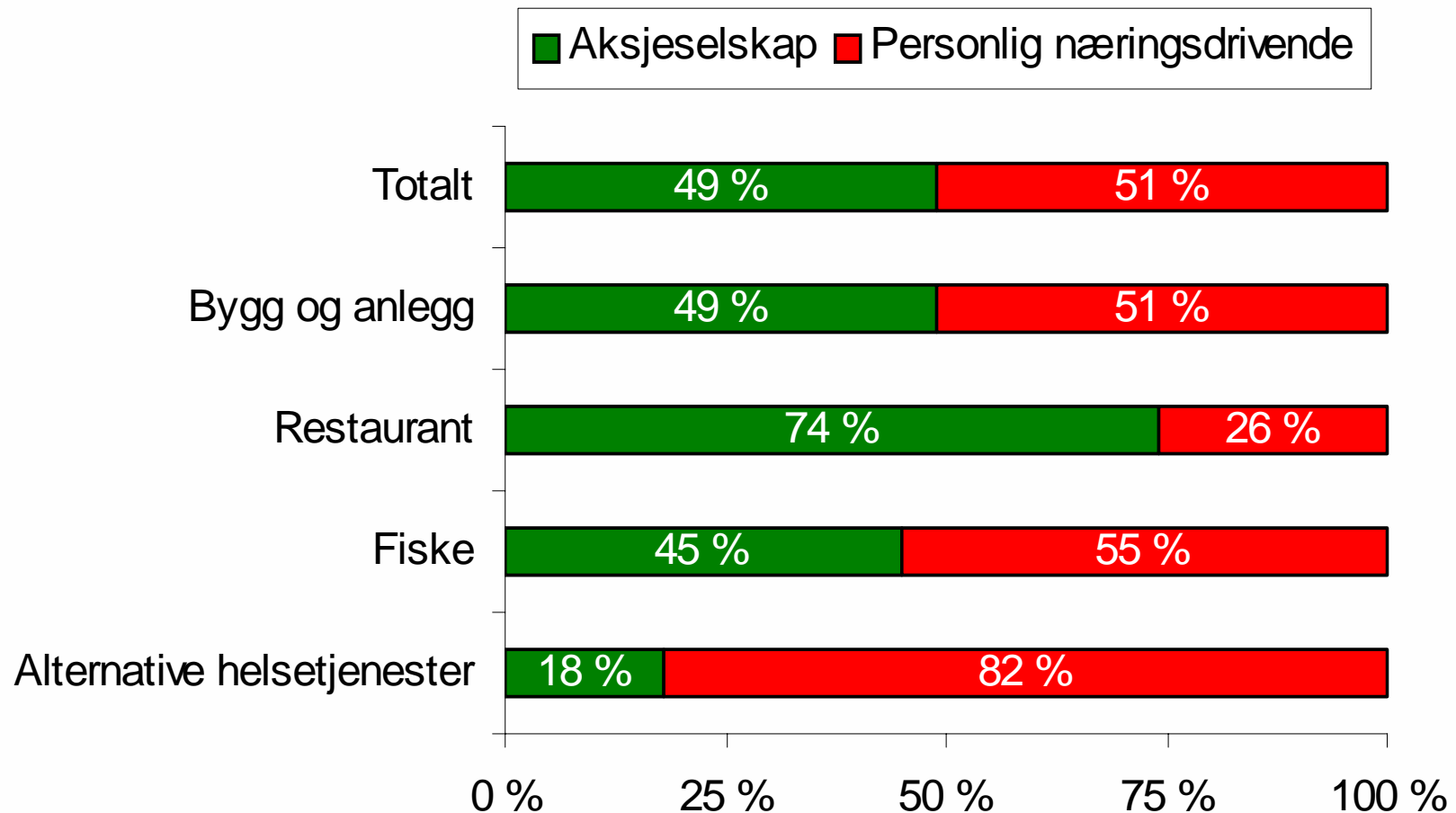
Bakgrunnsspørsmål: Er din virksomhet medlem i en bransjeforening?

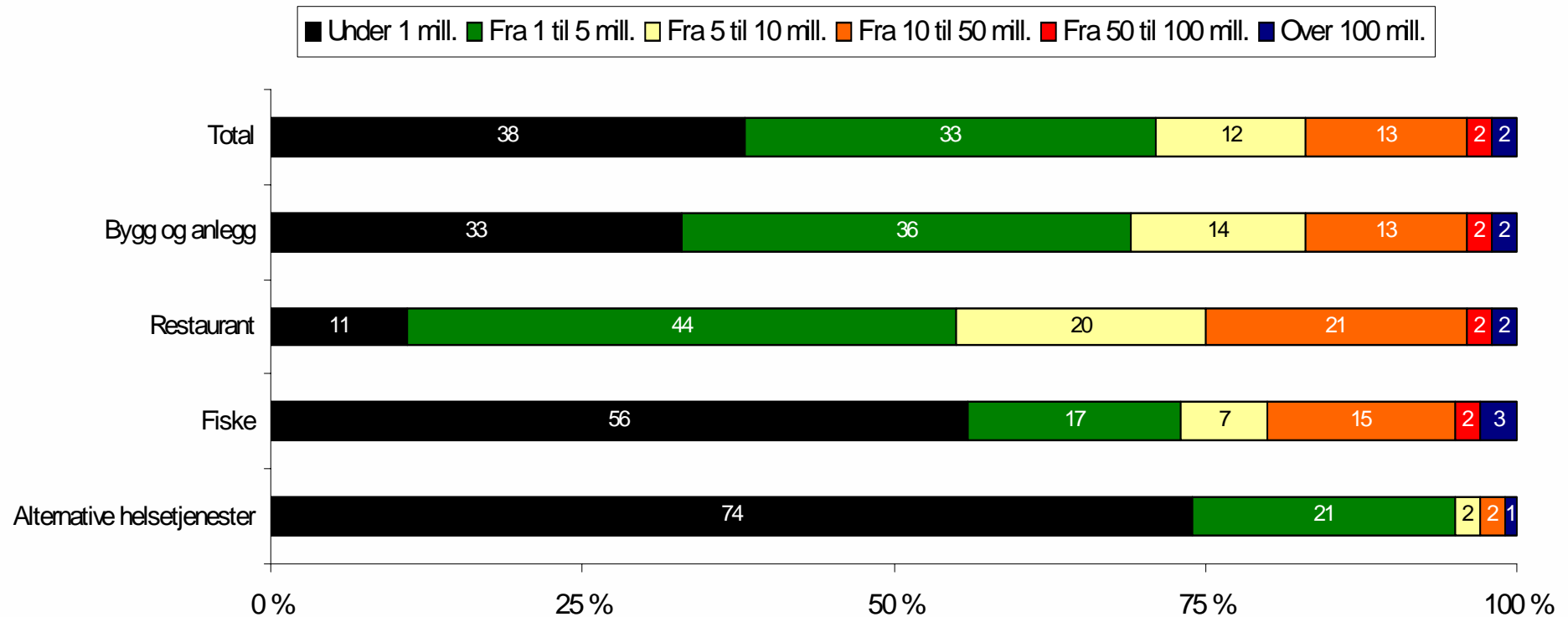
Bakgrunnsspørsmål: Bruker din virksomhet ekstern regnskapsfører/revisor?

Bakgrunnsspørsmål: Hvilken selskapsform har din virksomhet?

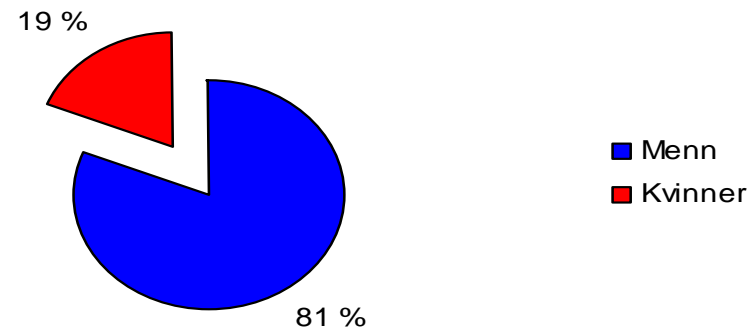

Bakgrunnsspørsmål: Hvor stor er virksomhetens brutto omsetning?

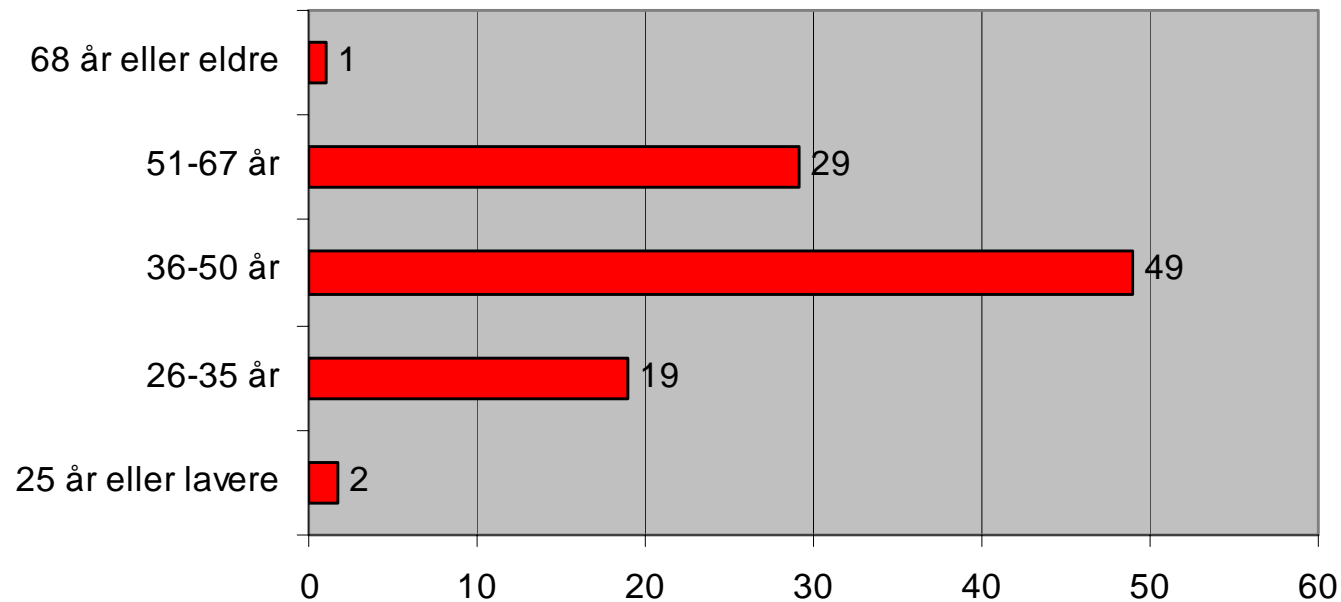

Bakgrunnsinformasjon

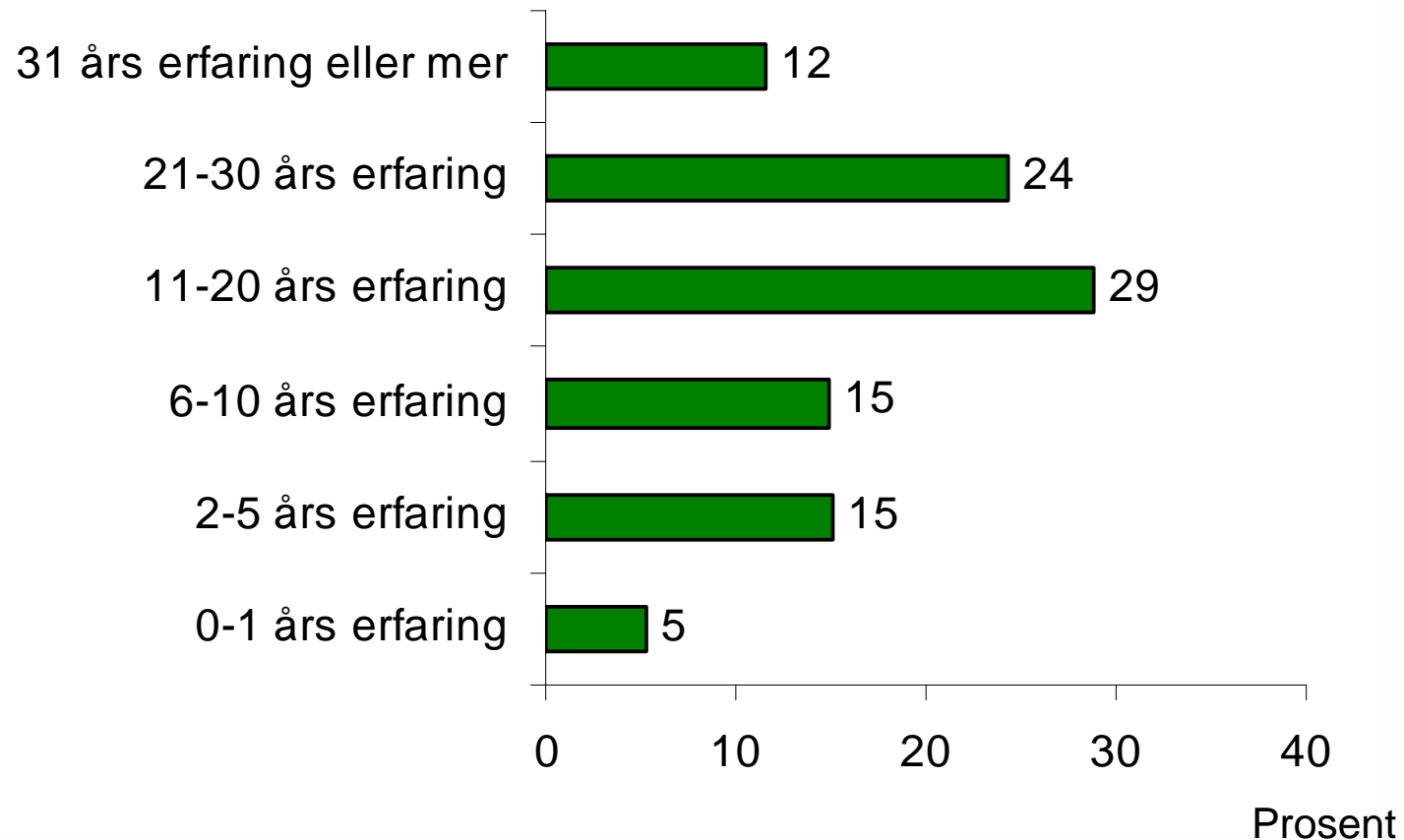
Kjønn

Alder

Lederne som har deltatt i undersøkelsen har lang erfaring fra bransjen

Det er noen kjønnsforskjeller i resultatene...

- Unge ledere og ledere med kort erfaring fra bransjen tror det forekommer unndragelser i **flere** bedrifter i egen bransje enn det eldre og erfarne ledere tror
- Kvinner tror det forekommer mer unndragelser enn menn
- Jo lengre erfaring lederne har, jo større andel sier at de ikke ser bort fra at det KAN ha forekommet unndragelser fra egen virksomhet
- Vi finner ingen kjønnsforskjeller i hvilke **typer** unndragelser en tror forekommer innen bransjene, bortsett fra når det gjelder svart arbeid:
 - Her tror langt flere menn enn kvinner at svart arbeid er en av de unndragelsesformene som forekommer i egen bransje

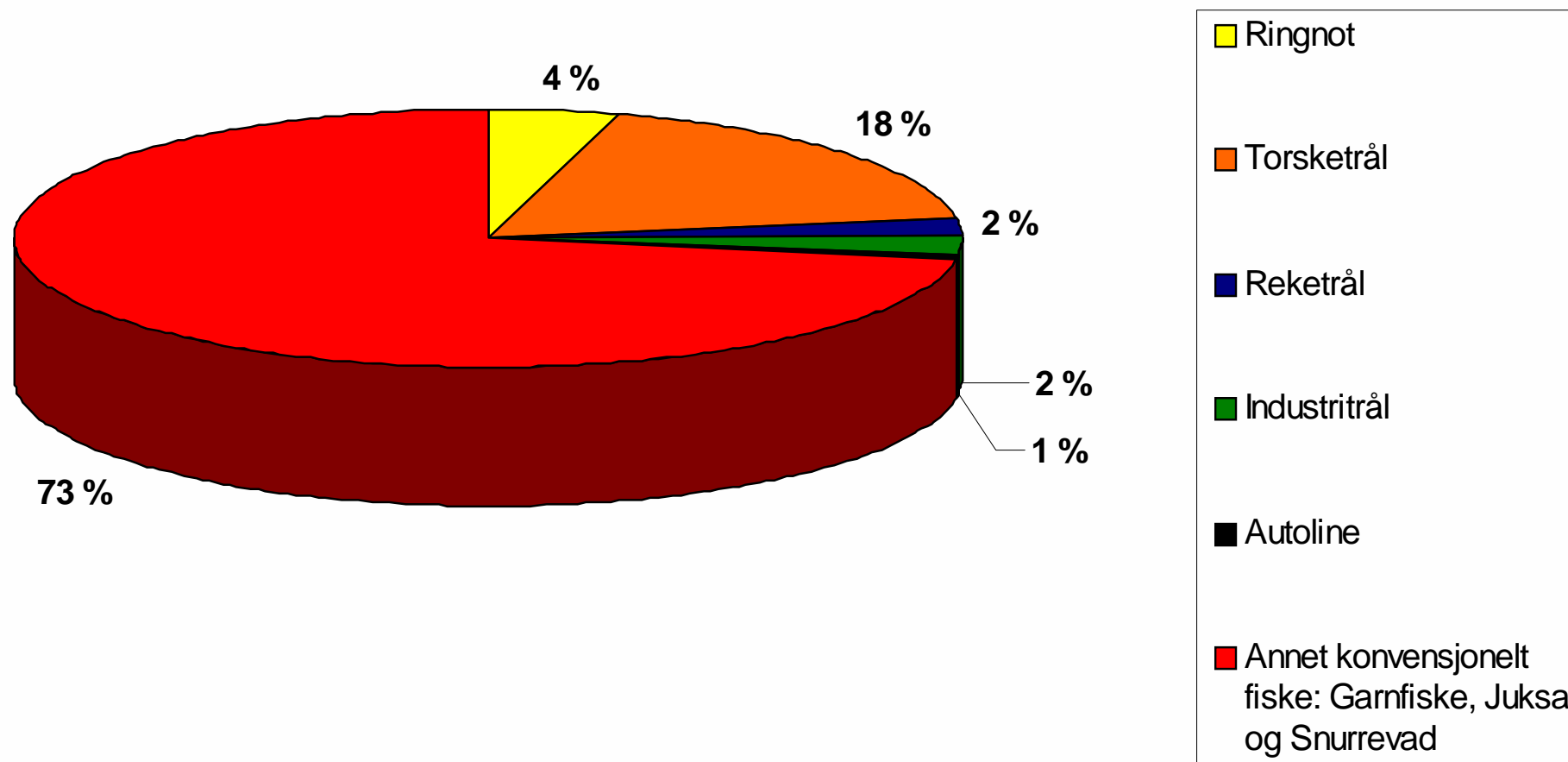
Menn er mer risikovillige enn kvinner...

- På flere områder har menn dårligere holdninger og ser flere motivasjonsfaktorer for å unndra skatt og avgift enn det kvinnelige ledere gjør...
- 18% av mennene mot 10% av kvinnene ser ikke bort fra at det KAN ha forekommet forsøk på bevisst unndragelse av skatt eller avgift fra egen bedrift
- 27% av mennene mot 18% av kvinnene sier at det er en utbredt oppfatning at unndragelser er vanlig i bransjen
- Kvinnelige ledere i bransjene opplever barrierene mot unndragelser på flere områder som større enn det de mannlige lederne gjør
- Til tross for dette har langt flere menn enn kvinner sett informasjon og kampanjer om den svarte økonomien
- Langt flere eldre og erfarne ledere har lagt merke til informasjon og kampanjer mot svart økonomi den siste tiden

Barrierer

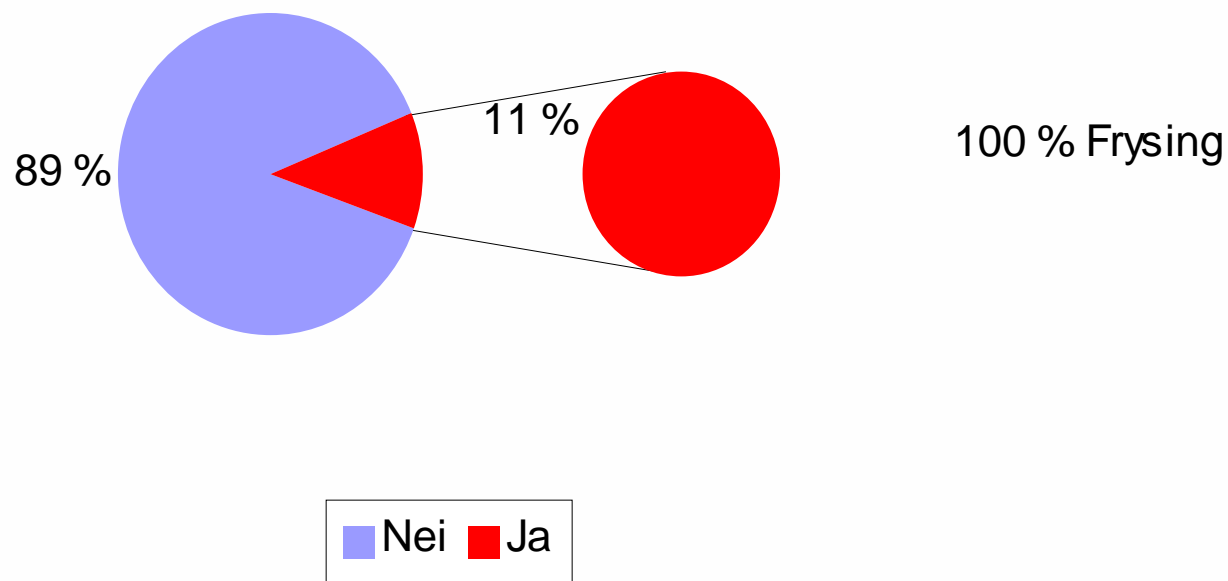
- Eldre og erfarne ledere er klart mer enig i at skattemyndighetene har effektive kontrollrutiner enn unge, mer uerfarne ledere er
- Eldre ledere opplever i mye større grad enn de unge at sjansen for å bli kontrollert er stor
- Flere eldre enn unge sier at unndragelser ikke er akseptert i bransjen
- Flere eldre og erfarne ledere sier at de har en aktiv bransjeforening som har tatt klart standpunkt mot unndragelser
- Flere unge ledere er opptatt av at de kan miste kunder dersom de blir tatt i unndragelser
- En konklusjon er derfor at særlig menn under 35 år ser ut til å være motivert for unndragelser samtidig som de opplever barrierene som lavere enn andre ledere...

Bransjespesifikke spørsmål: Hvilken type fiske driver din virksomhet? (Fiskeri)

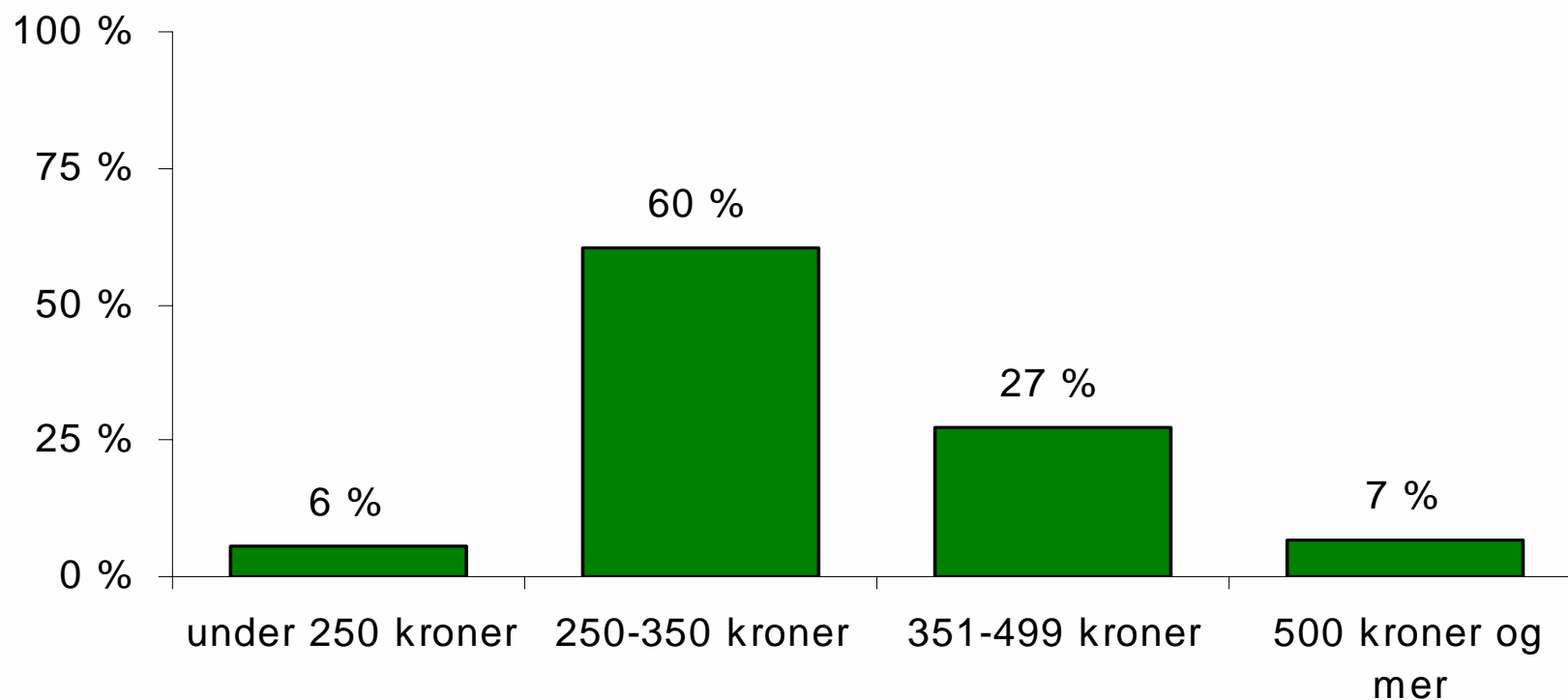

Bransjespesifikke spørsmål: Blir fangsten videreforedlet om bord i fiskefartøyet? I så fall; hva slags videreforedling? (Fiskeri)

Videreforedling

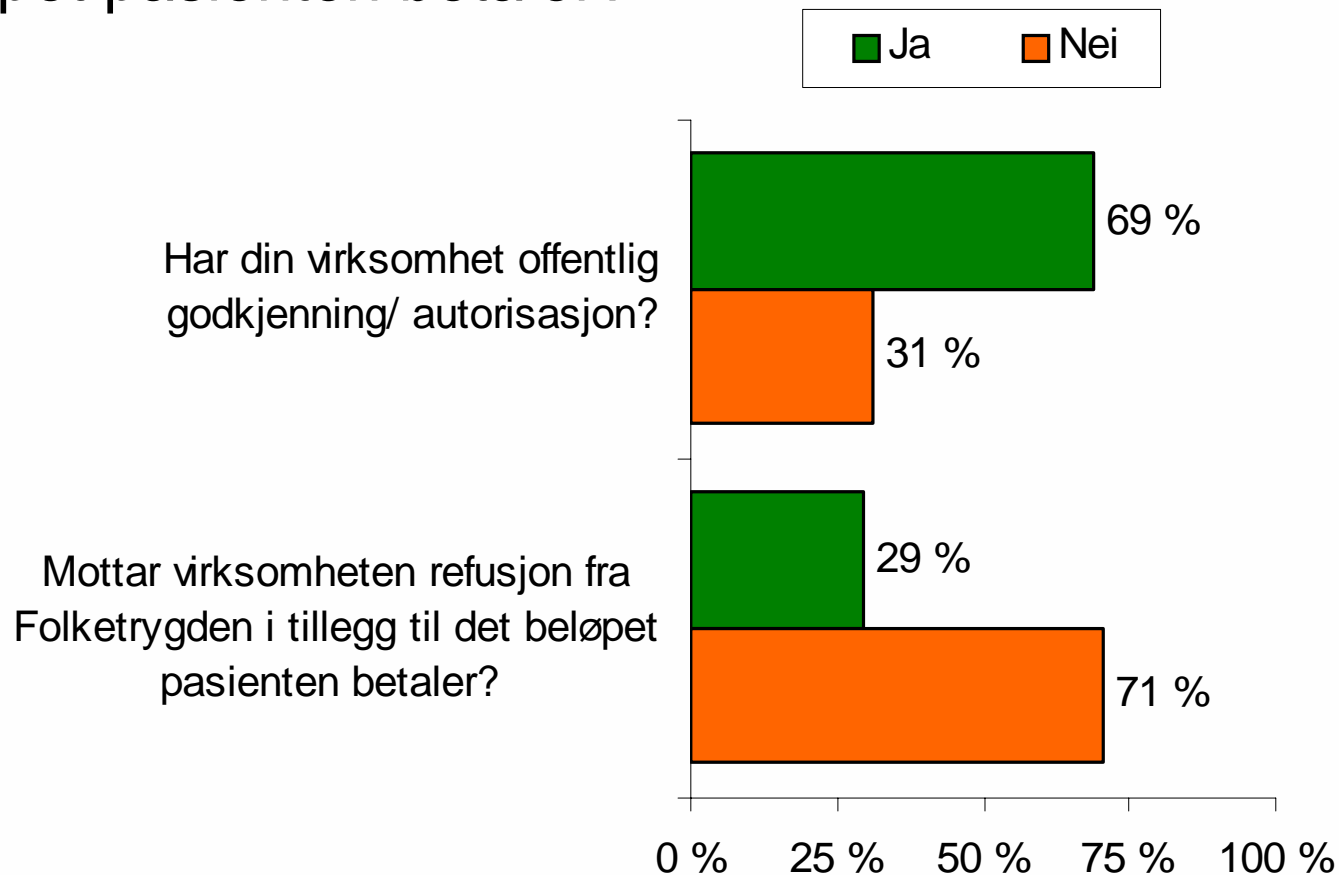
Bransjespesifikke spørsmål: Hvilken timepris utfakturerer din virksomhet ved regningsarbeid? (Bygg og anlegg)

Gjennomsnittlig timepris (eks. mva.): 347,54 kr

Bransjespesifikke spørsmål: (Alternative helsetjenester) Har din virksomhet offentlig godkjenning/ autorisasjon?

Mottar virksomheten refusjon fra Folketrygden i tillegg til det beløpet pasienten betaler?

Feilmarginer

- Vi gjør oppmerksom på at enhver utvalgsundersøkelse er beheftet med feilmarginer
- Ved f.eks. et utvalg på 1000 respondenter kan vi med 95% sannsynlighet si at det riktige resultatet ligger innenfor $\pm 1,3$ og $\pm 3,1$ prosentpoeng, avhengig av prosentresultatets størrelse. Usikkerheten er størst ved et prosentresultat på 50% og minst ved prosentresultater på 5%/ 95%
- Et lite eksempel fra undersøkelsen: Vi har funnet at 45% av respondentene mener "Bruk av uregistrert arbeidskraft" er den hyppigste formen for unndragelse av skatter og avgifter i sin bransje. På grunn av feilmarginene vet vi at det reelle tallet ligger mellom 41,9% og 48,1%

Signifikanstesting

- Alle resultatene som er kommentert som en endring i undersøkelsen er signifikanstestet. En signifikanstest gjør det enkelt å skille mellom resultater som med stor sannsynlighet er reelle, og resultater som kan være et utslag av tilfeldigheter. En signifikanstest gir derfor Skatteetaten større trygghet for at beslutningene som blir fattet på grunnlag av resultater i undersøkelsen er korrekte.
- Vi har valgt å bruke et signifikansnivå på 95%. Det betyr at vi med 95% sannsynlighet kan hevde at de registrerte forskjellene er reelle og ikke et utslag av statistiske tilfeldigheter.
- Hvorvidt en forskjell er signifikant eller ikke, avhenger av tre ting:
 - Prosentueringsbasenes størrelse (avhengig av utvalgets størrelse)
 - Graden av forskjell på de to resultatene som sammenliknes
 - Nivået på prosenttallene (større forskjeller for fordelinger rundt 50% enn for svar rundt 5%/95%)
- En forutsetning for at resultater kan signifikanstestes, er at utvalget er trukket etter reglene for sannsynlighetsutvalg. Signifikanstesting krever med andre ord at alle i utvalget har en kjent og lik sannsynlighet for å bli trukket ut til å delta i undersøkelsen. Denne forutsetningen er oppfylt i denne undersøkelsen.
- For å avgjøre om endringene fra 2002 til 2005 er signifikante, ble det brukt en beregningsmåte som legger vekt på prosentdifferansen for ett kjennetegn mellom to utvalg.
- For å teste om det er signifikante sammenhenger mellom to variabler ble det brukt en Kji-kvadrattest. Denne testen er en standard fremgangsmåte når man skal teste resultater i et sett av kolonner mot hverandre, f. eks. forskjeller mellom store og små bedrifter og mellom ulike bransjer.